

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TEMETTÜAT DEFTERLERİ'NE GÖRE GÖRİCE
SANCAĞI'NIN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI (1844-1845)**

Hazırlayan

Zehra Nur ÇAPANOĞLU

Tarih Anabilim Dalı
Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Baha ÖZTUNÇ

TOKAT - 2018

TEMETTÜAT DEFTERLERİ'NE GÖRE GÖRİCE SANCAĞI'NIN
SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI (1844-1845)

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 28 / 12 / 2018

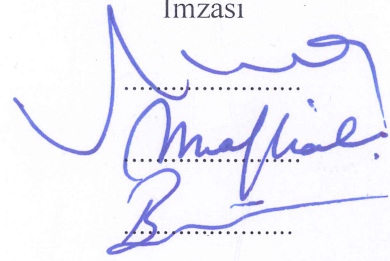
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Mehmet MERCAN

Üye : ..Dr. Öğr. Üyesi Murat HANİLÇE

Üye : ..Dr. Öğr. Üyesi H. Baha ÖZTUNÇ

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 18/12/2018 tarih ve 61/04 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof.Dr.Mustafa ÇOLAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Baha ÖZTUNÇ'un danışmanlığında hazırlamış olduğum "Temettüat Defterleri'ne Göre Görice Sancağı'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1844-1845)" adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

(28/ 12/ 2018)

Zehra Nur ÇAPANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR VE İTHAF

Araştırmalarım boyunca bilgi ve tecrübeleriyle yanımda olan danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Baha ÖZTUNÇ'a ve çalışmamıza destek veren Sayın Dr. Öğretim Üyesi Murat HANİLÇE hocama katkılarından dolayı minnettarım. Defterde geçen köy ve mezra isimlerinin okunuşunda yardımlarını esirgemeyen İlkay ERKEN'e teşekkür ediyorum. Hayatımın her safhasında beni destekleyen ve bana inanan canım kardeşlerim Hatice Kübra ÇAPANOĞLU, Sümeyye Beyza ÇAPANOĞLU ve Büşranur ÇAPANOĞLU'na teşekkür ediyorum. Çalışmamı, gerek hayatımın her alanında gerekse tüm öğrenim hayatımda ve Yüksek Lisansa başladığım ilk andan beri bana gönülden güvenen ve inanan, maddi ve manevi anlamda desteklerini benden bir an olsun esirgemeyen, her türlü zorluğa rağmen fedakârlık gösteren canım anneciğim ve babacığim Yurdağül ve Halis ÇAPANOĞLU'na ve bu günlere gelmemi çok arzu etmiş olan çok kıymetli dedeciğim merhum Veyis ÇAPANOĞLU'na ithaf ediyorum.

ÖZET

XIX. yüzyılda Tanzimatla girilen “*yeniden yapılandırılma*” sürecinde Osmanlı Devleti’nde idarî, siyasî, sosyal, iktisadî, askerî ve kültürel alanlarda büyük değişimlere imza atıldı. Devletin her kurumunu ve sosyal hayatı kapsayan Tanzimat Fermanı’nın mihenk taşı iktisadî alandaki değişimler, iktisadî alandaki değişimlerin temelini ise “*herkesin gelirine göre adil bir vergi*” sistemi ifadeleriyle vergi reformu oluşturuyordu.

Getirilen yeni vergi sistemiyle öncelikle devlete zarardan başka bir getirisi olmadığı belirtilen iltizam sistemi kaldırılarak yerine 1840 yılında “*muhassıllık teşkilatı*” kuruldu. Muhassıllık teşkilatı ile devletin amacı vergileri bir mültezim aracılığı olmadan doğrudan doğruya merkeze bağlı olarak atanan kişiler eliyle toplamaktı. Muhassıllar atandıkları sancak ve kazalarda Tanzimat’ı anlatmak ve gelir kaynaklarının tespiti amacıyla halkın malk, mülk, arazi ve hayvan sayımlarını yapmakla görevlendirildiler. Bu bağlamda 1840 (H.1256), 1844-1845 (H.1260-1261) yıllarında yapılan *Emlâk, Arazi ve Temettüat Sayımları* Osmanlı Devleti’nin XIX. yüzyıl ortalarındaki sosyal yaşam, aile, nüfus, ekonomi, üretim, ticaret yapısını incelemek adına ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

Bu çalışmanın ana kaynağını 1844-1845 (H.1260-1261) yıllarına ait 11420 Numaralı “*Görice Temettüat Defteri*” oluşturmaktadır. Çalışmada, Rumeli Eyaleti’ne bağlı Görice Merkez Kazasının sosyo-ekonomik açıdan tahlili yapıldı. Rumeli’de bir yerleşim yeri olan Görice Merkez Kazasının mikro yapısının incelenmesiyle, XIX. yüzyıl ortaları Osmanlı toplum yapısının ve ekonomisinin makro düzeyde anlaşılmasına katkı sağlanmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Tanzimat, Temettüat Defterleri, Görice, Sosyo-Ekonomik Yapı, Vergi.

ABSTRACT

Signatures for major transformations had been appended in terms of administrative, social, economic, military and cultural realms in XIX. century in the wake of “*restructuring process*” initiated by Tanzimat Reform Era on part of Ottoman Empire. The Benchmark of the Imperial Edict of Gülhane encompassing every single institution of the state and the entire social life was founded on the transformations in the economic realm whereas the basis for the transformations in the economic realm was founded on a tax reform predicated by the expression setting forth “*fair tax in compliance with people’s income*”.

Along with the newly introduced tax system, the long-established tax farming system determined failing to provide yield and return on behalf of the state was abolished and the new “tax collector organization” had been established in 1840. The main objective of the state by establishing the tax collector organization was to collect the taxes through medium of appointed officers who are directly dependent on the central government rather than a taxman. The tax collectors were assigned to introduce and explain the Imperial Edict of Gülhane and take the inventory of property, real estate and livestock of the community in the sanjaks and districts where they are appointed to work. Within this context, the *Real Estate, Landed Property and Dividend Inventories* conducted in 1840 (1256 of the hegira) and in 1844-1845 (1260-1261 of the hegira) provide us detailed information to examine and analyze the social life, family, economy, production and business structure of the Ottoman Empire during the middle of XIX. century.

The primary source of this particular study is “*Görice Dividend Book*” with no. 11420 appurtenant to 1844-1845 (1260-1261 of the hegira). Socio-economic analysis of Central District of Görice affiliated to Province of Rumelia had been conducted for this particular study. By examining the microstructure of Central District of Görice which is a settlement in Rumelia, we have attempted to make a contribution to the understanding of the Ottoman social and economic structure at a macro level during the XIX. century.

Keywords: Imperial Edict of Gülhane, Dividend Books, Görice, Socio-economic structure, Tax.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEŞEKKÜR VE İTHAF	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	viii
GRAFİKLER VE HARİTALAR LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
Tarihsel Süreçte Görice	3
1. BÖLÜM: TANZİMAT DÖNEMİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN MALÎ YAPISI VE TEMETTÜAT DEFTERLERİ	7
1.1. TANZİMAT DÖNEMİNDE YAPILAN MALÎ DÜZENLEMELER. ..	7
1.2. TEMETTÜAT DEFTERLERİ	16
1.2.1. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettüat Defterleri	19
1.2.2. İktisat Tarihi Kaynağı Olarak Temettüat Defterleri	21
1.3. GÖRİCE TEMETTÜAT DEFTERİ	24
2. BÖLÜM: XIX. YÜZYIL ORTALARINDA GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA SOSYAL YAPI	30
2.1. GÖRİCE MERKEZ KAZASININ NÜFUS YAPISI	30
2.1.1. Müslüman ve Gayrimüslim Hane Reisleri	35
2.1.2. Köy ve Mezra Dışındakiler	37
2.2. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA KULLANILAN İSİM, UNVAN VE LAKAPLAR	39
2.2.1. İsimler.....	39

2.2.2. Unvan ve Lakaplar	57
2.2.2.1. Fiziksel Durum Belirten Lakaplar	60
2.2.2.2. Sosyal Durum Belirten Unvan ve Lakaplar	60
2.3. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA MESLEKÎ YAPILANMA.....	65
2.3.1. Ziraatle Uğraşanlar	70
2.3.2. İşçiler	73
2.3.3. Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar.....	78
2.3.4. Kamu Görevlileri.....	82
2.3.5. Mesleği ve Geçim Kaynağı Olmayanlar	88
3. BÖLÜM: XIX. YÜZYIL ORTALARINDA GÖRİCE MERKEZ	
KAZASINDA İKTİSADÎ YAPI	89
3.1. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA GENEL EKONOMİK YAPI ...	89
3.2. TARIM VE TİCARET.....	90
3.2.1. Görice Merkez Kazasında Tarımsal Arazi Miktarı	90
3.2.2. Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımı ve Gelirleri.....	102
3.2.3. Görice Merkez Kazasında Bağ ve Çayır Ziraatı ve Gelirleri	113
3.2.4. Nadasa Bırakılan Topraklar.....	120
3.2.5. Görice Merkez Kazasında Tarım Ürünleri ve Âşar Vergisi Alınan Ürünler	122
3.3. HAYVANCILIK.....	132
3.3.1. Büyükbaş Hayvancılık	136
3.3.2. Küçükbaş Hayvancılık	139
3.3.3. Yük ve Binek Hayvancılığı	144
3.3.4. Arıcılık.....	147
3.4. DİĞER GELİR KAYNAKLARI	148
3.4.1. Meslekî Gelirler.....	148

3.4.2. Âsiyab Gelirleri	152
3.4.3. Emlağa Dayalı Kira Gelirleri (Han ve Konut Kiraları)	154
3.4.4. Senelik Temettüat (Yıllık Gelir).....	155
3.5. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA TAHSİL EDİLEN VERGİ TÜRLERİ.....	160
3.5.1. Vergi-yi Mahsûsa	161
3.5.2. Âşar Vergisi.....	165
3.5.3. Adet-i Ağnam Vergisi	175
SONUÇ.....	178
KAYNAKLAR	180
EKLER.....	188
ÖZGEÇMİŞ.....	225

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Görice Temettüat Defterinde Kayıtlı Köy ve Mezralar	26
Tablo 2: 1844-1845 Görice Temettüat Defterine Göre Köylerin Tahmini Nüfusu	31
Tablo 3: Köylerin Hanelere Göre Dini Yapısı	32
Tablo 4: Hane Reislerinin Müslüman ve Gayrimüslim Sayısına Göre Dağılımı (Kadın-Erkek Adedi)	35
Tablo 5: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimleri ve Kullanım Adetleri	43
Tablo 6: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimleri ve Kullanım Adetleri	48
Tablo 7: Köy Dışında Kayıtlı Şahıslarda En Fazla Kullanılan Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri ve Adetleri	52
Tablo 8: Mezralarda Kayıtlı Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri	53
Tablo 9: Köylerde ve Mezralarda Kullanılan Müslüman ve Gayrimüslim Kadın İsimleri	54
Tablo 10: Hane Reislerinin Ailelerinde Kayıtlı Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri	55
Tablo 11: Köy ve Mezralarda Kullanılan Unvan ve Lakaplar, Türleri ve Kullanım Adetleri	57
Tablo 12: Görice Merkez Kazasında Meslekler.....	67
Tablo 13: Görice Merkez Kazasında Hane Reislerine Ait Meslek Grupları ve Dağılımları	68
Tablo 14: Görice Merkez Kazasında Hane Reislerinin Yakınlarına Ait Meslekler	70
Tablo 15: Ziraatle Uğraşan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı	71
Tablo 16: Erbâb-ı Ziraat Kaydı Bulunan Hane Reislerinin Uğraştıkları Farklı Meslekler	72
Tablo 17: Hane Reislerinin Ziraatle Uğraşan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı	73
Tablo 18: İşçi Olan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı.....	74
Tablo 19: Hane Reislerinin İşçi Olan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı	77

Tablo 20: Ticaret ve Zanaatla Uğraşan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı	78
Tablo 21: Hane Reislerinin Ticaret ve Zanaatla Uğraşan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı	81
Tablo 22: Kamu Görevlisi Olan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı.....	83
Tablo 23: Hane Reislerinin Kamu Görevlisi Olan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı	86
Tablo 24: Arazilerin Köylere Göre Dağılımı	92
Tablo 25: Köylerde Oturanlara Ait Arazilerin Köylere Göre Dağılımı (Dönüm)	94
Tablo 26: Köy Dışındakilere Ait Arazilerin Köylere Göre Dağılımı (Dönüm). 97	
Tablo 27: Mezralardaki Arazi Dağılımı (Dönüm)	100
Tablo 28: Ortaklaşa Ekilen Arazilerin Köyde Oturanlara Göre Dağılımı	102
Tablo 29: Ortaklaşa Ekilen Arazilerin Köy Dışında Oturanlara Göre Dağılımı	102
Tablo 30: Ekili Tarla Hâsılâtının Köylere Göre Dağılımı	104
Tablo 31: Köyde Oturanlara Ait Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılâtı	105
Tablo 32: Köy Dışında Oturanlara Ait Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılâtı	106
Tablo 33: Mezralarda Kayıtlı Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılâtı.....	106
Tablo 34: Ortaklık Hissesinde Düşürüldüğü Şahsi Arazilerin ve Emlâk-ı Hümâyûn Arazilerinin Köylere Göre Hâsılât Dağılımları (Kuruş)	111
Tablo 35: Ortaklık Yapanlar ve Hâsılâtları (Kuruş)	112
Tablo 36: Bağ ve Çayırlardan Elde Edilen Hâsılâtın Köylere Dağılımı	115
Tablo 37: Köyde Oturanlara Ait Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılâtları.....	116
Tablo 38: Köy Dışındakilere Ait Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılâtları.....	117
Tablo 39: Mezralardaki Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılâtı	118
Tablo 40: Nadasa Bırakılan Tarla Sayısı ve Nadasa Bırakıldıkları Seneler	120
Tablo 41: Köyde Oturanlara Ait Tarım Ürünleri	123
Tablo 42: Köy Dışında Oturanlara Ait Tarım Ürünleri	125
Tablo 43: Mezralarda Kayıtlı Tarım Ürünleri.....	129
Tablo 44: Âşar Vergisinin Dağılımı (Kuruş)	131
Tablo 45: Hane Reislerine Ait Hayvan Sayısının Köylere Göre Dağılımı	134

Tablo 46: Hane Reislerine Ait Büyükbaş Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı	136
Tablo 47: Büyükbaş Hayvan Türleri, Sayıları, Gelirleri ve Gelir Yüzdeleri ...	138
Tablo 48: Hane Reislerine Ait Küçükbaş Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı	140
Tablo 49: Küçükbaş Hayvan Türleri, Sayıları, Gelirleri ve Gelir Yüzdeleri ...	142
Tablo 50: Hane Reislerine Ait Yük ve Binek Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı	144
Tablo 51: Arıcılığın Köylere Göre Dağılımı ve Geliri.....	147
Tablo 52: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- I.....	149
Tablo 53: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- II	149
Tablo 54: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- III	150
Tablo 55: Âsiyab Gelirlerinin Köylere Göre Dağılımı	153
Tablo 56: Görice Merkez Kazasının Senelik Temettüat Dağılımı (Yıllık Gelir)	156
Tablo 57: Köyde Oturanların Senelik Temettüatının Köylere Göre Dağılımı (Kuruş).....	159
Tablo 58: Görice Merkez Kazasında Vergi-yi Mahsûsanın Köylere Göre Dağılımı	163
Tablo 59: Köyde Oturan Hanelere Ait Vergi-yi Mahsûsanın Dağılımı.....	164
Tablo 60: Âşar Vergisi Tahsil Edilen Ürünler	167
Tablo 61: Köyde Oturanlara Ait Âşar Vergisi Dağılımı	168
Tablo 62: Köy Dışında Oturanlara Ait Âşar Vergisi Dağılımı	169
Tablo 63: Mezralardan Tahsil Edilen Âşar Vergisi Dağılımı	173
Tablo 64: Ağnam Vergisinin Köylere Göre Dağılımı (Kuruş)	176

GRAFİKLER VE HARİTALAR LİSTESİ

<u>Grafik- Harita No</u>	<u>Sayfa</u>
Grafik 1: Nüfusun Hane Sayısına Göre Dini Dağılımı.....	34
Grafik 2: Görice Merkez Kazası Dışından Olanların Dini Dağılımı.....	34
Grafik 3: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- I.....	46
Grafik 4: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- II	47
Grafik 5: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- I.....	50
Grafik 6: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- II	51
Grafik 7: Sosyal Statü Belirten Unvan ve Lakapların Türleri ve Yüzdelik Dağılımları	61
Grafik 8: Sosyal Durum Belirten Unvan ve Lakapların Genel Dağılımı	65
Grafik 9: Meslek Gruplarının Hane Reislerine Göre Dağılımı	69
Grafik 10: Görice Merkez Kazasındaki Toplam Arazi Dağılımı	91
Grafik 11: Köylerde Oturanlara Ait Arazilerin Yüzdelik Dağılımı.....	94
Grafik 12: Müslüman ve Gayrimüslim Hanelerin Sahip Olduğu Toplam Arazi Miktarı	96
Grafik 13: Köy Dışındakilere Ait Arazilerin Dağılımı.....	97
Grafik 14: Görice Merkez Kazası Mezralarında Kayıtlı Arazilerin Türlerine Göre Yüzdelik Dağılımı.....	100
Grafik 15: Görice Merkez Kazasında Ekili Tarla Hâsılatından Elde Edilen Gelir Dağılımı	103
Grafik 16: Tüm Köy ve Mezralarda Bulunan Ekili Tarla Dağılımı (Dönüm). 108	
Grafik 17: Tüm Köy ve Mezralarda Bulunan Ekili Tarla Hâsılatı Dağılımı (Kuruş).....	109
Grafik 18: Ekili Tarlalardan Elde Edilen Hâsılatın Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı	110
Grafik 19: Görice Merkez Kazasında Bağlardan Elde Edilen Gelir Dağılımı	113

Grafik 20: Görice Merkez Kazasında Çayırardan Elde Edilen Gelir Dağılımı	114
Grafik 21: Bağ ve Çayırardan Elde Edilen Hâsılâtın Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı	119
Grafik 22: Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımından Elde Edilen Ürünlerin Dağılımı (Kile).....	122
Grafik 23: Hayvan Türlerinin Yüzdelik Dağılımı (Adet).....	133
Grafik 24: Hayvancılıktan Elde Edilen Gelirlerin Hayvan Türlerine Göre Dağılımı (Kuruş).....	134
Grafik 25: Büyükbaş Hayvan Türlerinin Yüzdelik Dağılımı	136
Grafik 26: Küçükbaş Hayvan Türlerinin Yüzdelik Dağılımı	140
Grafik 27: Yük ve Binek Hayvan Türlerinin Yüzdelik Dağılımı	144
Grafik 28: Hayvan Türlerinin Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı (Adet)	146
Grafik 29: Görice Merkez Kazasında Senelik Temettüat Dağılımı (Kuruş) ...	158
Grafik 30: Görice Merkez Kazasında Vergi Çeşitlerinin Yüzdelik Dağılımı .	160
Grafik 31: Görice Merkez Kazasında Tahsil Edilen Âşar Vergisinin Dağılımı (Kuruş).....	174
Harita 1: Arnavutluk Siyasi Haritası	5
Harita 2: Korçe/ Görice	6

KISALTMALAR LİSTESİ

BOA. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi

bk. Bakınız

C. Cilt

Çev. Çeviren

DİA. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

Ed. Editör

H. Hicri

Kg Kilogram

M. Miladi

ML. VRD. TMT. d. Maliye Varidât Muhasebesi Temettüat Defterleri

OTAM. Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi

s. Sayfa

S. Sayı

T.C. Türkiye Cumhuriyeti

tdk. Türk Dil Kurumu

TDV Türkiye Diyanet Vakfı Yayınlar

TTK. Türk Tarih Kurumu

Y. Yıl

vs. vesaire

GİRİŞ

XIX. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nde yenileşmenin ve değişimin en yoğun olduğu dönem olarak nitelendirilmektedir. Bu yüzyıla kadar değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlayamayan Osmanlı Devleti, bu yüzyıldan sonra içinde bulunduğu kötü vaziyeti düzeltmek adına, yenileşme ve batılılaşma hareketlerine ağırlık verdi. Bu doğrultuda 3 Kasım 1839'da ilân edilen *Tanzimat Fermanı* ile idarî, askerî, malî, hukukî ve sosyal alanlarda yapılan yenilik ve düzenleme çalışmaları köklü bir değişim hareketinin başlangıcı oldu. II. Mahmud'un başlattığı yenilikler dizisinin devamı¹ ve XIX. yüzyıl boyunca süren yenileşme ve modernleşme sürecinin yeni safhası olan *Tanzimat Fermanı*, devletin her alandaki yenileşme çabalarına eskisinden farklı, reformist bir anlayışla devam edeceğini ilân eden bir belge hükmündedir².

Tanzimat'la birlikte devletin en önemli gelir kaynaklarından biri olan vergi sisteminde önemli değişiklikler yapıldı; o döneme kadar karmaşık olan ve çeşitli adlarla alınan vergiler yerine herkesin gelirine göre alınacak olan tek bir vergi sistemi getirildi. Gelir sayımı ve vergi toplama işini yapmak üzere "*Muhassıl*" adı ile bizzat hükümet tarafından belirlenen kişiler görevlendirildi. Böylece getirilen yeni sistem ile "*Temettüat Sayımları*" yapılmaya başlandı.

Çalışmada, teze kaynaklık eden 1844-1845 tarihli Görice Temettüat Defteri'nden elde edilen veriler ışığında XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin küçük bir modeli olan Görice Merkez Kazasının sosyal ve ekonomik yapısı tahlil edilmeye çalışıldı. Çalışmanın zeminini teşkil etmesi açısından "*Tarihsel Süreçte Görice*" başlığı altında Görice tarihi hakkında genel bilgiler verildi.

Bu çalışmada cevap aranan sorular genel olarak şu şekilde sıralanabilir;

i) Görice merkez kazasının nüfus yapısı ve Müslüman- Gayrimüslim nüfus dağılımı nasıldı? Kazada yer alan köylerin dinî durumu ne idi?

ii) Kazada kullanılan en yaygın isimler ve unvanlar nelerdi?

¹ Musa Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları (TTK Yayınları), Ankara 2013, s.181.

² Şerife Gülpınar, *Osmanlı'da Tanzimat Döneminde Merkezîyetçilik ve Bu Bağlamda Yapılan İdari Düzenlemeler*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman 2010, s.1.

iii) Meslek dalları ve elde edilen kazançların dağılımı nasıldı? En yaygın meslek dalları hangileriydi?

iv) Kazada yer alan arazi çeşitleri nelerdi? Arazilerden elde edilen gelirlerin dağılımı nasıldı?

v) Kazada üretilen tarım ürünleri ve en fazla üretilen ürün çeşitleri nelerdi? Ürünlerden elde edilen gelirlerin dağılımı nasıldı?

vi) Kazada yetiştirilen hayvan türleri nelerdi? Elde edilen kazaçların dağılımı nasıldı? En fazla yetiştirilen hayvan türleri hangileriydi?

vii) Gayrimenkuller nelerdi? Gayrimenkullerden nasıl kazanç elde ediliyordu?

viii) Kaza sakinlerinin yükümlü oldukları vergi türleri nelerdi? Vergilerden tahsil edilen gelirlerin dağılımı nasıldı?

Yukarıdaki sorulara cevap arayan çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, “*Tanzimat Döneminde Osmanlı Devleti'nin Malî Yapısı ve Temettüat Defterleri*” başlığı altında Tanzimat döneminde yapılan malî düzenlemeler, muhassıllık kurumu, temettüat defterlerinin kapsamı; sosyal ve iktisadî tarih kaynağı olarak temettüat defterlerinin öneminden bahsedildi. Görice Temettüat Defterinin genel özellikleri hakkında bilgi verildi. İkinci bölümde, “*XIX. Yüzyıl Ortalarında Görice Merkez Kazasında Sosyal Yapı*” başlığı altında XIX. yüzyıl ortalarında Görice merkez kazası köylerinin sosyal ve idarî yapısı ele alındı. Kazanın nüfus yapısı, kullanılan şahıs isimleri, unvan ve lakaplar ve mesleki yapılanma tahlil edildi. Üçüncü bölümde “*XIX. Yüzyıl Ortalarında Görice Merkez Kazasında İktisadî Yapı*” başlığı altında Görice merkez kazasının genel ekonomik yapısı ve kazanın temel ekonomisini oluşturan tarım, ticaret ve hayvancılığa dair veriler ve diğer gelir kaynakları ele alınıp değerlendirildi. Ayrıca kazaya ait vergi türlerinin dağılımı, vergi-yi mahsûsa, âşar ve adet-i ağnam vergileri ayrıntılı bir şekilde incelendi.

Elde edilen veriler ile ilgili bilgiler daha anlaşılır hale gelmesi açısından istatistiksel olarak değerlendirildi; tablo ve grafiklerle desteklendi. Çalışmanın temel kaynağını Görice Temettüat Defteri oluştururken, ikinci el kaynak olan konuyla ilgili hazırlanmış çalışmalardan da faydalanıldı. Çalışmanın XIX. yüzyıl ortalarında Rumeli bölgesindeki bir yerleşim yeri olan Görice merkez kazasının sosyal, ekonomik, demografik, dini, etnik ve kültürel yapısının tahlili bakımından Balkan araştırmalarına katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Tarihsel Süreçte Görice

Görice, günümüzde “*Korçe*” adıyla anılmakta olup Arnavutluk’un güneydoğu kesiminde bulunan eski bir Osmanlı kasabasıdır³. Yunanistan sınırına uzaklığı yaklaşık 20 km olup, Ohri’nin 60 km güneyinde ve eski Manastır Vilayet Merkezi’nin 65 km güneybatısındadır. Doğudan Makedonya göller yöresine bitişik Morave Dağlarının kuzeybatı eteğinde, verimli ve geniş ovada kurulu, rakımı 869 metre yükseklikte önemli bir tekstil ve sanayi şehridir⁴.

Osmanlı Devleti Makedonya’nın doğusunu aldıktan sonra 1395 yılında Görice’yi topraklarına kattı⁵. Görice şehri bölgede İslâm merkezi oluşturmak amacıyla kurulmuş olup şehrin kuzeyinde bulunan Boboštitsa köyü 1486 yılında II. Bayezid’in mîrahuru İlyas Bey’e mülk olarak verildi⁶. Burada İlyas Bey tarafından büyük bir cami, bir imaret, bir medrese ve bir sıbyan mektebinden oluşan külliye inşa ettirildi⁷.

XVII ve XVIII. yüzyıllarda fazla gelişmediği bilinen Görice, Kâtip Çelebi’ye göre Ohri Sancağı’na bağlı bir kazaydı⁸. XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Hıristiyan göçmenlerin bölgeye gelmesiyle şehir biraz daha gelişmeye başladı. Fransa’nın Selanik konsolosu Felix Beaujour ve İngiliz Seyyahı William Martin Leake XIX. yüzyılın ilk yarısında Görice’de 450 hane ve yaklaşık 3.000 nüfusun varlığından bahsederken, J. G. von Hahn XIX. yüzyılın ortalarında Görice’nin malî ve sosyal açıdan hızla geliştiğinden bahsetmektedir⁹.

Manastır Vilayeti’ni oluşturan sancaklar içerisinde en güneybatıdaki beş sancaktan biri olan Görice Sancağı; Görice, Kesriye, Kolonya ve İsterove olmak üzere dört kaza, altı nahiye ve 439 köyden oluşmaktaydı¹⁰. Bunlardan Osmanlı Devleti’nde başta nahiye daha sonra kaza olan *Görice*, XIX. yüzyılda Manastır Vilayeti’ne bağlı Görice Sancağı’nın merkezi hâline getirildi¹¹. O dönemde Görice’nin doğusunda Manastır Sancağı, kuzeyinde İsterove, batısında Kolonya, güneyinde Kesriye kazaları

³ Machiel Kiel, “Görice”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları (TDV Yayınları), İstanbul 1996, s.157.

⁴ Aynı yer.

⁵ Aynı yer.

⁶ Aynı yer.

⁷ Semavi Eyice, “İmrahor İlyas Bey Camii ve Türbesi”, *DİA*, C. 22, TDV Yayınları, İstanbul 2000, s.231.

⁸ Kiel, *Aynı madde*, s.157.

⁹ Aynı Yer.

¹⁰ Şemseddin Sami, “Görice Sancağı”, *Kâmusu'l-Â'lâm*, C.5, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, s.3919.

¹¹ Kiel, *Aynı madde*, s.157.

bulunup merkeze bağı Opar ve Behlişte nahiyeleriyle birlikte 160 köyden oluşmaktaydı¹².

Görice 1864'te sancak hâline dönüştürüldü. 1882 yılında yapılan nüfus sayımına göre sancak genelinde Müslüman nüfus 76.489, Hıristiyan nüfus 50.742 kişiydi. 1906 yılında yapılan nüfus sayımında Hıristiyan nüfus Müslüman nüfustan daha fazla oranda artmış olup Müslüman nüfus 85.329, Hıristiyan nüfus ise 82.025 kişiden oluşmaktaydı¹³.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında şehrin nüfusu 18.000 kişi olup; burada 757 dükkân, 23 han, bir un fabrikası, 34 fırın, iki eczane, iki cami, bir medrese, bir tekke, bir imaret, iki hamam, bir saat kulesi, dört kilise, büyük ve işlek çarşısı, dokuma tezgâhları, iki ilkokul (ibtidâi), bir lise (idâdi), biri kız biri erkekler için Arnavut dilinde eğitim veren iki okulu, Rumlara mahsus bir lise, bir ilkokul ve bir kız okulu ve Ulahça eğitim veren bir okulu bulunmaktaydı¹⁴. Kazanın toplam nüfusu 59.725 kişi olup nüfusun yarısını Müslüman Arnavutlar, diğer yarısını az miktarda Ulah (Romen) ve Hıristiyan Arnavutlar oluşturmaktaydı¹⁵.

1912-1913 Balkan Savaşları'nda kaybedilen Görice, I. Dünya Savaşı sırasında Fransızlar himayesinde özerk bir bölge hâline getirildi. Görice toprakları 1919'da Yunanistan'a sonrasında Arnavutluk'a katıldı. II. Dünya savaşı esnasında ise 1940 yılında Yunanlılar tarafından işgal edildi¹⁶.

Görice bugün Arnavutluk'un on iki şehriden birisidir. Osmanlı devlet adamı olan Koçi Bey¹⁷ ve Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın ailesi de Göricelidir¹⁸.

¹² Şemseddin Sami, "Görice", s.3919.

¹³ Kiel, *Aynı madde*, s.158.

¹⁴ Şemseddin Sami, "Görice", s.3919; Kiel, *Aynı madde*, s.157-158.

¹⁵ Şemseddin Sami, "Görice", s.3919.

¹⁶ "Görice", *Türk Ansiklopedisi*, C.XVIII, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1970, s.28.

¹⁷ Eyice, *Aynı madde*, s.231.

¹⁸ Kiel, *Aynı madde*, s.158.

Harita 1: Arnavutluk Siyasi Haritası

Harita 1: <https://www.istockphoto.com/tr/vekt%C3%B6r/arnavutluk-idari-ve-siyasi-harita-gm869223788-144713923> (Erişim Tarihi: 05.04.2018).

Harita 2: Korçe/ Görice

Harita 2: <https://www.worldatlas.com/img/locator/city/069/661-korce-locator-map.jpg>
(Erişim Tarihi: 05.04.2018).

1. BÖLÜM: TANZİMAT DÖNEMİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN MALÎ YAPISI VE TEMETTÜAT DEFTERLERİ

1.1. TANZİMAT DÖNEMİNDE YAPILAN MALÎ DÜZENLEMELER

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren yapılan uzun süreli savaşlar ve alınan ağır mağlubiyetler neticesinde olağanüstü harcamalar yaptı ve bu durum devletin ekonomik anlamda yıpranmasına sebep oldu. Devlet yalnızca Batı ile yapılan savaşlarla değil, aynı zamanda kendi bünyesinde gelişen ayaklanmalar ve isyanlarla da ekonomik olarak büyük sıkıntıya düştü. Savaşlar, ayaklanmalar ve ihtilaller karşısında ancak savunma politikası izleyerek varlığını korumaya çalışan Osmanlı Devleti, bunun için Avrupa'nın sağladığı gelişmelere uygun düzenlemeler yapmak zorunda kaldı ve yüzünü Batıya döndü¹⁹.

1808 yılında Osmanlı tahtına geçen II. Mahmud döneminde askerî, idarî, malî, eğitim, sosyal ve kültürel alanlar olmak üzere her alanda Tanzimat'ın zeminini hazırlayan değişim hareketleri başlatıldı. Avrupaî anlamda çağdaş bir devlet yapısını meydana getirmek amacıyla girişilen ıslahatların dönüm noktası ise geleneksel yapının taraftarlığında ve yenilenmenin karşısında simge hâline gelen yeniçerilik zihniyetinin ve Yeniçeri Ocağı'nın ortadan kaldırılması oldu²⁰. II. Mahmud artık düzeltilmesi imkânsız olan Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması için devlet ricalinin ileri gelenleriyle iş birliği içine girdi ve 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nı kaldırdı²¹. Tarihte "*Vaka-yı Hayriye*" olarak adlandırılan Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra başlatılan reformların devam ettirilmesi, Yeniçeri ve Sipahi birliklerinin kesin olarak bastırılması ve "*Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye*" adı altında yeni bir ordunun kurulması amacıyla bir hatt-ı şerif yayınlandı²². II. Mahmud tahtta kaldığı süre boyunca devlet yönetiminin iyileştirilmesi ve yeniden ayağa kalması adına çok önemli reformlara imza attı ve 1839 yılında vefatından sonra yerine oğlu Abdülmecid tahta geçti.

Abdülmecid'in ilk önemli icraatı hazırlıkları II. Mahmud döneminin son yıllarında Mustafa Reşit Paşa tarafından başlatılan yeniden yapılandırma ve

¹⁹ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.177.

²⁰ Kemal Beydilli, "Mahmud II", *DİA*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.354.

²¹ Sabri Sürgevil, Cihan Özgün, Hilal Ortaç ve Olcay P. Yapucu, *Türkiye Tarihi Uygarlıkları Değişim Sürecinde Türkiye- I (1699-1908)*, İlya İzmir Yayınevi, C.5, İzmir 2012, s.67.

²² Nurdal Agrass, *II. Mahmud Dönemi Islahat Hareketleri ve II. Mahmud'un Eğitim Öğretim Faaliyetleri*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010, s.48.

çağdaştırma programının ilânı oldu²³. “*Gülhane Hatt-ı Hümayun’un*” ilânıyla yenileşme ve batılılaşma alanında sadece ideolojik, hukuksal ve siyasi çerçeve çizilmekle kalmadı, değişim ve dönüşüm bir devlet politikası olarak uygulanmaya başlandı²⁴. Bu dönemde sadece hukuksal ve siyasî alanlarda değil aynı zamanda askerî, iktisadî ve sosyal alanlarda da büyük ve köklü reformlar yapıldı. Arapça “*tanzîm*” sözcüğünün çoğulu olan “*düzeltilme, düzenleme, düzen verme, yoluna koyma*” anlamlarına gelen²⁵ ve I. Meşrutiyetin ilânı olan 1876 yılına kadar devam eden Tanzimat, imparatorluğun yıkılmaya yüz tutan iktisadî ve içtimaî temellerinin yeni prensiplerle tekrardan kurulma teşebbüsü ve bütün XIX. yüzyıl tarihini izah eden temel hadisedir²⁶.

Tanzimat Fermanı 3 Kasım 1839 yılında Mustafa Reşit Paşa tarafından halka okundu ve halkın can güvenliği, ırz, namus ve mal varlığının korunması, vergilerin düzenlenip herkesin gelirine göre toplanması, askerlik alımının ıslahı ile ilgili konular ifade edildi²⁷.

Abdurrahman Vefik Sayın’ın ünlü eseri “*Tekâlif Kavâidi*” de kendi yorumunu da katarak 11 başlık altında topladığı Tanzimat’ın maliye ile ilgili ortaya koyduğu esaslar özetlenerek şu şekilde verilmektedir²⁸:

1. Her türlü gelir doğrudan devletin hazinesine girecek, her türlü gider de buradan yapılacaktır.
2. Herkesin can ve mal güvenliği sağlanacak ve kimsenin malı müsadere yapılmayacaktır.
3. Örfî vergiler ve ihtisab resmi kaldırılıp yerine herkesin emlak, arazi ve hayvanatı tahrir edilerek, kudret ve servetine göre belirlenen miktarda vergi alınacaktır.
4. Araziden alınan şer’î vergiler asıl manasına uygun bir şekilde ve memleketin her tarafında eşit olarak onda bir oranında alınacaktır.

²³ Musa Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2007, s.58.

²⁴ Sürgevil, Özgün, Ortaç ve Yapucu, *Aynı eser*, s.217.

²⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013, s.1204.

²⁶ Halil İnalçık “Tanzimat Nedir?”, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Ed. Halil İnalçık, Mehmet Seyitdanlıoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.32.

²⁷ Ali Akyıldız, “Tanzimat”, *DİA*, C.40, TDV Yayınları, İstanbul 2011, s.2.

²⁸ Abdurrahman Vefik Sayın, *Tekâlif Kavâidi*, Maliye Bakanlığı Yayınları A.P.K. Kurulu Yayını, No:1999/352, Ankara 1999, s.350-351. Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001, s.23-24.

5. Mukaata ve benzeri uygulamalara konu olan arazinin üç yıllık hâsılatı üçe bölünüp bedeli belirlendikten sonra, bu bedel seneden seneye hazine tarafından karşılanacaktır.
6. Tüm memurlara maaş bağlanacak, memurlar gittikleri yerlerde kimseden para almadan masraflarını kendi maaşlarından karşılayacak ve bu masraflar için alınan avarız ve nüzul gibi vergiler kaldırılacaktır.
7. Bazı yerlerde vergi mükelleflerinin vergilerini aynî olarak -kereste, kendir, güherçile, kömür gibi- ödemesi usulü kaldırılarak o yerlerin mükellefleri herkes gibi nakdî vergi ödeyecektir.
8. Bazı yerlerde -derbentçi, köprücü, suyolcu gibi- bedenen vergi ödeme usulü kaldırılacak ve onlar da her yerde olduğu gibi nakdi vergi ödeyeceklerdir.
9. Zahire Nezareti kaldırılacak, devlet ihtiyaçlarını, ekmekçi esnafı da zahiresini kendisi satın alacaktır.
10. Cizyenin baş üzerinden alınması kaldırılacak, bu vergi ıslah edilecek ve patrikaneler vasıtasıyla *an-cemaatin* vergi tahsil edilecektir.
11. Ağnam üzerinden alınan çeşitli vergiler aslına uygun olarak tek kaleme toplanacaktır.

Yukarıda sayılan maddelerde geçen maliyede merkezileşme, vergi hukuku, örfi vergilerin son bulması, vergi tasnif ve tahsil biçimleri, vergi muafiyetlerindeki değişiklikler ve yeni vergi konuları Tanzimat Fermanı'nın temel bazı ilkelerinin maliyede merkezileşmeyle birlikte bilhassa vergi düzenlemeleri olduğunu göstermektedir²⁹.

Sosyal yaşamın ve devletin tüm kurumlarının kökten değişimi için hazırlanan hatt-ı hümayûnda, maliyedeki ıslahat Tanzimat'ın temelini oluşturmakta, idari alanda yapılan ıslahatlar ise özellikle maliyede merkezileşmenin uygulaması için vasıta olarak kullanılmaktaydı³⁰. Maliyenin merkezileştirilmesi, yani çoklu hazine sisteminden tekli hazine sistemine geçilmesiyle, devletin tüm gelir ve giderlerlerinin merkezi hazine tarafından kontrol edilmesi sağlanmaya çalışıldı³¹. Bu amaçla kurulan ve Tanzimat'ın ilk yıllarında sekiz muhasebe ve sekiz kalemden oluşan *Maliye Nezareti*, birtakım

²⁹ Abdüllatif Şener, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990, s.22.

³⁰ Halil İnalcık "Tanzimat'ın Uygulanması ve Sosyal Tepkileri", *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, s.175.

³¹ Mustafa Karabulut, "Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyılda Değişim Süreci, Sosyal ve Kültürel Durum", *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Y.1, S.2, Güz 2016, s.62.

değişiklerle devam etti ve 1842 yılında da Maliye Müsteşarlığı'nın yerini *Anadolu ve Rumeli Defterdarlıkları* aldı³².

Tanzimat Dönemi'nde ayrıca kurulan mal sandıkları ve Bank-ı Osmanî ile yapılan anlaşmayla eyâlet ve sancaklardaki gelir fazlaları merkezi hazineye aktarıldı ve ortaya çıkabilecek malî meselelerin halledilmesi amacıyla *Meclis-i Muhâsebe-i Maliye, Meclis-i Âlî-i Hazâin, Divân-ı Muhâsebât* gibi çeşitli komisyon ve meclisler oluşturuldu³³. Ayrıca devletin bir yıllık gelir ve gider dengesinin sağlanması amacıyla bütçe hazırlanması ve uygulanması sorumluluğu Maliye Nezareti ile iş birliği yapılması kaydıyla "*Meclis-i Vâlâ'ya*" yüklendi³⁴.

Tanzimat Fermanı'nda ülkenin en önemli mâlî sorunu olarak iltizam sistemi gösterildi ve takınılan bu ciddi tavrın ardından gerekli değişikliklerin yapılacağı açıklandı³⁵. Fermenda iltizam sisteminin zararı ve vergi toplama usulü şu ifadelerle geçmektedir:

"...Bir devletin topraklarının korunması askeri ve başka masrafları gerektirir. Bu da akça ile idare olunur. Akça da tebaanın vergisiyle idare edilir. Bunun düzenli bir biçimde yapılması önemlidir. Önceleri, gelir sanılmış olan yed-i vahid belasından Allah'a şükür memleketimiz halkı evvelce kurtuldu ise de tahripkâr bir araç olup hiçbir zaman yararlı bir sonucu görülmeyen iltizam usulü hala yürürlüktedir. Bu durum, bir ülkenin siyasi meselelerini ve mâlî işlerini bir kişinin iradesine ve zorba pençesine bırakmak demektir. Eğer bu mültezim iyi bir insan değilse, kendi çıkarına bakacak, bütün hareketleri haksızlık ve zulümden ibaret olacaktır. Bundan böyle her ferdin emlâk ve gücüne göre uygun bir vergi tayin edilerek, kimseden fazla bir şey alınmaması ve yüce devletimizin deniz ve kara kuvvetlerine ve diğer alanlara yapılacak harcamaların gerekli kanunlarla belirlenmesi ve sınırlandırılması ve buna göre yürütülmesi gerekmektedir³⁶..."

³²Şener, *Aynı eser*, s.26.

³³Erol Özvar, "Osmanlılar, Medeniyet Tarihi/ Mali Yapı", 8. Bölüm, *DİA*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s. 522.

³⁴ Tevfik Güran, *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler ve Hazine Hesapları (1841-1861)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, XXV. Dizi, Sa.8, Ankara 1989, s.8.

³⁵ Şener, *Aynı eser*, s.36.

³⁶ Mehmet Aktel, "Tanzimat Fermanı'nın Toplumsal Yansıması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisâdi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.3, S.3, Güz 1998, s.181. "*...Ve ta 'yin-i vergi maddesi dahî çünkü bir*

Fermandaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere bir devletin politik ve mâli işlerini, bir insanın idaresine veya zorbalığına bırakmak demek olan iltizam usulü yerine vergilerin, kanunlarla tayin edilen usullere ve herkesin gelirine göre toplanacağı ve kimseden gücünden fazla vergi alınmayacağı net bir dille ifade edilmekteydi³⁷.

Bu amaçla hedeflenen ilk uygulama Osmanlı Devleti'nin Tanzimattan önce karmaşık ve çeşitli olan vergi sistemini düzenlemek için kişilere göre değil topluluklara göre belirlenen “*ancemaatin*” olarak tek bir vergi sistemi getirilmesi oldu³⁸. Anadolu ve Rumeli’de bulunan kaza ve mahallelerin örfî vergi olarak çeşitli isimlerle bir senede vermekte oldukları tutar tespit edilerek, bulunan miktar tek bir vergi şeklinde ilgili kaza ve mahalle ahalisinden tahsil edildi ve mültezimler bu işe karıştırılmadı³⁹.

Ancemaatin vergi miktarı herkesin mali gücüne bağlı olacak olup mali gücün ölçüsü ise tebaanın emlak, arazi ve hayvan varlığı ve ticaretle uğraşıyorsa geliri esas alınacaktı⁴⁰. Başlarda kaldırılan örfî vergilerin miktarı esas alınarak belirlenen ancemaatin vergi, daha sonraları bazı değişikliklere uğradı, vergiye dönem dönem zamlar ve indirimler yapıldı⁴¹.

Tanzimat’tan önce *Tekâlif-i şeriyeye* olarak çeşitli oranlarda alınan tüm vergiler kaldırılarak yerine ziraî ürünlerden onda bir oranında alınan “*öşür*”, küçükbaş hayvanlardan alınan “*ağnam resmi*” ve Gayrimüslimlerden alınan “*cizye*” vergileri ve “*Tekakif-i örfiyye*” olarak pek çok çeşidi ve tahsil şekli olan vergilerin de birleştirilerek “*virgü*” adı altında alınması kararlaştırıldı⁴². Örfî vergide toplam tutar erkek nüfusa veya haneye eşit olarak paylaştırılırken, ancemaatin vergide mükelleflerin vergi borçları

devlet muhafaza-i memâliki için elbette asker ve leşkere ve sair masarif-i muktaziyyeye muhtaç olarak bu ise akçe ile idare olunacağına ve akçe dahi teb'anın vergüsüyle hâsıl olacağına binaen bunun dahi hüsn-i suretine bakılmak ehem olub egerçe mukaddemlerde varidat zan olunmuş olan yed-i vahid beliyyesinden lehü'l-hamd Memâlik-i Mahrûsemiz ahalişi bundan evvelce kurtulmuş ise de alât-ı tahribiyyeden olub hiçbir vakitte semere-i nafıası görülemeyen iltizamât usûl-ı muzırrası elyevm câri olarak bu ise bir memleketin mesalih-i siyasiye ve umûr-ı maliyesini bir âdemin yed-i ihtiyarına ve belki pençe-i cebr ü kahrına teslim demek olarak ol dahi eğer zaten eyüce âdem değil ise heman kendü çıkarına bakub cemi' harekât ve sekenâtı gadr ü zulmden ibaret olmasıyla ba'de ezin ahali-i memâlikten her ferdin emlak ve kudretine göre bir vergü-yi münasib ta'yin olunarak kimseden ziyade şey alınmaması ve Devlet-i Aliyyemizin berren ve bahren masarif-i askeriye ve sa'iresi dahi kavanin-i icabiyye ile tahdid ve tebyîn olunub ana göre icra olunması lâzimedendir...” bk. Reşat Kaynar, Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat, TTK Basımevi, Ankara 1991, s.178.

³⁷ Necdet Hayta ve Uğur Ünal, *Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri (XVII. Yüzyıl Başlarından Yıkılışa Kadar)*, Gazi Kitabevi, Ankara 2005, s.122.

³⁸ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.341.

³⁹ Çakır, *Aynı eser*, s.49.

⁴⁰ Ahmet Tabakoğlu, *Osmanlı Mâli Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016, s.681.

⁴¹ Şener, *Aynı eser*, s.102.

⁴² Güran, *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler...*, s.13.

birbirinden çok farklı tutarlara, hatta bir mükellefin ödeyeceği vergi diğerinin ödeyeceği miktarın elli katı ya da daha fazlasına ulaşabilmekteydi⁴³.

Tanzimat’la birlikte vasıtalı ve vasitasız vergi ayırımı ortaya çıktı. *Vasitasız vergiler* emlak, arazi, patent, temettü ve eşhas vergileriyle bedel-i askerî olurken, *vasıtalı vergiler* resm adı altında mezrûat, hayvanât, gümrük, damga, müskirât ve saydiye gibi isimlerle zikredilmekteydi⁴⁴.

Gümrük vergilerinde de önemli değişiklikler yaşandı. 1838 Ticaret antlaşmasıyla yabancı tüccarlar dâhili gümrük resimleri kapsamında çıkarıldı, yerel adetlere ve mal çeşitlerine göre farklılık gösteren gümrük vergisi oranları 1859’da her bir mal üzerinden %12 oranında uygulanmaya başlandı⁴⁵. Gümrük vergilerinin diğer devlet gelirlerinde olduğu gibi gümrük emînleri, memurlar ve muhassıllar tarafından doğrudan hazine adına toplanması kararlaştırıldı fakat bu usulün vergi tahsilinde istenilen sonucu vermemesi üzerine İstanbul ve çevresi ile Cidde ve Yemen gümrükleri dışındaki tüm gümrüklerin bir, iki veya üç senelik sürelerle artırılarak mültezimlere devredilmesine karar verildi⁴⁶.

Tanzimat ile nitelik farkı gösteren bir uygulama da damga resmiyle ilgili olup önceden mâmul mallar, kumaş, altın, gümüş, bakır kaplar, at nalları ve ölçü, tartı aletlerine damga vurularak tahsil edilen bu verginin, bir kısım hukukî işlem ve sözleşmelerde devletçe basılan kâğıtların kullanılması veya pul yapıştırılması yoluyla 1845’te damga resmi olarak alınmasına başlandı⁴⁷.

Tanzimat vergi reformları öncelikle Anadolu ve Rumeli’de yer alan Hüdavendigâr, Konya, Aydın, Sivas, Ankara, Biga, Edirne, Rumeli, Silistre, Vidin ve Selanik eyaletlerinde yürürlüğe girdi⁴⁸.

Tanzimat Fermanı ile öteden beri halkı ve devleti zarara uğratan iltizam sisteminin kaldırılmasıyla, çeşitli isimlerle alınan vergilerin yerine herkesten geliri oranında tek bir verginin tahsili esası benimsendi. Böylece devletin gelirlerinin toplanmasında etkin bir rol oynayan ve halkla devlet arasında aracılık eden mültezimlere işten el çektirilerek vergileri toplamakla vazifeli ve doğrudan merkeze bağlı olan “*muhasıl-ı emvâl*” adlı

⁴³ Şener, *Aynı eser*, s.100-101.

⁴⁴ Mehmet Emin Türklü, “Tanzimat Döneminde Ancemaatin Vergi Uygulaması ve Yaşanan Usulsüzlükler Üzerine Bazı Şikâyetler (1841-1865)”, *Current Research in Social Sciences*, C.2, S.3, Ocak 2016, s.132.

⁴⁵ Berna Çaçan, “Osmanlı Devleti’nde Vergi Sistemi ve Bir Çeşit Vergi Toplama Usulü Sistemi: Temettuat Defterleri”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Mayıs 2015, s.12; Şener, *Aynı eser*, s.147.

⁴⁶ Güran, *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler...*, s.16.

⁴⁷ Çaçan, *Aynı makale*, s.12.

⁴⁸ Şener, *Aynı eser*, s.23.

görevliler tayin edildi⁴⁹. Devletin amacı ödeme gücü üzerinden olmayan geleneksel vergi sistemi yerine, doğrudan gelir ve servet üzerinden vergi tahsil eden, vergi muafiyetlerine izin vermeden ödeme gücü olan herkesi vergi yükümlüsü yapan ve bu gelirleri etkin bir şekilde doğrudan devlet adına toplayan mâli bir sistem oluşturmaktı⁵⁰.

24 Ocak 1840 tarihinde yayınlanan muhassılların görev ve yetkilerini belirleyen ilk talimatname sekiz maddeden oluşmaktadır. Bu hususlar daha çok ilk planda yapılacak işler olan, iltizamın kaldırılmasıyla hazinenin ihtiyacı için toplanacak vergi, muhassıllar, muhassılların maiyetinde görev yapacak kâtipler, askerler ve meclisin yapısıyla ilgiliydi⁵¹. Yayınlanan ilk talimatnamenin ardından öncelikle yedi maddelik, daha sonra beş maddelik ekler düzenlenerek muhassıllara gönderildi. Bu maddeler ise; sandık emininin harcama işinden sorumlu tutulması, ulaşım ve görev yapmayı kolaylaştırmak amacıyla muhassılların görev yerlerinin değiştirilmesi, cizye tahsilinde hoşgörülü davranılması, tahsil edilen gelirlerin bir an evvel merkeze gönderilmesi, kimin kullanımında olduğu bilinmeyen devlete ait malların belirlenmesi, meclis azâlarının seçimi, muhassılların atama kuralı, bölgeden istihdam edilecek şahıslar ve bunlara ödenecek maaşlarla ilgili konuları ihtiva etmekteydi⁵².

Malî işlerden sorumlu olan muhassıllar her sancağa doğrudan doğruya merkezden tayin edilerek yanlarına bir mal, bir nüfus ve bir emlâk kâtibi verildi. Her sancak merkezinde vergilerin saptanıp dağıtımı ve işlerin görüşülüp kararlaştırılması için “*Muhassıllık Meclisleri*” oluşturuldu⁵³. Mecliste muhassıl, kadı, müftü, asker zabiti, mahallin ileri gelenlerinden iyi halli dört temsilci ve iki kâtibin görev yapması ve bölgede Gayrimüslimler de yaşıyorsa bunları metropolit ve kocabaşlarından belirlenen iki kişinin temsil etmesi kararlaştırıldı⁵⁴. Başkanlığını muhassılın yapacağı *Muhassıllık Meclisi* haftada iki veya üç kez toplanacak, vergi yazımı ve diğer bölge sorunlarını tartışıp sonuca varacak ve uygulamaya koyacaktı⁵⁵. Muhassıllar görevlerini yaparken, görev aldıkları

⁴⁹ Yücel Özkaya ve Ali Akyıldız, “Muhassıl”, *DİA*, C.31, TDV Yayınları, İstanbul 2006, s.19.

⁵⁰ Ayla Efe, “Osmanlı Devleti’nde Mali Sistem Arayışının Getirdiği Yerel Yönetim Uygulamaları: Muhassıllık Örneği”, *Tarih Dergisi*, S.49, 2009, s.62.

⁵¹ Ayla Efe, *Muhassıllık Teşkilâtı*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir 2002, s.25.

⁵² Aynı yer, s.26.

⁵³ İnalçık, “Tanzimat’ın Uygulanması ve Sosyal Tepkileri”, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, s.173; Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.209.

⁵⁴ İnalçık, “Tanzimat’ın Uygulanması ve Sosyal Tepkileri”, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, s.174; Özkaya ve Akyıldız, *Aynı madde*, s.19.

⁵⁵ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.212.

kaza ve köylerin sayısının fazlalığından, her yere bizzat gidip tahrir vakit bulamamalarından ve tahririn zamanını geciktirmelerinden dolayı, kazalardan meclis tarafından bir memur ve yeteri kadar kâtip görevlendirilip muhasılların emrine verilmesi, tahririn bu görevlilerce yapılması ve muhasılların da belirli zamanlarda görevlileri mahallerinde kontrol etmeleri istenildi⁵⁶.

24 Ocak 1840 tarihindeki talimatnameye göre muhasılların ilk görevleri gittikleri yerlerde Tanzimat'ı tanıtmak oldu⁵⁷. Muhasıllara Tanzimat'ı anlatmanın ve meclisleri oluşturmanın dışında kamu gelirlerinin toplanması ve iltizam defterlerinde kayıtlı bütün malların tahsili görevleri verildi⁵⁸.

Muhasılların en önemli görevleri arasında nüfus ve emlak tahrirlerini yapmak, Tanzimatla birlikte herkesin ödeme gücünü tespit edip, çeşitli isimlerle alınan örfi vergilerin yerine tek bir vergi tahsiline başlamak ve bu amaçla herkesin isim ve şöhreti, emlak, arazi ve hayvanı, tüccar ve esnafın bir senelik tahmini gelirini tahrir etmekte⁵⁹. Talimatta ayrıca nüfus ve emlak sayımının nasıl yapılacağı, devlet memurlarına ödenecek yolluk ve diğer giderlerin hazine tarafından nasıl karşılanacağı da yer almıştı⁶⁰. Talimatnameye göre halkın, tüccar ve esnafın bir yıllık tahminen ne kadar temettüatı olacağı araştırılıp deftere kaydedilecek, yazımlarda herkese eşit davranılacak ve herkes vereceği vergi miktarını ve çeşidini bilecekti⁶¹.

Talimatnamede tımar, zeamet ve vakıflar kanalıyla işletilen tüm gelir kaynaklarının vergisinin toplanması, “*hariç-ez defter*” olarak nitelenen ve devletin resmi kayıtlarında görülmeyen tüm gelir kaynaklarının tespiti ve bunların kaydedilmesi de muhasılların öncelikli görevleri arasında yer aldı⁶².

Tanzimat reformalarının devamı için önemli görevler verilen muhasıllık teşkilatı itibarlı bir memuriyet olarak oluşturdu, muhasıllar merkezden bilgi ve becerisini kanıtlamış kişiler arasından seçildi ve hatta görev yerlerinde olumlu çaba sarfedenlere ödüller, yeni rütbeler ve unvanlar verildi⁶³. Nitekim muhasılların atamalarında seçim

⁵⁶ Mustafa Serin, “Osmanlı Arşivinde Bulunan Temettuat Defterleri”, *Başbakanlık I. Milli Arşiv Şurası*, 20-21 Nisan, Ankara 1998, s.719.

⁵⁷ Şener, *Aynı eser*, s.39.

⁵⁸ Çakır, *Aynı eser*, s.43.

⁵⁹ Şener, *Aynı eser*, s.40-41.

⁶⁰ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.209.

⁶¹ Nuri Adıyeke, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, C.11, S.11, 2000, s.770.

⁶² Efe, “Osmanlı Devleti’nde Mali Sistem...”, s.65-66.

⁶³ Şener, *Aynı eser*, s.41.

kurallarının belirlenmesi, seçim talimatnamesinin muhassıllara gönderilmesi, seçilen adayların kimlikleri, seçim için aranan nitelikleri taşıyıp taşımadıklarının defterlere kaydedilmesi ve defterlerin merkeze gönderilme zorunluluğunun olması muhassıllık görevi verilecek kişilerin tahkik edildiğini göstermektedir⁶⁴.

Muhassıllık teşkilatı uzun vadede bir başarı elde edemedi. İltizamın kaldırılmasıyla sarraflar, mültezimler ve onlara bağlı birçok kişinin kazanç kapıları kapandı, herkesin kudret ve servetine göre vergi ödemesi esas alındığından bazı imtiyaz ve muafiyetlerin kaldırılmasıyla birlikte ayanlar, ağalar ve din adamlarının şiddetli muhalefetiyle karşılaşıldı⁶⁵. Yine bazı muhassıllar mahalli eşrafın baskısıyla vergiyi toplayamazken, bir kısım görevlilerin devletin gözüne girmek için bazı yerlerde fazla vergi koyduğu görüldü⁶⁶. Muhassıllık kurumunun başarısız olmasının bir diğer sebebi ise kurumun kendi yapısından kaynaklanan riskler ve bu yapının neden olduğu maliyetler oldu⁶⁷. Bu bakımdan 1840-1841 yıllarına ait hazine gelirlerinde çok büyük bir azalma oldu. Bütün çabalara rağmen kâr ve zarar şöyle dursun, ne kadar hâsılat olduğunun ortaya çıkarılması dahi mümkün olmadı ve birbirinden bağımsız çalışan muhassılların topladıkları vergilerin bir arada merkeze gönderilmesi de çok zaman aldı⁶⁸.

Nitekim Tanzimat'ın tanıtılması ve uygulamaya geçilmesinde belki de en önemli görevleri üstlenen muhassıllardan beklenen sonuç elde edilemedi. Muhassıllık teşkilatı halktan gelen şikâyetler, iltizam sisteminin düzeninden faydalanan bazı zümrelerin hoşnutsuzluğu, muhassıllardan ve kurumun yapısından kaynaklanan çeşitli hatalar nedeniyle 1842 yılında kaldırıldı ve iltizam sistemine geri dönüldü.

Bu tarihten itibaren muhassıllıklar birleştirilerek eyaletlere “*defterdar*” adıyla daha geniş yetkilerle donatılmış maliye memurları gönderildi ve Muhassıllık Meclisleri “*Memleket Meclisi*” adı altında faaliyetlerini 1849 yılına kadar sürdürdü, bu tarihte ise “*Eyalet Meclisleri*” ismini aldı⁶⁹.

Tanzimat'la birlikte örfî vergilere, iltizam usulüne, angarya ve aynî yükümlülüklerle son verme çabaları, maliyede merkezileşme, vergi tasnif biçimlerinde

⁶⁴ Efe, *Muhassıllık Teşkilatı*, s.59.

⁶⁵ Şener, *Aynı eser*, s.43.

⁶⁶ Özkaya ve Akyıldız, *Aynı madde*, s.19.

⁶⁷ Efe, “Osmanlı Devleti’nde Mali Sistem...”, s.84.

⁶⁸ Gülden Songun, *10120 Numaralı Temettuat Defterine Göre Atabey Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006, s.13.

⁶⁹ Özkaya ve Akyıldız, *Aynı madde*, s.19.

değişim, yeni vergi konuları ve tahsil şekilleri dönemin karakteristik vasfı olarak kendini gösterdi ve bu dönemde herkesten gelir ve emlakına göre vergi alınması hedeflendi⁷⁰. Neticede yapılan temettüat tahrirlerindeki esas amaç halkın imkânlarının ne derece olduğunu bilmek ve buna göre herkesin kazancına göre adil bir şekilde vergi toplamak ve bu vergilerle devletin gelirlerini artırarak harcamaların finansmanını sağlamaktı⁷¹.

Sonuç olarak Osmanlı Devleti eskiyi canlandırma çabalarından sonuç alamayınca Batı tarzda ve modern anlamda ıslahatlara başladı. 1839’da ilân edilen Tanzimat Fermanı ile devlet kurumları, sosyo-kültürel hayat, maliye, eğitim, siyaset ve askeri vs. alanlarda oluşturulmak istenen yeni düzen ve yapı ile birlikte Osmanlı Devleti’nin yepyeni bir yüze kavuşturulması amaçlandı. Bu dönemde yapılan en önemli yeniliklerin başında vergi ile ilgili düzenlemeler geldi. Bu doğrultuda herkesin kazancına göre vergi alınması usulü getirildi ve temettüat sayımları yapılmaya başlandı. Fakat ardı arkası kesilmeyen iç ve dış olaylar neticesinde ekonomide başlayan çöküş hızla devam etti. Büyük hayaller ve ideallerle devleti bulunduğu durumdan kurtarmak isteyen Osmanlı Devleti’nin başlayan reform ve ıslahat yolculuğuna yenileri eklendiyse de içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için verdiği mücadeleler Devletin çöküşünü engelleyemedi.

1.2. TEMETTÜAT DEFTERLERİ

“*Temettü*” kâr etmek, kazanç, fayda görmek anlamlarında Arapça bir kelime olup, bunun çoğulu olan “*temettüat*” kelimesi kârlar, kazançlar ve faydalar anlamlarına gelmektedir⁷². “*Temettüat vergisi*” ise herkesin kazancına uygun olarak devlete ödediği⁷³, tüccar ve esnafın senelik kazançları üzerinden alınan vergidir⁷⁴. Bir başka ifadeyle Tanzimat Devrinde daha önceleri son derece karmaşık ve çok sayıdaki örfî verginin kaldırılıp yerine “*herkesin kudret ve servetine göre ve binde hesabıyla*” yani herkesin ödeme gücüne göre belirlenen tek bir vergidir⁷⁵. Temettüat vergisinin tespiti için vergi mükelleflerinin gelirleri ve tahakkuk eden vergileri ile malları, mülkleri, gelirleri hane

⁷⁰ Çağan, *Aynı makale*, s.12.

⁷¹ Songun, *Aynı tez*, s.15.

⁷² Devellioğlu, *Aynı eser*, s.1251.

⁷³ Sayın, *Aynı eser*, s.441.

⁷⁴ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, s.453.

⁷⁵ Tevfik Güran, “XIX. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri”, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s.193.

esasına dayalı olarak defterlere kaydedilmiş olup bu defterlere *Temettüat Defterleri* denilmektedir.

Temettüat Defterleri *Maliye Varidat Kalemi* defterlerinden olup Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. 1988'e kadar bu seriden çok az deftere Maliye'den Müdevver ve Kepeci Tasnifleri arasında rastlanan Temettüat Defterleri'nin, 1988 yılında kataloglanarak araştırmalara açılanların serisi 9 katalog içinde 17.747 defter ihtiva etmektedir⁷⁶. Defterlerde her eyâlet alfabetik bir şekilde kazalara ayrılıp numaralandırılarak "*ML. VRD. TMT*" koduyla araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır⁷⁷. Temettüat Defterleri ilk defa İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Tefvîk Güran tarafından kullanılmıştır⁷⁸.

Arşivin en zengin koleksiyonlarından biri olan seri 1838-1848 yılları arasında yapılan üç vergi sayım sonuçlarını ihtiva etmektedir. Sayımların ilki 1838 yılında II. Mahmud'un döneminin son yılında yapılan mal mülk sayımı, ikicisi muhassıllıkla özdeşleşen 1840 tahriri, üçüncüsü ise 1845 temettüat sayımlarıdır⁷⁹. Temettüat vergisinin esası olan ve II. Mahmud zamanında değişik isimler ve oranlarla esnafın sattığı yiyecek ve giyecek vs. üzerinden alınan ihtisap resmi, Tanzimat'tan sonra satış tutarı yerine kazanç üzerinden alınan vergiye dönüştürüldü⁸⁰.

Osmanlı Arşivi'nde araştırmacılara sunulan Temettüat Defterlerinin çoğu yeni sayımı içerdiğinden tarih 1845 (H.1261) verilmektedir⁸¹. 1839 (H.1255) ve 1846 (H.1262) tarihli defter sayısı çok az olup defterlerin bir kısmı ciltlidir. Ciltsiz olan küçük defterlerde ise yer yer boşluklar vardır. Bazı defterlerin ilk ve son sayfaları mevcuttur fakat ara sayfalar kayıptır; bazı defterlerin aralarında ise başka defterlerin sayfaları vardır. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'nde yazılan birimlerin defterlerinin bir kısmı bulunmamaktadır⁸².

⁷⁶ Mübahat Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", *Bellekten*, C.LIX, S.225, Ağustos 1995, s.395.

⁷⁷ İbrahim Erdoğan, "16097 Numaralı Temettüat Defterlerine Göre Harput Asurî Mahallesi", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C.2, S.1, Elazığ 2015, s.25.

⁷⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.396.

⁷⁹ Ayla Efe, "Osmanlı Devleti'nde Yeniden Yapılanmanın Şafağında Üç Vergi Sayımı", *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*, C.11, S.2, 2016, s.25.

⁸⁰ Adıyeke, *Aynı makale*, s.772.

⁸¹ Said Öztürk, "Türkiye'de Temettuat Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.1, S.1, 2003, s.292.

⁸² Adıyeke, *Aynı makale*, s.780.

1840 (H.1256) yılında yapılan Temettüat sayımlarından muhassıllar mesul olup bu tarihli bir defterde muhassıl, müftü, mal ve emlak kâtipleri ve meclis azalarının mühürleri, diğer bir defterde ise tasdik ibaresi altında nâibin mührü bulunmaktadır. 1844 (H.1261) yılında ise sistemde değişiklik yapıldığından Müslümanların kayıtları muhtar-ı evvel ve sanilerle köy imamları ve gayrimüslimlerin kayıtları varsa kocabaşılarla papazların sorumluluğunda yapıldığından defterlerin bitiminde bunların mühürleri bulunmaktadır⁸³.

Tanzimat'ın ilânından sonra 24 Ocak 1840 tarihindeki talimatname ile vilayetlere “*muhassıl-ı emvâl*” ismiyle maaşlı memurlar gönderilerek vergi ile ilgili işlemlerin muhassıllar aracılığıyla gerçekleştirilmesine karar verildi. Bu bağlamda “*herkesin kudret ve servetine ve esnaf ve tüccar kısmının yıllık gelirlerine birer kıymet takdir olunmak suretiyle ve binde hesabıyla... ancemaatin tevzî olunan temettü'at vergisi*” uygulamaya konuldu⁸⁴. Bu yeni verginin miktarı, Maliye Nezareti tarafından yalnızca liva düzeyinde belirlenir ve her liva merkezinde toplam miktar, kazalar arasında paylaştırılırdı. Daha sonra müdür ve meclis azalarının katıldığı bir toplantıda kasaba ve köylerin payları belirlenip, belirlenen miktar bir mazbata ile kendilerine teslim edilirdi. En sonunda ise kasaba mahalleleri ve köyler düzeyinde tüm hane reisleri toplanarak, istenilen miktar haneler arasında şahısların kazançlarına göre paylaştırılıp bir defter hâlinde kaza merkezine gönderilir ve böylece her hanenin vergi yükümlülüğü belirlenirdi⁸⁵.

Temettüat vergisi önceleri yalnızca Osmanlı tebaasından alındıysa da sonrasında ahali vergi vermemek için, özellikle Dersaadet'deki büyük ticarethanelerini ve işyerlerini yabancılara devrettiğinden hazine büyük zarara uğradı. Bu sebeple temettüat vergisinin yabancılara da uygulanması için teşebbüslerde bulunuldu ve yeni düzenlemeler yapılması istenildi⁸⁶.

Temettüat Defterlerinde Tanzimat sonrası Osmanlı vergi sistemine dair birçok bilgi bulunmakta olup bunlarda vergi mükellefinin adı, vergiye esas olan gelir kaynağı, kaynağın senelik geliri ve gelire göre düzenlenen vergi miktarı kaydedilmekteydi⁸⁷. Bu amaçla yerleşim yerleri hane bazında ele alınarak hane ve numaralar yazıldıktan sonra,

⁸³ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.397-398.

⁸⁴ Çaçan, *Aynı makale*, s.118.

⁸⁵ Ayşe Özdemir Kızıllan, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.20, Nisan 2008, s.61.

⁸⁶ Serin, *Aynı makale*, s.721.

⁸⁷ Kızıllan, *Aynı makale*, s.60.

hane reisinin adı, lakabı ve fiziki özellikleri verilmekteydi. Hane reisinin altında tarla, bağ, bahçe, çayır gibi ekilen ya da ekilmeyen araziler, yetiştirilen zirai ürünler, hayvanlar, değirmenler, işletilen ya da kiraya verilen gayrimenkuller gibi mal varlıkları kayıt altına alınmaktaydı. Yine hane reislerinin uğraştıkları meslekler ve kazançları, varsa evde yaşayan ve geliri olan diğer şahısların kazançları da kaydedilmekteydi. Bu sayede mal varlığının tespit edilip vergi miktarlarının belirlendiği Temettüat Defterleri hüviyetleri itibarıyla XIX. yüzyıl sosyo-ekonomik tarihi açısından önemli bilgiler ihtiva etmektedir.

1.2.1. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettüat Defterleri

Temettüat Defterlerinde hane bazında ele alınıp çizilen nüfus profili sosyal tarih kaynağının temellerinden birini teşkil etmektedir. Defterlerde hane reislerinin isimleri, lakapları, unvanları, baba- dede- kardeş gibi yakınların adları ve meslekleri kayıt altına alındığından bir yerleşim yeri ile ilgili ayrıntılı olarak sosyo-kültürel incelemeler yapmak mümkündür. Ayrıca bölgede yaşayan Müslüman ve Gayrimüslim tebaa hakkında verilen bilgiler ışığında etnik ve dini nüfus analiz edilebilmektedir. Nüfus sayımlarıyla ilgili Ömer Lütfi Barkan tarafından geliştirilen hane sayısının 5 ile çarpılması, Devletin çeşitli yıllardaki tahmini nüfusunu belirleme imkânı sunmaktadır⁸⁸. Bununla beraber 5 katsayısını az bulan ve 7 katsayısını kullanan bilim adamları olduğu gibi bu rakamın daha az olması kanısında olan bilim adamları da vardır⁸⁹.

Defterde öncelikle eyalet, sancak, kaza adları yazıldıktan sonra tahriri yapılacak köy ve mahalle gibi alt yerleşim yerlerinin isimleri yazıldıktan sonra hane ve numara sayıları 1'den başlanarak hane reisinin isimleri kaydedilmekteydi. Mübahat Kütükoğlu defterlerde verilen hanelerin kaçınıcı hane olarak gösterildiğini, numaraların ise hane içinde kaçınıcı aile olarak gösterildiğini dile getirmektedir⁹⁰.

Temettüat kaydı tutulan bir yerleşim biriminde muhtarlar ve imamlar genellikle defterin ilk haneleridir⁹¹. İsimler Tahrir Defterlerinde “*Ahmet veled-i Hamza*” gibi ve bir önceki şahsın oğlu veya kardeşi olması durumunda “*Süleyman veled-i O*”, “*İbrahim*

⁸⁸ Ömer Lütfi Barkan, “Osmanlı Mali Sayımları Üzerine Araştırma”, Çev. Mehtap Özdeğer, *İstanbul Üniversitesi İktisad Fakültesi Mecmuası*, C.51, S.1, İstanbul 2001, s.20.

⁸⁹ Josiah C. Russel, nüfus hesaplaması için 3,5 katsayısını ortaya atmakta olup aile, karı-koca-çocuk ve ebeveyninden oluşmakta ve diğer akrabalar genellikle ayrı oturuyorlar fikrini kabul etmektedir. M.A. Cook nüfus hesaplanırken 4,5 katsayısını kullanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bk. Nejat Göyünç, “Hane Deyimi Hakkında”, *Tarih Dergisi (Turkish Journal of History)*, S.32, Mart 1979, s.332.

⁹⁰ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.398.

⁹¹ Adıyeke, *Aynı makale*, s.780.

biraderi O” şeklinde yazılırken, Temettüat Defterlerinde “*Feyzullah oğlu Salih*” gibi çoğu kez “*oğlu*” kelimesi tercih edilmiştir⁹². Görice Temettüat Defterinde ise *oğlu*, *veledi*, *bin ve kerimesi*⁹³ ifadeleri kayıtlıdır.

Defterlerde geçen aile adları çoğu kez akrabalık durumlarını ve derecelerini tespit etmeye yardımcı olmaktadır. Bazı aileler çok değişik ve diğerlerinden ayırt edilebilecek adlar, unvan ya da lakaplar taşıdığından bunların akrabalık bağları kolayca tespit edilebilirken, bazıları ise “*Kara, Koca, Küçük, Uzun, Hacı, Hoca, Molla, Şeyh*” gibi her zaman ve her yerde kolaylıkla rastlanabilen sıfatlar taşımaktadır. Dolayısıyla bunların aile adı olarak mı yoksa sadece şahsa ait bir sıfat olarak mı kullanıldığını tespit etmek zordur⁹⁴. Görice Temettüat Defterinde “*Hacı, Molla, Hoca, Derviş, Papa ve Efendi*” gibi kolay rastlanabilen unvanlar bulunmaktadır. Akrabalık belirten sıfatlar olarak “*oğlu, karındaşı, amucası*” ifadeleri kayıtlıdır. Bu unvan ve sıfatlar bölgenin demografik ve sosyo-kültürel yapısı için önem arz ettiği gibi kayıtlı olan Gayrimüslim isimleri dini yapının tespiti açısından da oldukça önemlidir.

Şahıs adlarında göze çarpan bir özellik de bir çocuğa doğmadan önce ölmüş babasının adının yaygın olarak verilmesinden dolayı baba-oğul aynı adı taşıyanlardır. Fakat babasıyla aynı adı taşıyanların hepsinin yetim olduğu düşünülmemelidir⁹⁵. Görice Temettüat Defterinde Voskob köyünde “*İbrahim oğlu İbrahim*” ve Lavovir-i Müslim köyünde “*Kenan oğlu Kenan*” babalarının isimleriyle kayıtlıdır.

Hane reislerinin meslekleri Temettüat Defterlerinin sosyal tarih açısından önemli unsurlarından biridir. Defterlerde kayıtlı olan meslek çeşitlerinden hareketle, hangi yörede hangi mesleğin daha yaygın yapıldığının, yörelere ait kazanç farklılıklarının ve ortaya çıkan işkollarının tespitini yapmak mümkündür. Görice Temettüat Defterinde en yaygın olan meslek türü, bölgeninin elverişli iklim ve toprak yapısından kaynaklanan *ziraat* ve bölge ormanlık bir alana sahip olduğundan *dülgerlik*⁹⁶. Bu durum bir bölgenin iklim şartları ve coğrafi yapısının uğraşılan meslek dallarını belirlemede etkin rol oynadığını göstermektedir.

⁹² Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.398.

⁹³ Kerime: Kız evlat. bk. Devellioğlu, *Aynı eser*, s.586.

⁹⁴ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.400.

⁹⁵ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.402.

⁹⁶ Mesleklerle ilgili ayrıntılı bilgi “Görice Merkez Kazasında Mesleki Yapılanma” başlığı altında verilmiştir.

Temettüat defterlerinde sayım yapılırken Müslüman ve Gayrimüslim reaya ayrı ayrı yazılmakta; defterlerde yalnızca vergiye tabi mal ve mülkleri olan aile reisleri esas alınmaktaydı. Bunlardan çoğunlukla erkek nüfusu kaydedilirken, yer yer eşleri ölmüş kadınlar, babaları ölmüş çocuklar ve malı mülkü olmayan aile reisleri de kaydedilebilmekteydi⁹⁷. Defterlerde yalnızca vergi mükellefleri değil aynı zamanda farklı hizmetleri dolayısıyla vergiden muaf olan kişiler, asker, imam, müftü, alîl (a'mâ/kör, sakat, hasta), amel-mânde (iş göremez durumda) ve dul olan kişiler hakkında da bilgi verilmektedir⁹⁸.

Temettüat Defterlerinde medrese, mektep, cami gibi sosyal amaçlı tesisler hakkında bilgilere de rastlanabilmektedir. Özellikle eğitim ve din hizmetleri yürütenler kamu görevlisi statüsünde olduklarından bu kişilerle ilgili bilgiler yer almaktadır⁹⁹. Yine göç ile ilgili bazı bilgilere de ulaşmak mümkün olup tahrir esnasında köyde olmayan, herhangi bir sebeple başka bir yerleşim birimine giden kişinin hanesi kaydedilmekte; ayrıca gittiği yer ve yaptığı iş hane halkı veya bilirkişiler tarafından kayıt yapan şahsa aktarılarak bu kişiler de kayıt altına alınmaktaydı¹⁰⁰.

1.2.2. İktisat Tarihi Kaynağı Olarak Temettüat Defterleri

Temettüat Defterinin asıl amacı vergi tahsil etmeye yönelik olduğu için iktisat tarihi kaynağı olarak çok mühim bilgiler içermektedir. Defterlerde şehir, kasaba, nahiye, köy, mezra ve çiftlik gibi bütün yerleşim birimlerinde yaşayan Müslim ve Gayrimüslim ahalinin emlak, arazi ve gayrimenkulleri ile tüm cinste hayvanları ve yetiştirilen zirai ürünleri tek tek sıralanmaktadır¹⁰¹. Dolayısıyla defterde geçen bilgilerden kent merkezi ve kırsal yerleşim alanlarının arazi miktarı ve arazilerin dönüm olarak büyüklüğü, verimliliği, elde edilen toplam hâsılat, tarım işletmelerinin büyüklüğü, hayvancılığın

⁹⁷ Serin, *Aynı makale*, s.725.

⁹⁸ İlker Yiğit, "XIX. Yüzyıl Tarihi Coğrafya Çalışmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Temettuat Defterleri", *Türk Coğrafya Kurumu'nun 70. Kuruluş Yılı Anısına: UKCK- 2011 Bildirileri 7- 10 Eylül*, İstanbul 2011, s.6.

⁹⁹ Sami Simav, *1844- 1845 (H. 1260-1261) Tarihli Temettuat Defterleri'ne Göre Uluborlu Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.26.

¹⁰⁰ Yiğit, *Aynı makale*, s.6.

¹⁰¹ Serin, *Aynı makale*, s.724.

ekonomideki yeri, kent ekonomisinde önemli yere sahip olan olan sınaî, ticarî ve hizmet iş kollarının durumları tespit edilebilmektedir¹⁰².

Temettuat Defterlerinde mükellefin sahip olduğu ekili veya nadasa bırakılan tarla, bahçe, bağ ve çayırın dönüm olarak miktarı ve hâsılatları, kirayla tutulan veya kiraya verilen toprakların dönüm olarak miktarları, kimden kiralandığı, kime kiraya verildiği ve hâsılatları ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmektedir¹⁰³. Ekili tarlalar “*mezrû tarla*” olarak gösterilirken, bunlar da bazı yerlerde “*sulak tarla, kiraç tarla, dağ tarla ve ova tarlası*” şeklinde ayrıntısıyla belirtilmektedir¹⁰⁴. Defterlerde nadasa bırakılan tarım alanları “*gayr-i mezrû tarla*” şeklinde, kiraya verilenler “*icara verilen*” ya da “*icar ile ektiği*” şeklinde, ayrıca çeşitli nedenlerle ekilip biçilemeyen ve boş duran tarlalar “*boz ve hâli tarla*”, bağlar ise “*boz bağ*” şeklinde kayıtlıdır¹⁰⁵. Ekili- dikili tarlalar hem boş bırakılanlara hem de kiraya verilenlere oranla daha fazladır¹⁰⁶. Görice Temettuat Defterinde arazi olarak “*mezrû tarla, bağ ve çayır*” kayıtlıdır. Nadasa bırakılan topraklar ise dönüm miktarı belirtilmeden ve ayrı olarak yazılmadan mezrû tarlaların 1844 ya da 1845 senelerinin yanlarına yalnızca hangi yıllarda boş bırakıldığı “*nadas*” ve “*nadas olduğu*” şeklinde yazılıdır. Ayrıca kiraya verilen gayrimenkuller, ortaklaşa ekilip biçilen araziler mevcuttur.

Bunun yanında dikili ağaçlardan elde edilen ürünler üzerinden (zeytin, incir, ceviz, portakal vs.) de vergi alındığı için bunlar defterlerde adet ya da dönüm olarak belirtilmektedir¹⁰⁷. Defterlerde âşar vergisi alınan tarım ürünleri olarak buğday (hınta), arpa (şair), kabluca (buğday türü), burçak, duhan (tütün), afyon (haşhaş), erzen (darı), penbe (pamuk), pirinç, gül, harnub (keçiboynuzu), dut, limon, portakal, ravgan (yağ), yemiş (incir), sarımsak, soğan, börülce, susam, koza, elma, badem, ceviz, dut ve bostan kayıtlarda geçmektedir¹⁰⁸. Görice temettuat defterinde âşar vergisi alınan tarım ürünleri buğday, mısır, çavdar, arpa, yulaf, burçak ve fasulyedir. Ayrıca bağ arazilerinden *âşar üzüm*, çayır arazilerinden *âşar-ı giyâh* adında vergi alınmaktaydı.

¹⁰² Alpay Bizbirlik ve Zafer Atar, “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: Saruhan Sancağı Mütevellî Çiftliği Temettuat Defteri Örneği”, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, C.11, S.1, 2009, s.39.

¹⁰³ Öztürk, *Aynı makale*, s.288.

¹⁰⁴ Serin, *Aynı makale*, s.726.

¹⁰⁵ Zübeyde Mat, Temettuat Defterleri'ne Göre Kâzâbâd Kazasının Sosyal ve İktisâdi Yapısı (1844-1845), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s.27.

¹⁰⁶ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.406.

¹⁰⁷ Serin, *Aynı makale*, s.726.

¹⁰⁸ Yiğit, *Aynı makale*, s.6.

Defterlerde şahsın kendi oturduğu ev, esnafın mesleğini icra ettiği dükkân, sahip olunan paralar, ev eşyaları, sınaî ve ticari işletmelerdeki araçlar ve ticari stokların kayıtları verilmez, borçlar ve alacaklar da sayım dışında tutulurdu¹⁰⁹.

Temettüat Defterlerinde bir bölgede yetiştirilen hayvanların adetleri, türleri ve bu hayvanlardan elde edilen kazançlar ve tahsil edilecek vergiler kayıt altına alınmaktaydı. Defterlerde büyükbaş hayvan türü olarak etinden ve sütünden yararlanılan inek, manda; küçükbaş hayvan türü olarak etinden, sütünden ve yününden yararlanılan koyun, keçi; taşımacılıkta kullanılan merkep, beygir, katır ve köylünün ziraat yaparken toprağı işlemede kullandığı öküz gibi hayvanlar bulunmaktadır. Hayvanlar yalnızca türlerine göre değil sağman, erkek-dişi, döllü-dölsüz, semerli, binek şeklinde özelliklerine göre kaydedilmektedir. Yine bölgede arıcılık yapılıyorsa kovan adedi olarak kayıtları mevcuttur.

Meslek gelirleri kısmında ise, hane reislerinin meşgul olduğu meslekler ve elde ettikleri kazançlar verilmektedir. Mesleklerin yazılmış olması bir mahalle veya köyde hangi zanaatin ne ölçüde geliştiğini, meslekler arası dağılımı ve mesleklerden elde edilen kazançları göstermektedir¹¹⁰. Böylece tespit edilen meslek ve elde edilen kazançlarla bölgenin sosyo-ekonomik durumu ayrıntılı olarak incelenebilmektedir.

Defterlerde genellikle hane bazında mal varlığı yazıldıktan sonra toplam vergi miktarı da belirtilmekte, bunun yanı sıra hane reisinin bir önceki sene verdiği vergi ile âşar ve rüsum miktarı ve mevcut senede vermesi gereken tahmini temettüat vergisi de yazılmaktaydı. Kiraya verilen gayrimenkullerde de tahririn yapıldığı yıllık kira geliri ve ödenmesi gereken temettü miktarı ile mevcut senede ödenmesi gereken tahmini temettü miktarı kaydedilmekteydi. Defterlere her mahalle veya köyün yazımı bittikten sonra buradan alınacak vergi ve toplam temettüat miktarı yazılmaktaydı¹¹¹. Ayrıca hane reisleri ve ailedeki diğer kişilerin uğraştığı meslekler ve elde ettikleri kazançlar da toplam temettüata eklenip kaydedilmekteydi.

Temelde hane esası üzerine devletin çok geniş bir bölümünde aynı tarih ve sistematik içerisinde yapılan bir vergi, servet ve gelir sayımı özelliği taşıyan *Temettüat Tahrirleri* ciddi kritiğe tabi tutulmak suretiyle, XIX. yüzyıl iktisadî ve sosyal tarihimiz

¹⁰⁹ Öztürk, *Aynı makale*, 291-292.

¹¹⁰ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.403.

¹¹¹ Kızıllan, *Aynı makale*, s.60-61.

üzerinde istatiksels verilerle nicel yönü ağır basan çok kapsamlı araştırmalara imkân sağlayacak bilgi zenginliğine sahip kaynaklardır¹¹².

1.3. GÖRİCE TEMETTÜAT DEFTERİ

İncelenen defter Rumeli Eyaleti'ne bağlı Görice Merkez Kazası'na ait 1844-1845 (H. 1260-1261) yıllarında tahriri yapılan temettüat defteridir. Çiftlik statüsünde olan 1 adet köy dâhil 27 köy ve 5 mezrayı kapsayan bu defter, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Maliye Vâridat Temettüat (BOA. ML. VRD. TMT. d.) katalogları içerisinde yer almaktadır. Defter numarası 11420, sayfa sayısı toplam 418'dir. Defter içerisinde numaralanan 1-3, 16-21, 29-31, 40-43, 53-55, 71-73, 86-89, 100-101, 108-109, 132-135, 156-160, 172-174, 183-185, 195-199, 210-213, 228-233, 248-249, 270-273, 288-289, 292-293, 316-317, 329-331, 358-359, 367-369, 386-389, 398-399, 404-405, 416-418 aralığındaki sayfalar boştur. Bunlar her köy ve mezra bitiminden sonraki boş sayfalar olup sayfalar arasında atlama veya kayıp söz konusu değildir. Sadece Katrom-ı Müslim köyünden sonra boş sayfa bırakılmaksızın devamında Celhiyan/ Selhiyan köyü kaydı bulunmaktadır. Mükerrer sayfa numaraları 139 ve 176'dır.

Görice'de tamamı Müslüman hanelerin ikamet ettiği 16 köy vardır. Bu köyler: Neveçişte-i Müslim, Grekovic-i/ Krekovic-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Kaluçe, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Kalukare-i Müslim, Pulahe, Kunman-ı Müslim ve Vaminaniç-i Müslim köyleridir. Tamamı Gayrimüslim hanelerin ikamet ettiği köy sayısı 9'dur. Bu köyler: Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni, Trepicke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Pelmedi-i Zımmiyâni, Mehaliç-i Reaya, İzvorine-i Reaya köyleridir. Hem Müslüman hem Gayrimüslim hanelerin birlikte olarak ikamet ettikleri köyler ise Celhiyan/ Selhiyan, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyleridir. Görice merkez kazasındaki mezralar Bukoviçe, Guvayniç, Partekes, Guraz ve Karbanoş mezraları olmak üzere 5 adettir. Mezralarda ikamet eden kimse olmayıp büyük çoğunluğu Görice köyleri sâkinlerinin mezralarda arazisi bulunmaktadır. Bunlar; *“Dâhil-i kaza olan Vaminaniç karyesi sâkinlerinden Selim oğlu Zeynel işbu mezra'anın sınırında mutasarrıfi olduğu*

¹¹² Güran, “XIX. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri”, *19. Yüzyıl Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, s.203.

arâzinin temettü'âtı" şeklinde olduğu gibi ikamet ettiği köy ve arazisi belirtilerek kayıtlıdır.

Defterde genellikle hane reislerinin kayıtlarından sonra köy dışında olup arazi kayıtları olanlar hane numarası gösterilmeden, sadece numaralarıyla birlikte isimleri, arazileri ve temettüatları yazılarak verilmektedir. Bazı yerlerde ise bu şahıslar hane reislerinin kayıtları sona ermeden orta kısımlarda kayıtlıdır. Celhiyan/Selhiyan, Pelmedi, Ravonik ve İzvorine köylerinde ise Numara 1'de kayıtları vardır. Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri dışından olanlar ve Görice köyleri sakini olup ikamet ettikleri köylerden başka Görice köylerinde arazi, değirmen kaydı olan haneler bulunmaktadır. Görice köyleri dışından olanlar "*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) karyesi sâkinlerinden Zeynel oğlu Abdullah işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü'âtı*" ya da "*Yanya Sancağı dâhilinde kâin Konçe(?) kazasına tâbi Sekople(?) karyesi sâkinlerinden Hayrullah Bey işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arazi-yi miriyyenin temettü'âtı*" örneklerinde olduğu gibi ve Görice köylerinin sakini olan haneler ise "*Dâhil-i kaza Tepecik karyesi sâkinlerinden İlyas oğlu Hacı İbrahim işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu çayırın temettü'âtı*" ya da "*Dâhil-i kaza olan Katrom karyesi sâkinlerinden işbu karye-i mezbûrun sınırında bulunan âsiyâbın temettü'âtı bir senede*" örneklerinde olduğu gibi Görice merkez kazasında ya da Görice merkez kazası dışında ikamet ettikleri köy isimleri, arazileri ve varsa değirmenleri belirtilerek kayıtlıdır. Mezralarda ikamet eden kimse olmayıp yalnızca arazileri bulunanlar Görice köyleri sakini olan haneler ve Görice dışından olanlar sadece "*numaralı*" olarak yukarıda verilen örneklerde olduğu gibi kayıtlıdır. Yine defterde yalnızca numara ile kayıtlı kaza dışından olarak Neveçişte-i Müslim köyünde ve Görice merkez kazasından olarak Leşine köyünde 1'er emlak-ı hümâyûn arazisinin ve Lavovir-i Müslim köyünde 1 adet, Voskob köyünde 2 adet olmak üzere toplam kaza dışından olan 3 adet kiliseye ait arazinin kaydı mevcuttur.

Görice Temettüat Defterinde kazanın kaydı defterin ilk sayfasının başında "*Rum İli Eyâleti mülhakâtından Kesriye Kâim-makamlığı kazalarından Görice kazasında mukîm ehl-i İslâm ve re'âyânın bi'l- cümle emlak ve arâzi ve temettü'âtlarını mübeyyin tanzîm olunan cild-i sâlis defteridir*" ibaresi yazılıdır. Aşağıdaki tabloda Görice Temettüat defterinde bulunan köy ve mezralar sayfa aralıkları verilerek gösterilmiştir.

Tablo 1: Görice Temettüat Defterinde Kayıtlı Köy ve Mezralar

DEFTER NO: 11420		
Sıra No	Sayfa Aralığı	Köy ve Mezra Adı
1	4-15	Neveçište-i Müslim Köyü
2	22-28	Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği Köyü
3	32-39	Vovice-i Zımmiyâni Köyü
4	44-52	Katunlar-ı Zımmiyâni Köyü
5	56-70	Trepîçke-i Zımmiyâni Köyü
6	74-85	Treliske-i Zımmiyâni Köyü
7	90-99	Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni Köyü
8	102-107	Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim Köyü
9	110-131	Tepecik-i Müslim Köyü
10	136-153	Katrom-ı Müslim Köyü
11	153-155	Celhiyan/ Selhiyan Köyü
12	161-162	Bukoviçe Mezrası
13	163-164	Guvayniç Mezrası
14	165-171	Kaluçe Köyü
15	175-182	Pelmedi-i Zımmiyâni Köyü
16	186-194	Kanc-ı Müslim ve Reaya Köyü
17	200-209	Ravonik Köyü
18	214-227	Turan Köyü
19	234-247	Prevodine Köyü
20	250-269	Vresnik-i Müslim Köyü
21	274-287	Lavovir-i Müslim Köyü
22	290-291	Partekeş Mezrası
23	294-315	Voskob Köyü
24	318-328	Kalukare-i Müslim Köyü
25	332-338	Mehaliç-i Reaya Köyü
26	340-357	Kalunce-i Müslim ve Reaya Köyü
27	360-366	Pulahe Köyü
28	370-374	Guraz Mezrası
29	376-385	Kunman-ı Müslim Köyü
30	390-397	Karbanoş Mezrası
31	400-403	Vaminaniç-i Müslim Köyü
32	406-415	İzvorine-i Reaya Köyü

Tabloda görüldüğü üzere Görice merkez kazasında çiftlik statüsünde 1 adet köyle birlikte 27 köy ve 5 mezra kayıtlıdır. Köyler içerisinde Neveçište, Grekovic/ Krekovic, Tepecik, Katrom, Vresnik, Lavovir, Kalukare, Kunman ve Vaminaniç Köyleri “*Müslim*” olarak, Mehaliç ve İzvorine Köyleri “*Reaya*” olarak, Kanc ve Kalunce köyleri “*Müslim ve Reaya*” olarak, Vovice, Katunlar, Trepîçke, Treliske, Istratopove/ Stratopove ve Pelmedi köyleri “*Zımmiyâni*” olarak, Leşine köyü ise “*Emlâk-ı hümâyûn çiftliği*” olarak kayıtlıdır. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü için hanedana ait arazi denilebilir.

Göriçe Temettüat defterinde tahriri yapılan köy “*Karye-i Neveçište-i Müslim*” ve mezra “*Mezraa-i Bukoviçe*” şeklinde isimleri belirtildikten sonra hane ve numara 1’den itibaren başlayarak “*Hane 1 Numara 1*” şeklinde kayıt altına alınmıştır¹¹³. Hane ve numaraların kaydı yapıldıktan sonra hane reislerinin isimleri büyük çoğunlukta “*Cafer oğlu Abdulgani*”, “*Molla Hüseyin oğlu Nureddin*” şeklinde sadece baba- oğul adı veya unvan ve lakaplarıyla kaydedilirken, bazı yerlerde “*Bâlâda muharrer emlâk-ı hümâyûnun şerîki Nikol oğlu Tanaş*”, “*Bâlâda muharrer mûmâ-ileyhin şerîki Çati oğlu Vasil*”, “*Bâlâda muharrer olan merkûmûn şerîki Estavre oğlu Tasi*” örneklerindeki gibi şahsın emlâk-ı hümâyûna ortak olduğunu belirten kayıtlar vardır. Köy dışındakiler ve mezralarda kayıtlı isimler sadece numaralı olarak “*Avlonya sancağı dâhilinde kâin Permovi(?) kazasına tâbi Kafenez(?) karyesi sâkinlerinden Murtaza oğlu Osman karye-i mezbûrda kâin çiftliğin emlâk ve arazi ve sâirelerin temettü’âtı*” “*Dâhil-i kaza olan Voskob karyesi sâkinlerinden Mustafa oğlu Rüstem işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü’âtı*” örneklerinde verildiği gibi sâkini oldukları yerleşim yerleri ve tasarruflarında olan arazilerin miktar ve çeşitleriyle kayıtlıdır.

Neveçište-i Müslim köyü Numara 40’ta köy dışı olarak verilen Emlâk-ı Hümâyûn Arazisi “*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) karyesinde bulunan emlâk-ı hümâyûnun işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arâzi ve bağın temettü’âtı*” şeklinde ve Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde kayıtlı Emlâk-ı Hümâyûn Arazisi ise “*Emlâk-ı hümâyûnun arâzi ve emlâk ve sâirenin temettü’âtı*” şeklinde kayıtlıdır.

Göriçe köyleri dışındaki kiliselerin kayıtlarındaki ifade; Voskob köyü Numara 111 örneğinde olduğu gibi “*Dâhil-i kaza olan Popoştice(?) karyesinde bulunan Senkula (Sen Nikola) kilise-i menhûsunun işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu bağın temettü’âtı*” şeklindedir.

Hane ve numaralardan önce “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” gibi isimlerin sağ üst köşesine dikey olarak vergi-yi mahsûsa geliri kayıtlıdır. Köy dışındakiler ve mezralardaki kayıtlarda “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu mahallinde vermiş olduğu*” ya da “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu Vaminaniç karyesinde vermiş olduğu*” tarzında vergilerin ikamet edilen köylerde verildiği belirtilmektedir. Mahsûsa vergisini vermeyenler ise “*sene-yi sâbıkada vergisini*

¹¹³ Leşine, Celhiyan/Selhiyan, Pelmedi, Ravonik ve İzvorine köylerinde ise *Numara 1*’den tahrirle başlanmıştır. Leşine köyünde *Numara 1* olarak emlâkı hümâyûn arazisi, diğer köylerde ise *Numara 1* olarak köy dışında oturanlar kayıtlıdır.

hiçbir sene vermemiş olduğu”, “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermemiş olduğu*” şeklindeki gibi kayıtlıdır. Tarım ürünlerinden, üzüm ve çayırдан alınan âşar vergisinin kaydı “*â‘şar ve rüsûmat olarak sene-yi sâbıkada bir senede vermiş olduğu*”, “*â‘şar-ı üzüm olarak sene-yi sâbıkada bir senede vermiş olduğu*”, “*â‘şar üzüm*”, “*â‘şar-ı giyâh*” şeklindeki gibi ve küçükbaş hayvanlar üzerinden alınan adet-i ağnam vergisinin kaydı “*adet-i ağnam rüsûmu*”, “*ağnam rüsûmu*” şeklinde yazılıdır. “*Sene-yi sâbıka*” M. 1844 yılı olan geçmiş yılı ifade etmektedir.

Defterde şahsa ait bu bilgiler verildikten sonra arazileri; mezrû tarla, bağ ve çayır olarak dönümleri yazılıp alt alta 1844 geliri ve 1845 tahmini geliri hesaplanarak toplamları kayıtlıdır. Nadasa bırakılan tarım arazilerinin sadece 1844 ya da 1845 yılları olarak hangi yıl nadasa bırakıldıkları “*nadas olduğu*” ya da “*nadas*” şeklinde hâsılatı sıfır kuruş olarak yazılıdır. Ortaklaşa ekilen tarlalar ise “*âşar-ı tenzîl*” ve “*zîrde muharrer olan bir nefer şerîkinin hissesi tenzîl minhâ*”, “*zîrde muharrer şerîkinin hissesi tenzîl minhâ*” “*zirde muharrer olan sekiz nefer şerîkinin hisselerini tenzîl minhâ*” örneklerindeki gibi ortak olan şahıs sayısı belirtilerek ya da bizzat emlâk-ı hümayûna ortak olan şahsın ortaklık geliri “*merkûmûn şeriklik hissesinden temettü‘âtı*”, “*bâlâda muharrer emlâk-ı hümayûn/ merkûmûn/ mumâ-ileyhâ hissesinden temettü‘âtı/ bir senede temettü‘âtı*”, “*ber müceb-i bâlâ emlâk-ı hümayûn/ merkûmûn/ mumâ-ileyhin hissesinden bir senede temettü‘âtı*” örneklerindeki gibi yazılıdır. Arazi kayıtları yapıldıktan sonra varsa şahsa ait hayvan türleri; sağman inek, sağman koyun, sağman keçi, kuzu, oğlak, öküz, merkep, beygir, kısarak, tay, katır, erkek buzağı, düve dişi inek buzağı, erkek manda buzağı, düve dişi manda buzağı, sağman manda, koç, erkek, semerli kısarak ve binek beygir gibi hayvanların türleri, adetleri ve senelik gelirleri kayıtlıdır. Vergi alınmayan düve dişi inek buzağı ve düve dişi manda buzağıdan ne zaman hâsılatı alınacağı “*62/63/64 senesinde hâsılat vereceği*” şeklinde belirtilir. Ayrıca hane reislerinin sahip olduğu arı kovanlarının kovan adedi ve senelik geliri de kayıtlıdır.

Şahsa ait gayrimenkullerden han ve konut olarak kiraya verilen mülklerin kayıtları da mevcuttur. “*Han*” olarak işletilen mülklerin “*icâre-i senevîsi*” adı altında kiraya verildikleri kayda geçilmiştir. “*Hane*” olarak şahısların ikamet ettikleri haneler dışındaki konutları “*icâre-i senevîsi*” adı altında kiraya verdikleri ya da kira vermeden ikamet eden ortakları kayıtlıdır. Yine değirmenlerin (*âsiyab*) adetleri ve senelik gelirlerinin kayıtları

bulunmaktadır. Değirmenlerin ortak işletildiği yerlerde ortaklık hissesinin düşürüldüğü kayıtlar vardır.

Defterde şahsa ait olan tüm arazi, hayvanlar ve gayrimenkul kayıtları yapıldıktan sonra “*Mecmû’undan bir senede temettü’âtı*”, “*Mecmû’undan bir senede tahmînen temettü’âtı*” ifadeleriyle şahsın yıllık toplam geliri kayıtlıdır. Ortaklaşa arazilerin bulunduğu yerlerde “*Mecmû’undan bir senede gayr-i ez âşar tahmînen temettü’âtı*” şeklindeki ifadelerin altına yine ortak şahıs sayısı ve kazancı belirtilerek toplamdan düşürülen temettüat miktarları yazılıdır. Köylerde ve mezralarda¹¹⁴ tüm şahısların kaydı yapıldıktan sonra “*yekûn*” adı altında köye ait toplam vergi-yi mahsûsa, âşar ve adet-i ağnam vergilerinin ve temettüatlarının toplam miktarı kuruş olarak ayrı ayrı kayıtlıdır. Köyde vergilerini vermeyenlerin vergi tutarları ilgili köyün toplam temettüatından “*işbu karye-i mezkûrda temettü’âtı yazılmayıp vergi-yi seneviyelerini sâkini oldukları diğer karyelerde vermekte olan kimesnenin temettü’âtları*” ifadesiyle çıkarılmaktadır.

¹¹⁴ Mezralarda yalnızca arazi kaydı bulunduğundan âşar ve temettüatların toplam kuruş miktarı kaydedilmiş, her mezra bitiminde vergi-i mahsûsa ve adet-i ağnam vergilerinin toplamına sıfır kuruş yazılmıştır.

2. BÖLÜM: XIX. YÜZYIL ORTALARINDA GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA SOSYAL YAPI

2.1. GÖRİCE MERKEZ KAZASININ NÜFUS YAPISI

Siyasi otoriteler yönettikleri ülkelerin mevcut düzen içerisindeki idarî, iktisadî ve askerî yapısını düzenlemek adına halkın nüfus miktarını ve nüfus özelliklerini tespit etmek amacıyla nüfus sayım çalışmaları yürütmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'nde de klasik dönemden itibaren tebaanın durumunu görmek, devletin malî ve askerî ihtiyaçlarını karşılamak, halkın ekonomik düzeyini ve askerliğe elverişli kişi miktarını belirlemek gayesiyle çeşitli nüfus ve mal sayımı çalışmaları yapılmaktaydı¹¹⁵. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nde kuruluşun hemen sonra “*memleket tahriri*” adı altında tutulan tahrir defterleriyle öncelikle düşmandan alınan topraklar üzerindeki halkın gelirlerinin ve ellerinde bulundurdukları arazinin saptanması için sayım ve yazım yapıldı¹¹⁶.

XIX. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti'nin siyasî coğrafyası en hızlı değiştiği yüzyıla girdiğinden yapılan savaşlar ve devletin içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan yoğun iç ve dış göçten dolayı nüfus yoğunluğunda büyük kaymalar yaşandı. Etnik, dinî ve sosyal yapı büyük ölçüde değişti¹¹⁷. Bu dönemde yapılan ilk nüfus sayımı II. Mahmud devrinde Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla Rusya'ya karşı harbe girilen yıllar arasında oldu¹¹⁸. Ocağın kaldırılmasından sonra kurulan *Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye* ordusunun giderlerini karşılamak, vergi kaynakları ve askerlik çağındaki nüfusun tespiti maksadıyla bütün ülkede genel bir sayım yapıldı¹¹⁹.

1839 Tanzimat'ın ilânıyla birlikte birçok alanda yapılan yenileşme ve değişim hareketlerinin sonucu olarak tahrir usulünde de değişikliğe gidildi ve Temettüat sayımları yapılmaya başlandı. Tahriri yapacak olan muhassılların en temel görevlerinden biri herkesin gelirine göre uygun miktar ve oranlarda vergi tayin edebilmek için bölgelerdeki nüfusu ve nüfusun malî gücünü belirleyecek olan nüfus ve emlak tahriri çalışmaları

¹¹⁵ Mehmet Güneş, “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili”, *Gazi Akademik Bakış*, C.8, S.15, Kış 2014, s.222.

¹¹⁶ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.44.

¹¹⁷ Yunus Koç, “Nüfus”, *DİA*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.297-298.

¹¹⁸ Osmanlı Devleti'nde nüfus ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 1997, s.8.

¹¹⁹ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.45.

yapmak oldu¹²⁰. Bu bağlamda Temettüat Defterleri nüfus tespiti bakımından nüfus defterleri kadar mühüm bir konumda değillerse de hüviyetleri itibarıyla çok daha taferruatlı bilgiler ihtiva etmekte olup XIX. yüzyıl ortaları Osmanlı iktisadî yapısının anlaşılmasının yanı sıra sosyal ve demografik yapısının anlaşılması açısından da oldukça ehemmiyet arz etmektedir¹²¹.

Aşağıda M.1844-1845 yılı Görice Temettüat Defterine göre 27 köyün hane sayıları ve tahmini nüfusları verilmiştir.

Tablo 2: 1844-1845 Görice Temettüat Defterine Göre Köylerin Tahmini Nüfusu

DEFTER NO: 11420				
Sıra No	Köy Adı	Hane Sayısı	Tahmini Nüfus	Toplam Nüfusa Göre Oranı (%)
1	Neveçiste-i Müslim Köyü ¹²²	31	155	%3
2	Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği Köyü	25	125	%2
3	Vovice-i Zımmiyâni Köyü	40	200	%3
4	Katunlar-ı Zımmiyâni Köyü	45	225	%4
5	Trepiçke-i Zımmiyâni Köyü	87	435	%7
6	Treliske-i Zımmiyâni Köyü	64	320	%5
7	Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni Köyü ¹²³	53	265	%4
8	Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim Köyü	56	280	%5
9	Tepecik-i Müslim Köyü	62	310	%5
10	Katrom-ı Müslim Köyü ¹²⁴	57	285	%5
11	Celhiyan/ Selhiyan Köyü	4	20	-
12	Kaluçe Köyü ¹²⁵	18	90	%1
13	Pelmedi-i Zımmiyâni Köyü	32	160	%3
14	Kanc-ı Müslim ve Reaya Köyü ¹²⁶	44	220	%4
15	Ravonik Köyü ¹²⁷	9	45	%1
16	Turan Köyü ¹²⁸	12	60	%1
17	Prevodine Köyü	35	175	%3
18	Vresnik-i Müslim Köyü	86	430	%7
19	Lavovir-i Müslim Köyü	59	295	%5
20	Voskob Köyü ¹²⁹	65	325	%5
21	Kalukare-i Müslim Köyü	79	395	%6

¹²⁰ Güran, "19. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri", *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, s.193.

¹²¹ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.395.

¹²² Günümüzde "Neveçisht" olup Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²³ Günümüzde "Stropan" olup Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²⁴ Günümüzde "Qatrom" olup Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²⁵ Yanya'da şehre Narda istikametinden girişte Kaluças/ Kaluçe isimli bir Pazar inşa edilmiş olup Evliya Çelebi dahi nakleder. Burası sonradan Kaluças pazarı şeklinde anılır.

¹²⁶ Günümüzde "Gjanç" olup Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²⁷ Günümüzde de "Ravonik" adıyla Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²⁸ Günümüzde de "Turan" adıyla Arnavutluk sınırları içerisindedir.

¹²⁹ Günümüzde de "Voskop" olarak geçen Arnavutluk'un Görice iline bağlı köydür. Köy ve yer isimleri Osmanlı kaynaklarında (özellikle nüfus ve şer'iyye defterlerinde) "b" ve "p" sesi birbiri yerine kullanılmıştır. Yerel kullanım genelde "p" sesi ile okunurken imlâsı "b" sesi ile yapılmıştır. Voskob/ Voskop da bu duruma örnektir.

22	Mehaliç-i Reaya Köyü	26	130	%2
23	Kalunce-i Müslim ve Reaya Köyü	103	515	%8
24	Pulahe Köyü ¹³⁰	33	165	%3
25	Kunman-ı Müslim Köyü	46	230	%4
26	Vaminaniç-i Müslim Köyü	21	105	%2
27	İzvorine-i Reaya Köyü	25	125	%2
	Toplam	1217	6085	%100

Tabloda görüldüğü gibi en büyük ve en yoğun nüfuslu köyler 103 haneye sahip ve yaklaşık 515 kişinin ikamet ettiği Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü, 87 haneli ve 435 nüfuslu Trepıçke-i Zımmiyâni köyü, 86 haneli ve 430 nüfuslu Vresnik-i Müslim köyüdür. Yine Kalukare-i Müslim, Voskob, Treliske-i Zımmiyâni ve Tepecik-i Müslim köyleri kalabalık nüfusa sahip olan köylerdir. Celhiyan/ Selhiyan köyü ise yalnızca 4 haneli ve 20 nüfuslu olup en seyrek yerleşim yeridir. Bu köydeki hane sayısının bu kadar az olması ekonomik, coğrafi ya da sosyal değişimler ya da olumsuzluklar gibi nedenlerden dolayı göçlerin yaşandığının kanıtı olabilir.

Bu verileri destekler nitelikte olmak üzere, Fransa'nın Selanik konsolosu Felix Beaujour ve İngiliz seyyahı William Martin Leake XIX. yüzyılın ilk yarısında Görice'de 450 hanede yaklaşık 3000 nüfus olduğunu ifade etmektedir. J.G.von Hahn'a göre XIX. yüzyılın ortalarında Görice hızlı bir şekilde gelişme yaşadı¹³¹. 1844-1845 Görice Temettüat Defterinde de 1217 hanenin nüfusu için 5 çarpanı esas alındığında tahmini nüfus 6085 olarak verilmektedir. Dolayısıyla XIX. yüzyılın ilk yarısında verilen rakamlarla, *Görice Temettüat Defteri*'nde verilen 6085 rakamının şehirdeki gelişime uygun olarak birbirin desteklediği söylenebilir.

Köylerdeki Müslüman ve Gayrimüslim hanelerin yapısı ise aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 3: Köylerin Hanelere Göre Dini Yapısı

Sıra No	Hane Sayısı	Köy Adı	Dini Yapı
1	31	Neveçişte-i Müslim Köyü	Müslim
2	25	Leşine Emlâk-ı Hümâyün Çiftliği Köyü	Gayrimüslim
3	40	Vovice-i Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
4	45	Katunlar-ı Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
5	87	Trepıçke-i Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
6	64	Treliske-i Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
7	53	Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
8	56	Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim Köyü	Müslim

¹³⁰ Günümüzde de "Pulahe" adıyla Arnavutluk sınırları içerisinde yer almaktadır.

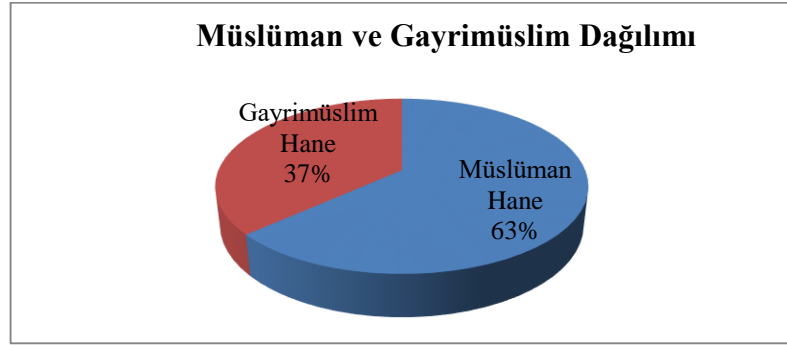
¹³¹ Machiel Kiel, *Aynı madde*, s.157.

9	62	Tepecik-i Müslim Köyü	Müslim
10	57	Katrom-ı Müslim Köyü	Müslim
11	4	Celhiyan/ Selhiyan Köyü	Müslim ve Gayrimüslim
12	18	Kaluçe Köyü	Müslim
13	32	Pelmedi-i Zımmiyâni Köyü	Gayrimüslim
14	44	Kanc-ı Müslim ve Reaya Köyü	Müslim ve Gayrimüslim
15	9	Ravonik Köyü	Müslim ve Gayrimüslim
16	12	Turan Köyü	Müslim
17	35	Prevodine Köyü	Müslim
18	86	Vresnik-i Müslim Köyü	Müslim
19	59	Lavovir-i Müslim Köyü	Müslim
20	65	Voskob Köyü	Müslim
21	79	Kalukare-i Müslim Köyü	Müslim
22	26	Mehaliç-i Reaya Köyü	Gayrimüslim
23	103	Kalunce-i Müslim ve Reaya Köyü	Müslim ve Gayrimüslim
24	33	Pulahe Köyü	Müslim
25	46	Kunman-ı Müslim Köyü	Müslim
26	21	Vaminaniç-i Müslim Köyü	Müslim
27	25	İzvorine-i Reaya Köyü	Gayrimüslim

Tabloda görüldüğü üzere Görice merkez kazasında Neveçište, Grekovice/ Krekovice, Tepecik, Katrom, Kaluçe, Turan, Prevodine, Vresnik, Lavovir, Voskob, Kalukare, Pulahe, Kunman ve Vaminaniç köyleri olmak üzere 14 köyde ikamet eden hanelerin tamamı Müslümanlardan oluşmaktadır. Tamamı Müslüman olan bu köyler içerisinde Neveçište, Grekovice/ Krekovice, Tepecik, Katrom, Vresnik, Lavovir, Kalukare, Kunman ve Vaminaniç köyleri “*Müslim*” olarak kayıtlıdır.

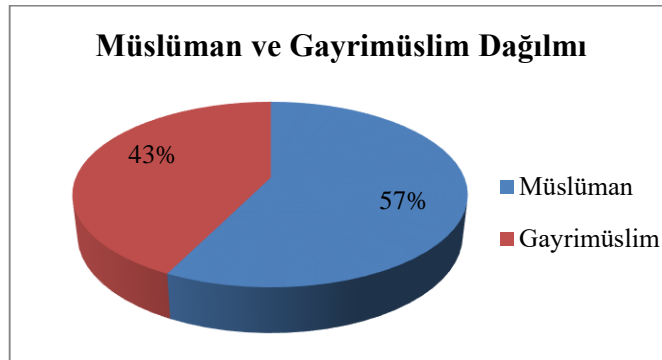
Tamamı Gayrimüslimlerden oluşan köyler Leşine, Vovice, Katunlar, Trepıçke, Treliske, Istratopove/ Stratopove, Pelmedi, Mehaliç ve İzvorine köyleridir. Bu köylerden Vovice, Katunlar, Trepıçke, Treliske, Istratopove/ Stratopove ve Pelmedi köyleri “*Zımmiyâni*” olarak, Mehaliç ve İzvorine köyleri “*Reaya*” olarak kayıtlıdır. Müslüman ve Gayrimüslim hanelerin beraber yaşadığı köyler ise Celhiyan/ Selhiyan, Kanc, Ravonik ve Kalunce köyleridir. Bunlardan Kanc ve Kalunce köyleri “*Müslim ve Reaya*” şeklinde kayıtlıdır. Görice köylerinde isimleriyle beraber kullanılan *Müslim*, *Reaya*, *Zımmiyâni* gibi ifadelerden köylerin dini ve hatta etniki açıdan ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Tamamı Müslüman hane olan Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Kalukare-i Müslim, Pulahe ve Vaminaniç-i Müslim köyleri ve tamamı Gayrimüslim hane olan Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni, Trepıçke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni ve Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köylerinde köy dışından hiç kimsenin kaydı bulunmamaktadır. Bu durumda köylerdeki tüm arazilerin hane reislerine ait olduğu ve dışarıdan olan hiç kimsenin köyde arazisi sahibi olmadığı söylenebilir.

Grafik 1: Nüfusun Hane Sayısına Göre Dini Dağılımı

Görüldüğü gibi köylerdeki nüfusun hânelerinin dinî dağılımı %63 Müslüman ve %37 Gayrimüslim unsurlardan meydana gelmektedir.

Köy dışında oturanlardan Görice merkez kazası dışından olanların sayısı 635 kişi olup¹³² 5 çarpanı esas alınarak hesaplanan tahmini nüfus 3175 kişidir. Görice merkez kazası dışında oturanlar en fazla Neveçište-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Ravonik, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim, Voskob ve İzvorine-i Reaya köylerinde kayıtlıdır. Mezralarda arazi kaydı olan şahıslardan Karbanoş mezrasında kayıtlı 16 şahıs Görice merkez kazası dışından olup tahmini nüfusları 80 kişidir. Böylece köy dışındakiler ve mezralarda kayıtlı olanlardan Görice merkez kazası dışından olan tahmini nüfus 3255 olmaktadır.

Grafik 2: Görice Merkez Kazası Dışından Olanların Dini Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi Görice köyleri dışında oturanlardan 357 kişi ve mezralarda Görice köyleri dışından olarak kayıtlı olan 16 şahısla birlikte toplam 373 kişi

¹³² Köy dışında oturan olarak verilen Görice köyleri sâkini olan haneler 255 adettir. Mezralarda ise arazi kaydı olan 129 şahıs Görice köyleri sâkini olan hanelerdir.

Müslümandır. Bu toplam rakamın %57'sine tekabül etmektedir. Köy dışında oturanların 278 kişi ile %43'ünü Gayrimüslimler oluşturmaktadır. Müslümanlar en fazla Kaluçe, Celhiyan/ Selhiyan, Turan, Vresnik-i Müslim, Voskob ve İzvorine-i Reaya köylerinde kayıtlıdır. Köy dışındaki Gayrimüslimler ise en fazla Neveçište-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Ravonik, Prevodine ve Voskob köylerinde kayıtlıdır. Mezralarda arazi kaydı bulunan Görice merkez kazası dışından olanlar ise Karbanoš mezrasında kayıtlıdır.

2.1.1. Müslüman ve Gayrimüslim Hane Reisleri

Görice Temettüat Defterinde 769'u Müslüman, 445'i Gayrimüslim olmak üzere 1214 erkek hane reisi, 2'si Müslüman 1'i Gayrimüslim olmak üzere yalnızca 3 kadın hane reisi bulunmaktadır. Kadın hane reisleri Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde ikamet eden *Tahir Bey kerimleri Zümbül(e)*, *Reyhan ve Mahmuri* (bir hanede üç kişi olarak kayıtlıdır) ve *Koti kerimesi Nuno*, Vaminaniç-i Müslim köyünde ikamet eden *Süleyman kerimesi Tatuş*'tur.

Tablo 4: Hane Reislerinin Müslüman ve Gayrimüslim Sayısına Göre Dağılımı (Kadın-Erkek Adedi)

Sıra No	Köy Adı	Müslüman Erkek	Gayrimüslim Erkek	Müslüman Kadın	Gayrimüslim Kadın
1	Neveçište-i Müslim Köyü	31	-	-	-
2	Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği Köyü	-	25	-	-
3	Vovice-i Zımmiyâni Köyü	-	40	-	-
4	Katunlar-ı Zımmiyâni Köyü	-	45	-	-
5	Trepiçke-i Zımmiyâni Köyü	-	87	-	-
6	Treliske-i Zımmiyâni Köyü	-	64	-	-
7	Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni Köyü	-	53	-	-
8	Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim Köyü	56	-	-	-
9	Tepecik-i Müslim Köyü	62	-	-	-
10	Katrom-ı Müslim Köyü	57	-	-	-
11	Celhiyan/ Selhiyan Köyü	1	3	-	-
12	Kaluçe Köyü	18	-	-	-
13	Pelmedi-i Zımmiyâni Köyü	-	32	-	-
14	Kanc-ı Müslim ve Reaya Köyü	22	22	-	-
15	Ravonik Köyü	7	2	-	-
16	Turan Köyü	12	-	-	-
17	Prevodine Köyü	35	-	-	-
18	Vresnik-i Müslim Köyü	86	-	-	-
19	Lavovir-i Müslim Köyü	59	-	-	-
20	Voskob Köyü	65	-	-	-
21	Kalukare-i Müslim Köyü	79	-	-	-
22	Mehaliç-i Reaya Köyü	-	26	-	-
23	Kalunce-i Müslim ve Reaya Köyü	80	21	1	1

24	Pulahe Köyü	33	-	-	-
25	Kunman-ı Müslim Köyü	46	-	-	-
26	Vaminaniç-i Müslim Köyü	20	-	1	-
27	İzvorine-i Reaya Köyü	-	25	-	-
	Toplam	769	445	2	1

Tabloya göre Görice köylerinde oturan 769 Müslüman erkek hane reisi %63'e ve 445 gayrimüslim erkek hane reisi %37'ye tekabül etmektedir. Kadın hane reisleri ise yalnızca 3 kişi olduğundan yüzdeler dilime girmemektedir.

Deftere göre köylerde *amel-mânde* yani iş göremez durumunda olan 11 hane reisi bulunmaktadır. Bu kişiler içerisinde yalnızca Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane 52 Numara 52'de ikamet eden ve a'mâ olan Mustafa oğlu Osman için "*Merkûmun emlâk ve arazi ve sâiresi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*" kaydı vardır. Fakat diğer hane reislerinin iş göremez durumda oldukları halde arazi veya hayvanları bulunmaktadır. Bu durumda kendileri çalışamayacak vaziyette olan bu şahısların hanelerinde ve tarlalarında çalıştırmak üzere ırgat, amele, işçi, hizmetçi gibi yardımcıların ya da oğulları, kardeşleri ve hanımları gibi birinci derece yakınlarının olduğu söylenebilir. Bu kişiler; Tepecik-i Müslim köyü Hane 25 Numara 26'da ikamet eden *Selman oğlu İsmail* ve Hane 34 Numara 35'te ikamet eden *Ali oğlu Cafer*, Kalukare-i Müslim köyü Hane 15 Numara 15'te ikamet eden *Talib oğlu Molla Süleyman*, Hane 63 Numara 63'te ikamet eden *Durali oğlu Salih* ve Hane 75 Numara 75'te ikamet eden *Bekir oğlu Talib*, Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane 3 Numara 3'te ikamet eden *Osman Bey oğlu Hüseyin*, Hane 22 Numara 22'de kayıtlı *Himmat İsmail oğlu İsa* ve Hane 101 Numara 101'de ikamet eden *Nikol oğlu Estavre*, Pulahe köyü Hane 6 Numara 6'da ikamet eden *Mehmed oğlu Nureddin*, Kunman-ı Müslim köyü Hane 31 Numara 31'de ikamet eden *Muhtar oğlu Ahmed*'tir.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde bulunan Gayrimüslim hane reislerinin "*Emlâk-ı Hümâyûn hanesinde ikâmet olduğu*" bilgisi verilmiştir. Köyün isminden de anlaşılacağı üzere bu haneler büyük ihtimalle köyün içerisinde olabileceğinden ya da dışında olduğu belirtilmediğinden dolayı çalışmada *köyde oturanların* sınıflandırıldığı başlıklar altında değerlendirilmeye alındı. Yine hepsi Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde olmak üzere altı kişi bir başkasının hânesinde ikâmet etmekteydi. Bunlara Hane 77 Numara 77'de kayıtlı hane reisi Muhtar oğlu Yahya örnek gösterilebilir. Defterde kendisi için "*Tahir'in hanesinde ikâmet*" notu düşülmüştür. Bunların başkasının hânesinde ikâmet etme nedeni meslekleri hizmetkârlık ve ırgatlık olduğundan bir

başkasının hanesinde veya tarlasında çalışmak için geçici veya kalıcı bir süreyle orada bulunmaları ve tahrir esnasında köyde olmamalarıdır. Bu şahıslar da çalışmada *köyde oturanların* sınıflandırıldığı başlıklar altında değerlendirildi.

2.1.2. Köy ve Mezra Dışındakiler

Defterde köy dışındakilerden bir kısmı Görice köyleri sakinlerinden olmayıp Görice köyleri dışında farklı yerleşim yerlerinde ikâmet etmekteyken, bir kısmı da Görice köyleri sakinlerinden olup kendi ikamet ettiği köyün dışındaki diğer Görice köylerinde veya mezralarında mal varlığı olanlardır. Mezralarda ikamet eden kimse olmayıp sadece arazisi bulunan ve büyük çoğunluğu Görice köylerinde olmak üzere başka yerleşim yerinde oturan şahısların kaydı da mevcuttur. Defterde köy dışında oturan Müslüman ve Gayrimüslimlerden oluşan bu şahıslar hane numarası verilmeksizin sadece “numara” olarak kayıtlıdır ve kaydedilirken Müslümanlar için “sâkin” Gayrimüslimler için “mütemekkin” ifadeleri kullanılmaktadır. Bunların yazımı yapılırken büyük bir çoğunluğu köylerdeki hane reislerinin isimlerinden sonra hane numarası verilmeksizin yalnızca numara verilerek kayıtlıdır. Hane reislerinin arasına kaydedilen şahıslar genellikle büyük toprak sahipleri olup diğer şahısların yanlılıkla kaydedildiği düşünülebilir. Mezralardaki kayıtlarda da hane numarası verilmeksizin sadece “numara” olarak kayıtlıdır.

Köy ve mezra dışındaki şahısların kayıtlarında şu ifadeler görülmektedir:

“*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) karyesi sâkinlerinden Zeynel oğlu Abdullah işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü ‘âtı*” (Neveçişte-i Müslim köyü Numara 32)

“*Dâhil-i kaza olan Kanc karyesi sâkinlerinden Tahir oğlu Muhiddin bu karyenin sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü ‘âtı*” (Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 28)

“*Dâhil-i kaza olan Vaminaniç karyesi sâkinlerinden Yusuf oğlu Talha işbu mezraanın sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü ‘âtı*” (Guvayniç mezrası Numara 1)

“*Kesriye kâim- makamlığı kazalarından Behlişte kazasına tâbi Prekan(?) karyesi sâkinlerinden Ali oğlu İbrahim işbu karye-i mezbûr sınırında olan arazinin temettü ‘âtı*” (İzvorine-i Reaya köyü Numara 29).

Görüldüğü üzere köy ve mezra dışındaki şahıslar hem Görice köyleri sakinlerinden hem de Görice köylerinin dışından olanlardır. Görice sâkini olanların köy dışında bulunan arazileri çoğunlukla defterde bir köyden sonra gelen köy veya mezradır. Bu durum bu şahısların ikamet ettikleri köylere yakın köylerde veya mezralarda arazilerinin olduğunun bir kanıtıdır.

Köy dışındaki şahıslar mal varlıklarından dolayı ikamet ettikleri köyler üzerinden vergi mükellefi sayılmaktaydı. Bunlardan “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu mahallinde vermiş olduğu*” şeklinde ikamet edilen yerin isminin verilmediği kayıtlar mevcut olduğu gibi “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu Vaminaniç karyesinde vermiş olduğu*” şeklinde ikamet ettikleri yerleşim yerlerinin kayıtları da mevcuttur. Mezralardaki kayıtlarda da senelik verginin ikamet edilen yerleşim yerinde verildiği yazılıdır. Yine köy dışındaki şahıslardan vergilerini ikamet ettikleri köylerde değil de arazi kayıtlarının olduğu Görice köylerinde verenler bulunmaktaydı. Bu şahısların kaydı ise “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” şeklinde yazıldığı gibi vergilerini bu köyde verdikleri “*işbu karyede vermiş oldukları*” ifadesiyle belirtilmekteydi.

Bazı köylerde araziler köyde oturanlarla birlikte ortaklaşa ekilmektedir. Değirmenler de ortaklaşa işletilen unsurlardandır. Bu tür ortaklaşa ekilen arazi ve işletilen değirmenlerde elde edilen kazançtan ortağa verilecek miktar düşürülmektedir. Bazılarında emlak-ı hümayûn arazilerinde ortaklık hissesinden elde edilen kazançların kaydı vardır. Yine köy dışında oturanlardan “*ashâb-ı çiftlikândan idüğü*” şeklinde büyük çiftlik sahibi ve varlıklı şahıslar da bulunmaktadır¹³³.

Köy dışında oturanlardan Görice köyleri sâkini olan hanelerin Leşine, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Kaluçe, Pelmedi-i Zımmiyâni, Ravonik, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Mehaliç-i Reaya ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerinde kayıtları vardır. Görice köyleri dışından olanların ise Neveçişte-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Kaluçe, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi-i Zımmiyâni, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Kunman-ı Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde kayıtları bulunmaktadır. Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni,

¹³³ Ortaklaşa ekilen araziler, ortaklık gelirleri ve ashâb-ı çiftlikân ile ilgili ayrıntılı bilgi “Tarım ve Ticaret” başlığının “Görice Merkez Kazasında Tarımsal Arazi Miktarı” ve “Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımı ve Gelirleri” alt başlığı altında ele alınmıştır.

Trepiçke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Kalukare-i Müslim, Pulahe ve Vaminaniç-i Müslim köylerinde köy dışında oturan şahıs kaydı bulunmamaktadır. Mezralarda arazi kaydı bulunanlarda ise Bukoviçe, Guvayniç, Partekes ve Guraz mezralarında kayıtlı tüm şahıslar Görice köylerinde ikamet eden haneler iken, Karbanoş mezrasında kayıtlı 40 şahıs Görice köyleri sâkinlerinden, 16 şahıs ise Görice köyleri dışından olanlardır. Bu çalışmanın “*Tarım ve Ticaret*” ve “*Görice Merkez Kazasında Vergi Türleri*” ve “*Diğer Gelir Kaynakları*” başlıkları altında derlenen verilere göre köy dışında oturanlar olarak verilenler, Görice köyleri sâkinlerinden olanlar ve Görice köyleri dışından olanlar olarak belirtildi. Zira elde edilen veriler köy bazında ele alınmaktadır. Yine mezralar da ayrı olarak ele alındı.

Defterde hane numarası verilmeksizin sadece numara ile kayıtlı fakat köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyenler Celhiyan/ Selhiyan köyünden Beşir oğlu Yusuf, Ravonik köyünden Murtaza oğlu Salih, Hayrullah oğlu Hasan, Hayrullah oğlu Cafer, Mustafa oğlu Numan, Mehmed oğlu Bayram, İlyas oğlu İsmail, Cumali oğlu Süleyman ve Mehmed oğlu Saadeddin, Mehaliç-i Reaya köyünden Papa Antuan oğlu Papa Kiryak ve Pulahe köyünden Temur/ Timur kerimesi Aişe Hatun’dur. Çalışmada bu şahıslara ait bilgiler de ayrıca tasnif edilerek belirtildi.

2.2. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA KULLANILAN İSİM, UNVAN VE LAKAPLAR

2.2.1. İsimler

Görice köylerinde ikamet edenlerin isimleri “*Cafer oğlu Abdulgani*” şeklinde çoğunlukla baba-oğul tek isimle ve “*Hasan oğlu Molla Salih*” “*Papa Nikol oğlu Papa Esperu*” şeklinde unvan ile kayıtlıdır. Köy dışındakilerden Görice köyleri sâkini-Görice köyleri dışından olanlar ve mezralarda kayıtlı şahıslar, emlak-ı hümâyûn arazileri ve kilise arazileri tek ve uzun bir cümlede isimleri, buldukları yerleşim yeri ve sahip oldukları arazi çeşitleriyle birlikte kayıtlıdır. Bunlara bir örnek verilecek olursa; “*Dâhil-i kaza olan Vresnik karyesi sâkinlerinden Osman oğlu İbrahim bu mezra’anın sınırında mutasarrıfı olduğu arazinin temettü’âtı*” şeklindedir. Bu şekilde kaydedilen isimlerin tabloda gösterimi zor olacağından Ek-1 de verilen tablolar üzerinde sadece isimleri ve varsa aldıkları unvan ve lakaplarıyla gösterildi.

Yine defterde isimleriyle beraber tek cümlede emlâk-ı hümâyûn arazilerine ortak oldukları kaydedilen şahıslar Ek-1 deki tablolarda sadece isim ve varsa unvan ve lakaplarıyla gösterildi. Bu kayıtlara örnek olarak “*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) karyesi mütemekkinlerinden bâlâda muharrer olan emlâk-ı hümâyûnun şeriki Manu oğlu Mele işbu karye-i mezbûr sınırında bir nesnesi olmadığından fakat emlâk-ı mezbûr hissesinden bir senede temettü ‘âtı*” (Neveçişte-i Müslim köyü Numara 42), “*bâlâda muharrer olan emlâk-ı hümâyûnun şeriki Nikol oğlu Tanaş*” (Leşine köyü Hane 1 Numara 2) verilebilir. Bu şahıslar ve kayıtlı oldukları köyler şu şekildedir:

Neveçişte-i Müslim köyü Numara 42’de Manu oğlu Mele, Numara 43’te Zime oğlu Papa Kristo, Numara 44’te Mehla oğlu Yosif, Numara 45’te Marko kerimesi Sofya/Sofyan, Numara 46’da Mirtov oğlu Dani, Numara 47’de Efço(v) oğlu Filip.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde Hane 1 Numara 2’de Nikol oğlu Tanaş, Hane 13 Numara 14’te Risto oğlu Ruci, Hane 14 Numara 15’te Papa Petre oğlu Papaz Dimitresa, Hane 15 Numara 16’da Papa Petre oğlu Papa Yani, Hane 16 Numara 17’de Papa Petre oğlu Vankil, Hane 17 Numara 18’de Taşov oğlu Yorgaki, Hane 18 Numara 19’da Tanaş oğlu Ruci, Hane 19 Numara 20’de Kirko oğlu Naon, Hane 20 Numara 21’de Estavre oğlu Panayot ve Hane 21 Numara 22’de Tanaş oğlu Esteryo.

Tepecik-i Müslim köyü Hane 10 Numara 11’de Osman oğlu İsa ve Hane 11 Numara 12’de Yusuf oğlu Mehmed, Katrom-ı Müslim köyü Hane 26 Numara 27’de Numan oğlu Hüseyin, Celhiyan/Selhiyan köyü Hane 1 Numara 2’de Murtaza oğlu Maan(?), Hane 2 Numara 4’te Estavre oğlu Tasi, Hane 3 Numara 6’da Yuvan oğlu Naon, Hane 4 Numara 8’de Nikol oğlu Tali, Numara 10’da Beşir oğlu Yusuf.

Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Hane 3 Numara 4’te Tudi oğlu Tanaş, Hane 4 Numara 5’te Tırpov oğlu Petre, Hane 5 Numara 6’da Tırpov oğlu Andon, Hane 6 Numara 7’de Tırpov oğlu Risto, Hane 7 Numara 8’de Çeçi oğlu Petre, Hane 8 Numara 9’da Koti oğlu Kirko, Hane 9 Numara 10’da Çeçov oğlu Esperu, Hane 10 Numara 11’de Yani oğlu Risto, Hane 11 Numara 12’de Velov oğlu Filov, Hane 12 Numara 13’te Tanaş oğlu Matre, Hane 13 Numara 14’te Nati oğlu Naon, Hane 14 Numara 15’te Risto oğlu Yuvan, Hane 15 Numara 16’da Robi oğlu Kike, Hane 16 Numara 17’de Papa Dimitresa oğlu Papa Vankil, Hane 17 Numara 18’de Çeçi oğlu Meshi.

Ravonik köyü Hane 1 Numara 2’de Murtaza oğlu Osman, Hane 2 Numara 3’te Ralkov oğlu Petre, Hane 3 Numara 4’te Yani oğlu Vasil, Hane 4 Numara 6’da Ali oğlu

Abdul, Hane 5 Numara 8’de Hasan oğlu Sadık, Hane 6 Numara 10’da Hasan oğlu Zünnun, Hane 7 Numara 12’de Mustafa oğlu Yahya olmak üzere 7 hane reisi ve hane numarası verilmeksizin numara ile kayıtlı fakat köy dışında otuduğuna dair bilgi verilmeyen Numara 22’de Cumali oğlu Süleyman ve Numara 25’te Mustafa oğlu Hasan, Turan köyü Hane 9 Numara 10’da Nureddin oğlu Kasım.

İzvorine-i Reaya köyü Hane 1 Numara 2’de Çati oğlu Vasil, Hane 2 Numara 3’te Fitol oğlu Petre, Hane 3 Numara 4’te Nuni oğlu Marko, Hane 4 Numara 5’te Deli oğlu Tali, Hane 5 Numara 6’da Çaiş oğlu Tanaş, Hane 6 Numara 7’de Matre oğlu Titov, Hane 7 Numara 8 Martin oğlu Yani, Hane 8 Numara 9 Tase oğlu Traiçe, Hane 9 Numara 10 Mertir oğlu Çeçov, Hane 10 Numara 11 Tasu oğlu Vani, Hane 11 Numara 12’de Matre oğlu Cehiç, Hane 24 Numara 26’da Petre oğlu Rapov. Köy dışı olarak Numara 63’te Mirtov oğlu Nake ve Numara 64’te Tuis oğlu Panayot.

Yine hane numarası verilmeksizin sadece numaralı bir şekilde kaydedilen fakat köy dışında oturduklarına dair bilgi verilmeyen Celhiyan/Selhiyan köyündeki Beşir oğlu Yusuf, Ravonik köyündeki, Murtaza oğlu Salih, Hayrullah oğlu Hasan, Hayrullah oğlu Cafer, Mustafa oğlu Numan, Mehmed oğlu Bayram, İlyas oğlu İsmail, Cumali oğlu Süleyman, Mustafa oğlu Hasan ve Mehmed oğlu Saadeddin, Mehaliç-i Reaya köyündeki Papa Antuan oğlu Papa Kiryak ve Pulahe köyündeki Temur/Timur kerimesi Aişe Hatun da Ek-1 de verilen tablolarda diğer başlığı altında gösterildi.

Göriçe Temettüat Defterinde Müslüman ve Gayrimüslim şahıs isimlerinin büyük çoğunluğu “oğlu” başta olmak üzere “kerimesi/kerimleri, karındaşı, veledi ve bin” şeklinde kayıtlıdır. “Oğlu” kelimesi köy ve mezralarda 2209 defa kullanılırken, kerimesi 14, veledi 5, bin 2 ve karındaşının 1 defa kullanıldığı görülmektedir¹³⁴. Defterde baba-oğul aynı ismi taşıyan iki kişi bulunmaktadır. Bunlar; Voskob köyü Hane 10 Numara 10’da ikamet eden hane reisi *İbrahim oğlu İbrahim* ve Lavovir-i Müslim köyü Numara 61’de köy dışında oturan olarak kayıtlı *Kenan oğlu Kenan*’dır. Babası ölmüş bir çocuğa babasının isminin verilmesi yaygın bir uygulama olsa da babasıyla aynı adı taşıyanların hepsinin yetim olduğu söylenemez¹³⁵.

¹³⁴ Hane reislerinin aileleri de bu hesaba katıldığında toplamda *oğlu* 2374, *veledi* 9, *karındaşı* 193 defa kullanılmaktadır. *Kerimesi* ve *bin* kelimeleri aile üyelerinde kullanılmamışken, *amucası* 2 ve *yakını* 36 defa kullanılmaktadır.

¹³⁵ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.402.

Defterdeki kişilerin çoğunlukla tek bir şahıs ismiyle kayıtlı olduğu görülmektedir. Fakat yalnızca köy dışındakilerden aynı hanede ikamet eden Tepecik-i Müslim köyü Numara 117’de kayıtlı iki kardeş *Abdulaziz oğulları Mersin ve Abdulgani*, Turan köyü Numara 109’da kayıtlı *Tırpov oğulları Yuvan ve Marti* ve Karbanoş mezrası Numara 46’da kayıtlı *Abdulaziz oğlu Tayyip ve karındaşı Osman* şeklinde yazılıdır. İki kişi olarak Karbanoş mezrası Numara 39’da kayıtlı *Hüseyin ve Nureddin* kayıtlıdır. Kadın hane reislerinden ise *Tahir Bey kerimleri Zümbül(e), Reyhan ve Mahmuri* üç kız kardeş şeklinde kayıtları yapılan şahıslardır. Yine köy dışında kayıtları bulunan kadın şahıslardan Katrom-1 Müslim köyü Numara 60 ve Numara 62’deki *İlyas kerimleri* ve Kaluçe köyü Numara 22’deki *İslam Bey kerimleri* özel isim ve kişi sayısı belirtilmeden “kerimleri” şeklinde çoğul olarak kayıtları mevcuttur. Bazı şahısların isimlerinde ise baba adının kaydının unutulduğu söylenebilir. Bunlar köy dışında oturanlardan olup Katrom-1 Müslim köyünde “oğlu Yuvan”, Voskob köyünde “oğlu Petrake”, “oğlu Lui”, “oğlu Nana Antuvan” ve “oğlu Yuvan” olarak oğlu kelimesi kullanılırken baba ismi kayıtlı değildir.

Defterde köylerde oturan Gayrimüslim hane reislerinin büyük çoğunluğunun isimlerinin yazıldığı yerde “ط” harfi bulunmaktadır. “ط” harfinden “evsat” kastedilmektedir. Osmanlı Devleti’nde cizye mükellefleri 3 gruba ayrılıyordu. Bunlar; *âlâ, evsat* ve *ednâ* idi. Bu terimler zengin, orta halli ve fakir gruplar için kullanılmaktaydı.¹³⁶ Bu durum Gayrimüslim hane reislerinin daha önceden olan cizye mükellefiyetlerinin bu grupta toplandığını ve ekonomik durumlarının orta halli yani “evsat” olduğunu ortaya koymaktadır¹³⁷.

Tanzimatla birlikte vergi toplayanlar hazineden maaşa bağlandığından vergi ödeyenlerden sadece hayvanları ve kendileri için en az miktarda olmak kaydıyla erzak teminine izin verildi. Fakat cizye mükellefleri için ölüm ve yeri yurdu terk etme sonucu onların vergilerinin geride kalanlar tarafından ödenmekteydi¹³⁸.

Anadolu’da yaygın olarak kullanılan isimlerin Rumeli’de de yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Görice merkez kazasında Peygamber Efendimiz (S.A.V)’nin isimlerinden olan *Mustafa, Ahmed, Mahmud ve Abdullah* isimleri yoğun olarak olarak

¹³⁶ Halil İncılık, “Cizye (Osmanlılarda Cizye)”, *DİA*, C.8, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s.46.

¹³⁷ Bu konuda ayrıca bk. Murat Hanılçe, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer’iye Sicili*, TTK Yayınları, Ankara 2013, s.99.

¹³⁸ İncılık, “Cizye (Osmanlılarda Cizye)”, s.48.

kullanılan isimlerdendi. Yine Peygamber Efendimiz (S.A.V)'in isminin Türkçeleşmiş şekli olan *Mehmed* ismi en fazla kullanılan isimlerden biriydi. Bunun yanı sıra Kur'an-ı Kerimde geçen peygamber isimlerinden *İbrahim, İsmail, İlyas, İsa, Musa, Yahya* ve *Yusuf* isimlerinin de yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Hz. Yunus Peygamberin lakabı olan *Zünnun, Yunus* isminden daha fazla kullanılmaktaydı. *Ehl-i Beyt*'ten Peygamber Efendimiz (S.A.V)'nin torunları *Hasan* ve *Hüseyin* isimleri ve yine Ehl-i Beyt'e ait *Ali, Osman, Ömer* ve *Bekir* isimleri de yoğun olarak kullanılan isimler arasındaydı.

Bölgede Gayrimüslim isimleri olarak yaygın kullanılan isimler ise *Banov, Estefan, Estavre, Filip, Hristo, Kostantin, Kosta, Mihail, Marti, Nikol, Naon, Panayot, Penako, Petre, Petro, Risto, Soter, Sotir, Tanaş, Tırpov, Vankil, Vasil, Yani, Yorgi* ve *Yorgo* isimleriydi. Kullanılan isimlerin daha çok Rum kökenli isimler olduğu anlaşılmaktadır.

Defterde *Kıptiyân* olarak kaydedilen köy dışında olan iki şahıs bulunmaktadır. Bunlar Turan Köyü Numara 113'teki *Mes oğlu Male* ve Numara 114'teki *Maluşer oğlu Temorşa*'dır. Bu veriler Görice merkez kazasındaki demografik yapı bölgenin etnik ve dini bileşiminin tespiti bakımından defterin önemini ortaya çıkarmaktadır. Köylerde geçen Müslüman erkek isimleri aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 5: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimleri ve Kullanım Adetleri

Şahıs İsimleri	Adet	Şahıs İsimleri	Adet	Şahıs İsimleri	Adet
Abbas	10	Halil	23	Nezir	2
Abdi	4	Hamza	2	Nuh	1
Abdul	13	Haris	1	Numan	10
Abdulaziz	16	Hasan	43	Nureddin	18
Abdulgani	11	Haydar	3	Orhan	8
Abdulcelil	2	Hayreddin	5	Osman	59
Abdulhalil	3	Hayrullah	5	Ömer	31
Abdulhalim	3	Himmet	6	Pehlivan	1
Abdulhamid	1	Himmet İsmail	1	Ragıp	2
Abdulkadir	1	Hüda	2	Receb	3
Abdulkerim	2	Hüseyin	50	Ruşid	1
Abdullah	29	İbrahim	32	Rüstem	2
Abdullatif	3	İdris	4	Saadeddin	9
Abdurrahman	6	İlyas	17	Sadık	18
Abidin	13	İsa	15	Said	9
Adem	4	İslam	25	Salih	46
Adil	4	İsmail	40	Selim	9
		Kahraman	2	Selman	7

Agoş ¹³⁹	1	Kanber	3	Seyran	2
Ahmed	39	Kasım	6	Sinan	5
Ali	71	Kaya	1	Süleyman	64
Azim	4	Kazım	1	Şaban	1
Aziz	31	Kazif	6	Şahin	3
Banuş ¹⁴⁰	7	Kenan	3	Şakir	1
Batu(r)	1	Keşan	2	Şerif	1
Bayram	6	Koçi	3	Şemseddin	3
Behlül	5	Mahmud	17	Şuayb	2
Behzad	5	Maksud	4	Tahir	34
Bekir	38	Malik	1	Talha	7
Bektaş	1	Maloş	2	Talib	31
Beşir	6	Mehdi	4	Tayyip	5
Beyazid	1	Mehmed	56	Temur/Timur	28
Beydane	1	Mehmed Ali	1	Timurşah	2
Cafer	31	Mersin	12	Turan Abdullah	1
Cumali	5	Merto	1	Veis/Veyis	10
Çavuş	6	Mertuş	1	Veli	1
Davud	9	Mesud	1	Veliddin	1
Daylan	1	Muhammed	1	Yahya	26
Durali	2	Muharrem	4	Yakub	14
Ebu Bekir	1	Muhiddin	8	Yaşar	1
Ebu'l Kasım	1	Muhtar	10	Yunus	8
Elmas	21	Murad	9	Yusuf	20
Emin	6	Murtaza	20	Zekeriyya	12
Fazlı	7	Musa	21	Zeynel	10
Feyzullah	12	Mustafa	55	Zufer	4
Galoş	2	Mü'min	3	Zünnun	18
Hacı	3 ¹⁴¹	Müslim	1	Zübeyir	1
Halid	2	Nasuh	5		

Köylerde 142 farklı Müslüman erkek hane reisi ismine rastlanmaktadır. İsimlerin kullanım adedinin sayısal olarak az olmasının sebebi isim çeşidinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. En fazla kullanılan erkek ismi 71 adet ile *Ali* ismidir. Onu takiben 64 adet ile *Süleyman* ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada 59 adet ile *Osman* ismi yaygın kullanılan isimler arasındadır.

Mehmed 56 defa, *Mustafa* 55 defa, *Hüseyin* 50 defa, *Salih* 46 defa, *Hasan* 43 defa, *İsmail* 40 defa, *Ahmed* 39 defa, *Bekir* 38 defa, *Tahir* 34 defa, *İbrahim* 32 defa, *Aziz* 31 defa, *Cafer* 31 defa, *Ömer* 31 defa, *Talib* 31 defa, *Abdullah* 29 defa, *Temur/Timur* 28 defa, *Yahya* 26 defa, *İslam* 25 defa, *Halil* 23 defa, *Elmas* 21 defa, *Musa* 21 defa, *Murtaza* 20 defa, *Yusuf* 20 defa, *Nureddin* 18 defa, *Sadık* 18 defa, *Zünnun* 18 defa, *İlyas* 17 defa,

¹³⁹ “Agoş” Rumeli’de kullanılan isimler arasındadır. bk. Necat Çetin, “Torbalı Nahiyesi Nüfus Defterlerinde Rumeli Göçleri [R(UMİ).1323-1338- M(İLADİ).1907-1922]”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S.2, 2012, s. 82.

¹⁴⁰ “Banuş” Rumeli’de kullanılan isimler arasındadır. bk. Çetin, *Aynı makale*, s.83.

¹⁴¹ Defterde *Hacı* olarak hem isim hem lakap kullanımı söz konusudur. İsim olarak Grekovic-i/Krekovic-i Müslim köyünde *Ali oğlu Hacı* ve *Hüseyin oğlu Hacı*, Tepecik-i Müslim köyünde *İslam oğlu Hacı* şeklinde geçmektedir. Lakap olarak kullanımı ise “Unvan ve Lakaplar” başlığı altında ayrıntılı bir şekilde verilmektedir.

Abdulaziz 16 defa, *İsa* 15 defa, *Yakub* 14 defa, *Abdul* 13 defa, *Abidin* 13 defa, *Feyzullah* 12 defa, *Mersin* 12 defa, *Zekeriyya* 12 defa, *Abdubaki* 11 defa, *Abbas* 10 defa, *Muhtar* 10 defa, *Numan* 10 defa, *Veis/Veyis* 10 defa ve *Zeynel* 10 defa olmak üzere yaygın olarak kullanılan diğer isimlerdir. Çift isimli olarak kayıtlı isimler *Himmet İsmail*, *Mehmed Ali* ve *Turan Abdullah*'tır.

Ehl-i Beyt'ten ve Dört Halifeden biri olan *Ali* ismi ve yine Ehl-i Beyt'ten olan *Hasan* ve *Hüseyin* isimleri yaygın olarak kullanılan isimler arasındadır. Yine Dört Halife'den ilk üçünün *Bekir*, *Ömer* ve *Osman* isimleri bölgede kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (S.A.V)'in Türkçeleşmiş ismi olan *Mehmed* ve O'nun isimlerinden *Mustafa*, *Ahmed* ve *Abdullah* ismi en fazla kullanılan isimlerdendir. Bu isimlerin yaygın kullanımı incelenen bölgede Peygamber Efendimize (S.A.V) ve O'nun soyundan gelenlere sevgi ve saygının ifadesidir.

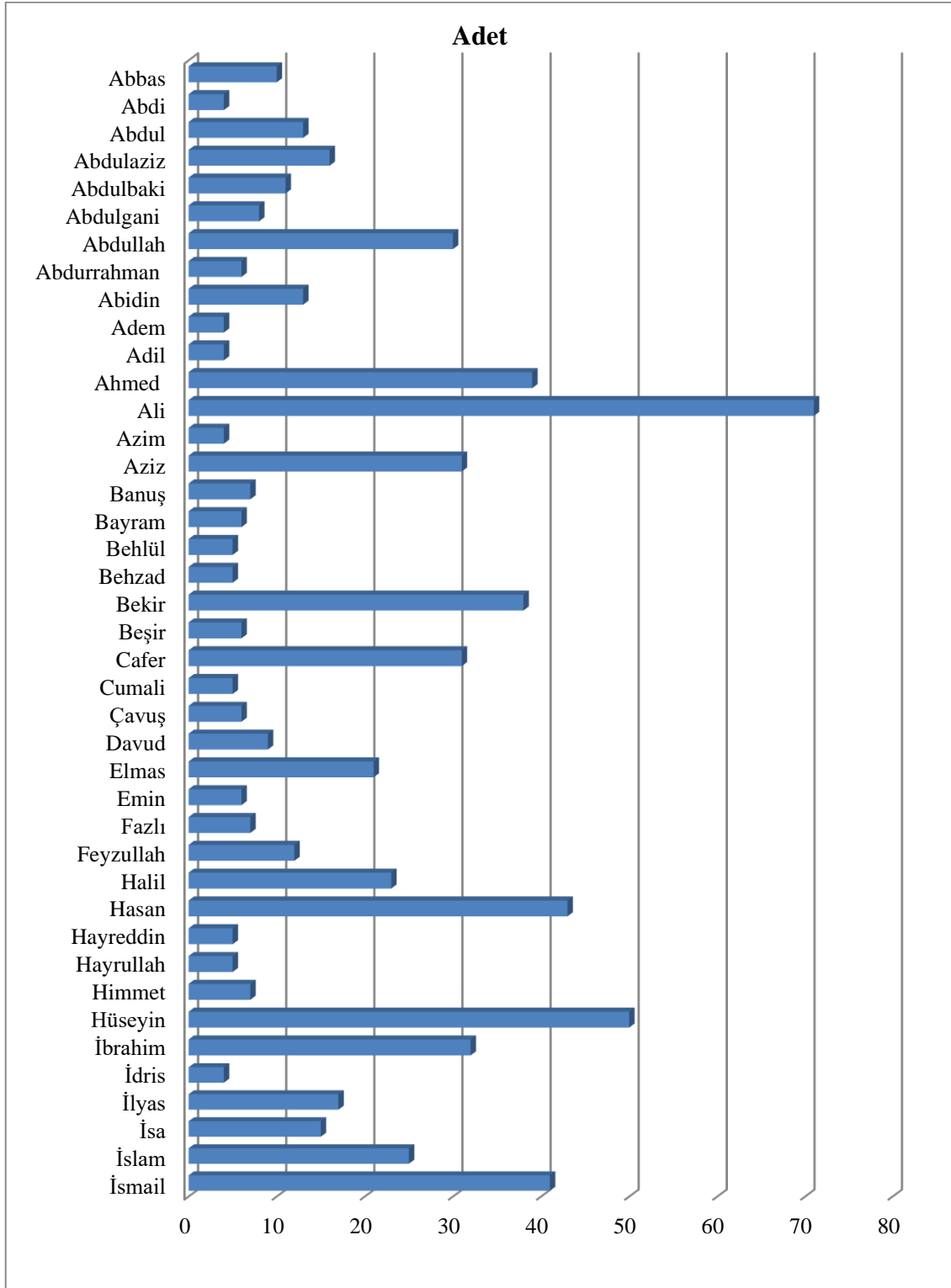
Köylerde *Salih*, *İbrahim*, *İsmail*, *Musa*, *Yahya*, *Yusuf* ve *Yakub* gibi Kur'anda geçen Peygamber isimlerinin kullanımı da yaygındır. Yunus ismi az kullanılırken, balık sahibi manasına gelen Yunus Peygamberin lakabı *Zünnun*¹⁴² isminin bölgede kullanımı daha fazladır. Ayrıca "Demir" anlamına gelen Türk kökenli "*Temur/Timur*¹⁴³" ismi de yaygın olarak kullanılan isimlerdendir. Fakat kullanılan isimlerin büyük çoğunluğu Arapça kökenlidir.

Müslüman hane reislerinde bir köyde kardeş olma ihtimali bulunan hanelere rastlanmaktadır. Kalukare-i Müslim köyü Hane 6 Numara 6'daki *Abdulaziz oğlu Tahir*, Hane 7 Numara 7'deki *Abdulaziz oğlu Mersin*, Hane 8 Numara 8'deki *Abdulaziz oğlu Abdulgani* ve Hane 9 Numara 9'daki *Abdulaziz oğlu Ali* olan bu kişilerin kayıtlarının peş peşe yapılması aynı aileden oldukları ve hatta evlerinin yan yana oldukları ihtimallerini kuvvetlendirmektedir. Peş peşe yazılan bu isimler Müslümanlarda genellikle iki ya da üç hane şeklinde olup yalnızca bir defalığa mahsus olmak üzere 4 haneye kadar çıkmaktadır.

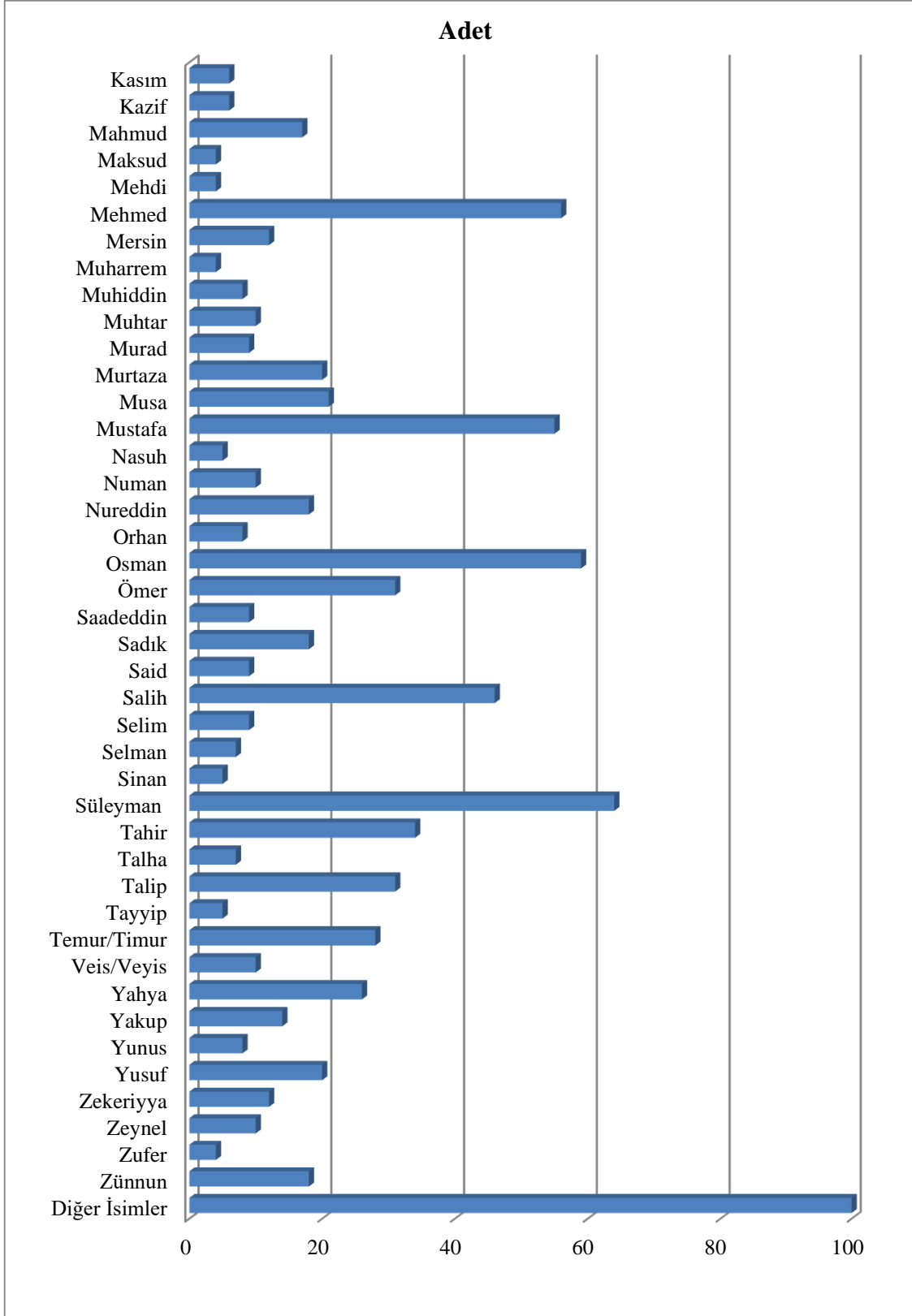
¹⁴² Devellioğlu, *Aynı eser*, s.1392.

¹⁴³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_kisadlari&arama=anlami&uid=8477&guid=TDK.GTS.5bcc7649010ba7.87489790, Erişim Tarihi: 21.10.2018.

Grafik 3: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- I

Grafik 4: Köylerde Kullanılan Müslüman Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- II

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere köylerde yaygın olarak kullanılan isimler Arapça kökenli isimlerdir. Özellikle Türklerin islamiyeti kabulünden sonra dinî ve kültürel anlamda Arapça isimlerin yaygınlaştığı bilinmektedir. Görice merkez kazasında da isimlerde yapılan tercihlerin baskın olarak geleneksel ve dini ağırlıklı tercihler olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimleri ve Kullanım Adetleri

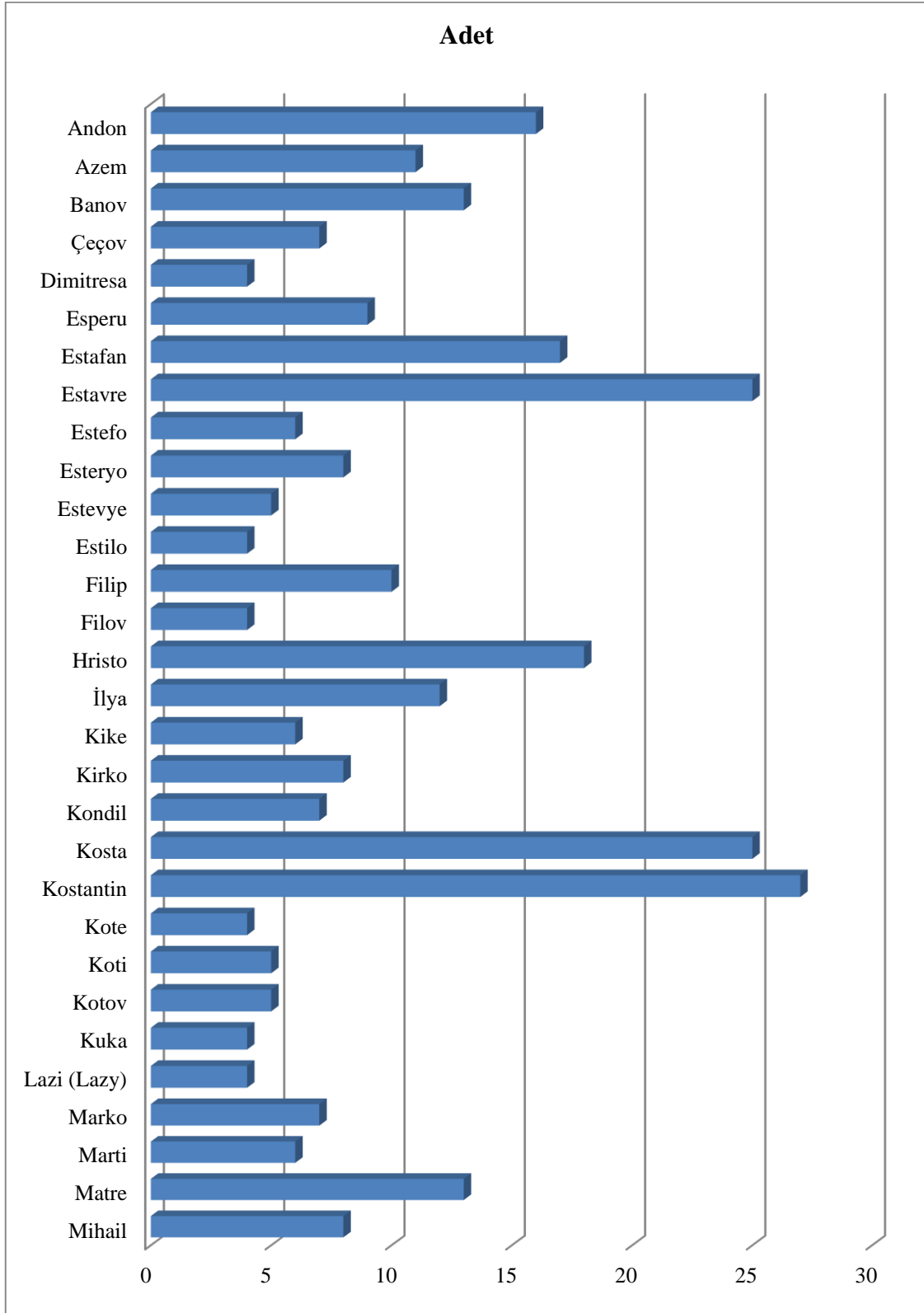
Şahıs İsimleri	Adet	Şahıs İsimleri	Adet	Şahıs İsimleri	Adet
Anastas	1	Kuli	1	Saire	1
Andon	16	Kuşı	2	Sane	4
Andrikov	1	Kuzov	1	Semov	5
Antuan	2	Laimi	2	Semyo	2
Apostol	1	Lailke	1	Setan	1
Arkir	3	Laizev	1	Seyzar (Sezar)	1
Avram	2	Laske	2	Simon	1
Azem	11	Lazi (Lazy)	4	Simov	2
Banov	13	Lula	1	Soter	14
Cehiç	1	Marko	7	Sotir	8
Çaiçev	1	Marti	6	Sumov	3
Çaiş	1	Martin	1	Şuzos	1
Çane	1	Mateo	3	Taine	1
Çati	1	Matov	1	Tali	2
Çeçi	2	Matre	13	Talu	1
Çelov	2	Mehov	2	Tanaş	37
Çeli	1	Mele	3	Tase	8
Çeçov	7	Melov	2	Tasi	13
Deni (Denny)	2	Mertir	2	Tastov	1
Depko	1	Mes	1	Tasuv	3
Devah	1	Meshi	1	Taşov	1
Dikov	1	Miçov	2	Tırpov	7
Dina	1	Mihail	8	Tiçe	1
Dimitresa	4	Milov	5	Tile	2
Dudov	1	Mike	1	Tikov	6
Duka	1	Mikov	1	Tilov	7
Dukov	1	Mirtov	1	Timko	1
Durov	2	Mişev	1	Titov	1
Efti	1	Monika	3	Todu	2
Esperu	9	Nanu	1	Tovi	1
Estafan	17	Naon	22	Traiçe	1
Estavre	25	Nase	3	Tula	1
Estefo	6	Nasi (Nasy)	3	Tudi	1
Esteryo	8	Nasov	1	Tulov	6
Estevye	5	Nati	3	Turi	2
Estilo	4	Neçov	4	Tusi	1
Estoyan	1	Niko	1	Vamir	2
Filip	10	Nikol	22	Vamir Eskonder	1
Filov	4	Nuni	3	Vani	1
Fitol	1	Panayot	10	Vankil	30

Gogo	1	Paşkov	1	Vasil	32
Hristo	18	Peenov	1	Vasil Tırpov	1
İlya	12	Peçov	1	Veıçaş	1
Karamov	2	Peme	1	Velov	4
Karçi	1	Penako	5	Vine	1
Karl	1	Pere	1	Vişkov	1
Kepne	1	Petre	25	Vuiyev	1
Kike	6	Petro	20	Yankov	1
Kirçi	3	Postol	1	Yani	24
Kirko	8	Rabuşev	1	Yorgaki	1
Kiryas	2	Ralkov	1	Yorgi	13
Kondil	7	Rapov	8	Yorgo	9
Kosta	25	Remir	1	Yuvan	8
Kostantin	27	Repkov	1	Zami	1
Kote	4	Restan	4	Zamov	11
Koti	5	Risto	33	Ziçev	1
Kotov	5	Robi	1	Ziçov	1
Kristo	3	Robu	1	Zimanoy	1
Kuçov	1	Rona	2	Zime	9
Kuka	4	Rosta	2	Zimov	3
Kula	3	Ruci	2	Zutov	5

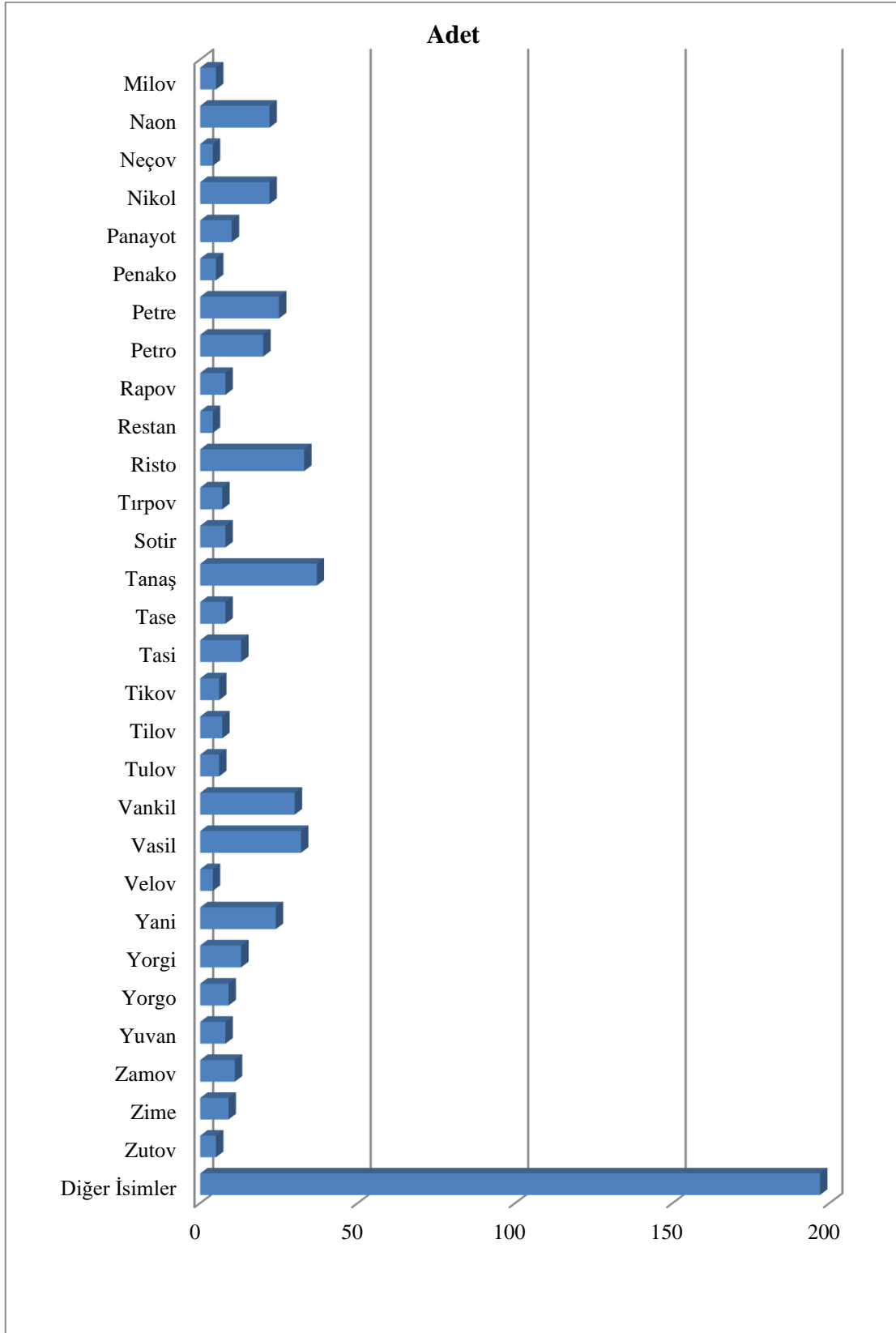
Tabloda görüldüğü gibi köylerde 183 farklı Gayrimüslim erkek hane reisi ismi mevcuttur. Köylerde 37 adet ile *Tanaş* ismi en yaygın kullanılan isimdir. Onu takiben 33 adet ile *Risto* ve 32 adet ile *Vasil* isimleri gelmektedir. Kullanımı yaygın olan diğer gayrimüslim isimleri ise *Vankil* 30 adet, *Kostantin* 27 adet, *Kosta* 25 adet, *Estavre* 25 adet, *Petre* 25 adet, *Yani* 24 adet, *Naon* 22 adet, *Nikol* 22 adet, *Petro* 20 adet, *Hristo* 18 adet, *Estefan* 17 adet, *Andon* 16 adet, *Soter* 14 adet, *Banov* 13 adet, *Matre* 13 adet, *Tasi* 13 adet, *İlya* 12 adet, *Azem* 11 adet, *Zamov* 11 adet, *Filip* 10 adet ve *Panayot* 10 adet olarak geçmektedir.

Gayrimüslim hanelerde bir köyde baba isimleri aynı olan ve kardeş olma ihtimalleri bulunan kişi sayısı 2, 3 ve 4'e kadar çıkmaktadır. Katunlar-1 Zımmiyâni köyü Hane 35 Numara 36'daki *Tase oğlu Tikov*, Hane 36 Numara 36'daki *Tase oğlu Risto*, Hane 37 Numara 37'deki *Tase oğlu Gogo* ve Hane 38 Numara 38'deki *Tase oğlu Kosta* ve Kanc-1 Müslim ve Reaya köyü Hane 36 Numara 38'deki *Naon oğlu Marti*, Hane 37 Numara 39'daki *Naon oğlu Çeçov*, Hane 38 Numara 40 *Naon oğlu Tasi* ve Hane 39 Numara 41'deki *Naon oğlu Yuvan* şeklinde ikamet ettikleri köylerde peş peşe yazılan kişilerin kardeş olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Gayrimüslim hanelerin diğer aile üyelerinde kayıtlı kişi sayısı da 7'ye kadar çıkmaktadır. Böylelikle gayrimüslim hanelerin geniş aile yapısına sahip oldukları ve kalabalık ailelerden oluştuğu ifade edilebilir.

Grafik 5: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- I

Grafik 6: Köylerde Kullanılan Gayrimüslim Erkek İsimlerinin Kullanım Adetlerinin Sayısal Dağılımı- II

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı gibi Gayrimüslimlerde en yaygın kullanılan isimler Kostantin, Kosta, Estavre, Estefan, Hristo, Andon, Petre, Petro, Risto, Tanaş, Vasil, Vankil ve Yani gibi isimlerdir. Özellikle Kostantin ve Petro gibi isimlerin gayrimüslimler arasında yaygın kullanımı toplumsal tarihlerine iz bırakmış olan şahısların isimlerini tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 7: Köy Dışında Kayıtlı Şahıslarda En Fazla Kullanılan Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri ve Adetleri

Müslüman						Gayrimüslim			
İsim	Adet	İsim	Adet	İsim	Adet	İsim	Adet	İsim	Adet
Abbas	3	Hayreddin	4	Rüstem	7	Anastas	4	Nasi	6
Abdi	6	Hayrullah	7	Saadeddin	8	Andon	5	Neçov	6
Abdul	6	Himmet	5	Sadık	10	Antuan	3	Nikol	7
Abdulaziz	14	Hüseyin	53	Said	12	Banov	6	Penako	4
Abdulgani	6	İbrahim	40	Salih	40	Çeçov	3	Petre	9
Abdulkadir	6	İlyas	7	Selim	9	Dani	4	Risto	8
Abdullah	22	İsa	8	Selman	14	Deni (Deny)	5	Sumov	3
Abidin	8	İslam	14	Süleyman	27	Esperu	3	Şemi	5
Ahmed	42	İsmail	24	Şahin	3	Estavre	7	Taçi	3
Ali	47	Kahraman	5	Şahu	4	Gaki	5	Tanaş	11
Aziz	10	Kaya	3	Şemseddin	3	Geçov	3	Tasi	7
Banuş	13	Kazif	4	Tahir	26	İlov	3	Tırpov	11
Bayram	5	Kenan	7	Talha	7	Karçi	4	Vankil	7
Behlül	3	Mahmud	13	Talib	23	Kosta	9	Vasil	11
Bekir	23	Mehmed	43	Tayyip	6	Kostantin	21	Velçov	3
Beşir	7	Mersin	14	Temur/Timur	23	Koti	6	Yorgi	15
Cafer	18	Muhiddin	6	Veis/Veyis	9	Kula	3	Yosif	3
Cumali	5	Murad	5	Veli	7	Kuli	3	Yuvan	24
Davud	3	Murtaza	17	Yahya	18	Manu ¹⁴⁴	12		
Elmas	8	Musa	6	Yakub	6	Marko	4		
Emin	11	Mustafa	33	Yaşar	3	Marti	15		
Fazlı	4	Numan	6	Yusuf	12	Matre	3		
Feyzullah	16	Nureddin	16	Zekeriyya	8	Mihail	9		
Galoş	3	Orhan	9	Zeynel	8	Monika	5		
Halil	19	Osman	52	Zufer	9	Nake	3		
Hamza	7	Ömer	29	Zünnun	10	Naon	27		
Hasan	45								

Köy dışında kayıtlı olanlardan Müslümanlara ait 125 farklı, gayrimüslimlere ait 161 farklı isim geçmektedir. Kullanılan Müslüman isimleri köyde oturanların isimleriyle benzerlik gösterdiği gibi, %41'lik bir oranla bazıları Görice köyleri sâkinlerinin isimleridir. Bundan dolayı aynı şahıslara ait yaygın olarak kullanılan *Ali*, *Ahmed*, *Hasan*, *Hüseyin*, *İbrahim*, *Mehmed*, *Mustafa*, *Süleyman*, *Tahir* isimleri farklı köylerde de geçtiği için bu isimlerin sayısı fazladır. Bunlardan farklı olarak 1'er adet Beytullah, Hamid,

¹⁴⁴ Manuel'in kısaltması olarak kullanılabilir.

Rasim, Ramiz, Seylan, Sadullah, Süfyan, Seyfullah, Şahsuvar, Vesim, Vuslat; 2'şer adet Fazıl, Mikdat, Zübeyir ve 4 adet Şahu isimleri kullanılmaktadır.

Ayrıca tabloda verilmeyen diğer Müslüman isimleri 2'şer adet *Abdubaki, Fazıl, İdris, Keşan, Maloş, Muharrem, Muhtar, Mesud, Mü'min, Mikdat, Nasuf, Ragıb, Sinan, Şaban, Şahsuvar, Şakir, Şerif*; 1'er adet *Abdurrahman, Azim, Adil, Abdulcelil, Abdulkerim, Beytullah, Çavuş, Hacı, Halid, Hamid, Kasım, Koçi, Kanber, Mehdi, Pehlivan, Receb, Rasim, Ramiz, Sadulllah, Seylan, Seyfullah, Süfyan, Şahsuvar, Vesim, Vuslat, Yunus, Zübeyir*'dir. Çift isimli olarak ise Turan köyü Numara 60'ta kayıtlı *Ali Cafer oğlu Mersin* ve İzvorine-i Reaya köyü Numara 42'de kayıtlı *Mehmed Ali*'dir.

Köy dışında oturan gayrimüslimlerde en çok kayıtlı isim 27 adet ile *Naon*'dur. Onu takiben 24 adet ile *Yuvan* ve 21 adet ile *Kostantin* isimleri gelmektedir.

Defterde kayıtlı görünen çift isimli Gayrimüslim şahıslar da bulunmaktadır. Bunlar Ravonik köyü Numara 72'de kayıtlı *Vasil Tirpov oğlu Kostantin*, Turan köyü Numara 28'de kayıtlı *Naon Galaire* ve Numara 122'de kayıtlı *Yorgi İskender oğlu Koti*, Prevodine köyü Numara 41'de kayıtlı *Şemi Tukle oğlu Kosta* ve Numara 47'de kayıtlı *Kosta oğlu Vamir Eskonder*, Voskob köyü Numara 73'te kayıtlı *Papa Antuan oğlu Nana Kiryo*, Numara 113'te kayıtlı *Nana Antuan* ve Numara 137'de kayıtlı *Naon Kostantin*'dir. Çift isme sahip Gayrimüslim sayısı Müslümanlara oranla daha fazladır.

Tablo 8: Mezralarda Kayıtlı Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri

Müslüman Erkek İsimleri					
İsim	Adet	İsim	Adet	İsim	Adet
Abbas	1	Fazlı	4	Mustafa	7
Abdi	3	Ferhad	1	Mü'min	3
Abdul	3	Feyzullah	2	Numan	1
Abdulaziz	5	Halil	3	Nureddin	7
Abdubaki	2	Hasan	7	Orhan	2
Abdulgani	1	Himmet	1	Osman	11
Abdulhamid	1	Hüseyin	9	Ömer	5
Abdullah	5	İbrahim	7	Saadeddin	3
Abdullatif	1	İdris	1	Said	1
Abidin	2	İlyas	2	Salih	6
Adem	1	İsa	2	Samet	1
Adil	1	İslam	1	Selim	3
Ahmed	7	İsmail	5	Selman	1
Ali	10	Kanber	1	Sinan	1
Azim	2	Kasım	1	Stileyman	14
Aziz	4	Kazif	1	Şakir	1
Banuş	2	Kenan	1	Şemseddin	1
Behlül	2	Koçi	1	Tahir	3
Behzad	2	Mahmud	2	Talha	4
Bekir	8	Mehdi	1	Talib	8

Beşir	1	Mehmed	11	Tayyip	1
Beyazid	1	Mersin	3	Temur/Timur	8
Cafer	6	Mesud	1	Veis/Veyis	4
Cavuş	1	Muhammed	1	Veli	1
Davud	1	Muharrem	1	Yahya	3
Ebu Bekir	2	Muhiddin	2	Yunus	1
Elmas	1	Muhtar	1	Yusuf	5
Emin	1	Murad	2	Zeynel	3
Ennas/Enes	1	Murtaza	8	Zufer	1
Fazıl	1	Musa	9	Zünnun	2
Gayrimüslim Erkek İsimleri					
İsim		Adet		İsim	
Adet		İsim		Adet	
Çeçov		1		Naon	
Estilo		1		Tasi	

Mezralarda 90 farklı Müslüman erkek ismi 4 farklı Gayrimüslim erkek ismi vardır. Mezralarda kayıtlı isimlerin %91'i Görice merkez kazasındaki köylerin sakini olan şahıslardır. Dolayısıyla mezralarda geçen isimlerin büyük bir kısmı köylerde oturan şahıslara ait olduğundan aynı isimlerdir. Köylerde kullanılmayan *Ennas/Enes* (Guraz mezarı Numara 36), *Ferhad* (Karbanoş mezarı Numara 12) ve *Samet* (Karbanoş mezarı Numara 44) isimlerinin mezralarda kayıtlı olduğu görülmektedir. Mezralarda geçen Gayrimüslim erkek isimleri ise sadece Guraz mezarı Numara 44'te kayıtlı *Naon oğlu Tasi* ve Numara 46'da kayıtlı *Estilo oğlu Çeçov*'dur.

Tablo 9: Köylerde ve Mezralarda Kullanılan Müslüman ve Gayrimüslim Kadın İsimleri

Köy ve Mezra Adı	Hane	Numara	İsimler
Neveçişte-i Müslim Köyü	-	25	Marko kerimesi Sofyan
Kaluçe Köyü	-	22	İslam Bey kerimeleri
Katrom-ı Müslim Köyü	-	60	İlyas kerimeleri
	-	61	Cafer oğlu Said kerimesi
	-	62	İlyas kerimeleri
	-	71	İsmail kerimesi Huri
	-	142	İsmail kerimesi Dudu
Guvayniç Mezarı	-	2	Süleyman kerimesi Tatuş
Ravonik Köyü	-	23	Ali Bey kerimesi Çakır
Prevodine Köyü	-	66	Açifel kerimesi
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	6	6	Tahir Bey kerimeleri Zümbül(e), Reyhan ve Mahmuri
	99	99	Koti kerimesi Nuno
Pulahe Köyü	-	21	Temur/Timur kerimesi Aişe Hatun
Vaminaniç-i Müslim Köyü	14	14	Süleyman kerimesi Tatuş
İzvorine-i Reaya Köyü	-	40	Hasan kerimesi Cemile

Görüldüğü üzere köylerde hane reisi olarak ikamet eden Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane 6 Numara 6'da ikamet eden *Tahir Bey kerimeleri Zümbül(e)*, *Reyhan ve Mahmuri*, Hane 99 Numara 99'da ikamet eden *Koti kerimesi Nuno* ve *Vaminaniç-i*

Müslim köyü Hane 14 Numara 14'te ikamet eden *Süleyman kerimesi Tatuş*'tur. Kadın hane reisi sayısının sadece 3 kişi ile oldukça az olmasının temel sebebi Osmanlı Devleti'nde vergi mükellefiyetinin erkeklere ait olmasıdır. Yine geleneksel Türk toplumunun bir özelliği olarak aile reisinin erkek olarak kabul edilmesi de bu duruma etkindir. En fazla kadın kaydı Katrom-1 Müslim köyünde, en fazla kadın hane reisi kaydı ise Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde bulunmaktadır.

Pulahe köyü Numara 21'de kaydı bulunan *Temur/ Timur kerimesi Aişe Hatun* hane reisi olmadığı gibi, köy dışında oturduğuna dair herhangi bir bilgi verilmemektedir. Neveçište-i Müslim köyü Numara 25'teki *Marko kerimesi Sofyan*, Katrom-1 Müslim köyü Numara 71'deki *İsmail kerimesi Huri* ve Numara 142'deki *İsmail kerimesi Dudu*, Ravonik köyü Numara 23'teki *Ali Bey kerimesi Çakır* ve İzvorine-i Reaya köyü Numara 40'taki *Hasan kerimesi Cemile* ise kendi ikamet ettikleri köylerin dışında arazileri bulunduğu için köy dışında oturanlar olarak kayıtlıdır. Yine Guvayniç mezarası Numara 2'deki *Süleyman kerimesi Tatuş* mezrada arazi kaydı bulunan şahıstır.

Defterde özel isim olarak kaydedilmeyen fakat “*kerime/kerimleri*” şeklinde kaydedilen kadın şahıslar da bulunmaktadır. Köy dışında kayıtları bulunan bu şahıslar Katrom-1 Müslim köyü Numara 60'daki *İlyas kerimleri*, Numara 61'deki *Cafer oğlu Said kerimesi* ve Numara 62'deki *İlyas kerimleri*, Kaluče köyü Numara 22'deki *İslam Bey kerimleri*, Prevodine köyü Numara 66'daki *Açifel kerimesi* (gayrimüslim) olmak üzere üçü “*kerimleri*” şeklinde çoğul bir şekilde kayıtlıdır.

Tablo 10: Hane Reislerinin Ailelerinde Kayıtlı Müslüman ve Gayrimüslim Erkek İsimleri

Müslüman		Gayrimüslim		
İsim	İsim	İsim	İsim	İsim
Abdul	Mersin	Anastas	Marti	Vasil
Abdulaziz	Mertoş	Andon	Mateo Sotir	Vasil Esteryo
Abdulcelil	Muhiddin	Androçov	Matre	Yakof
Abdulfettah	Muhtar	Antuan	Mertir	Yani
Abdulgani	Murtaza	Arkir	Mertir Kula	Yorgaki
Abdulhalim	Musa	Azem	Miçov	Yorgi
Abdullah	Mustafa	Azem Petro	Mihail	Yorgi Banov
Adil	Numan	Banov Yani	Naon	Yorgo
Ahmed	Nureddin	Çekov	Netas	Yosif
Ali	Orhan	Dayle	Niko	Yuvan
Aziz	Osman	Deni (Deny)	Nikol	Zami
Banuş	Ömer	Dimitresa	Panayot	Zamov
Bayram	Paşa	Dipar	Panayot Zamov	Zime
Behlül	Ragıb	Dumi	Penako	Zutov

Bekir	Ruşid	Duli/Doli	Penako Koti	
Burhan	Rüstem	Esperu	Petre	
Cafer	Saadeddin	Esperu Yorgo	Petro	
Cumali	Sadık	Espetu	Rabi	
Davud	Said	Estavre	Raçop	
Daylan	Salih	Estefan	Rapov	
Elmas	Selim	Esteryo	Restan	
Emin	Selman	Estevye	Risto	
Feyzullah	Seyyid	Filip	Risto Matre	
Galoş	Seyran	Gime	Rubi	
Halid	Süleyman	Hristo	Rubi Kiryas	
Halil	şaban	İlov	Saris	
Harun	şahu	İlya	Semov	
Hasan	şemseddin	Kanepikor	Simko	
Haydar	şuayb	Keztıl	Soter	
Hayreddin	Tahir	Kike	Sotir	
Hüseyin	Talha	Kirko	Sotir Kote	
İbrahim	Talib	Kiryas	Sumov	
İdris	Tayyip	Kondil	Tagu	
İlyas	Temur/Timur	Kosta	Tanaş	
İsa	Veis/Veyis	Kostantin	Tasi	
İslam	Veliddin	Kote	Tasi Mihail	
İsmail	Yaşar	Koti	Tırpov	
Kanber	Yusuf	Kula	Tikov	
Mahmud	Zekerıyya	Kula Tanaş	Tili	
Maksud	Zeynel	Laimi	Timko	
Maloş	Ziver	Lazi(Lazy)	Tuli	
Manuş	Zufer	Lazur	Vankil	
Mehmed	Zübeyir	Lestoya	Vankil Banov	

Görüldüğü üzere tabloda 86 farklı Müslüman ismi ve 100 farklı gayrimüslim ismi mevcuttur. Müslüman isimlerden çoğunluğu köy ve mezralarda yaygın olarak kullanılan *Abdullah, Ahmed, Ali, Bekir, Hasan, Hüseyin, İbrahim, İlyas, İsa, Mahmud, Mehmed, Mustafa, Osman, Ömer, Salih, Süleyman Tahir, Talha, Talib, Tayyip, Temur/ Timur, Veis/Veyis, Yusuf, Zekerıyya, Zeynel* ve *Zufer* isimleridir. Köy ve mezralarda farklı olarak ise *Manuş* iki defa, *Burhan, Mertoş, Paşa, Seyyid* ve *Ziver* isimleri yalnızca birer defa geçmektedir. Gayrimüslim isimlerinde köy ve mezralarda yaygın olarak kullanılan benzer isimler mevcuttur. Bunlar; *Andon, Deni (Deny), Estavre, Estefan, Esteryo, Estevye, Filip, Hristo, Kosta, Kostantin, Lazi (Lazy), Matre, Mihail, Naon, Nikol, Panayot, Penako, Petre, Petro, Rapov, Risto, Soter, Sotir, Sumov, Tanaş, Tasi, Tırpov, Vankil, Vasil, Yani, Yorgi, Yorgo, Yuvan* ve *Zime* isimleridir.

Gayrimüslimlerde isim çeşidinin fazla olmasının temel nedeni hanelerin aile sayısının 7 kişiye varan kalabalık nüfuslu olmalarından kaynaklanmaktadır. Müslüman hanelerde ise ailede verilen diğer kişilerin nüfusu en fazla 4 kişidir. Buna göre Görice merkez kazasında gayrimüslimler Müslüman ailelere göre daha kalabalık nüfuslu olup geniş aile yapısına sahiptirler.

2.2.2. Unvan ve Lakaplar

Bir toplumun dini, mesleki, etnik vs. olarak sosyal yapısını ayırt etmek ve o toplum içerisinde yaşayan insanların toplumdaki yerini kavrayabilmek açısından unvan ve lakapların kullanımı önem arz etmektedir.

Lakap (çoğulu elkab), Arapça bir kelime olup önceleri “*bir kimseye gizli kalmasını istediği bir ayıbyla hitap etmek*” anlamında kullanılırken daha sonraları genellikle kişinin severek aldığı, onu toplum içinde yücelten isim anlamında kullanılmaya başlandı ve böylece “*övgü veya yergi ifade eden isim ve sıfat*” manası kazandı¹⁴⁵. Lakaplar, tek kelimelik bünyesinde birçok anlamları gizlemekte olup fiziki özellik, karakter yapısı, davranış şekli ya da kişinin başından geçen bir olay lakabın kullanıldığı çevrede amaca uygun anlamları içerecek şekilde tek kelimeye sığdırılmaktadır¹⁴⁶.

Kişilere asıl isimlerinden sonra özelliklerine göre eklenen unvan ve lakaplar daha çok geçmiş dönemlerde insanları birbirinden ayırt etmek amacıyla kullanılırdı. Anadolu’da aileler sülale veya soyadı olarak mutlaka bir lakap kullanmaktaydılar¹⁴⁷. Anadolu’ya ait Temettüat Defterlerinde de köylerdeki kişilerin büyük bir çoğunluğu lakapları ile kayıtlıdır¹⁴⁸. Fakat Rumeli Bölgesinde yer alan Görice merkez kazasında tek isim kullanımı çok daha yaygındır. Müslüman ve Gayrimüslim nüfusa sahip olan Görice merkez kazasında unvan ve lakap kullanımının Müslümanlarda daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Köy ve Mezralarda Kullanılan Unvan ve Lakaplar, Türleri ve Kullanım Adetleri

Köy ve Mezra Adı	Fiziksel Durum Belirten Lakaplar		Sosyal Durum Belirten Unvan ve Lakaplar			
	Fiziksel Durum	Kullanım Adedi	Sosyal-Dini Nitelikli	Kullanım Adedi	Mesleki ve Etnik Nitelik	Kullanım Adedi
Neveçişte-i Müslim	Alil	1	Bey	3		
			Hacı	2		
			Sabî	1		

¹⁴⁵ Nebi Bozkurt, “Lakap”, *DİA*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.65.

¹⁴⁶Şeref Boyraz, “Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.VII, Sivas 1998, s.113.

¹⁴⁷ Mehmet İpşirli, “Lakap”, *DİA*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.67.

¹⁴⁸ Mat, *Aynı tez*, s.102-114.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği			Bey	2		
			Papa(z)	7		
			Hacı	1		
Vovice-i Zımmiyâni			Papa	1		
Katunlar-ı Zımmiyâni			Papa	1		
Trepiçke-i Zımmiyâni	Alil	1	Papa	2		
Treliske-i Zımmiyâni			Papa	3		
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni			Papa	1		
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim						
Tepecik-i Müslim	Alil	1	Bey	12		
			Efendi	1		
			Molla	3		
			Hacı	5		
			Derviş	2		
Katrom-ı Müslim			Bey	6	Tımarlı Süvari	7
			Hacı	3		
			Hoca	1		
Celhiyan/ Selhiyan			Bey	2		
Bukoviçe Mezrası			Bey	3		
			Molla	2		
			Derviş	1		
Guvayniç Mezrası						
Kaluçe Köyü	Koca	1	Bey	2	Tımarlı Süvari	1
			Molla	1		
Pelmedi-i Zımmiyâni			Bey	2		
			Molla	1		
			Papa	3		
			Derviş	1		
			Bey	2		
Kanc-ı Müslim ve Reaya			Hacı	2		
			Sâbi	1		
			Bey	8		
Ravonik			Efendi	1		
			Molla	1		
			Hacı	2		
			Bey	2		
Turan	Topal	1	Bey	11		
	Paytak	1	Sâbi	1		
			Hacı	4		
			Şeyh	2		
			Hoca	2		
Prevodine Köyü	Kara	1	Bey	2		
			Efendi	3		
			Derviş	1		
			Hoca	1		
			Hacı	1		
			Papa	1		
Vresnik-i Müslim			Bey	2	Tımarlı Süvari	1
			Efendi	1		

			Hacı	3		
Lavovir-i Müslim			Hacı	1		
			Hoca	1		
Partekeş Mezrası					Bayrakdar	1
Voskob			Derviş	1	Tımarlı Süvari	1
			Hacı	1		
			Molla	1		
			Hoca	1		
			Bey	3		
			Papa	1		
Kalukare-i Müslim			Molla	3	Tımarlı Süvari	1
			Derviş	2		
			Hacı	1		
			Hoca	1		
Mehaliç-i Reaya			Papa	2		
			Sabî	1		
Kalunce-i Müslim ve Reaya	A'mâ	1	Bey	11	Tımarlı Süvari	1
	Alîl	1	Hacı	4	Arap	1
	Topal	1	Molla	2		
			Beyzade	1		
			Papa(s)	1		
			Garip	1		
			Sabî	2		
Pulahe			Hatun	1	Tımarlı Süvari	1
Guraz Mezrası			Hacı	4		
Kunman-ı Müslim			Molla	2		
			Sabî	1		
			Ağa	1		
Karbanoş Mezrası			Molla	1		
			Ağa	1		
			Bey	1		
Vaminaniç-i Müslim			Molla	1		
İzvorine-i Reaya			Bey	4		
			Hacı	1		
			Papa	1		

Tabloda görüldüğü üzere köylerde 6 çeşit fiziksel durum belirten lakap bulunmaktadır. Sosyal durum belirten lakaplardan ise 13 çeşit sosyal-dinî durum, 2 çeşit meslekî durum ve 1 adet de etnik durum belirten lakap kullanılmaktadır. Fiziksel lakaplardan *alîl* ve sosyal lakaplardan *sâbi*, şahısların isimlerinden sonra “*alîl olduğu*” ve “*sabî olduğu*” şeklinde kayıtlıdır. Lakapları, *Fiziksel Durum Belirten Lakaplar* ve *Sosyal Durum Belirten –sosyal statü, dinî durum, etnik köken, meslekî durum- Unvan ve Lakaplar* olarak 2 alt başlık altında inceleyeceğiz.

2.2.2.1. Fiziksel Durum Belirten Lakaplar

Göriçe köylerinde kullanılan 6 çeşit fiziki durum belirten lakap defterde 10 defa geçmektedir. Fiziksel durum belirten lakaplardan şahısların özürleriyle ilgili olarak *alil*, *a'mâ*, *topal* ve *paytak*, ten rengiyle ilgili olarak *kara* ve şahsın fiziksel yapısı ile ilgili olarak *koca* lakabı kullanıldı.

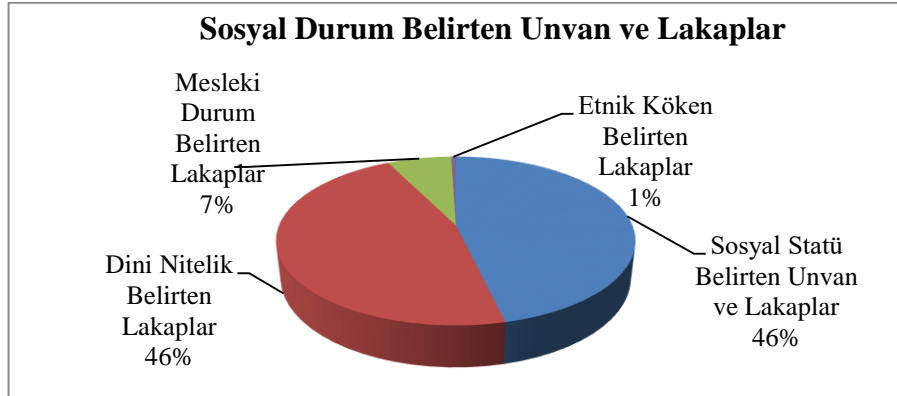
Kör, sakat, hasta anlamlarına gelen *alil*¹⁴⁹ lakabı Neveçište-i Müslim köyü Hane 10 Numara 10'da ikamet eden *Mustafa oğlu Hasan*, Trepıçke-i Zımmiyâni köyü Hane 21 Numara 21'de ikamet eden *Papa Hristo oğlu Tanaş*, Tepecik-i Müslim köyü Hane 29 Numara 30'da ikamet eden *Elmas oğlu Süleyman* ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 60 Numara 60'ta ikamet eden *Ali oğlu Salih* için "*alil olduğu*" şeklinde isimlerinden sonra kayıtlıdır. *A'mâ* lakabı Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 52 Numara 52'de ikamet eden *Mustafa oğlu Osman*'ın isminden sonra "*a'mâ ve amel mânde*" şeklinde gözü görmediği gibi iş göremez durumda olduğu da belirtilmektedir. *Topal* lakabı şahısların isimlerinden sonra kayıtlıdır. Bu lakaba sahip şahıslar iki kişi olup Turan köyü Numara 69'da kayıtlı *Hüseyin Topal* ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 14 Numara 14'te ikamet eden *İsmail oğlu İslam Topal*'dir. *Paytak* lakabı Turan Köyü Numara 48'de kayıtlı *Paytak Ali* için isminden önce yazılıdır. Ten rengiyle ilgili olan *kara* lakabı Prevodine köyü Numara 40'ta kayıtlı *Kara Matre oğlu Risto*'nundur. Böylece fiziki durum belirten bir lakap ile kaydedilen tek gayrimüslimdir. *Koca* lakabı ise Kaluçe Köyü Numara 31'de kayıtlı *Ömer Koca oğlu Mustafa* için kullanılmış olup aile adıyla ilgili bir unvan olarak da kullanılması muhtemeldir.

2.2.2.2. Sosyal Durum Belirten Unvan ve Lakaplar

Köylerde kullanılan sosyal durum belirten unvan ve lakaplar defterde 16 çeşit olmak üzere 203 defa geçmektedir. Bu unvan ve lakapların sayıca fazla olmasının nedeni bazı şahıslarda hem baba hemde oğulun sosyal statüsü lakaplarla kaydedilmesinden kaynaklanmaktadır. Yani tek hanede sosyal durum belirten (özellikle bey) unvan ve lakap kullanan iki şahıs karşımıza çıkabilmektedir. Sosyal durum belirten unvan ve lakaplar kendi arasında *sosyal statü*, *dinî nitelik*, *meslekî durum* ve *etnik köken* belirten unvan ve lakaplar olarak sınıflandırıldı.

¹⁴⁹ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.32.

Grafik 7: Sosyal Statü Belirten Unvan ve Lakapların Türleri ve Yüzdeleri Dağılımları

Sosyal statü belirten unvan ve lakaplar 7 çeşit ve 94 adet (%46) olup *bey*, *efendi*, *beyzade*, *ağa*, *hatun*, *sabî* ve *garip* olarak karşımıza çıkmaktadır. En yaygın kullanılan unvan 76 adet olarak *bey* unvanıdır. *Bey* unvanı “*Osman Bey oğlu Elhac Hüseyin Bey*, *Halil Bey oğlu Emin Bey*” gibi kayıtlıdır. Köylerde *Bey* unvanı genellikle büyük toprak sahibi veya çiftlik sahibi olan şahıslar için, ortaklaşa arazileri bulunanlar için kullanılmaktadır. Bu unvana sahip hane reislerinden mesleği olanlar ziraatle uğraşırken, yalnızca Kalunçe köyü Hane 12 Numara 12’de ikamet eden Halil Bey oğlu Emin Bey *Tımarlı süvari* olarak kayıtlıdır.

Sabî lakabı şahısların isimlerinden sonra “*sabî olduğu*” şeklinde 7 kez kullanılmaktadır. Lakabı kullanan şahıslar; Neveçişte-i Müslim köyü Hane 13 Numara 13’te ikamet eden *Mahmud oğlu Ali*, Kanc-1 Müslim ve Reaya köyü Hane 3 Numara 3’te ikamet eden *Talib oğlu Hasan*, Turan köyü Hane 7 Numara 7’de ikamet eden *Ahmed oğlu Osman*, Mehaliç-i Reaya köyü Hane 19 Numara 19’da ikamet eden *Petre oğlu Kirko*, Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane Hane 7 Numara 7’de ikamet eden *Ali oğlu Abidin* ve Hane 11 Numara 11’de ikamet eden *Abdülbaki oğlu Talib* (sadece *sabî* olarak geçmekte) ve Kunman-1 Müslim köyü Hane 12 Numara 12’de ikamet eden *Talib oğlu Süleyman*’dır.

Defterde *efendi* unvanı 6 kez geçmektedir. Vresnik-i Müslim köyü Hane 66 Numara 66’da *Feyzullah Efendi oğlu Mahmud*, Ravonik köyü Numara 52’de kayıtlı *Molla Hüseyin oğlu İsmail Efendi*, Prevodine köyü Numara 79’da kayıtlı *Ahmet Hoca oğlu Mahmud Efendi*, Numara 80’de kayıtlı *Hacı Emin oğlu İbrahim Efendi* ve Numara 102’de kayıtlı *Bayram oğlu Nureddin Efendi* unvanıyla kaydedilen şahıslardır.

Yüksek rütbeliler için kullanılan *ağa* unvanı Karbanoş Mezrası Numara 30'da kayıtlı Mehmed oğlu Bekir Ağa'ya aittir. Yine Kunman-ı Müslim köyü Hane 28 Numara 28'de hane reisi Mehmed oğlu Ebu Bekir'in karındaşı "*İbrahim Ağa*" olarak gösterilmiştir. Kelime manası olarak *bey oğlu*, *soylu* anlamlarına gelen *beyzade*¹⁵⁰ unvanı Kalunçe köyü Numara 155'te kayıtlı *Tahir Beyzade Hüseyin Bey*'in unvanıdır. Defterde *hatun* unvanıyla Pulahe köyü Numara 21'de kayıtlı *Temur/Timur kerimesi Aişe Hatun* olarak kadın şahıs kayıtlıdır. *Garip* lakabı ise Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde kayıtlı hane reisi Estilo oğlu Nikol'un "*Garip Ahmed hanesinde ikamet*" bilgisinin verildiği "*Garip Ahmed*" için kayıtlıdır.

Dini nitelik belirten lakaplar *hacı*, *papa*, *molla*, *derviş*, *hoca*, *şeyh* olmak üzere defterde 6 çeşit olmak üzere 94 adettir (%46). İçlerinden *hacı* lakabı 35 adet ile en fazla kullanılmaktadır. *Hacı* lakabına sahip olanların dinî farizaları yerine getiren şahıslar olmalarının yanında, bu farizayı yerine getirebilecek malî güce sahip oldukları da söylenebilir¹⁵¹. *Hacı* lakabı 9 şahısta *Süleyman oğlu Elhac Murad* (Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü) şeklinde *elhac* olarak yazılıdır. Bu kelimelerin yazılışları farklı olsa da anlam olarak aynıdır¹⁵².

Papa lakabı 24 defa olmak üzere hacıdan sonra en fazla kullanılan ikinci lakap olarak karşımıza çıkmaktadır. Lakabın adet sayısının kullanan kişi sayısından fazla olmasının sebebi bazı hanelerde baba-oğul aynı unvana sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. *Papa* unvanlı hane reislerinden 8'i *papazlık* ile meşgul olmaktadır. Böylece dinî anlam ihtiva eden *papa* unvanının meslekî anlamda da kullanıldığını görmekteyiz. *Papa* unvanı Leşine köyü Hane 14 Numara 15'teki hane reisi *Papa Petre oğlu Papaz Dimitresa*'ın isminde *papaz* şeklinde kaydedilmişken, Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane 83 Numara 83'te ikamet eden *Nanu oğlu Petre Papas* ise isminden sonra *papas* şeklinde kayıtlıdır. Günümüzde *papa* unvanı Katoliklerin dini liderlerine verilirken, *papaz* mezhep farkı olmadan Hıristiyan din adamlarına verilen unvandır. Fakat Görice köylerindeki *papa/papaz/papas* şeklinde yazılan unvanların aynı anlamda kullanılması muhtemeldir. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündeki *papa* lakaplı *Papa Nikola oğlu Papa Esperu*, *Papa Petre oğlu Papaz Dimitresa*, *Papa Petre oğlu Papa*

¹⁵⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_kisadlari&arama=anlami&uid=1638&guid=TDK.GTS.59e66f367e8443.20591285, Erişim Tarihi: 26.10.2018.

¹⁵¹ Kütükoğlu, *Aynı makale*, s.402.

¹⁵² *Elhac*: Hacı; İslam dininin bir icabı olarak, usulüne göre "Kâbe-i Mükerreme"yi ziyaret eden kimse. bk. Devellioğlu, *Aynı eser*, s.244.

Yani ve Papa Petre oğlu Papa Vankil'in emlâk-ı hümâyûn hanesinde ikamet ettikleri kayıtlıdır.

Defterde *Molla* lakabı 18 kez geçmektedir. *Molla* kelime anlamı olarak büyük kadı, büyük âlim, medrese talebesi anlamlarına gelmektedir¹⁵³. Osmanlı Devleti'nde "*molla*" kelimesi genellikle müderrislikten sonraki mevleviyet payesi derecesine ulaşan büyük âlimlere ve birinci sınıf kadılara verilmekteydi. Fakat Devletin son dönemlerinden itibaren "*molla*" kelimesi değer kaybına uğradı ve bu sebeple medrese öğrencileri *molla* olarak çağırılmaya başlandı. Hatta Kur'an ve mevlid okuma hizmetlerini yerine getiren kadınların dahi isimlerinin sonuna bu kelime eklenmekteydi¹⁵⁴. *Molla* lakaplı hane reislerinden 4'ünün meslekleri de hocalık veya imamlıktır. Bunlardan Kalukare-i Müslim köyü Hane 1 Numara 1'de ikamet eden *Hasan oğlu Molla Salih* hocalık ve Hane 15 Numara 15'te ikamet eden *Talib oğlu Molla Süleyman* imamlık¹⁵⁵, Hane 49 Numara 49'da ikamet eden Halil oğlu *Molla Sadık* hocalık ve Kunman-ı Müslim köyü Hane 46 Numara 46'da ikamet eden *Bekir oğlu Molla Hasan* hocalık yapmaktaydı. Voskob köyü Numara 141'deki *molla* lakaplı *Molla Tayyip* tek isimle kayıtlıdır.

8 kez kullanılan *derviş* lakabı Farsça bir kelime olmakla birlikte bir tarikata ya da bir şeyhe bağlı olan mürid, sûfiyane bir hayat yaşayan kişi demektir¹⁵⁶. Dolayısıyla *derviş* lakabına sahip şahısların dini yaşantılarının ve dini hassasiyetlerinin fazla olduğunu söylenebilir. *Derviş* lakabı, Tepecik-i Müslim köyü *Dervişoğlu Yusuf ve Derviş Ahmed oğlu Şakir*, Bukoviçe Mezrası *Derviş Ahmed oğlu Molla Şakir Bey*, Pelmedi köyü *Dervişoğlu Nureddin*, Prevodine köyü *Derviş Ahmed oğlu Mehmed*, Voskob köyü *Derviş Yazıcıoğlu Nureddin*, Kalukare-i Müslim köyü *Mustafa oğlu Derviş Ali* ve *Derviş Yazıcıoğlu Nureddin* olarak geçmektedir.

Hoca lakabı 7 kez kullanılan lakaplardandır. Katrom-ı Müslim köyü Numara 104'te kayıtlı *Hasan Hoca* ve Turan köyü Numara 78'de *Hasan Hoca* tek bir isim ve lakapla kayıtlıdır. *Hoca* lakabının kullanan diğer şahıslar; Turan köyünden *Bayram oğlu Nureddin Hoca*, Prevodine köyünden *Ahmed Hoca oğlu Mahmud Efendi*, Lavovir-i Müslim köyünden *Bekir oğlu Hasan Hoca*, Voskob Köyünden *Hocaoğlu Tayyip*, Kalukare-i Müslim köyünden *Abdullah Hoca oğlu Saadeddin*'dir.

¹⁵³ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.762.

¹⁵⁴Hamid Algar, "Molla", *DİA*, C.30, TDV Yayınları, İstanbul 2005, s.238-239.

¹⁵⁵ *Amel mânde* yani iş göremez kaydı bulunmasına rağmen imam olarak kayıtlıdır. İş göremez kaydının yanlışlıkla yazılması muhtemeldir.

¹⁵⁶ Tahsin Yazıcı, "Derviş", *DİA*, C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, s.188.

Arapça kökenli olan *şeyh* kelimesi sözlükte ihtiyar, bir tekke veya zaviyede müridleri bulunan kimse anlamlarına gelmektedir¹⁵⁷. Yine çeşitli ilim dallarında otorite kazanmış kişiler için de *şeyh* denilirdi¹⁵⁸. Aynı anlamı ifade etmesi muhtemel olan şeyh ve eş-şeyh lakabı birer kez olmak üzere Turan köyü Numara 104’te kayıtlı *Eş-şeyh Abdullah oğlu Şeyh Salih* olmak üzere baba-oğul olarak kullanılan lakaptır.

Mesleki durum belirten lakaplar (%7) tımarlı süvari¹⁵⁹ ve bayrakdar lakaplarıdır. *Tımarlı süvari* lakabı Katrom-ı Müslim köyünde ikamet eden hane reisleri *Ahmed oğlu Tımarlı Süvari Abidin*, *Tahir oğlu Tımarlı Süvari Ömer* ve *Ali oğlu Tımarlı Süvari Hasan* ve Voskob köyünde ikamet eden *Halil oğlu Tımarlı Süvari Agoş* için isimlerinden önce kayıtlıdır. Kalukare-i Müslim köyünde ikamet eden *Bekir oğlu Ali Tımarlı Süvari* ve Kalunce köyünde ikamet eden *Halil Bey oğlu Emin Bey Tımarlı Süvari* için ise isimlerinden sonra kayıtlıdır. Yine hane reislerinin aileleri için (karındaşı, oğlu) Katrom-ı Müslim köyünde 4 kez, Kaluçe, Vresnik-i Müslim ve Pulahe köylerinde 1’er kez Tımarlı Süvari unvanı kayıtlıdır. Farsça kökenli *bayrakdar*, bayrak taşıyan anlamına gelmektedir¹⁶⁰. Osmanlı Devleti’nde ordu teşkilatından olan *bayrakdar* lakabı yalnızca bir kez Partekes Mezrası Numara 12’de *Bayrakdar oğlu Süleyman*’ın aile adı veya mesleki unvanıdır.

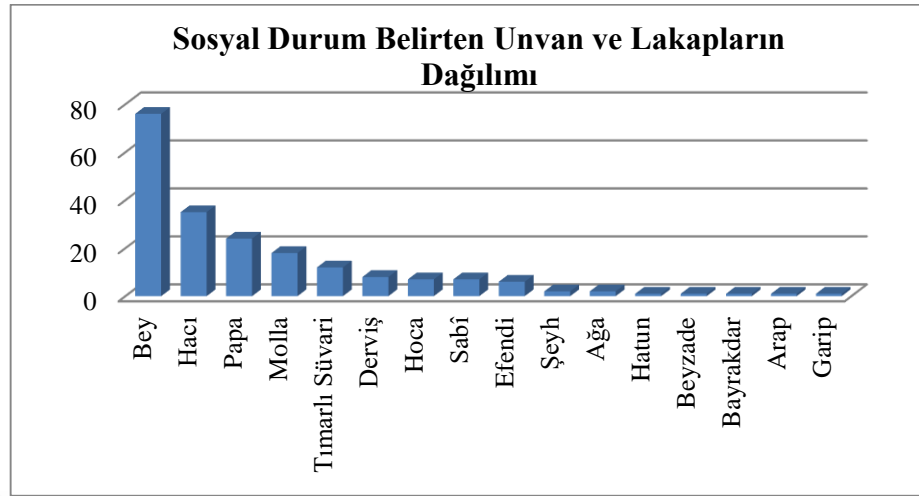
Son olarak etnik köken belirten lakap olarak *Arap* (%1) geçmektedir. Arap lakabı Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 20 Numara 20’de ikamet eden *Abdullah oğlu Elmas Arap* şeklinde şahsın isminden sonra kayıtlıdır.

¹⁵⁷ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.1161.

¹⁵⁸ Casim Avcı, “Şeyh”, *DİA*, C.39, TDV Yayınları, İstanbul 2010, s.49.

¹⁵⁹ Tımarlı Süvari ile ilgili ayrıntılı bilgi Görice Merkez Kazasında Mesleki Yapılanma başlığının “Kamu Görevlileri” alt başlığı altında verilmiştir.

¹⁶⁰ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.83.

Grafik 8: Sosyal Durum Belirten Unvan ve Lakapların Genel Dağılımı

Şekilde görüldüğü gibi sosyal durum belirten unvan ve lakaplar kullanım sırasına göre verilmiştir. Buna göre *Bey*, *hacı*, *papa* ve *molla* en fazla kullanılan unvan ve lakaplardandır.

2.3. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA MESLEKİ YAPILANMA

Meslek, fertlerin geçimini sağlayan, genel sosyal statülerini belirleyen ve kendine özgü kuralları olan ve devamlı olarak sürdürülen faaliyet tarzıdır¹⁶¹. Mesleklerin ortaya çıkması insanlığın ilk dönemlerinden itibaren başladı ve avcılık ve toplayıcılıkla ihtiyaçlarını karşılayan insanoğlu, zamanla nüfusun artmasına ve yaşadıkları beşerî ve ekonomik çevrenin özelliklerine de bağlı olarak ihtiyaçlarını farklı yollardan karşılama yoluna gitti. Tarımla birlikte başlayan bu süreç, insanların ihtiyaç fazlası üretmesiyle ve üretilen bu fazla ürünleri başka mallarla değiştirmeye başlamasıyla devam etti¹⁶². Nitekim Osmanlı Devleti'nin ekonomik faaliyetler içerisinde ana geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktaydı ve tipik bir sanayi öncesi tarım toplumu olan Osmanlı toplumunda nüfusun büyük bir çoğunluğu köylü ve çiftçilerden oluşmaktaydı¹⁶³. XIX. yüzyıl ortalarında Görice merkez kazasındaki en yaygın meslekler ise tarım ile alakalı *ziraat* ve ahşap ağaç işiyle ilgili *dülgerlik* olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁶¹ Beğlü Eke, "Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Prof. Dr. S. F. Ülgener'e Armağan Özel Sayısı, C.43, S.1-4, İstanbul 1987, s.377.

¹⁶² Ferhat Arslan, İlker Mümin Çağlar ve Cengiz Gürbıyık, "Kültürel Miras Kapsamında Kaybolmaya Yüz Tutmuş Geleneksel Meslekler: Turgutlu Örneği", *Studies Of The Ottoman Domain*, C.7, S.13, Ağustos 2017, s.213.

¹⁶³ Mehmet Öz, "XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Köylülerin Vergi Yükü ve Geçim Durumu Hakkında Bir Araştırma", *Osmanlı Araştırmaları*, C.17, S.17, İstanbul 1997, s.77.

Göricce temettüat defterinde Müslüman ve Gayrimüslim hane reislerinin mesleklerinin ve ailede çalışan “oğlu, karındaşı, amucası ve yakını” şeklinde her bireyin mesleklerinin kaydedildiği görülmektedir. Öncelikle hane reislerinin olmak üzere daha sonra varsa ailedeki diğer çalışan yakınların meslekleri defterin en son kısmında geçen “*Mecmû’undan bir senede temettü’âtı*” ve “*Mecmû’undan bir senede tahmînen temettü’âtı*” ifadelerinin altına sırasıyla “*Merkûmun ırgatlıktan bir senede temettü’âtı 200 guruş*” (Neveçište-i Müslim köyü Hane 25 Numara 25’te ikamet eden Bekir oğlu Ali) ve “*Merkûmun karındaşı Abdulgani ırgatlıktan bir senede temettü’âtı 150 guruş*” (Neveçište-i Müslim köyü Hane 25 Numara 25’te ikamet eden hane reisi Bekir oğlu Ali’nin karındaşı) şeklinde meslekleri ve kazançları verildikten sonra senelik temettüatlarının toplamı kayıtlıdır.

Defterde mesleği olan fakat herhangi bir emlak, arazi ve hayvana sahip olmayan 134 hane reisi vardır. Bunların kayıtlı olduğu köyler; Neveçište-i Müslim köyü (3 kişi), Leşine Emlak-ı Hümâyûn Çiftliği köyü (2 kişi), Vovice-i Zımmiyâni köyü (1 kişi), Katunlar-ı Zımmiyâni köyü (2 kişi), Trepîçke-i Zımmiyâni köyü (15 kişi), Treliske-i Zımmiyâni köyü (12 kişi), Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü (4 kişi), Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim köyü (26 kişi), Tepecik-i Müslim köyü (7 kişi), Katrom-ı Müslim köyü (4 kişi), Pelmedi-i Zımmiyâni köyü (2 kişi), Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü (4 kişi), Turan köyü (1 kişi), Prevodine köyü (2 kişi), Vresnik-i Müslim köyü (5 kişi), Lavovir-i Müslim köyü (4 kişi), Voskob köyü (10 kişi), Kalukare-i Müslim köyü (4 kişi), Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü (15 kişi), Pulahe köyü (3 kişi), Vaminaniç-i Müslim köyü (2 kişi) ve İzvorine-i Reaya köyüdür (6 kişi). Bu kişiler en fazla Trepîçke-i Zımmiyâni, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerindedir. Bu kişilerin kayıtları “*Merkûmun emlak ve arâzi ve hayvanâtı ve sâiresi olmadığından ırgatlık ile meşgul olup bir senede tahmînen temettü’âtı 350 guruş*” şeklindedir.

Mesleği olan fakat emlak ve arazisi olmayıp köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen kişilerden Ravonik köyü Numara 15’te kayıtlı olan Murtaza oğlu Salih’in, Numara 16’da Hayrullah oğlu Hasan’ın, Numara 17’de Hayrullah oğlu Cafer’in, Numara 19’da Mehmed oğlu Bayram’ın, Numara 20’de İlyas oğlu İsmail’in ve Numara 26’da Mehmed oğlu Saadeddin’in mesleği ırgatlık, Numara 18’de Mustafa oğlu Numan’ın mesleği hizmetkârlıktır.

Defterde çiftlik sahibi 21 kişi “*ashâb-ı çiftlikandan idüğü*” olarak kayıtlıdır. Bu kişilerden hane reisi olarak sadece Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 11 Numara 11’de ikamet eden Abdülbaki oğlu Talib kayıtlıdır. Çiftlik sahibi olan diğer kişiler köy dışındakilerdir. Bu kişilerden Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi-i Zımmiyâni, Ravonik, Turan ve İzvorine-i Reaya köylerinde 20 kişinin çiftlik sahibi olarak kaydedildikleri görülmektedir.

Zahîre, gerektiğinde harcanmak üzere anbarda saklanan hubûbat, yiyecek anlamına gelmekte olup ¹⁶⁴, defterde bunun çoğulu şeklinde “*Zuhûrat*” olarak geçmektedir. *Zuhûrat* ile geçimini sağlayan kişiler “*erbâb-ı ziraat*” ile uğraşır Tepecik-i Müslim köyünde olmak üzere Hane 4 Numara 4’te ikamet eden Osman oğlu Tahir ve Hane 48 Numara 49’da ikamet eden Mehmed oğlu İlyas’tır.

Tablo 12: Görice Merkez Kazasında Meslekler

Meslek Grubu	Meslek Adı
Ziraatle Uğraşanlar	Erbab-ı Ziraat
	Çiftçilik
İşçiler	Çobanlık
	Dülger Hizmetkârlığı
	Dülger Kalfası Hizmetkârlığı
	Hizmetkârlık
	İrgatlık
	Kalfalık
	Sığirtmaçlık
	Terzi Hizmetkârlığı
	Testereci Hizmetkârlığı
	Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar
Değirmencilik	
Kunduracılık	
Kiracılık	
Kovacılık	
Kundakçılık	
Odunculuk	
Terzilik	
Testerecilik	
Kamu Görevlileri	Bekçilik
	Hocalık/Hâcelik
	İmamlık
	Kâtiplik
	Müftülük
	Papazlık
	Sekbanlık
Tımarlı Süvari	
Toplam Adet	28

¹⁶⁴ Devellioğlu, Aynı eser, s.1358.

Görice merkez kazasında 28 adet meslek çeşidi vardır. Ziraatle ilgili mesleklerden “*Erbâb-ı ziraat*” hane reislerinin isimlerinin üst kısmında, kamu görevlilerinden olan *tımarlı süvari, hoca ve papaz* hem hane reislerinin isimlerinde unvan olarak hem de defterin en son kısmında yazılan toplam temettüat kısmına meslekleri ve gelirleri bölümünde kayıtlıdır.

Deftere göre en fazla uğraşılan meslekler *erbâb-ı ziraat* ve *dülgerlik*dir. Ziraatçılığın bölgede yaygın bir meslek kolu olmasının sebebi olarak, Osmanlı Devleti'nin tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomisinin olması, bölge ikliminin de tarıma elverişli olması, verimli ve sulak araziler gösterilebilir. Bölgede dülgerlik yaygın bir meslek dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. *Dülger*, yapıların kaba ağaç işçiliğini yapan kimsedir¹⁶⁵. Dülgerlik ise ahşap bina yapılarında uzman meslek koludur. Dülgerlik mesleğini yapan kişi sayısının çok olmasının sebebi Balkan coğrafyasının ormanlık araziye sahip olması gösterilebilir. Dolayısıyla bölgeden bölgeye farklılık gösteren yapıların Görice Bölgesinde ahşap malzemeden yapıldığı ve ahşap binaların çoğunlukta olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki tablolardan anlaşılacağı üzere hane reislerinin ve yakınlarının (oğlu, karındaşı, yakını ve amcası) sahip olduğu meslekler ayrı ayrı incelenmiştir. Bu kişilerin meslekleri, *ziraatle uğraşanlar, işçiler, ticaret ve zanaatla uğraşanlar, kamu görevlileri ve mesleği ve geçim kaynağı olmayanlar* şeklinde değerlendirilmiştir. Mezralarda mesleki kayıt bulunmadığından değerlendirilmeye alınmamıştır.

Tablo 13: Görice Merkez Kazasında Hane Reislerine Ait Meslek Grupları ve Dağılımları

Ziraatle Uğraşanlar		İşçiler	
Erbab-ı Ziraat	419	İrgatlık	239
Çiftçilik	90	Hizmetkârlık	44
		Çobanlık	6
		Sığırtmaçlık	3
		Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	1
		Kalfalık	1
		Terzi Hizmetkârlığı	1
Toplam Hane Reisi	509		295
Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar		Kamu Görevlileri	
Dülgerlik	332	Sekbanlık	58
Odunculuk	38	Papazlık	8
Testercilik	32	Tımarlı Süvari	6

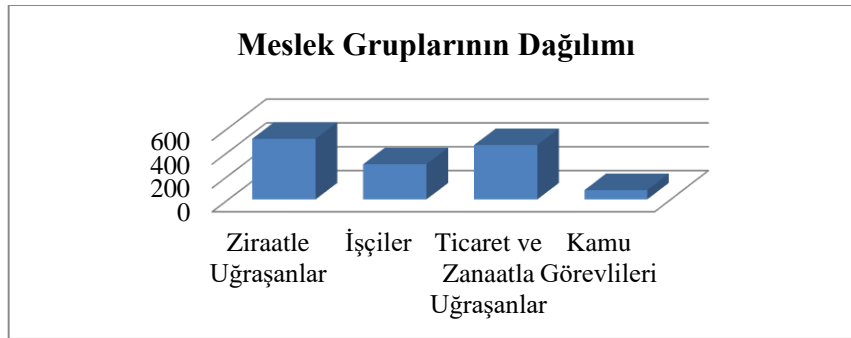
¹⁶⁵http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ba8cea0cd4906.18581223. Erişim Tarihi: 24.09.2018.

Kiracılık	32	Hocalık	3
Değirmencilik	6	Bekçilik	2
Kunduracılık	6	İmamlık	1
Kundakçılık	5		
Terzilik	3		
Kovacılık	2		
Toplam Hane Reisi	456		78

Tablodan anlaşılacağı üzere Görice merkez kazasında 509 hane ile *Ziraatle Uğraşanlar* meslek grubu ilk sırada gelmekte olup bu sayı %38'e tekabül etmektedir. Ziraatle ilgili mesleklerden *erbâb-ı ziraatle* 419 hane, *çiftçilikle* 90 hane geçimini sağlamaktadır. *Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar* ikinci sırada gelen meslek grubudur ve %34'lük bir oranla toplamda 456 hane reisi kayıtlıdır. Bu meslek grubu içerisinde en fazla uğraşılan meslek dalı dülgerliktir. Daha sonra sırasıyla odunculuk, testerecilik ve kiracılık gelmektedir.

İşçilerden oluşan meslek grubu toplam 295 hane reisiyle %22'ye tekabül etmektedir. Bu grupta en fazla uğraşılan meslek ırgatlıktır. Onu takiben hizmetkârlık gelmektedir. *Kamu Görevlileri* %6'lık kesimi oluşturmakta olup 78 hane reisi kayıtlıdır. Bu meslek grubunda büyük çoğunluk sekbanlardan oluşmaktadır.

Grafik 9: Meslek Gruplarının Hane Reislerine Göre Dağılımı

Hane reislerine ait meslek gruplarının dağılımı yukarıda verildiği gibidir. Buna göre en fazla uğraşılan meslek grubu 509 hane ile ziraatle uğraşanlar olup %38'e tekabül etmektedir. İkinci sırada ticaret ve zanaatla uğraşanlar 456 hane ile %34'lük kesimi oluşturmaktadır. İşçiler ise 295 hane ile %22'lik kesimdedir. Kamu görevlileri ise 78 hane ile %6'ya tekabül etmektedir.

Tablo 14: Görice Merkez Kazasında Hane Reislerinin Yakınlarına Ait Meslekler

Ziraatle Uğraşanlar		İşçiler	
Çiftçilik	8	Hizmetkârlık	104
		İrgatlık	53
		Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	5
		Çobanlık	4
		Dülger Hizmetkârlığı	2
		Testereci Hizmetkârlığı	2
Toplam Kişi Sayısı	8		170
Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar		Kamu Görevlileri	
Dülgerlik	352	Sekbanlık	88
Testerecilik	58	Tımarlı Süvari	7
Odunculuk	33	Hocalık	1
Kunduracılık	12	Kâtiplik	1
Kiracılık	6	Müftülük	1
Terzilik	2		
Değirmencilik	1		
Toplam Kişi Sayısı	464		98

Defterde hane reislerinin oğlu, kardeşi, amcası¹⁶⁶ ve yakınlarına ait meslekler tabloda gösterildiği gibidir. Bu şahıslar “*Merkûmun karındaşı Feyzullah çobanlıktan 200 kuruş bir senede temettü’âtı*”, “*Merkûmun karındaşları Filip 200 kuruş ve Kostantin 250 kuruş dülgerlikten bir senede temettü’âtları*” ifadelerinde olduğu gibi kayıtlıdır. En kalabalık meslek grubunu 464 kişi ile *Ticaret ve Zanaatla Uğraşanlar* oluşturmaktadır. %63’e tekabül eden bu meslek grubunun kalabalık olmasının nedeni özellikle sayıca diğer meslek dallarından fazla kişinin meşgul olduğu dülgerlik mesleğinin bir ailede ikişer, üçer ya da dörder kişinin yapmasından kaynaklanmaktadır. Daha sonra sırasıyla 170 kişi ile %23’lük kesimi *İşçiler*, 98 kişi ile %13’lük kesimi *Kamu Görevlileri* ve 8 kişi ile de %1’lik kesimi *Ziraatle Uğraşanlar* oluşturmaktadır.

2.3.1. Ziraatle Uğraşanlar

Görice Merkez Kazasında ziraatle ilgili mesleklerin *erbâb-ı ziraat* ve *çiftçilik* olduğu görülmektedir. Ziraatle uğraşan hane reisleri ve yakınlarının meslekleri ve kaç kişi olduklarının köylere göre dağılımları ayrı tablolar halinde verilmiştir.

¹⁶⁶ Defterde yalnızca Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 8 Numara 8’deki Yuvan oğlu Tasi’nin ve Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 32 Numara 32’de ikamet eden Vankil oğlu Naon’un ailelerinden amcaları kayıtlı olup “*amuca*” şeklinde geçmektedir.

Tablo 15: Ziraatle Uğraşan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Erbâb-ı Ziraat	Çiftçi
Neveçişte-i Müslim	18	1
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	5	-
Vovice-i Zımmiyâni	1	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	-	-
Trepîçke-i Zımmiyâni	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	2	-
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	-	-
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	4	-
Tepecik-i Müslim	38	2
Katrom-ı Müslim	35	20
Celhiyan/ Selhiyan	4	-
Kaluçe	11	1
Pelmedi-i Zımmiyâni	17	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	24	6
Ravonik	8	3
Turan	6	1
Prevodine	19	12
Vresnik-i Müslim	49	2
Lavovir-i Müslim	42	5
Voskob	32	5
Kalukare-i Müslim	10	10
Mehaliç-i Reaya	1	1
Kalunce-i Müslim ve Reaya	26	4
Pulahe	17	8
Kunman-ı Müslim	28	4
Vaminaniç-i Müslim	10	5
İzvorine-i Reaya	12	-
Toplam	419	90

Erbâb-ı ziraat kaydı bulunan hane reisi 419 olup bu grupta %82'ye tekabül etmektedir. Hane reisleri en fazla Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob köyü, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Kunman-ı Müslim köylerinde erbâb-ı ziraat olarak geçimlerini sağlamaktadır. Bu köylerde hane reisi sayısının fazla olmasının da etkisiyle erbâb-ı ziraat mesleği yaygındır. Köy isimlerinden de anlaşılacağı gibi erbâb-ı ziraat en fazla Müslüman hane reisleri tarafından yapılan bir meslektir. Müslüman hane reislerinin 366 kişi ile %87'si, Gayrimüslim hane reislerinin ise 53 kişi ile %13'ü erbâb-ı ziraatle geçimini sağlamaktadır.

Erbâb-ı ziraat olarak kayıtlı Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 31 Numara 31'de ikamet eden Estefan oğlu Yorgi, Mehaliç-i Reaya köyü Hane 1 Numara 1'de ikamet eden Naon oğlu Arkir buldukları köylerdeki gayrimüslim hane reisleridir. Erbâb-ı ziraat mesleği Katunlar-ı Zımmiyâni, Trepîçke-i Zımmiyâni ve Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köylerinde yoktur. Bu köylerde tarla tarımı yapıldığı halde halkın yalnızca

kendi yiyeceği kadar ürün yetiştirdiği için ziraati bir meslek dalı olarak yapmadıkları söylenebilir. Katunlar-1 Zımmiyâni, Trepîçke-i Zımmiyâni ve Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köylerinde ise erbâb-1 ziraat kaydı yoktur.

Çiftçilikle geçimini sağlayan 90 hane reisi olup bu grupta %18'lik kesimi içine almaktadır. En fazla çiftçinin bulunduğu köyler Katrom-1 Müslim, Prevodine ve Kalukare-i Müslim köyleridir. Neveçişte-i Müslim köyü Hane Hane 19 Numara 19'da ikamet eden Salih oğlu Bekir, Kaluçe köyü Hane 5 Numara 5'te ikamet eden Abdi oğlu Süleyman, Turan köyü Hane 2 Numara 2'de ikamet eden Sadık oğlu Mehmed ve Mehaliç-i Reaya köyü Hane 23 Numara 23'te ikamet eden Nikol oğlu Tanaş buldukları köylerde çiftçilik yapan yalnızca birer hane reisleridir. Çiftçi olan hane reislerinin %97'lik büyük bir kesimi yani 87 kişi Müslümandır. Gayrimüslim hane reisleri yalnızca 3 kişi olup bunlar; Kanc-1 Müslim ve Reaya köyü Hane 24 Numara 26'da ikamet eden Dukov oğlu Risto, Mehaliç-i Reaya köyü Hane 23 Numara 23'te ikamet eden Nikol oğlu Tanaş ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 88 Numara 88'de ikamet eden Tile oğlu Tasi'dir.

Göriçe merkez kazasında erbâb-1 ziraat kaydı bulunan hane reislerinin bir kısmının farklı mesleklerle de uğraştıkları görülmektedir. Bu meslek dalları ve hane reislerinin sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16: Erbâb-1 Ziraat Kaydı Bulunan Hane Reislerinin Uğraştıkları Farklı Meslekler

Erbâb-1 Ziraat + Meslek Dalı	Hane Reisi Sayısı
Erbâb-1 Ziraat /İrgatlık	36
Erbâb-1 Ziraat/ Kiracılık	19
Erbâb-1 Ziraat/ Dülgerlik	17
Erbâb-1 Ziraat/ Çiftçilik/ İrgatlık	3
Erbâb-1 Ziraat/ Odunculuk	3
Erbâb-1 Ziraat/ Sekbanlık	2
Erbâb-1 Ziraat/ Papazlık	2
Erbâb-1 Ziraat/ Kunduracılık	1
Erbâb-1 Ziraat/ Tımarlı Süvari	1
Kişi Sayısı	84

Erbâb-1 ziraat olarak kayıtlı toplam 84 hane reisi ayrıca ırgatlık, kiracılık, dülgerlik, odunculuk, sekbanlık, papazlık, kunduracılık ve tımarlı süvari gibi meslek dallarıyla da meşgul olmaktadır. Erbâb-1 ziraat ile birlikte en fazla uğraşılan meslek 36

kişi ile ırgatlıktır. Hem erbâb-ı ziraat hem de ırgatlık kaydı bulunan hane reisleri için bir başkasının arazisinde ücret karşılığında çalıştıkları söylenebilir.

Defterde köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen Celhiyan/ Selhiyan köyü Numara 10'daki Beşir oğlu Yusuf ve köy dışındakilerden Ravonik köyü Numara 22'deki Cemal oğlu Süleyman ve Numara 25'teki Mustafa oğlu Hasan erbâb-ı ziraat olarak kayıtlı 3 kişidir.

Tablo 17: Hane Reislerinin Ziraatle Uğraşan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı

Ziraat ile Uğraşanların Köylere Göre Dağılımı	
Köy Adı	Çiftçilik
Tepecik-i Müslim	2
Ravonik	1
Vresnik-i Müslim	1
Voskob	1
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	2
Pulahe	1
Toplam Kişi Sayısı	8

Görüldüğü gibi hane reislerinin yakınlarının ziraat ile uğraştıkları tek meslek *çiftçiliktir*. Toplamda 8 kişi vardır ve hepsi de Müslümandır. Çiftçiler Tepecik-i Müslim köyü ve Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde 2'şer Müslüman olarak kayıtlıdır. Diğerleri ise Ravonik köyü Hane 6 Numara 10'daki hane reisinin "*oğlu Ömer*", Vresnik-i Müslim köyü Hane 67 Numara 67'deki hane reisi İbrahim oğlu Galoş'un "*karındaşı Halid*", Voskob köyü Hane 41 Numara 41'deki hane reisi Halil oğlu Tımarlı Süvari Agoş'un "*karındaşı Ali*" ve Pulahe köyü Hane 6 Numara 6'daki hane reisi Mehmed oğlu Nureddin'in "*karındaşı Şemseddin*" olmak üzere birer Müslüman olarak çiftçilikle meşgullerdir.

2.3.2. İşçiler

İşçiler olarak ele alınan ve yoğun iş ve emek gücüne dayalı olan bu meslek grubu *ırgatlık, hizmetkârlık, çobanlık, sığırtmaçlık, dülger kalfası hizmetkârlığı, dülger hizmetkârlığı, kalfalık, terzi hizmetkârlığı ve testereci hizmetkârlığı* mesleklerinden oluşmaktadır. Hane reisleri ve yakınlarına ait olan bu meslekleri ayrı tablolar halinde inceleyeceğiz.

Tablo 18: İşçi Olan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı

İşçilerin Köylere Göre Dağılımı							
Köy Adı	İrgatlık	Hizmetkârlık	Çobanlık	Sığırtmaçlık	Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	Kalfalık	Terzi Hizmetkârlığı
Neveçişte-i Müslim	10	-	-	-	-	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	2	-	-	-	-	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	1	2	-	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	3	1	-	-	-	-	-
Trepicke-i Zımmiyâni	8	5	1	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	2	2	-	-	-	1	1
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	-	2	-	-	-	-	-
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	15	-	-	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	7	2	-	-	-	-	-
Katrom-ı Müslim	8	2	-	1	-	-	-
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	4	1	-	-	-	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	6	-	1	-	-	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	7	-	-	-	-	-	-
Ravonik	1	-	-	-	-	-	-
Turan	3	-	-	-	-	-	-
Prevodine Köyü	14	-	-	-	-	-	-
Vresnik-i Müslim	20	-	1	-	-	-	-
Lavovir-i Müslim	25	1	-	-	-	-	-
Voskob	30	1	-	-	-	-	-
Kalukare-i Müslim	21	2	-	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya	-	2	-	-	1	-	-
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	25	15	3	-	-	-	-
Pulahe	7	-	-	1	-	-	-
Kunman-ı Müslim	7	3	-	-	-	-	-
Vaminaniç-i Müslim	7	1	-	1	-	-	-
İzvorine-i Reaya	6	2	-	-	-	-	-
Toplam	239	44	6	3	1	1	1

İşçiler olarak ele alınan meslek grubunda hane reislerine ait meslekleri *Irgatlık* (%81), *Hizmetkârlık* (%15), *Çobanlık* (%2), *Sığırtmaçlık* (%1), *Kalfalık*, *Terzi hizmetkârlığı* ve *dülger kalfası hizmetkârlığı* oluşturmaktadır. Bu grupta çalışan 7 iş kolunda toplam 295 hane reisi vardır ve en kalabalık grubu ırgatlık oluşturmaktadır. Celhiyan/ Selhiyan köyünde işçi grubunda hane reisi yoktur.

Irgat, rum kökenli bir kelime olup “*tarım işçisi, rençber, amele, işçi*” anlamlarına gelmektedir¹⁶⁷. Irgatlar, tarım arazilerinde belli bir ücret mukabilinde çalışan, bağ ve bahçe işlerinde günlük yevmiye karşılığında iş yapan ve çoğunlukla yıl boyunca aynı tarım arazisinde toprağın bakımını üstlenen ve mülk sahibine tabi olan işçilerdir¹⁶⁸. Irgatların genellikle kendi toprakları yoktur ya da geçimine yetmeyecek kadar azdır¹⁶⁹. Defterde ırgatlıkla geçinen 239 hane reisi kayıtlıdır. Kayıtlı şahıslardan 206 hane reisi ile %86’sı Müslüman ve 33 hane reisi ile %14’ü Gayrimüslimdir. Irgat kaydının en çok bulunduğu köyler Voskob, Lavovir-i Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya ve Vresnik-i Müslim köyleridir. Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 35 Numara 35’te ikamet eden Rusta oğlu Vasil ve Ravonik köyü Hane 8 Numara 13’te ikamet eden Nureddin oğlu Ahmed olmak üzere ırgatlık yapan birer hane reisi bulunmaktadır. Irgatlık mesleği Istratopove-i/Stratopove-i Zımmiyâni ve Mehaliç-i Reaya köylerinde ise yapılmamaktadır.

İşçiler grubunda ırgatlıktan sonra en fazla uğraşılan meslek dalı 44 hane reisi ile *Hizmetkârlıktır*. Hizmetkâr olarak geçimini sağlayan Müslüman hane reisi 25 kişi ile %57’ye, 19 Gayrimüslim hane reisi ile %43’e tekabül etmektedir. Hizmetkârlık yapan hane reisi en çok Kalunce-i Müslim ve Reaya köyündedir. Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 45 Numara 45’te ikamet eden Zamov oğlu Peanov, Kaluçe köyü Hane 10 Numara 10’da ikamet eden Hasan oğlu Mustafa, Lavovir-i Müslim köyü Hane 58 Numara 58’de ikamet eden Musa oğlu Murad, Voskob köyü Hane 24 Numara 24’te ikamet eden Osman oğlu İlyas ve Vaminaniç-i Müslim köyü Hane 12 Numara 12’de ikamet eden Elmas oğlu Yahya köylerinde hizmetkârlıkla meşgul olan yalnızca birer kişidir. Neveçište-i Müslim, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Pelmedi-i Zımmiyâni, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim ve Pulahe köylerinde hizmetkârlık mesleğini yapan hane yoktur. Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 77 Numara 77’de kayıtlı Muhtar oğlu Yahya’nın “*Tahir’in hanesinde ikamet*”, Hane 80 Numara 80’de kayıtlı Fezafir(?) oğlu Mustafa’nın “*Hacı Hüseyin hanesinde ikamet*” ve Hane 81 Numara 81’de kayıtlı Çakaoğlu Osman’ın “*Salih’in*

¹⁶⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5aef40e74527a7.84956782, Erişim tarihi: 06.05.2018.

¹⁶⁸ İlker Mümin Çağlar, “Temettuat Kayıtlarına Göre İzzeddin Köyü’nün Sosyo-Ekonomik Durumu (1844-1845)”, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.13, S.1, Mart 2015, s.422.

¹⁶⁹ Cihan Özgün, “Batı Anadolu’da Tarımsal İşgücü ve Ücretler (1844-1914)”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (Journal of International Social Research)*, C. 5, S. 22, Yaz 2012, s.320.

hanesinde ikamet” etmekte oldukları görülmekte olup, bu şahısların bir başkasının hanesinde onların hizmetini yaparak kazanç sağladıkları söylenebilir.

Çoban, koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse anlamına gelmektedir¹⁷⁰. Görice köylerinde çobanlık yapan 4’ü Müslüman 2’si gayrimüslim 6 hane reisi kayıtlıdır. Hane reislerinden 3 hane reisi Kalunce-i Müslim ve Reaya köyündedir. Çobanlıkla meşgul olan diğer hane reisleri Trepîçke-i Zımmiyâni köyü Hane 53 Numara 53’te ikamet eden Kirko oğlu Dukov, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Hane 25 Numara 26’da ikamet eden Tırpov oğlu Mihail ve Vresnik-i Müslim köyü Hane 75 Numara 75’de ikamet eden Halil oğlu Abdurrahman olmak üzere köylerinde birer kişidir.

Sığırtmaç, büyükbaş hayvan güden kimse, sığır çobanıdır¹⁷¹. Görice köylerinde sığırtmaçlık yapan hane reisleri Katrom-ı Müslim köyü Hane 46 Numara 47’de ikamet eden Abdulgani oğlu Süleyman, Pulahe köyü Hane 34 Numara 34’te ikamet eden Mahmud oğlu Mersin ve Vaminaniç-i Müslim köyü Hane 20 Numara 20’de ikamet eden Halil oğlu Timur/Timur’dur.

Dülger kalfası hizmetkârı, Mehaliç-i Reaya köyü Hane 11 Numara 11’de ikamet eden Risto oğlu Vasil, *Kalfa* Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 58 Numara 58’de ikamet eden Tasi oğlu Nikol, *Terzi Hizmetkârı* ise Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 6 Numara 6’da ikamet eden Hristo oğlu Tasi’dir.

Defterde Ravonik Köyünde kayıtlı Murtaza oğlu Salih, Hayrullah oğlu Hasan, Hayrullah oğlu Cafer, Mehmed oğlu Bayram, İlyas oğlu İsmail ve Mehmed oğlu Saadeddin olmak üzere 6 ırgat ve hizmetkâr olarak Mustafa oğlu Numan sadece numaralı kaydedilip köy dışında oturduğuna dair bilgi yoktur. Bu kişilerin emlak ve arazilerinin bulunmadığı “*Merkûmun emlak arâzi ve sâiresi olmayıp ırgatlıkla/ hizmetkârlıkla meşgul/ me’lûf olduğu bir senede tahmînen temettü ‘âtı*” şeklinde kayıtlıdır.

¹⁷⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OBAN, Erişim Tarihi: 19.05.2018.

¹⁷¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bab62ce73fe14.17606797. Erişim Tarihi: 26.09.2018.

Tablo 19: Hane Reislerinin İşçi Olan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı

İşçilerin Köylere Göre Dağılımı						
Köy Adı	Hizmetkârlık	Irgatlık	Dünger Kalfası Hizmetkârlığı	Çobanlık	Dünger Hizmetkârlığı	Testereci Hizmetkârlığı
Neveçište-i Müslim	-	6	-	1	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	6	1	-	-	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	7	-	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	15	-	2	-	-	-
Trepicke-i Zımmiyâni	9	-	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	3	-	-	-	1	2
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	1	-	-	-	-	-
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	14	9	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	-	-	-	1	-	-
Ravonik	-	1	-	-	-	-
Turan	2	-	-	-	-	-
Prevodine	-	8	-	-	-	-
Vresnik-i Müslim	1	2	-	1	-	-
Lavovir-i Müslim	-	4	-	-	-	-
Voskob	1	7	-	-	-	-
Kalukare-i Müslim	3	-	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya	6	-	-	-	1	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	30	4	3	1	-	-
Pulahe	-	4	-	-	-	-
Kunman-ı Müslim	1	-	-	-	-	-
Vaminaniç-i Müslim	1	3	-	-	-	-
İzvorine-i Reaya	4	4	-	-	-	-
Toplam Kişi Sayısı	104	53	5	4	2	2

Hizmetkârlık ile geçinen hane reislerinin yakınları 104 kişidir ve bu meslek sınıfı içerisinde %61'e tekabül etmektedir. 63 Gayrimüslim (%61) 41 Müslüman (%39) kayıtlıdır. En fazla hizmetkâr Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde kayıtlı olup 30 kişidir. Hizmetkârlıkla birer kişi olarak meşgul olan köyler Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Vresnik-i Müslim, Voskob, Kunman-ı Müslim ve Vaminaniç-i Müslim köyleridir.

Hane resilerinin yakınlarının meşgul olduğu *irgatlık*, işçiler olarak sınıflandırdığımız bu grupta 53 kişi ile %31'lik bir orana sahiptir. Irgatlık yapan Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği ve Ravonik köylerinde yalnızca birer aile üyesi, İzvorine-i Reaya köyünde 4 aile üyesi olmak üzere Gayrimüslim (%11) olan 6 kişi vardır. Diğer 47

Pelmedi-i Zımmiyâni	19	-	-	-	1	-	-	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	17	-	-	5	-	-	-	-	-
Ravonik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turan	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prevodine	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vresnik-i Müslim	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Lavovir-i Müslim	-	1	-	9	-	-	-	-	-
Voskob	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kalukare-i Müslim	-	11	-	5	-	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya	15	-	-	-	-	-	5	-	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	8	9	-	1	1	-	-	1	2
Pulahe	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kunman-ı Müslim	-	1	-	7	-	-	-	-	-
Vaminaniç-i Müslim	-	1	-	-	-	-	-	-	-
İzvorine-i Reaya	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Toplam	332	38	32	32	6	6	5	3	2

Tabloda görüldüğü üzere ticaret ve zanaatla ilgili meslek grubunda hane reislerine ait *Dülgerlik %73, Odunculuk %8, Testerecilik %7, Kiracılık %7, Değirmencilik %1, Kunduracılık %1, Kundakçılık %1, Terzilik %1, Kovacılık %1*, olmak üzere 9 farklı iş kolu bulunmaktadır. Celhiyan/ Selhiyan, Kaluçe, Ravonik ve Turan köylerinde bu meslek grubuna ait iş kolu yoktur.

Ticaret ve zanaatla ilgili en fazla uğraşılan meslek dalı 332 hane reisi ile dülgerliktir. Dülgerlikle geçimini sağlayan 294 Gayrimüslim hane reisi %89'a, 38 Müslüman hane reisi %11'e tekabül etmektedir. Dülgerlikle geçinen Müslüman hane reisleri ise yalnızca Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim köyünde kayıtlıdır. Dülgerlikle meşgul olanların büyük çoğunluğunun Gayrimüslim olduğu anlaşılmaktadır. Trepçiçe-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni köyleri, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Katunlar-ı Zımmiyâni ve Vovice-i Zımmiyâni köyleri dülgerlikle en fazla meşgul olan köylerdir. Dülgerlik mesleğinin yaygın olduğu bu köylerde diğer köylere nispetle ormanlık arazinin ve ağaçların daha fazla olduğu söylenebilir.

Odunculuk ile meşgul olan 38 hane reisi kayıtlıdır. En fazla oduncu Kalukare-i Müslim ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerindedir. Lavovir-i Müslim köyü Hane 42 Numara 42'de ikamet eden Salih oğlu Said, Voskob köyü Hane 22 Numara 22'de ikamet eden Feyzulah oğlu Bekir, Pulahe köyü Hane 20 Numara 20'de ikamet eden Musa oğlu Mersin, Kunman-ı Müslim köyü Hane 26 Numara 26'da ikamet eden Mehdi oğlu Timur/Timur ve Vaminaniç-i Müslim köyü Hane 4 Numara 4'te ikamet eden Mehmed oğlu Hasan köylerinde odunculuk yapan birer hane reisidir.

Testerecilik ile meşgul olan 32 hane reisi olup hepsi de Gayrimüslimdir. 29 hane reisi ile en fazla testereci Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyündedir. Testerecilik mesleğiyle uğraşan yalnız birer hane reisi ile Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 3 Numara 3'te ikamet eden Estavre oğlu Hristo, Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 29 Numara 29'da ikamet eden Kristo oğlu Petre ve İzvorine-i Reaya köyü Hane 20 Numara 21'de ikamet eden Mele oğlu Vasil'dir.

Kiracılık mesleğini icra eden hane sayısı 32'dir. Kira ile yük ve binek hayvanı işletenlere kiracı adı verilmektedir¹⁷². Kiracılık mesleği en fazla Lavovir-i Müslim köyünde yapılmaktadır. Neveçište-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Kalukare-i Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya ve Kunman-ı Müslim köylerinde de kiracılık mesleği ile geçinen şahıslar kayıtlıdır. Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 97 Numara 97'de ikamet eden Tanaş oğlu Kosta kiracılıkla uğraşan tek Gayrimüslimdir.

Değirmen, içinde öğütme işlemi yapılan yer, kahve, buğday, nohut gibi taneli ürünleri öğüten araç veya alet; değirmenci, değirmen işleten kimse; değirmencilik ise değirmencinin yaptığı iş anlamlarına gelmektedir¹⁷³. Köylerde *Değirmencilik* ile geçinen hane reisi sayısı 6 olup tamamı Gayrimüslimdir. Bu hane reisleri Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 3 Numara 3'te ikamet eden Semov oğlu Azem ve Hane 8 Numara 8'de ikamet eden Kosta oğlu Andon, Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 10 Numara 10'de ikamet eden Tanaş oğlu Panayot, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü Hane 31 Numara 31'de ikamet eden İlya oğlu Semov, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Hane 24 Numara 25'te ikamet eden Banov oğlu Filov ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 102 Numara 102'de kayıtlı Çeli oğlu Kike'dir.

Kunduracılık, ayakkabı ya da ayakkabı tamirini yapan kişilerin mesleğidir. Kunduracılıkla geçinen Tepecik-i Müslim köyü Hane 30 Numara 31'de ikamet eden Ali oğlu Davud, Hane 38 Numara 39'da ikamet eden Molla Hüseyin oğlu Nureddin, Hane 43 Numara 44'te ikamet eden Bekir oğlu Hasan, Hane 50 Numara 51'de ikamet eden Yusuf oğlu Yahya, Katrom-ı Müslim köyü Hane 3 Numara 3'te ikamet eden Ömer oğlu Mersin, Prevodine köyü Hane 5 Numara 5'te ikamet eden Ali oğlu Mehmed olup 6 hane kayıtlıdır. Bu şahıslardan Tepecik-i Müslim köyündeki Ali oğlu Davud "*merkûmun Der'aliyye kunduracılıktan bir senede temettü'âtı*" şeklinde kayıtlıdır. Böylece bu şahsın Osmanlı

¹⁷² Ertan Gökmen, "XIX. Yüzyıl Ortalarında Alaşehir'de Tarım ve Hayvancılık", *Gazi Akademik Bakış*, C.3, S.6, Yaz 2010, s.233.

¹⁷³ www.tdk.com.tr, Erişim Tarihi 12.05.2018.

Devleti'nin başkenti olan İstanbul'a kundura gönderdiği ya da İstanbul'da kunduracılık mesleğini icra ettiği söylenebilir.

Kundakçı, tüfek kundakları yapan kimse anlamındadır¹⁷⁴. Kundakçılık ile Mehaliç-i Reaya köyünde kayıtlı tamamı Gayrimüslim olan 5 hane reisi geçinmektedir.

Terzilik ile geçinen Gayrimüslim hane reislerinden ikisi Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 9 Numara 9'da ikamet eden Nuni oğlu Zime ve 48 Numara 48'de ikamet eden Vasil oğlu Vankil, biri ise Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 85 Numara 85'te ikamet eden Nikol oğlu Sumov'dur.

Kovacılıkla geçimini sağlayanlar, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 76 Numara 76'da ikamet eden Müslüman hane reisi Osman oğlu Süleyman ve Hane 82 Numara 82'de kayıtlı Gayrimüslim hane reisi Mişev oğlu Tasi'dir.

Tablo 21: Hane Reislerinin Ticaret ve Zanaatla Uğraşan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı

Ticaret ve Zanaatla Uğraşanların Köylere Göre Dağılımı							
Köy Adı	Düğerlik	Testerecilik	Odunculuk	Kunduracılık	Kıracılık	Terzilik	Değirmencilik
Neveçište-i Müslim	-	-	-	-	-	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	20	-	-	-	-	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	36	-	-	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	47	3	-	-	-	-	1
Trepicke-i Zımmiyâni	60	-	-	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	66	-	-	-	-	2	-
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	16	55	-	-	-	-	-
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	9	-	-	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	-	-	12	4	-	-	-
Katrom-ı Müslim	-	-	1	-	-	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	45	-	-	-	-	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	34	-	1	-	2	-	-
Prevodine	-	-	-	2	-	-	-
Vresnik-i Müslim	-	-	3	2	-	-	-
Lavovir-i Müslim	-	-	-	2	3	-	-
Kalukare-i Müslim	-	-	9	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya Köyü	14	-	-	-	-	-	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	3	-	1	-	-	-	-
Pulahe	-	-	4	1	-	-	-
Kunman-ı Müslim	-	-	2	1	1	-	-
İzvorine-i Reaya	2	-	-	-	-	-	-
Toplam Kişi Sayısı	352	58	33	12	6	2	1

¹⁷⁴ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=210419, Erişim Tarihi 12.05.2018.

Dülgerlik mesleğini icra eden hane reislerinin yakınlarının sayısı 352'dir ve bu meslek grubunda %'76'luk bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Dülgerlikle uğraşanların sayısının fazla olmasının nedeni bu mesleği bir ailede ikişer, üçer, dörder kişinin yapmasıdır. Trepışke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni ve Pelmedi-i Zımmiyâni köyleri dülgerlik yapanların en fazla olduğu köylerdir. İzvorine-i Reaya köyünde 2 aile üyesi dülgerlik yapmaktadır. Dülger olan Gayrimüslimler 344 (%98) kişi, Müslümanlar ise 8 (%2) kişidir. Gayrimüslimlerin sayıca fazla olmasının temel nedeni ise hem dülgerlikle geçinenlerin büyük çoğunluğunun gayrimüslim haneler olması hem de bu hanelerdeki aile üyelerinin kalabalık olmasından kaynaklanmaktadır.

Testerecilik ile geçinen hane reislerinin yakınlarının sayısı Istratopove-i/Stratopove-i Zımmiyâni köyünde 55 kişi, Katunlar-ı Zımmiyâni köyünde 3 kişi olmak üzere 58 kişidir. Bu rakam %13'e tekabül etmektedir ve hepsi de Gayrimüslim olarak kayıtlıdır.

Odunculukla geçinen toplamda 33 Müslüman aile üyesi %7 oranındadır. Bunlar Tepecik-i Müslim köyü ve Kalukare-i Müslim köylerinde sayıca fazladır. Katrom-ı Müslim, Kanc-ı Müslim ve Reaya ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerinde birer aile üyesi odunculuk ile geçimini sağlamaktadır.

Kunduracılıkla (%3) geçinen 12 Müslüman şahıs bulunmaktadır. Bu şahıslardan Pulahe köyündeki hane reisi Mehmed oğlu Selman'ın oğlu Mersin ve Kunman köyündeki hane reisi Mehmed oğlu Ebu Bekir'in karındaşı İbrahim Ağa "*Der'aliyye kunduracı*" olarak kayıtlıdır. *Kiracılıkla* (%1) geçinen Müslüman kişi sayısı 6 olup Kanc-ı Müslim ve Reaya, Lavovir-i Müslim ve Kunman-ı Müslim köylerinde kayıtlıdır.

Terzilik ile Treliske-i Zımmiyâni köyünde hane reisi Koşı oğlu Soter'in oğulları *Vasil* ve *Filip*'tir. *Değirmencilik* ile meşgul olan kişi ise Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 10 Numara 10'da kayıtlı hane reisinin "*karındaşı Zumov*"dur.

2.3.4. Kamu Görevlileri

Görice köylerinde kamu görevlileri olarak sınıflandırılan meslek grubu içerisinde *sekbanlık*, *tumarlı süvari*, *papazlık*, *hocalık*, *bekçilik*, *imamlık*, *kâtiplik* ve *müftülük* olmak üzere toplamda 8 farklı iş kolu bulunmaktadır. Hane reisleri ve yakınlarının ayrı tablolar halinde ele alındığı bu grupta sekbanlık en yaygın yapılan meslektir.

Tablo 22: Kamu Görevlisi Olan Hane Reislerinin Köylere Göre Dağılımı

Kamu Görevlilerinin Köylere Göre Dağılımı						
Köy Adı	Sekbanlık	Papazlık	Tımarlı Süvari	Hocalık/Hâcelik	Bekçilik	İmamlık
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	2	-	-	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	-	1	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	-	1	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	-	2	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	3	-	-	-	-	-
Katrom-ı Müslim	4	-	3	-	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	-	1	-	-	-	-
Turan	2	-	-	-	-	-
Vresnik-i Müslim	9	-	-	-	1	-
Lavovir-i Müslim	2	-	-	-	-	-
Voskob	2	-	1	-	-	-
Kalukare-i Müslim	23	-	1	2	-	1
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	3	1	1	-	-	-
Pulahe	7	-	-	-	1	-
Kunman-ı Müslim	3	-	-	1	-	-
Toplam	58	8	6	3	2	1

Tabloda görüldüğü üzere kamu görevlileri olarak gruplandığımız 6 adet meslek kolu içinde *Sekbanlık* %74, *Papazlık* %10, *Tımarlı Süvari* %8, *Hocalık* %4, *Bekçilik* %3 ve *İmamlık* %1 olup 78 hane reisi bulunmaktadır.

Sekbanlar 58 hane reisi ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Aslı Farsça *seg* (köpek) olup *-ban* ekiyle türetilen kelime “*köpek bakıcısı ve yetiştiricisi*” anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti’nde önceleri saraya ait av köpeklerini eğitmek için oluşturulan sekbanlar¹⁷⁵, daha sonra sınır boylarında, eyalet paşaları ve sancak beylerine bağlı olarak görev yapan bir asker sınıfı haline geldi¹⁷⁶. Deftere göre sekban olarak görev yapan tüm hane reisleri Müslümandır. Bu durum askeri alanda görev yapanların Müslümanlardan teşkil edildiğini göstermektedir. Sekban olarak görevli olan hane reisleri en fazla Kalukare-i Müslim köyünde kayıtlıdır. En az sekban ise Turan köyü Hane 10 Numara 11’de ikamet eden Yusuf oğlu Salih ve Hane 11 Numara 12’de ikamet eden Cafer oğlu Abdulhalim, Lavovir-i Müslim köyü Hane 50 Numara 50’de ikamet eden Temur/ Timur oğlu Osman ve Hane 54 Numara 54’te ikamet eden Abdullatif oğlu Musa, Voskob köyü

¹⁷⁵Abdülkadir Özcan, “Sekban”, *DİA*, C.36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s.326.

¹⁷⁶http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=SEKBAN, Erişim Tarihi: 10.05.2018.

Hane 27 Numara 27’de ikamet eden Cemal oğlu Hüseyin ve Hane 31 Numara 31’de ikamet eden Mustafa oğlu Çavuş olmak üzere ikişer hane reisidir.

Papazlık mesleği ile uğraşan 8 hane reisi kayıtlıdır. Mesleki kayıtların yazıldığı bölümde gelirleriyle beraber kaydedilen bu hane reisleri isimlerinin önünde de “*Papa/Papaz/Papas*” unvanıyla kayıtlıdır. Mesleği Papazlık olan bu kişiler Leşine köyü Hane 4 Numara 5’te kayıtlı eden Papa Nikol oğlu Papa Esperu, Hane 14 Numara 15’te kayıtlı Papa Petre oğlu Papaz Dimitresa, Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 13 Numara 13’te ikamet eden Kote oğlu Papa Sotir, Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 1 Numara 1’de ikamet eden Estefan oğlu Papa Nikol, Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 19 Numara 19’da ikamet eden Risto oğlu Papa Azem ve Hane 64 Numara 64’te ikamet eden Petro oğlu Papa Tanaş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Hane 16 Numara 17’de ikamet eden Papa Dimitresa oğlu Papa Vankil, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 83 Numara 83’te ikamet eden Nanu oğlu Petre Papas’tır. Yukarıda geçen papa unvanlı 3 hane reisinin babalarının da unvanları “*Papa*” olarak geçmektedir. Defterde mesleği papazlık olmayan fakat papa unvanlı 3 hane reisi bulunmaktadır. Bu kişiler için mesleklerini bıraktıkları ya da yaşlarından ötürü meslekten ayrıldıkları fakat unvanlarının devam ettiği söylenebilir.

Defterde köy dışında unvanı papaz olarak kayıtlı 1 kişi bulunmaktadır. Neveçişte-i Müslim köyü Numara 43’te kayıtlı Zime oğlu Papa Kristo’dur. Yine köy dışında kayıtlı kişilerden babası papa unvanında olan 2 kişi vardır. Bu kişiler Prevodine köyü Numara 55’te kayıtlı Papa Nikol oğlu Kostantin ve Voskob köyü Numara 73’te kayıtlı Papa Andon oğlu Nana Kiryo’dur. Lavovir-i Müslim köyü Numara 76’da kayıtlı Papasoğlu Puşov ise bir unvan ya da aile adı “*papas*” olarak geçmektedir. Hane numarası olmayıp sadece numaralı bir şekilde kayıtlı fakat köy dışında oturduğuna dair bilgi de verilmeyen Mehaliç köyü Numara 27’deki Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak da Papa unvanıyla kayıtlı kişiler arasındadır.

Kamusal alanla ilgili diğer meslek kolu olarak *Tımarlı Süvariler* gelmektedir. Türkçe’de dirlik ile eş anlamlı kullanılan *tımar* kelimesi sözlükte “*bakım, ilgi*” anlamına gelmektedir. Terim olarak Osmanlı merkez vilayetlerinde askeri-idarî hiyerarşiyi desteklemek amacıyla yapılıp imparatorluğun sadece askeri- idari teşkilatlanmasının temeli olarak kalmadı, aynı zamanda miri arazi sisteminin işleyişinde köylü- çiftçilerin statüleri, ödeyecekleri verginin belirlenmesi ve tarımsal ekonominin yönetiminde önemli

bir faktör haline geldi¹⁷⁷. Sistem bir yönüyle toprağın işlenmesini ve ürün alınmasını sağlarken diğer yönüyle devletin asker ihtiyacına hizmet etmekteydi. Osmanlı Devleti'nin eyaletlerdeki kuvvetinin esası “*Tımarlı Süvariler*” den oluşmaktaydı¹⁷⁸. Tımar yoluyla kâtipler, dini görevliler, kadılar vs. gibi görevlilere maaşları karşılığında gelir tahsisleri yapılmasına rağmen, tımar sisteminin asıl amacının seferler için asker beslemek olduğu bilinmektedir¹⁷⁹. XIX. yüzyılın başlarında Tımar Sistemi artık İmparatorluğu ayakta tutan temel kurumlardan biri olma özelliğini kaybetmesine rağmen, buradan tımar sisteminin ve sipahilerin ortadan kalktığı sonucu çıkarılmamalıdır. Zira Rumeli ve özellikle Anadolu’da geniş topraklar hala tımar alanı olarak korunmakta, hatta orduda tımarı ve maaş geliri bulunan kimseler, bunların içerisinde düzenli ordu mensupları ve yeniçerilerden tımar sahipleri bulunmaktaydı¹⁸⁰. 8 Haziran 1844 yılında yürürlüğe konulan genelgeyle imparatorlukta yüzyıllar boyu süregelen Tımarlı süvari örgütü ortadan kaldırıldı ve yerine “*Zaptiye Teşkilatı*” kuruldu. Fakat Zaptiye Teşkilatının uygulanması aşamasında çeşitli güçlüklerle karşılaşıldı ve uygulamanın başlamasından iki yıl sonra bile tımarlı bulunan yörelerde tımar sahiplerinin gelirlerine göre piyade ve süvari neferi olarak yazılmaları için emirler gönderildi¹⁸¹. Nitekim tımarlı süvari teşkilatı Anadolu ve Rumeli’de hemen kaldırılamadı. 1844-1845 tarihli incelenen Görice temettüat defterinde de tımarlı süvari olarak kaydedilen kişilerin olması o tarihlerde teşkilatın tamamen ortadan kaldırılmadığının bir kanıtıdır.

Defterde tımarlı süvari olarak kayıtlı 6 hane reisi kayıtlıdır. Tımarlı süvari olarak kayıtlı bu kişiler Katrom-ı Müslim köyü Hane 49 Numara 50’de ikamet eden *Ahmet oğlu Tımarlı Süvari Abidin*, Hane 53 Numara 54’te ikamet eden *Tahir oğlu Tımarlı Süvari Ömer* ve Hane 58 Numara 59’da ikamet eden *Ali oğlu Tımarlı Süvari Hasan*, Voskob köyü Hane 41 Numara 41’de ikamet eden *Halil oğlu Tımarlı Süvari Ayoş*, Kalukare-i Müslim köyü Hane 42 Numara 42’de ikamet eden *Bekir oğlu Ali Tımarlı Süvari* ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 12 Numara 12’de ikamet eden *Halil Bey oğlu Emin Bey Tımarlı Süvari* şeklinde geçmektedir.

¹⁷⁷ Halil İnalçık, “Tımar”, *DİA*, C.41, TDV Yayınları, İstanbul 2012, s.168.

¹⁷⁸ Abdülkadir Özcan, “Osmanlılar/ Askerî Teşkilât”, *DİA*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.511.

¹⁷⁹ Fatma Acun, “Klasik Dönem Eyalet İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması”, *Türkler*, C. 9, Ankara 2002, s.899.

¹⁸⁰ H. Veli Aydın, “Tımar Sisteminin Kaldırılması Süreci ve Bazı Değerlendirmeler”, *OTAM*, S.12, 2001, s. 75.

¹⁸¹ Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu...*, s.318-321.

Hocalık mesleğini icra eden hane reisi sayısı 3'tür. Kalukare-i Müslim köyü Hane 1 Numara 1'de ikamet eden Hasan oğlu Molla Salih ve Hane 49 Numara 49'da ikamet eden Halil oğlu Molla Sadık ve Kunman köyü Hane 46 Numara 46'da ikamet eden Bekir oğlu Molla Hasan buldukları köylerde *hocalık* görevini yapan hane reisleridir. Bu kişiler isimlerinden de anlaşılacağı üzere mesleki anlamda kullanılan "*molla*" unvanını almışlardır.

Bekçi kelime olarak "*bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse*" anlamına gelmektedir¹⁸². Defterde *bekçilik* mesleğiyle geçinen Vresnik-i Müslim köyü Hane 86 Numara 86'da ikamet eden Ali oğlu Emin ve Pulahe köyü Hane 10 Numara 10'da ikamet eden Aziz oğlu Abdul kayıtlıdır.

İmam olarak görev yapan hane reisi yalnızca Kalukare-i Müslim köyü Hane 15 Numara 15'te ikamet eden ve "*molla*" unvanına sahip olan Talib oğlu Molla Süleyman olarak kayıtlıdır.

Tablo 23: Hane Reislerinin Kamu Görevlisi Olan Yakınlarının Köylere Göre Dağılımı

Kamu Görevlilerinin Köylere Göre Dağılımı					
Köy Adı	Sekbanlık	Tımarlı Süvari	Hocalık/ Hâcelik	Kâtiplik	Müftülük
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	2	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	8	-	-	1	-
Katrom-ı Müslim	2	4	-	-	-
Kaluçe	3	1	-	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	5	-	-	-	-
Turan	2	-	-	-	-
Prevodine	-	-	-	-	1
Vresnik-i Müslim	9	1	-	-	-
Lavovir-i Müslim	7	-	-	-	-
Voskob	6	-	-	-	-
Kalukare-i Müslim	18	-	-	-	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	4	-	-	-	-
Pulahe	13	1	1	-	-
Kunman-ı Müslim	8	-	-	-	-
Toplam Kişi Sayısı	88	7	1	1	1

¹⁸² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5affdf78bfec40.40943579, Erişim Tarihi: 19.05.2018.

Hane reislerinin kamu görevlisi olan yakınlarının meslek dalları *Sekbanlık %90, Tımarlı Süvari %7, Hocalık %1, Kâtiplik %1 ve Müftülük %1* olarak kayıtlıdır.

Bu grupta *Sekbanlıkla* geçinen 88 Müslüman bulunmaktadır. Kalukare-i Müslim ve Pulahe köylerinde sayıca fazla kişi sekban olarak görev yapmaktadır. En az sekban ise Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim, Katrom-ı Müslim ve Turan köylerinde ikişer kişi olarak bulunmaktadır. *Tımarlı süvari* olarak görev yapan 8 Müslüman aile üyesi olup en fazla tımarlı süvari Katrom-ı Müslim köyünde 4 kişidir.

Hocalık mesleği ile uğraşan aile üyesi Pulahe köyü Hane 17 Numara 17'deki hane reisi Yahya oğlu Murtaza'nın "*karındaşı Behlül*"dür.

Kâtip, kitabet eden, yazıcı ve usta yazıcı anlamlarına gelmektedir¹⁸³. Osmanlı bürokrasisindeki işlerin yürütülmesinde en önemli rol kâtiplerin olup devletin her türlü sırrını barındıran devlet yazışmaları için kâtiplik mesleğine büyük önem verilmekteydi. Merkeze gelen arz, arzuhal, mazhar türü belgelerin üzerine ilgili defterlerden kayıt çıkarmak, ferman, berat, tezkire türü belgelerin hazırlamak gibi işler çoğunlukla kâtipler tarafından gerçekleştirilmekteydi¹⁸⁴. Defterde kâtip olarak görev yapan kişi Tepecik-i Müslim köyü Hane 18 Numara 19'da ikamet eden hane reisi Mustafa oğlu Süleyman'ın "*oğlu Mahmud*" olarak geçmektedir.

Fetva veren, vilâyet ve kazalarda din işlerine bakan kimseye *müftü* denilmektedir¹⁸⁵. Müftü, Osmanlı Devleti'nde belirlenen hukuk kuralları dâhilinde şer'î ve örfî hukuka göre fetva veren ve bu fetvanın içerdiği hükmü belirleyen kişidir. Yani bir hükmün uygulamaya koyulup koyulmaması müftünün elinde olmayıp sadece şer'î hukuku açıklamak ve bunu haber vermekle mükellef olan kişiydi¹⁸⁶. II. Mahmud Döneminde ise müftülük makamının devlet içerisindeki örgütlenmesinde önemli değişiklikler oldu. O tarihe kadar taşrada halkın fetva isteklerini cevaplayan bu makam, artık devlet örgütlenmesi içinde birçok mecliste üye olarak yer almaya başladı ve meclislerde alınan kararların şer'î onay mekanizması haline geldi. Tanzimat Dönemi'nin sonlarına doğru ise 12 Mart 1873'te yürürlüğe giren nizamnameyle merkez vilayet müftüleri ve daha sonra yapılan düzenlemeyle liva ve kaza müftüleri naib olarak atanarak

¹⁸³ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.570.

¹⁸⁴ Erhan Afyoncu ve Recep Ahıskalı, "Kâtip", *DİA*, C.25, TDV Yayınları, İstanbul 2002, s.53.

¹⁸⁵ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.833.

¹⁸⁶ Mehmet Said Sütcü, "Osmanlı Devleti'nde Müftülük Kurumu: Anadolu Müftüleri", *Tarih Okulu Dergisi*, Yıl 10, S. XXXII, Aralık 2017, s.460-461.

adli işlerden de sorumlu tutulmaya başlandı¹⁸⁷. Defterde müftü olarak görev yapan aile üyesi Prevodine köyü Hane 1 Numara 1’de ikamet eden hane reisi Mahmud oğlu Kazım’ın “*karındaşı Hüseyin*” olarak kayıtlıdır.

2.3.5. Mesleği ve Geçim Kaynağı Olmayanlar

Görice Temettüat defterinde mesleği olmayan 6 hane reisi olup buldukları köyler ve kayıtları şu şekildedir:

Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 40 Numara 40’ta ikamet eden Tovi oğlu Laimi
“*Emlâk ve arâzi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*”

Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 34 Numara 34’te ikamet eden Vasil oğlu Petre
“*Emlâk ve arâzi olmayıp şunun bunun ianesiyle geçinmekte olduğu*”

Tepecik-i Müslim köyü Hane 60 Numara 61’de ikamet eden Halil oğlu Osman
“*Merkûmun emlâk ve arâzi ve sâiresi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*”

Vresnik-i Müslim köyü Hane 83 Numara 83’te ikamet eden Mehmed oğlu Salih
“*Merkûmun emlâk ve arâzi ve idâresi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*”

Vresnik-i Müslim köyü Hane 84 Numara 84’te ikamet eden Mehmed oğlu Zufer
“*Bu dâhi emlâk arâzi ve sâir idâresi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*”

Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 52 Numara 52’de ikamet eden â‘ma ve amel mânde olan Mustafa oğlu Osman “*Merkûmun emlâk arâzi ve sâiresi olmayıp şunun bunun îanesiyle geçinmekte olduğu*” şeklindedir. Ayrıca Kalunce-i Müslim ve Reaya köyündeki hane reisinin oğlu Mustafa’nın hizmetkârlık mesleğinden 150 kuruş kazancı olduğu kayıtlıdır. Görice merkez kazasında hiçbir şeyi olmayıp yardımlarla geçinen hanelerin az olması kazanın genel ekonomik yapısının iyi olduğunun göstergesidir.

¹⁸⁷ Ahmet Sinan Kara, *Osmanlı Devleti’nin Son Yüzyulunda Müftülük: Müftülerin Eğitim, Tayin, Azil ve Sosyal Hayattaki Konumları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s.17-18.

3. BÖLÜM: XIX. YÜZYIL ORTALARINDA GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA İKTİSADÎ YAPI

3.1. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA GENEL EKONOMİK YAPI

Osmanlı Devleti'nde ekonominin temeli üretim, istihdam, gelir ve tüketimde doğrudan ve dolaylı katkısı olan tarıma dayanmaktaydı¹⁸⁸. XVI. yüzyılda tarımsal üretim yapılan toprakların büyük bir bölümü hane emeği kullanılan küçük ve orta ölçekli köylü işletmeleri tarafından ekilmekteydi. Kullanılan toprakların %90'ına yakın bir bölümünde kuru tarım yapılmakta, buğday ve arpa başta olmak üzere hububat ekilmekteydi¹⁸⁹.

XIX. yüzyıl Osmanlı tarımına bakıldığında ise en önemli özellik topraktaki nisbî bolluktu. Fakat nüfus yoğunluğunun düşük olmasının da etkisiyle tarım, imparatorluğun geniş ve verimli topraklarının çok sınırlı bir bölümde yapılmaktaydı. Gerek Anadolu'daki gerekse Rumeli'deki toprakların nisbi bolluğu, zirai üretim içerisinde hayvancılığın ve bitkisel üretimin temelini oluştursa da tarımsal arazilerin bolluğuna karşın işgücü açısından dolayı emek kıt bir üretim faktörüydü¹⁹⁰. Ekili toprakların yüzdesi ise Anadolu'ya göre Rumeli'de daha yüksekti. Rumeli'de Edirne ve Kosova; Anadolu'da ise Adana, Trabzon, Hudavendigar ve Aydın vilayetlerinde ekili toprakların oranı %10'un üstüne çıkmakta, Erzurum, Kastamonu, Mamüratülaziz (Elazığ) ve Van gibi çoğunluğu Doğu Anadolu'da olan vilayetlerde ise bu oran %5'in altına düşmekteydi¹⁹¹.

XIX. yüzyıl ortalarında Görice merkez kazasının genel ekonomisine bakıldığında ekonominin temelinin ve halkın temel geçim kaynağının büyük oranda tarım ve hayvancığa dayalı olduğu görülmektedir. Balkanlarda yer alan bu yerleşim yerinde verimli toprakların ve elverişli iklim yapısının tarım ve hayvancılığın gelişmesinde önemli ölçüde katkı sağladığı ifade edilebilir. Kazadaki tarımsal araziler ekili dikili tarla olan *mezrû tarla*, *bağ* ve *çayır*dır. Ziraati yapılan tarım ürünleri ise *buğday (hınta)*, *mısır*, *çavdar*, *burçak*, *arpa (şâir)*, *yulaf (alef)* ve *fasulyedir*.

¹⁸⁸ Mehmet Genç "Osmanlılar Medeniyet Tarihi/ İktisadî Yapı", 9. Bölüm, *DİA*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.526.

¹⁸⁹ Şevket Pamuk, *Osmanlı Türkiye İktisadî Tarihi 1500-1914*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005. s.38.

¹⁹⁰ Güran, "Zirai Politika ve Ziraatte Gelişmeler 1839-1876", *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, s.34-35.

¹⁹¹ Güran, "Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910", *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, s.73.

Hayvancılık faaliyetlerinde yetiştirilen hayvanlar *inek, buzağı (erkek- dişi) koyun, keçi, erkek (erkek keçi), koç, kuzu, oğlak, öküz, merkep, beygir, kısırak, tay, manda, manda sığır, manda buzağı (erkek- dişi) ve katırdır*. Özellikle inek, koyun, keçi türleri gibi etinden, sütünden ve yününden faydanılan hayvanlar hayvancılık faaliyetlerinde ve toprağı işlemede kullanılan öküz ise tarım faaliyetlerinde etkin rol oynamaktadır. Yine yapılan hayvancılık faaliyetleri içerisinde *arıcılık* bulunmaktadır.

Ziraat ve hayvancığa dayalı olarak, ürünler üzerinden alınan *â'şar vergisi*, küçükbaş hayvanlar üzerinden alınan *adet-i ağnam vergisi* ve geçmiş bir yılın kazancı üzerinden alınan *vergi-yi mahsûsa* Görice merkez kazasındaki vergi türlerini oluşturmaktadır. Tarım ve hayvancılık dışında başta *ticaret ve zanaatla* ilgili olmak üzere *kamusal* ve *işçilik* alanlarındaki çeşitli meslek kollarından elde edilen gelirler, kiraya verilen gayrimenkuller (han ve hane), işletilen ya da kiraya verilen değirmenler de Görice merkez kazasının ekonomik yapısı içerisinde yer almaktadır.

3.2. TARIM VE TİCARET

3.2.1. Görice Merkez Kazasında Tarımsal Arazi Miktarı

Temettüat defterlerinde verilen bilgiler ışığında bir bölgenin sosyal ve iktisadî (nüfus, meslek, ekonomi, tarım, ticaret, hayvancılık, zirai ürünler, araziler) yapısı hakkında önemli bilgilere ulaşılabilmektedir. *Tarım ve Ticaret* başlığı altında, Görice merkez kazasındaki arazi miktarı, çeşidi ve senelik kazançlar kayıtlıdır. Defterde köylerdeki hane reislerine, köylerin dışında oturanlara ve mezralara ait kayıtlı topraklar bulunmaktadır. İncelenen Görice köyleri dışında oturanlara ait araziler olduğu gibi, Görice köyleri sakini olan hane reislerinin de ikamet ettikleri köylerin dışındaki Görice köylerinde ve mezralarında kayıtlı arazileri bulunmaktadır. Bundan dolayı ele alınan bölgeleri köyde oturanlar ve köy dışında oturanlar (Görice sâkinleri ve Görice dışında oturanlar) ve mezralardaki araziler olarak incelenmesi uygun görüldü.

Görice merkez kazasında şahıslara ait topraklar, çoğunluğu ekili dikili tarla olan *mezrû tarla*¹⁹² olmak üzere *bağ* ve *çayır* olarak kayıtlıdır. Tarım ürünleri ise *buğday (hınta), mısır, çavdar, burçak, arpa (şâir), yulaf ve fasulyedir*¹⁹³. Arazilerin dönümleri

¹⁹² *Mezrû tarla* bundan sonra *ekili tarla* olarak verilecektir.

¹⁹³ Şemseddin Sami “*Kâmus’ul Â'lâm*”da Görice Sancağı’nda bulunan arazilerin çoğunluğunun ekili arazi olduğunu, başlıca hububâtın ise buğday, arpa, mısır, fasulye, burçak, yulaf, nohut ve mercimek olduğu söylemektedir. Görüldüğü üzere Şemseddin Sami’nin verdiği bilgiler ve defterde geçen bilgiler birbirleriyle örtüşmektedir. bk. Şemseddin Sami “Görice Sancağı”, s.3919.

yazıldıktan sonra 1844 ve 1845 yılına ait hâsılatları verildikten sonra toplam hâsılatları kayıtlıdır. Defterde Neveçişte-i Müslim köyü Hane 1 Numara 1’de olduğu gibi arazilerin kayıtları

“Mezrû Tarla

Dönüm 20

Hâsılat-ı Senevîsi Guruş

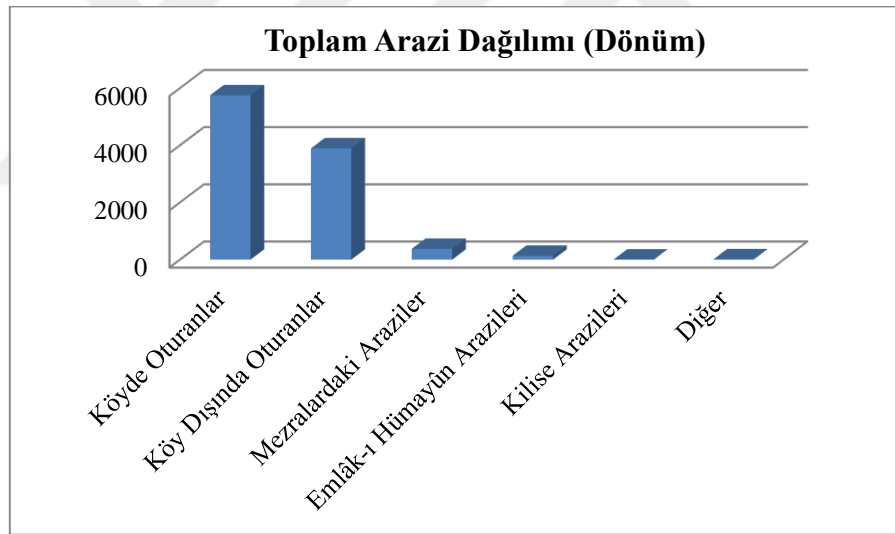
Sene 60 1042,5

Sene 61 1070

Yekûn 2112,5”

Şeklinde alt alta yazılıdır. Ekili tarlaların “nadas olduğu sene 60” ya da “nadas olduğu sene 61” şeklinde 1844 ya da 1845 yıllarında nadasa bırakıldıklarını da görmekteyiz.

Grafik 10: Görice Merkez Kazasındaki Toplam Arazi Dağılımı

Köyde oturanlar arazilerin 5752,5 dönümü ile %57’sine sahiptir. Köy dışında olarak verilen kişilerin tasarrufunda olan araziler 3894,5 dönüm ile %38’e tekabül etmektedir. Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkini olanlar ikamet ettikleri köylerin dışında 921 (%24) dönüm araziye, Görice köyleri dışından olanlar ise 2973,5 (%76) dönüm araziye sahiptir. Mezralardaki araziler 379 dönüm ile %4’e tekabül etmektedir. Emlâk-ı hümayun arazileri toplamda 136 dönüm olup %1 oranındadır. Kiliselere ait araziler ise toplamda 6 dönümdür. Diğer olarak hane numarası yazılmayan sadece numara olarak kayıtlı olan fakat köy dışında oturduğuna dair herhangi bir bilgi

verilmeyen şahıslara ait 15,5 dönüm arazi bulunmaktadır. Tüm köy ve mezralardaki toplam arazi miktarı 10.183,5 dönümdür.

Tablo 24: Arazilerin Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Köyde Oturanlar				Köy dışındakiler			Emlâk-ı Hümâyûn ve Kilise Arazileri ve Diğer			Toplam Arazi Dönümü
	Hane Sayısı	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	
Neveçişte-i Müslim	31	244	5	3	92,5	21,5	2	1	7	-	376
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	25	7	-	0,5	37	-	1	103	-	25	173,5
Vovice-i Zımmiyâni	40	90	-	-	-	-	-	-	-	-	90
Katunlar-ı Zımmiyâni	45	27,5	-	-	-	-	-	-	-	-	27,5
Trepicçe-i Zımmiyâni	87	45	11	1	-	-	-	-	-	-	57
Treliske-i Zımmiyâni	64	46	20	4,5	-	-	-	-	-	-	70,5
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	53	40	-	5,5	-	-	-	-	-	-	45,5
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	56	27	-	1	-	-	-	-	-	-	28
Tepecik-i Müslim	62	585,5	30,5	3,5	746	1	-	-	-	-	1366,5
Katrom-ı Müslim	57	246,5	30,5	32	266	1,5	38	-	-	-	614,5
Celhiyan/ Selhiyan	4	-	-	-	125	1,5	4	-	-	-	130,5
Kaluçe	18	178	13	6,5	75	4	-	-	-	-	276,5
Pelmedi-i Zımmiyâni	32	13,5	6,5	-	105	15,5	-	-	-	-	140,5
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	282	-	24,5	22	-	1	-	-	-	329,5
Ravonik	9	12	-	-	460	-	13	1	-	-	486
Turan	12	96	-	1	488	-	-	-	-	-	585
Prevodine	35	120	14,5	-	60,5	81,5	-	-	-	-	276,5
Vresnik-i Müslim	86	763	28	36	73,5	-	29	-	-	-	929,5
Lavovir-i Müslim	59	405,5	-	39	30,5	-	11,5	-	-	2	488,5
Voskob	65	480	73,5	13	39,5	140	3	-	4	-	753
Kalukare-i Müslim	79	185	5,5	19	-	-	-	-	-	-	209,5
Mehaliç-i Reaya	26	70,5	4,5	3,5	75,5	0,5	3,5	3	0,5	-	161,5
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	103	744	5,5	10	137	-	1,5	-	-	-	898
Pulahe	33	221,5	12,5	14,5	-	-	-	10	-	1	259,5
Kunman-ı Müslim	46	167,5	16,5	6	10	-	-	-	-	-	200
Vaminaniç-i Müslim	21	74,5	13	0,5	-	-	-	-	-	-	88
İzvorine-i Reaya	25	64	-	2,5	657	-	20	-	-	-	743,5
Toplam	1217	5235,5	290	227	3500	267	127,5	118	11,5	28	9804,5

Tabloda görüldüğü üzere Görice merkez kazasında ekili tarla, bağ ve çayır arazileri bulunmaktadır. Hane bölümündeki rakamlar köylerde ikamet eden hane reislerine aittir. Köyde oturanlara ait ekili dikili tarla 5235,5 dönüm, bağ 290 dönüm ve çayır 227 dönüm olmak üzere toplam 5752,5 dönümdür.

Köy dışındakilere ait ekili tarla 3500 dönüm, bağ 267 dönüm ve çayır 127,5 dönüm olmak üzere toplamda 3894,5 dönümdür. Köy dışındakiler olarak Görice'nin kendi tebaasından olan hane reislerinin diğer Görice köylerinde 866 dönüm ekili tarla, 13

dönüm bağ ve 42 dönüm çayır arazileri; Görice köyleri dışından olan tebaanın ise köylerde 2634 dönüm ekili tarla, 254 dönüm bağ ve 85,5 dönüm çayır arazileri bulunmaktadır.

Görice Temettüat Defterinde kayıtlı iki adet emlâk-ı hümâyûn arazisi mevcuttur. Bunlardan köy dışı olarak Neveçişte-i Müslim köyü Numara 40'ta kayıtlı arazi "*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) Karyesinde bulunan emlâk-ı hümâyûnun işbu karye-i mezbûr sınırında mutasarrıfı olduğu arazi ve bağın temettü'âtı*" şeklinde verildikten sonra 1 dönüm ekili tarla ve 7 dönüm bağ ve gelirleri yazılıdır. Bu arazilerden bağ ortaklaşa ekilip biçilmekte olup 11 ortağın hissesi bağın toplam gelirinden ve temettüattan düşürülmektedir. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 1'de "*emlâk-ı hümâyûndan idüğü*" olarak "*emlâk-ı hümâyûnun arazi ve emlâk ve sâirenin temettü'âtı*" şeklinde yazıldıktan sonra köyde bulunan 103 dönüm ekili tarla ve 25 dönüm çayır kayıtlıdır. Bu arazi de ortaklaşa ekilmekte olup 21 ortağın hissesi arazilerin toplam gelirinden ve temettüattan düşürülmektedir. Bu bilgilerden hem arazilerde kaç ortağın hissesi olduğu anlaşılmakta hem de toplam kazançtan düşürülen miktar bilinebilmektedir.

Defterde 3 adet kilise kaydı mevcuttur. Bu kiliseler köy dışı olup arazileri; 2 dönüm çayır, 2,5 dönüm bağ ve 1,5 dönüm bağdan müteşekkildir.

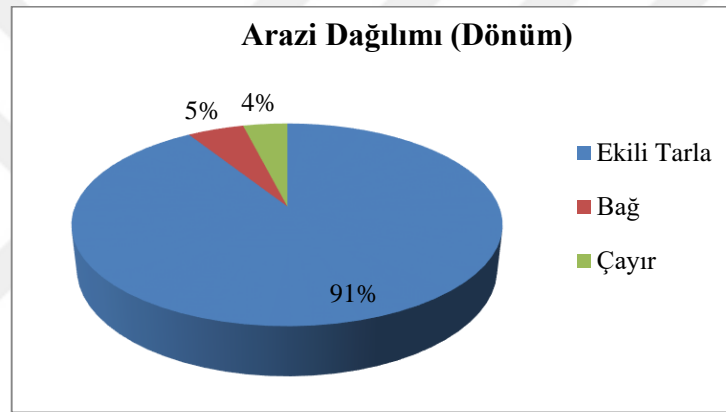
Tabloda diğer olarak hane numarası yazılmayan sadece numara olarak kayıtlı olan fakat köy dışında oturduğuna dair herhangi bir bilgi verilmeyen Ravonik köyü Numara 26'da kayıtlı Mehmed oğlu Saadeddin'e ait 1 dönüm ekili tarla, Mehaliç-i Reaya köyü Numara 27'de kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak'a ait 3 dönüm ekili tarla ve 0,5 dönüm bağ ve Pulahe köyü Numara 21'de kayıtlı Timur/ Timur kerimesi Aişe Hatun'a ait 10 dönüm ekili tarla ve 1 dönüm çayır olmak üzere toplamda 15,5 dönüm arazi kayıtlı oldukları köylerdedir. Buna göre tüm Görice köylerindeki arazi miktarı 8853,5 dönüm ekili tarla, 568,5 dönüm bağ ve 382,5 dönüm çayır ile toplamda 9804,5 dönümdür. Osmanlı Devleti'nde tarım işletmelerinin büyüklüğü üçe ayrılmaktaydı¹⁹⁴:

- İmalât-ı Sağire: Yüz ölçümleri 10 dönümden küçük işletmeler,
- İmalât-ı Mütevassıta: Yüz ölçümleri 10-50 dönüm arasındaki orta büyüklükteki işletmeler,
- İmalât-ı Cesîme: Yüz ölçümleri 50 dönümden daha büyük işletmelerdir.

¹⁹⁴ Güran, "Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910", *XIX. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, s.91.

Göriçe köylerindeki tarımsal arazilere bakıldığında arazilerin genellikle 10 dönümden az olan küçük işletmeler olduğu söylenebilir. Şu da ifade edilmelidir ki Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü gibi çiftlik şeklindeki topraklar ya da çiftlik sahiplerinin toprakları o köyün verilen toplam dönümüne yakındır. Bundan dolayı dönümleri 10-50 dönüm arasındaki araziler orta ölçekli –Kalunçe köyünde çiftlik sahibi Abdalbaki oğlu Talib’in 35 dönüm ekili tarlası gibi-, 50 dönümden yukarıda olan araziler büyük ölçekli- Leşine köyündeki 103 dönüm ekili tarla gibi- işletmeler olup bu tarz arazilerde herkese aynı oranlarda toprak miktarı ya da gelirleri düşmemektedir.

Grafik 11: Köylerde Oturanlara Ait Arazilerin Yüzdelik Dağılımı

Göriçe merkez kazasındaki köylerde oturanların ekili dikili tarla arazisi toplamda 5235,5 dönüm olup %91 ile büyük bir orana sahiptir. *Bağ* toplamda 290 dönüm ile %5’e, *çayır* ise toplamda 227 dönüm ile %4’e tekabül etmektedir.

Tablo 25: Köylerde Oturanlara Ait Arazilerin Köylere Göre Dağılımı (Dönüm)

Köy Adı	Hane Sayısı	Arazi Sahibi Hane Reisi Sayısı	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	Toplam Dönüm	Hane Başına Düşen Dönüm	Arazi Sahibi Hane Reisi Başına Düşen
Neveçişte-i Müslim	31	28	244	5	3	252	8,12	9
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	25	3	7	-	0,5	7,5	0,3	2,5
Vovice-i Zımmiyâni	40	32	90	-	-	90	2,25	2,81
Katunlar-ı Zımmiyâni	45	29	27,5	-	-	27,5	0,61	0,94
Trepçike-i Zımmiyâni	87	70	45	11	1	57	0,65	0,81
Treliske-i Zımmiyâni	64	49	46	20	4,5	70,5	1,1	1,43
Istratopove-i/Stratopove-i Zımmiyâni	53	35	40	-	5,5	45,5	0,85	1,3
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	56	12	27	-	1	28	0,5	2,33

Tepecik-i Müslim	62	53	585,5	30,5	3,5	619,5	9,99	11,68
Katrom-ı Müslim	57	52	246,5	30,5	32	309	5,42	5,94
Celhiyan/ Selhiyan	4	-	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	18	17	178	13	6,5	197,5	10,97	11,61
Pelmedi-i Zimmiyâni	32	22	13,5	6,5	-	20	0,62	0,9
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	38	282	-	24,5	306,5	6,96	8,06
Ravonik	9	3	12	-	-	12	1,33	4
Turan	12	9	96	-	1	97	8,08	10,77
Prevodine	35	32	120	14,5	-	134,5	3,84	4,20
Vresnik-i Müslim	86	79	763	28	36	827	9,61	10,46
Lavovir-i Müslim	59	55	405,5	-	39	444,5	7,53	8,08
Voskob	65	55	480	73,5	13	566,5	8,71	10,3
Kalukare-i Müslim	79	65	185	5,5	19	209,5	2,65	3,22
Mehaliç-i Reaya	26	25	70,5	4,5	3,5	78,5	3,01	3,14
Kalunce-i Müslim ve Reaya	103	80	744	5,5	10	759,5	7,37	9,49
Pulahe Köyü	33	29	221,5	12,5	14,5	248,5	7,53	8,56
Kunman-ı Müslim	46	44	167,5	16,5	6	190	4,13	4,31
Vaminaniç-i Müslim	21	19	74,5	13	0,5	88	4,19	4,63
İzvorine-i Reaya	25	18	64	-	2,5	66,5	2,66	3,69
Toplam	1217	953	5235,5	290	227	5752,5		

Tabloda görüldüğü gibi ekilip biçilen tarlalar 5235,5 dönüm ile köylerde en çok alana sahiptir. Bu durum en fazla gelirin işlenen topraklardan elde edildiğini göstermektedir. İkinci sırada 290 dönüm ile bağ ve üçüncü sırada ise 227 dönüm ile çayır arazileri yer almaktadır. Arazisi bulunan hane sayısı 953 iken, arazisi bulunmayan hane sayısı 264'tür. Hane başına düşen en yüksek ortalama Kaluçe Köyünde 10,97 dönüm olarak düşmektedir.

Tarlalar en fazla 763 dönüm ile Vresnik-i Müslim köyünde, 744 dönüm ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde ve 585,5 dönüm ile Tepecik-i Müslim köyünde bulunmaktadır. Hane reislerine ait en az tarla 7 dönüm ile Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündedir. Çiftlikte hane reislerine ait ekili tarlanın az olmasının temel sebebi ortaklaşa ekim yapılan 103 dönüm tarlanın emlâk-ı hümâyûn arazisine ait olmasındandır. Kaluçe ve Mehaliç-i Reaya köylerinde yalnızca birer hanenin arazisi yoktur. Celhiyan/ Selhiyan Köyünde köyde oturanlara ait tarla arazisi yoktur.

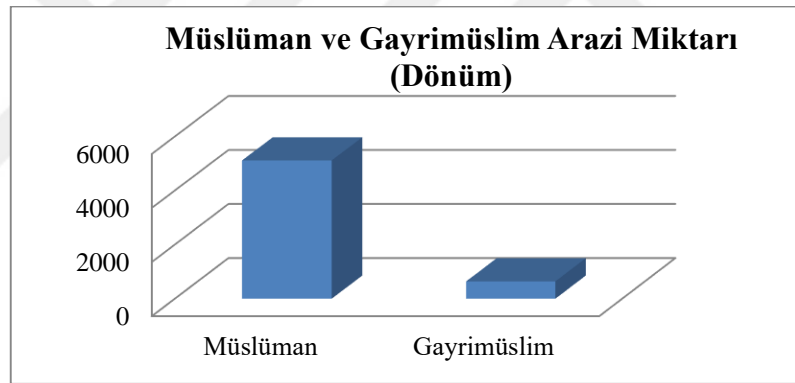
En fazla bağ dönümüne sahip olan köy 73,5 dönüm ile Voskob köyü en az bağ dönümüne sahip köy ise 4,5 dönüm ile Mehaliç-i Reaya köyüdür. Leşine, Vovice-i Zimmiyâni, Katunlar-ı Zimmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zimmiyâni, Grekovic-i/ Krekovic-i Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik, Turan, Lavovir-i Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde ise bağ bulunmamaktadır. Nüfus oranı en yoğun olan köy Kalunce köyü olmasına rağmen bağıcılıkla uğraşanların sayısı azdır.

Bu durum bağıcılığın sadece nüfus oranıyla ilgili olmadığını, iklim şartları ve toprak yapısının da etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

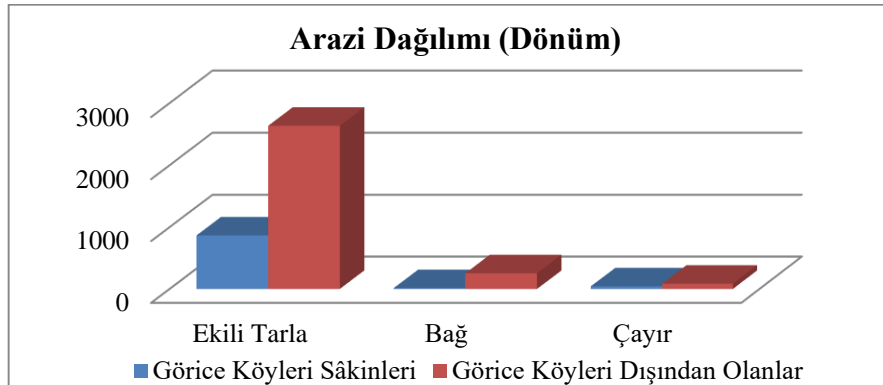
Çayır arazileri 39 dönüm ile en fazla Lavovir-i Müslim köyünde, 0,5'er dönüm ile de en az Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği ve Vaminaniç-i Müslim köylerinde kayıtlıdır. Çayır arazisi bulunmayan köyler Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni, Celhiyan/Selhiyan, Pelmedi-i Zımmiyâni, Ravonik ve Prevodine köyleridir.

Herhangi bir araziye sahip olmayan tek köy Celhiyan/ Selhiyan Köyüdür. Kalunçe köyü Hane 11 Numara 11'de ikamet eden Abdalbaki oğlu Talib'in *ashâb-ı çiftlikandan olduğu* kayıtlıdır. Çiftlik sahibi olan hane reisinin 35 dönüm ortaklaşa ekilen ekili tarlası ve 1,5 dönüm çayır arazisi vardır.

Grafik 12: Müslüman ve Gayrimüslim Hanelerin Sahip Olduğu Toplam Arazi Miktarı

Arazilerinin %89'luk büyük bir kısmı Müslüman hane reislerine, %11'lik kısmı ise Gayrimüslim hane reislerine aittir. Köylerde ikamet eden Müslümanların sahip olduğu ekili tarla 4661,5 (%91) dönüm, bağ 247,5 (%5) dönüm, çayır 204 (%4) dönümdür. Gayrimüslimlerin sahip oldukları ekili tarla 574 (%90) dönüm, bağ 42,5 (%7) dönüm, çayır ise 23 (%3) dönümdür. Böylece çoğunluğu Müslüman hane reislerinden oluşan Görice köylerinde, doğru orantılı olarak sahip olunan arazilerin büyük çoğunluğu Müslümanlara aittir.

Grafik 13: Köy Dışındakilere Ait Arazilerin Dağılımı

Köy dışında oturanlar olarak verilen arazilerde hem Görice köylerinin kendi halkından olanların arazileri hem de Görice köyleri dışından olanların arazilerinin dağılımları yukarıdaki gibidir. Yine ekilip biçilen araziler çoğunlukta. Buna göre ekili dikili tarlaların 866 dönümü (%25) Görice köyleri sâkinlerine, 2634 (%75) dönümü Görice köyleri dışından olanlara aittir. Bağ arazilerinin 13 (%5) dönümü Görice köyleri sâkinlerine, 254 dönümü (%95) Görice köyleri dışından olanlara, çayır arazilerinin ise 42 dönümü (%33) Görice köyleri sâkinlerine, 85,5 dönümü (%67) Görice köyleri dışından olanlara aittir. Köy dışında olarak verilen arazilerde Görice merkez kazası dışından olanların arazilerinin çoğunlukta olması, tüm Görice merkez kazası dâhilinde çoğunlukta olduklarını göstermemektedir. Çünkü Görice köylerinde ikamet edenler ve ikamet ettikleri köy dışında arazisi olan bu hane reislerinin toplam arazi miktarı elbetteki Görice kazası dışından olanlara göre çoğunluğu teşkil etmektedir.

Tablo 26: Köy Dışındakilere Ait Arazilerin Köylere Göre Dağılımı (Dönüm)

Köy Adı	Hane/Kişi Sayısı	Görice Köyleri Sakini Olanlar			Görice Köyleri Dışından Olanlar			Toplam Dönüm
		Ekili Tarla	Bağ	Çayır	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	
Neveçište-i Müslim	58	-	-	-	92,5	21,5	2	116
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	20	18	-	-	19	-	1	38
Tepecik-i Müslim	116	448,5	1	-	297,5	-	-	747
Katrom-ı Müslim	85	53	0,5	13	213	1	25	305,5
Celhiyan/ Selhiyan	5	-	-	-	125	1,5	4	130,5
Kaluçe	29	24	-	-	51	4	-	79
Pelmedi-i Zımmiyâni	11	9	0,5	-	96	15	-	120,5
Kanc-ı Müslim ve Reaya	2	-	-	-	22	-	1	23
Ravonik	54	5,5	-	-	454,5	-	13	473
Turan	123	49	-	-	439	-	-	488
Prevodine	85	4	1	-	56,5	80,5	-	142

Vresnik-i Müslim	49	37,5	-	23	36	-	6	102,5
Lavovir-i Müslim	19	26,5	-	2	4	-	9,5	42
Voskob	112	3	9,5	-	36,5	130,5	3	182,5
Mehaliç-i Reaya	25	72	0,5	2,5	3,5	-	1	79,5
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	52	116	-	1,5	21	-	-	138,5
Kunman-ı Müslim	7	-	-	-	10	-	-	10
İzvorine-i Reaya	38	-	-	-	657	-	20	677
Toplam	890	866	13	42	2634	254	85,5	3894,5

Görüldüğü üzere köy dışında oturanların toplamda 3894,5 dönüm arazileri bulunmaktadır. En fazla Tepecik-i Müslim köyünde, en az Kunman-ı Müslim köyünde arazi kaydı vardır. Görice köyleri sâkini olan hane reislerinin arazi toplamı 921 dönüm iken, Görice köyleri dışından olanların arazi toplamı 2973,5 dönümdür. Görice sakini olanların en fazla Tepecik-i Müslim köyünde, Görice köyleri dışından olanların ise en fazla İzvorine-i Reaya köyünde arazisi bulunmaktadır.

Köy dışında oturup arazi sahibi olan 20 kişi “*Ashâb-ı Çiftlikân*” olarak geçmektedir. Bu kişiler için büyük toprak sahipleri ve varlıklı kişiler denilebilir. Aşağıda bu şahısların isimleri, onlara ait arazilerin çeşitleri ve dönümleri verilmiştir.

“*Tepecik-i Müslim köyü Numara 9’da İsmail oğlu Yakub Bey’in 70 dönüm ekili tarlası*”

“*Katrom-ı Müslim köyü Numara 72’de Hamza oğlu İsa’nın 16 dönüm ekili tarlası*”

“*Celhiyan/ Selhiyan köyü Numara 1’de Süleyman Bey oğlu Şahsuvar Bey’in 60 dönüm ekili tarlası ve 4 dönüm çayırı, Numara 3’de Süleyman oğlu Yaşar’ın 26 dönüm ekili tarlası, Numara 5’te Murtaza oğlu Osman’ın 15 dönüm ekili tarlası ve 1,5 dönüm çayırı, Numara 7’de Veli oğlu Mustafa’nın 12 dönüm ekili tarlası, Numara 9’da Davud oğlu Kahraman’ın 12 dönüm ekili tarlası*”

“*Pelmedi-i Zimmiyâni köyü Numara 1’de Salih Bey oğlu Banuş Bey’in 90 dönüm ekili tarlası ve 15 dönüm bağı*”

“*Ravonik köyü Numara 1’de Miktad Bey oğlu Rüstem Bey’in 150 dönüm ekili tarlası ve 4 dönüm çayırı, Numara 5’te Abdulkadir oğlu Ahmed’in 11 dönüm ekili tarlası, Numara 7’de Murtaza oğlu Mahmud Bey’in 18 dönüm ekili tarlası ve 4 dönüm çayırı, Numara 9’da Hüseyin oğlu İbrahim’in 15 dönüm ekili tarlası, Numara 11’de Yorgi oğlu Penako’nun 10 dönüm ekili tarlası, Numara 21’de Osman Bey oğlu Cafer Bey’in 25 dönüm ekili tarlası, Numara 23’te Ali Bey kerimesi Çakır’ın 45 dönüm ekili tarlası, Numara 24’te Abdulkadir Bey oğlu İbrahim Bey’in 35 dönüm ekili tarlası*”

“*Turan köyü Numara 9’da Osman Bey oğlu Elhac Hüseyin Bey’in (Görice köyü sakini) 10 dönüm ekili tarlası, Numara 13’te Abdullah oğlu Hüseyin’in 40 dönüm ekili tarlası*”

“*İzvorine-i Reaya köyü Numara 1’de Başı(?) Bey oğlu İsmail Bey’in 400 dönüm ekili tarlası ve 5 dönüm çayırı, Numara 25’te Hamza Bey’in 68 dönüm ekili tarlası ve 2 dönüm çayırı*” kayıtlıdır. Çiftlik sahiplerinin tarım arazilerinin dönümü diğer arazilere göre daha fazla olup ortaklaşa tarım yapılmaktadır. Ayrıca şahısların çoğunluğunun “*bey*” unvanı aldığı görülmektedir. Bu tarz arazilerin orta ve büyük ölçekli işletmeler olduğu söylenebilir.

Mezra, kırsalda birkaç evden oluşan en küçük yerleşim birimidir¹⁹⁵. Beşerî coğrafyacılar göre dönemsel yerleşim yerleri ya da köy olma yolundaki küçük kırsal yerleşimlerdir¹⁹⁶. Yani mezra alanları için tarım yapılan fakat nüfus barınmayan alanlar diğer bir ifadeyle geçici yerleşim yerleri de denilebilir¹⁹⁷.

Tahrir defterlerinde mezra sözcüğü dönemsel bir yerleşim ya da terk edilen bir köy anlamında kullanılmaktaydı. Kanunnâmelerde ise üzerinde harap bir köy kalıntısının, su kaynağının veya mezarlığının olup olmadığına bakılır; “*evvelden köy olup, şimdi nüfusu dağılmış ve tarlaları boz bırakılmış*” şeklinde kayıtları düşülürdü. Yine ekilebilir durumda olan, ya da civar köylerde oturanlar, gezici köylüler, göçerler vs tarafından ekilip biçilen tarım alanları için de mezra sözcüğü kullanılmaktaydı¹⁹⁸. Mezralar devlete ait toprakların tarıma kazandırılması için yararlılık gösteren kişilere dağıtılması ya da çevrede güvenliği artırmak amacıyla aşiretlerin yerleştirilmeleri sonucunda da oluşmaktaydı¹⁹⁹. Mezraların çoğunun bir köye bağlı olarak defterlere yazılması Osmanlı Devleti’nin mezrayı köy ekonomisinin bölünmez bir parçası ve bir çeşit yedek arazi rezervi gördüğünün kanıtı olmakla birlikte köylüler için ek bir gelir kaynağı ve nüfus fazlasının da yerleşebileceği toprakları oluşturmaktaydı²⁰⁰. Görice merkez kazasında bulunan mezralarda da yerleşim olmayıp yalnızca ekilip biçilen tarımsal araziler ve bağ-çayır arazileri bulunmaktadır. Bu durum Görice merkez kazasındaki mezraların yaylak

¹⁹⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MEZRA, Erişim Tarihi: 31.10.2018.

¹⁹⁶ Halil İncelik, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Ed. Halil İncelik ve Donald Quataert, Çev. Halil Berktaş, Eren Yayıncılık, C.1: 1300- 1600, İstanbul 2000, s.210.

¹⁹⁷ Harun Tunçel, “Mezraa Kavramı ve Türkiyede Mezraalar”, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 5, 1996, s.81.

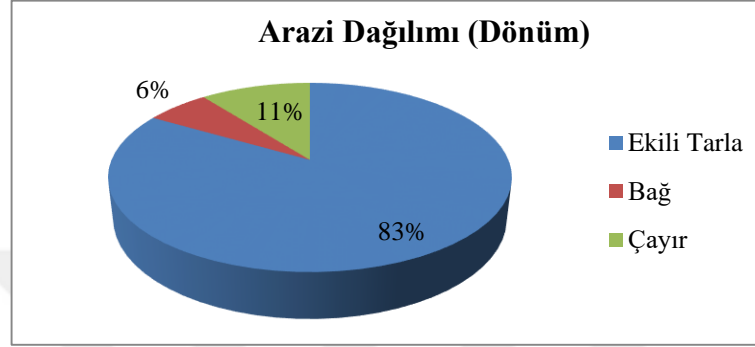
¹⁹⁸ İncelik, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik...*, s.209-210.

¹⁹⁹ Tunçel, *Aynı makale*, s.81.

²⁰⁰ İncelik, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik...*, s.211.

amaçlı ya da toprağı işleme amaçlı kullanıldığını göstermektedir. Aşağıda mezralardaki arazilerin yüzdelerle dağılımı verilmiştir.

Grafik 14: Görice Merkez Kazası Mezralarında Kayıtlı Arazilerin Türlerine Göre Yüzdelerle Dağılımı

Görüldüğü üzere mezralardaki arazilerin %83'lük büyük bir kısmı ekili tarla, %11'lik kısmı çayırdır. Bağ ise %6'lık bölümü oluşturmaktadır. Bukoviçe, Guvayniç, Partekes ve Guraz mezralarında arazileri bulunan kişilerin tamamı Görice sâkini, Karbanos Mezrasında arazi kaydı olanlardan 40 kişi Görice köyleri sâkini, 16 kişi ise Görice köyleri dışındadır. Bu mezralarda sadece tarımsal araziler mevcut olup herhangi bir hayvanat ya da meslek kaydı bulunmamaktadır.

Tablo 27: Mezralardaki Arazi Dağılımı (Dönüm)

Mezra Adı	Arazi Kaydı Olan Hane/ Kişi Sayısı	Ekili Tarla	Bağ	Çayır	Toplam Dönüm
Bukoviçe Mezrası	9	35,5	5	-	40,5
Guvayniç Mezrası	10	11,5	-	4,5	16
Partekes Mezrası	14	19,5	-	6	25,5
Guraz Mezrası	56	99	-	10,5	109,5
Karbanos Mezrası	56	150,5	18	19	187,5
Toplam	145	316	23	40	379

Tabloda verildiği üzere mezralardaki toplam arazi miktarı 187,5 dönüm ile en fazla Karbanos mezrasında bulunmaktadır. En fazla ekili tarla da Karbanos mezrasında olup 150,5 dönümdür. Yine 18 dönüm bağ ve 19 dönüm çayır arazisi vardır. En az ekili tarla 11,5 dönüm ile Guvayniç mezrasında bulunmaktadır. Bağ bulunan mezralar Bukoviçe mezrası ve Karbanos mezrasıdır. Çayır arazileri 19 dönüm ile Karbanos, 10,5 dönüm ile Guraz, 6 dönüm ile Partekes ve 4,5 dönüm ile Guvayniç mezralarında

bulunmaktadır. Çayır yalnızca Bukoviçe mezrasında mevcut değildir. Bukoviçe, Guvayniç, Partekes ve Guraz mezarlarındaki arazilerin tamamı Görice köyleri sâkinlerindedir. Karbanoş mezrasında bulunan ekili tarlaların 123 dönümü, bağ arazilerinin 17,5 dönümü ve çayırların 18,5 dönümü Görice köyleri sâkinlerinin iken, 27,5 dönüm ekili tarla, 0,5'er dönüm bağ ve çayır arazileri ise Görice köyleri dışından olan şahıslarıdır.

Mezraların içerisinde arazi kaydı olan tek kadın Guvayniç mezrası Numara 2'de kayıtlı Süleyman kerimesi Tatuş'tur. Guvayniç mezrasında 1 dönüm ekili tarlası ve 0,5 dönüm çayır arazisi bulunmaktadır. Tüm mezralar içerisinde arazi kaydı olan yalnızca iki gayrimüslim vardır. Görice köyleri sâkini olan bu şahıslardan Guraz mezrası Numara 44'teki Naon oğlu Tasi'ye ve Numara 46'daki Estilo oğlu Çeçov'a ait 1,5'er dönüm ekili tarla vardır.

Verilen bilgiler ışığında Görice merkez kazasındaki köylerde ikamet eden, köy dışı olarak verilenlerden ikamet ettikleri köylerin dışında ve mezarlarda arazisi olan Görice tebaasının toplam arazi miktarı 7023,5 dönüm ile %70'e tekabül etmektedir. Görice merkez kazası dışından olanların ise arazi miktarı 3002 dönüm ile %30'a tekabül etmektedir. Dolayısıyla Görice merkez kazasındaki arazilerin çoğunluğu Görice köylerinde ikamet eden hane reislerine aittir.

Görice kazası köylerinde köyde oturan hane reislerinin ve köy dışında oturanların sahip olduğu ortaklaşa ekilen arazileri ve bağları mevcuttur. Şahısların sahip olduğu ortaklaşa ekilen bu arazilerde ortaklık hissesinden düşürülen miktar ve kaç ortak olduğu belirlemektedir. Neveçište-i Müslim köyü ve Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazileri de ortaklaşa ekilen araziler arasındadır. Neveçište-i Müslim köyünde köy dışı olarak kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisinin 11 kişi bağ arazilerinin ortağı ve Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündeki emlâk-ı hümâyûn arazisinin 21 kişi ekili tarlanın ortağı, 21 kişi ise çayır arazilerinin ortağıdır. Bunlar yazıldıktan sonra elde edilen temettüattan düşürülmektedir. Ortaklıklarda toplam temettüat düşürülerek yazılanlar olduğu gibi emlâk-ı hümâyûn arazilerine ortak olan diğer şahıslar kendi hane kayıtlarında *emlâk-ı hümâyûnun/merkûmun/mumâ-ileyhin şeriki* şeklindeki gibi ifaderle elde ettikleri kazanç kayıtlıdır. Ortaklıktan elde edilen gelirler, emlâk-ı hümâyûn arazilerinin ortaklığı ve elde edilen gelirleri ile ilgili ayrıntılı bilgi "Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımı ve Gelirleri" başlığı altında ele alınmıştır.

Aşağıda köyde oturanlar ve köy dışında oturanların şahsi arazilerindeki ortaklık adetleri verilmiştir.

Tablo 28: Ortaklaşa Ekilen Arazilerin Köyde Oturanlara Göre Dağılımı

Köy Adı	Hane Sayısı	Ortak Araziye Sahip Hane Reisi Sayısı	Ortak Araziye Sahip Hane Reislerinin Yüzde Oranları	Ortak Olan Kişi Sayısı
Katrom-ı Müslim	57	1	2%	1
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	103	1	1%	1
Toplam	160	2		2

Tabloya göre köyde oturanlardan ortaklaşa tarım yapanlar 2 kişidir. Bunlar Katrom-ı köyü Hane 18 Numara 18’de ikamet eden Mehmed oğlu Şerif ve Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde Hane 11 Numara 11’de ikamet eden Abdulkaki oğlu Talib’tir. İki hane reisinin de ortaklaşa ekilen tarlasında birer ortağı vardır.

Tablo 29: Ortaklaşa Ekilen Arazilerin Köy Dışında Oturanlara Göre Dağılımı

Köy Adı	Kişi/ Hane Sayısı	Ortak Araziye Sahip Kişi/ Hane Sayısı	Ortak Araziye Sahip Kişilerin Yüzde Oranları	Ortak Olan Kişi Sayısı
Neveçişte Müslim	58	2	3%	6
Tepecik Müslim	116	1	1%	3
Katrom Müslim	85	2	2%	2
Celhiyan/ Selhiyan	6	5	45%	5
Kaluçe	29	1	3%	1
Pelmedi Zımmiyâni	11	1	8%	25
Ravonik	62	8	11%	10
Turan	123	1	1%	1
İzvorine Reaya	38	4	10%	5
Toplam	528	25		58

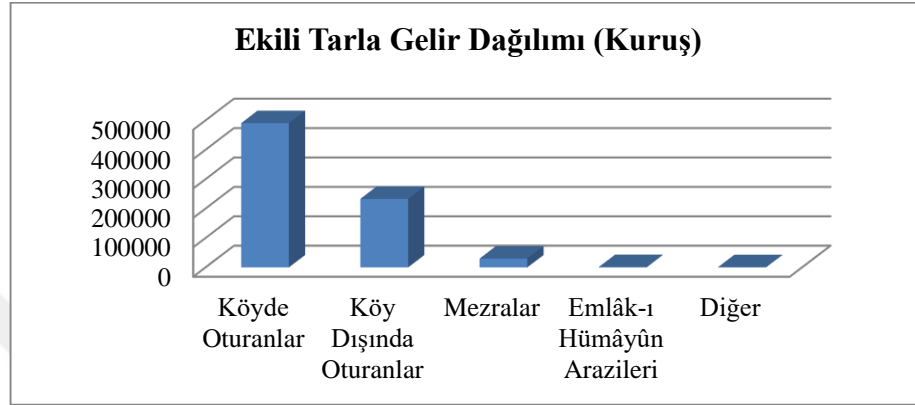
Köy dışında oturan 25 kişinin ortaklaşa ekilen arazisi vardır. En fazla ortaklaşa araziye sahip olan kişi sayısı Ravonik köyünde 8 kişidir. En fazla ortak bulunan Pelmedi Zımmiyâni köyünde 25 ortaktan 8’i ekili tarlaya, 17’si bağ arazilerine ortaktır. Bu şahısların da ortaklık hisseleri elde edilen gelirden çıkarılmaktadır.

3.2.2. Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımı ve Gelirleri

Görice merkez kazası köy ve mezralarında tarım yapılan ekili dikili tarlalar diğer araziler (bağ %6 ve çayır %4) içerisinde %90’lık büyük bir oranla ilk sırada yer almaktadır. Tüm köy ve mezralarda en fazla 9169,5 dönüm ile ekilip biçilen tarım

arazilerinin olması ana geçim kaynağının tarım olduğunun göstergesidir. Bölgede buğday (hınta), mısır, çavdar, arpa (şâir), burçak, yulaf (alef) ve fasulye ekilen zirai ürünlerdir²⁰¹.

Grafik 15: Görice Merkez Kazasında Ekili Tarla Hâsılatından Elde Edilen Gelir Dağılımı

Görice merkez kazasında ekili tarladan elde edilen gelirlerin 490.804,75 kuruş ile %65'i köyde oturan hane reislerine aittir. Köy dışında oturanlar tarım arazilerinden 233.139,75 kuruş ile %31'lik hâsılat elde etmektedir. Köy dışı olarak verilenlerden Görice köyleri sakini olan hanelerin hâsılatı 76.198,25 (%33) kuruş, Görice köyleri sakini olmayanların hâsılatı ise 156.941,5 (%67) kuruştur. Mezralardaki arazilerin hâsılatı 30.153 kuruş ile %4'e tekabül etmektedir. Neveçište-i Müslim köyünde köy dışı kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisinin geliri 100 kuruş ve Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündeki emlâk-ı hümâyûn arazisinin geliri ise toplam 1257 kuruştur. Diğer olarak hane numarası verilmeksizin sadece numaralı olarak kaydedilen köy dışında oturduklarına dair bilgi de verilmeyen şahısların tarım arazilerinden elde ettikleri hâsılat toplamda 1152,5 kuruştur. Buna göre Görice merkez kazasından elde edilen toplam tarım arazisi hâsılatı 756.607 kuruştur.

²⁰¹ Tarım ürünleri ile ilgili ayrıntılı bilgi "Görice Merkez Kazasında Tarım Ürünleri" başlığı altında verilmiştir.

Tablo 30: Ekili Tarla Hâsılatının Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Köyde Oturanlar	Köy Dışında Oturanlar	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri ve Diğer	Toplam Hâsılat (Kuruş)
	Hâsılat (Kuruş)	Hâsılat (Kuruş)	Hâsılat (Kuruş)	
Neveçişte-i Müslim	23.928	6186,5	100	30.214,5
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	877,5	3267,5	1257	5402
Vovice-i Zımmiyâni	11.208	-	-	11.208
Katunlar-ı Zımmiyâni	4425	-	-	4425
Trepiçke-i Zımmiyâni	3862,5	-	-	3862,5
Treliske-i Zımmiyâni	4513	-	-	4513
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	4205	-	-	4205
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	3885,5	-	-	3885,5
Tepecik-i Müslim	52.015	59.673	-	111.688
Katrom-ı Müslim	23.128,75	24.195,25	-	47.324
Celhiyan/ Selhiyan	-	4329	-	4329
Kaluçe	17.715	6440,75	-	24.155,75
Pelmedi-i Zımmiyâni	1775	3715,5	-	5490,5
Kanc-ı Müslim ve Reaya	25.286	520,5	-	25.806,5
Ravonik	770	18.787,75	140	19.697,75
Turan	7445	43.621,5	-	51.066,5
Prevodine	15.145	5125	-	20.270
Vresnik-i Müslim	76.368	4450	-	80.818
Lavovir-i Müslim	35.532	1835	-	37.367
Voskob	38.792,5	2235	-	41.027,5
Kalukare-i Müslim	17.185,5	-	-	17.185,5
Mehaliç-i Reaya	8735	9460	570	18.765
Kalunce-i Müslim ve Reaya	55.927,5	12.095	-	68.022,5
Pulahe Köyü	18.087,5	-	442,5	18.530
Kunman-ı Müslim	19.175	1065	-	20.240
Vaminaniç-i Müslim	13.045	-	-	13.045
İzvorine-i Reaya	7772,5	26.137,5	-	33.910
Toplam	490.804,75	233.139,75	2509,5	726.454

Tabloda görüldüğü gibi köylerde ekili tarlalardan elde edilen hâsılat toplamda 726.454 kuruştur. En fazla hâsılat Tepecik-i Müslim köyünden, en az hâsılat Trepiçke-i Zımmiyâni köyünden elde edilmektedir. Köyde oturan haneler tarlalardan 490.804,75 kuruş elde etmektedir. Köy dışında oturanlar olarak verilen Görice köyleri sâkini olan haneler tarım arazilerinden 76.198,25 kuruş ve Görice köyleri dışından olanlar 156.941,5 kuruş olmak üzere toplam hâsılat miktarı 233.139,75 kuruştur. Neveçişte-i Müslim köyünde köy dışından olan emlâk-ı hümâyûn arazisinin 100 kuruş ve Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündeki emlâk-ı hümâyûn arazisinin 1257 kuruş olmak üzere toplam gelirleri 1357 kuruştur. Diğer olarak hane numarası yazılmayıp köy dışında oturduğuna dair bilgi de verilmeyen şahısların elde ettikleri tarım arazisi hâsılatıdır. Bunlardan Ravonik köyü Numara 26'daki Mehmed oğlu Saadeddin 1 dönüm ekili tarladan 140

kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü Numara 27'deki Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak 3 dönüm ekili tarladan 570 kuruş, Pulahe köyü Numara 21'deki Temur/Timur kerimesi Aişe Hatun 10 dönüm ekili tarladan 442,5 kuruş kazanç elde etmekte olup toplamda 1152,5 kuruştur.

Tablo 31: Köyde Oturanlara Ait Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılatı

Köy Adı	Ekili Tarla Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)
Neveçište-i Müslim	244	23.928
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	7	877,5
Vovice-i Zımmiyâni	90	11.208
Katunlar-ı Zımmiyâni	27,5	4425
Trepicke-i Zımmiyâni	45	3862,5
Treliske-i Zımmiyâni	46	4513
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	40	4205
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	27	3885,5
Tepecik-i Müslim	585,5	52.015
Katrom-ı Müslim	246,5	23.128,75
Celhiyan/ Selhiyan	-	-
Kaluçe	178	17.715
Pelmedi-i Zımmiyâni	13,5	1775
Kanc-ı Müslim ve Reaya	282	25.286
Ravonik	12	770
Turan	96	7445
Prevodine	120	15.145
Vresnik-i Müslim	763	76.368
Lavovir-i Müslim	405,5	35.532
Voskob	480	38.792,5
Kalukare-i Müslim	185	17.185,5
Mehaliç-i Reaya	70,5	8735
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	744	55.927,5
Pulahe	221,5	18.087,5
Kunman-ı Müslim	167,5	19.175
Vaminaniç-i Müslim	74,5	13.045
İzvorine-i Reaya	64	7772,5
Toplam	5235,5	490.804,75

Köylerde ikamet eden hane reislerinin ekili arazi miktarı 5235,5 dönüm, elde ettikleri gelir ise 490.804,75 kuruştur. İşlenen ekili topraklardan en fazla kazanç 76.368 kuruş ile Vresnik-i Müslim köyünden elde edilmektedir. Onu takiben Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünden 55.927,5 kuruş gelir ve Tepecik-i Müslim köyünden 52.015 kuruş gelir elde edilmektedir. 27 köy başına düşen ortalama dönüm 193,98 iken, 1217 hane başına düşen ortalama dönüm 4,30'dur. Köy başına düşen ortalama gelir 18.177,95 kuruş, hane başına düşen ortalama gelir ise 403,29 kuruştur. Celhiyan/ Selhiyan köyünde hane reislerine ait ekili tarla arazisi ve geliri bulunmamaktadır.

Tablo 32: Köy Dışında Oturanlara Ait Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılatı

Köy ve Mezra Adı	Görice Köyleri Sâkini Olanlar		Görice Köyleri Dışından Olanlar		Toplam Hâsılat (Kuruş)
	Ekili Tarla Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)	Ekili Tarla Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)	
Neveçište-i Müslim	-	-	92,5	6186,5	6186,5
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	18	1392,5	19	1875	3267,5
Tepecik-i Müslim	448,5	40.000	297,5	19.673	59.673
Katrom-ı Müslim	53	4956,25	213	19.239	24.195,25
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	125	4329	4329
Kaluçe	24	2590	51	3850,75	6440,75
Pelmedi-i Zımmiyâni	9	272,5	96	3443	3715,5
Kanc-ı Müslim ve Reaya	-	-	22	520,5	520,5
Ravonik	5,5	325	454,5	18.462,75	18.787,75
Turan	49	3517	439	40.104,5	43.621,5
Prevodine	4	345	56,5	4780	5125
Vresnik-i Müslim	37,5	2032,5	36	2417,5	4450
Lavovir-i Müslim	26,5	1265	4	570	1835
Voskob	3	130	36,5	2105	2235
Mehaliç-i Reaya	72	9017,5	3,5	442,5	9460
Kalunce-i Müslim ve Reaya	116	10.355	21	1740	12.095
Kunman-ı Müslim	-	-	10	1065	1065
İzvorine-i Reaya	-	-	657	26.137,5	26.137,5
Toplam	866	76.198,25	2634	156.941,5	233.139,75

İkamet ettikleri köylerin dışında arazisi bulunanlardan Görice köyleri sakini olan haneler ve Görice köyleri dışından olanlara ait toplam ekili tarla arazisi 3500 dönüm, elde edilen toplam gelir ise 233.139,75 kuruştur.

Görice köyleri sâkini olanlar en fazla Tepecik-i Müslim ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerinde ekilen tarlalardan hâsılat elde edilmektedir. Görice Köyleri dışından olanların en fazla gelir elde ettikleri köy Turan köyüdür. Neveçište, Celhiyan/ Selhiyan, Kanc, Kunman ve İzvorine köylerinden elde edilen kazancın tamamı Görice köyleri dışından olanlara aittir.

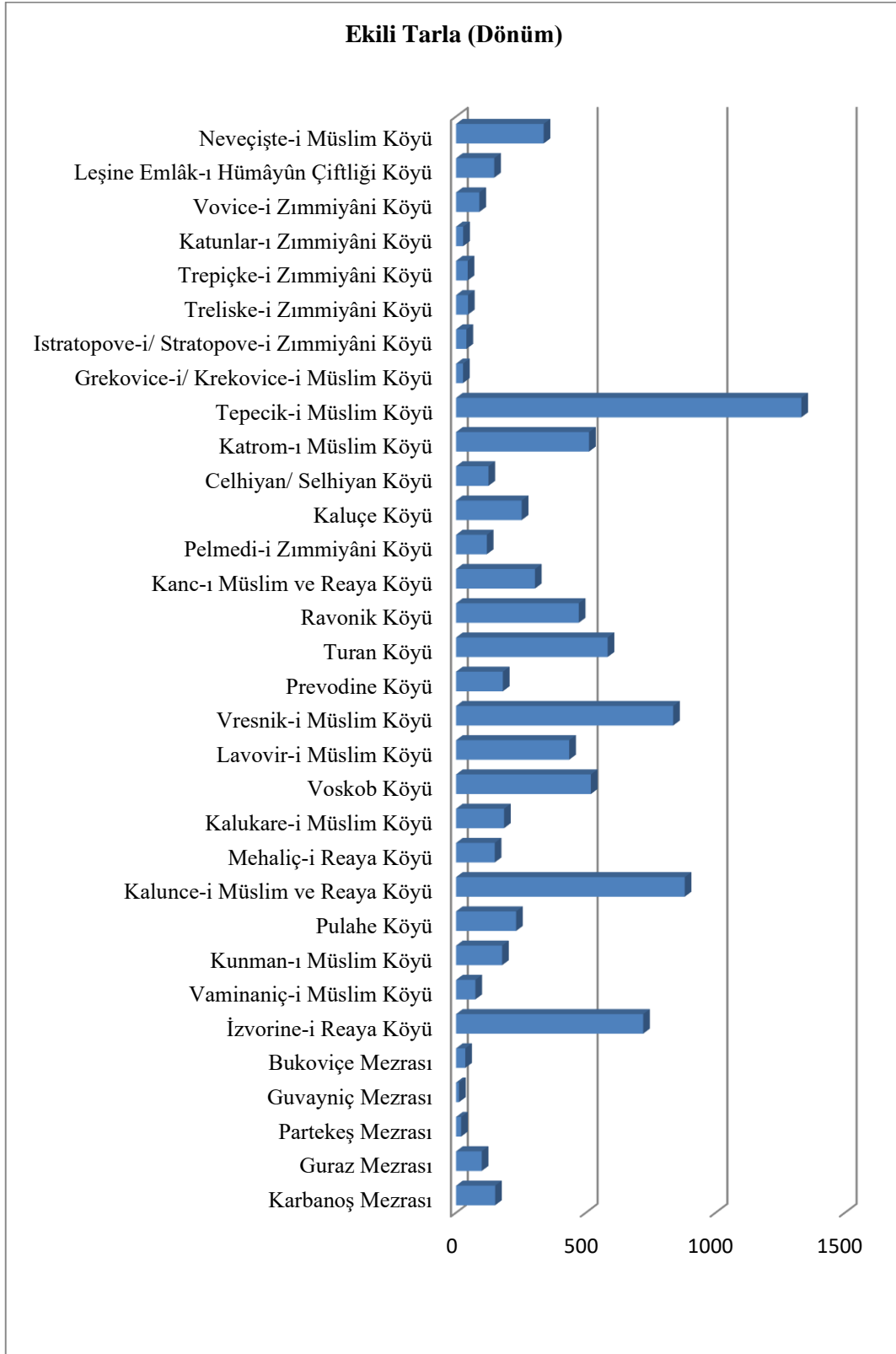
Tablo 33: Mezralarda Kayıtlı Ekili Tarla Miktarı ve Hâsılatı

Mezra Adı	Ekili Tarla Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)
Bukoviçe Mezrası	35,5	3890
Guvayniç Mezrası	11,5	2280
Partekeş Mezrası	19,5	1537,5
Guraz Mezrası	99	6500
Karbanoş Mezrası	150,5	15.945,5
Toplam	316	30.153

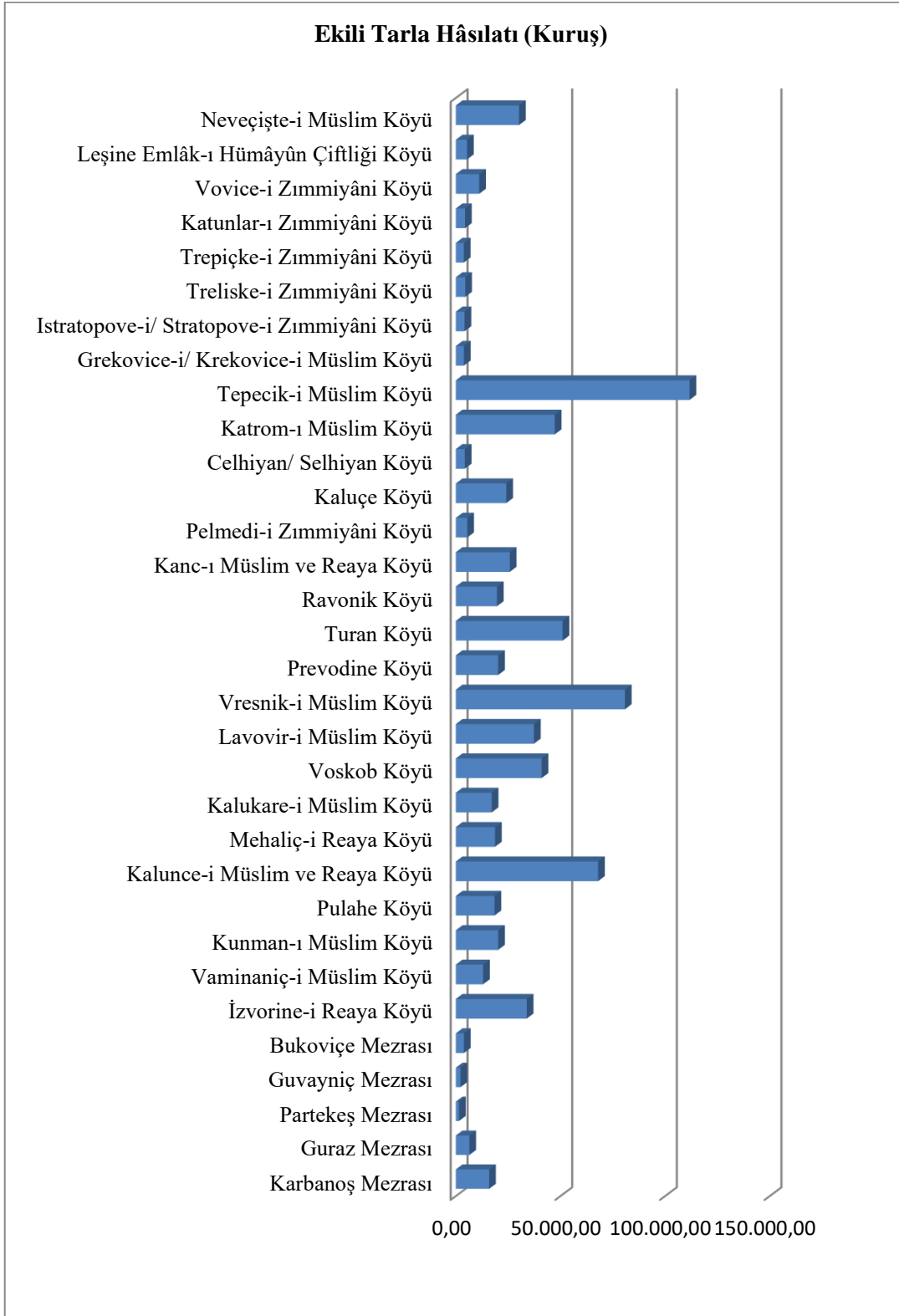
Görüldüğü üzere mezralardaki arazilerde 316 dönüm ekili tarla ve 30.153 kuruş gelir vardır. En fazla gelire sahip olan mezra Karbanoş mezrası, en az gelire sahip olan mezra ise Guvayniç mezrasıdır. Bukoviçe, Guvayniç, Partekes ve Guraz mezarlarındaki tarlalardan elde edilen tüm kazanç Görice köylerinde ikamet eden hanelere aittir. Karbanoş mezrasındaki tarım arazilerinden ise 13.138 kuruş hâsılatı Görice köylerinde ikamet edenler, 2807,5 kuruşluk hâsılatı ise Görice köyleri dışından olanlar elde etmektedir.

Grafik 16: Tüm Köy ve Mezralarda Bulunan Ekili Tarla Dağılımı (Dönüm)

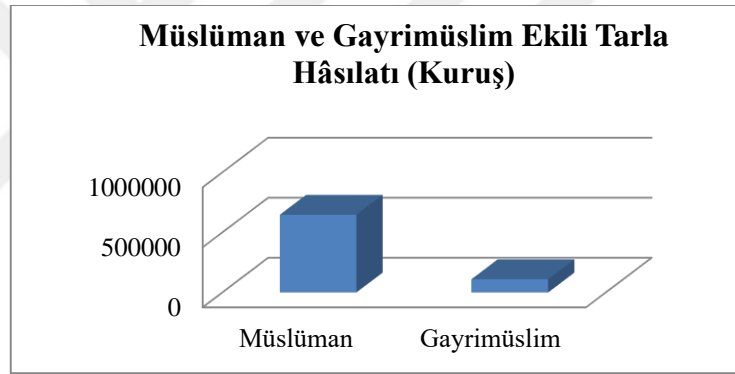

Grafik 17: Tüm Köy ve Mezralarda Bulunan Ekili Tarla Hâsılatı Dağılımı (Kuruş)

Ekili araziler toplam 9169,5 dönümdür. En fazla tarım arazisi bulunan yerleşim yeri 1331,5 dönüm ile Tepecik-i Müslim köyü, en az tarım arazisi bulunan yerleşim yeri 11,5 dönüm ile Guvayniç mezrasıdır. Ekili topraklardan elde edilen toplam gelir ise 756.607 kuruştur. En fazla gelir elde eden yerleşim yeri 111.688 kuruş ile Tepecik-i Müslim köyü olup bu rakam %15'e tekabül etmektedir. Daha sonra sırasıyla %11 ile Vresnik-i Müslim, %9 ile Kalunce-i Müslim ve Reaya, %7 ile Turan, %6 ile Katrom-ı Müslim, %5 ile Lavovir-i Müslim ve Voskob köylerinden gelir elde edilmektedir. Diğer köy ve mezralardaki gelirler ise %5'in altında kalmaktadır. En az geliri olan yerleşim yeri 1537,5 kuruş ile Partekes mezrasıdır.

Grafik 18: Ekili Tarlalardan Elde Edilen Hâsılatın Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı

Tarlalardan elde edilen gelirlerin 646.878 kuruşu ile %85'i Müslümanlara aittir. 109.729 kuruşu ile %15'i Gayrimüslimlere aittir. Müslümanların gelir elde ettikleri köy sayısı on yedi olup kazadaki tüm mezralardan da gelir elde etmektedirler. Gayrimüslimlerin gelir elde ettikleri köy sayısı on iki olup gelir elde ettiği tek mezra Guraz mezrasıdır.

Görice Temettüat Defterindeki ortaklıklardan bahsedilecek olursa iki farklı ortaklık şekli bulunmaktadır. Birincisi köylerde oturan hanelerin ve köy dışında oturanların şahsi arazilerinden ortaklık hisselerinin düşürülerek kaydedildiği ortaklıklardır. Burada tarla veya bağlar ortaklık usulüyle işletilmekte ve ortaklık hâsılatı yarı yarıya paylaşılmaktadır. Kişinin kendi toplam kazancından ortağına ait kazancı "a'şar-ı tenzîl", "zirde muharrer olan şeriklik hissesi tenzîl minhâ", "zirde muharrer olan bir nefer şerikinin hissesi", "zirde muharrer olan bir nefer şerikinin hissesi tenzîl minhâ", "zirde muharrer olan sekiz nefer şerikinin hisselerini tenzîl minhâ" örneklerinde verildiği

gibi gibi toplam gelirden ortaklık hissesi çıkarılmakta daha sonra ise “*mecmû’undan gayr-i ez âşar tahminen bir senede temettü’âtı*” şeklindeki gibi toplam temettüatdan yine ortaklardan düşürülen miktar yukarıda verilen örneklerde olduğu gibi yazılmaktadır. Yani arazi sahibi kişilerin kazançları ve ortakların kazançları ayrı ayrı belirtilmektedir. Yalnızca emlâk-ı hümayûn arazilerinin ortaklarının kazançları yarı miktarda değildir. Aşağıdaki tabloda hane reislerinin, köy dışında oturanların ve emlâk-ı hümayûn arazilerinin kaç ortağa sahip oldukları ve bu ortaklara ödenen miktar verilmiştir.

Tablo 34: Ortaklık Hissenin Düşürüldüğü Şahsi Arazilerin ve Emlâk-ı Hümayûn Arazilerinin Köylere Göre Hâsılat Dağılımları (Kuruş)

Köy Adı	Köylerde Oturanların Ortakları (Hane Sayısı)	Köy Dışında Oturanların Ortakları (Hane Sayısı)	Emlâk-ı Hümayûn Arazilerinin Ortakları (Hane Sayısı)	Ekili Tarla Hâsılat (Kuruş)	Bağ Hâsılat (Kuruş)	Toplam Hâsılat (Kuruş)
Neveçişte-i Müslim	-	6	11	436,5	480	916,5
Leşine Emlâk-ı Hümayûn Çiftliği	-	-	42	2514	246	2760
Tepecik-i Müslim	-	3	-	1053	-	1053
Katrom-ı Müslim	1	2	-	700,25	-	700,25
Celhiyan/ Selhiyan	-	5	-	4329,5	-	4329,5
Kaluçe	-	1	-	465,75	-	465,75
Pelmedi-i Zımmiyâni	-	25	-	2988	112,5	3100,5
Ravonik	-	10	-	4552,75	-	4552,75
Turan	-	1	-	117	-	117
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	1	-	-	382,5	-	382,5
İzvorine-i Reaya	-	5	-	11.025	-	11.025
Toplam	2	58	53	28.564,25	838,5	29.402,75

Ortalık hissesi düşürülerek verilen ortakların ekili tarladan elde ettikleri gelir 28.564,25 kuruş, bağ arazilerinden elde ettikleri gelir ise 838,5 kuruş olmak üzere toplamda 29.402,75 kuruştur. Ortaklıktan en fazla gelir elde eden köy İzvorine-i Reaya köyü, en az gelir elde eden köy ise Turan köyüdür.

İkinci ortaklık şekli ise kendisi ortak olduğu belirtilen ve ortaklık hissesinden kazançları olan kişilerdir. Bu kişilerin emlâk-ı hümayûna ortak oldukları bilinmekte olup sadece ortaklık hisselerinden elde ettikleri gelirler kayıtlıdır. Bu şahıslardan bazılarının kayıtları “*Dâhil-i kaza olan Teşnice(?) karyesi mütemekkinlerinden bâlâda muharrer olan emlâk-ı hümayûnun şeriki Manu oğlu Mele işbu karye-i mezbûr sınırında bir nesnesi*

olmadığından fakat emlak-ı mezbûr hissesinden bir senede temettü'âtı 117 guruş” (Neveçişte-i Müslim köyü Numara 42) örneğindeki gibi tek cümlede isimle beraber yazılıp emlak-ı hümayûn ortaklığından gelirleri belirtilmektedir.

Bazılarının kayıtları “bâlâda muharrer olan emlak-ı hümayûnun şerîki Nikol oğlu Tanaş” (Leşine Emlak-ı Hümayûn Çiftliği köyü Hane 1 Numara 2), “bâlâda muharrer olan mumâ-ileyhin şerîki Osman oğlu İsa” (Tepecik-i Müslim köyü Hane 10 Numara 11), “bâlâda muharrer olan merkûmun şerîki Numan oğlu Hüseyin” (Katrom-ı Müslim köyü Hane 26 Numara 27) örneğinde verildiği gibi isimleri tek bir cümlede emlak-ı hümayûn ortağı olduğu belirtilerek kayıt edildikten sonra toplam temettüat kısmına emlak-ı hümayûn ortaklıklarından kazançları “bâlâda muharrer emlak-ı hümayûn hissesinden temettü'âtı 227 guruş”(Nicol oğlu Tanaş'ın kaydı), “ber müceb-i bâla mûma-ileyha şerîkenden bir senede temettü'âtı 351 guruş” (Osman oğlu İsa'nın kaydı), “ber müceb-i bâla merkûmun şerîkenden bir senede temettü'âtı 438,75 guruş” (Numan oğlu Hüseyin'in kaydı) şekillerinde verildiği gibi belirtilmektedir.

Bazı kayıtlarda ise “Yahya oğlu Yakub” (Tepecik-i Müslim köyü Hane 9 Numara 10) gibi sadece baba-oğul isimler kaydedilen şahısların emlak-ı hümayûn ortaklıklarından gelirleri “ber müceb-i bâla mûma-ileyhin şerîkenden bir senede temettü'âtı 351 guruş” örneğindeki gibi toplam temettüatta kayıtlıdır. Aşağıdaki tabloda emlak-ı hümayûn arazilerine ortak olan hane sayısı ve hâsılatları verilmiştir.

Tablo 35: Ortaklık Yapanlar ve Hâsılatları (Kuruş)

Köy Adı	Ortaklık Yapan Hane Reisleri (Hane Sayısı)	Hâsılatları	Köy Dışında Oturanlardan Ortaklık Yapanlar ve Diğerleri (Hane Sayısı)	Hâsılatları	Toplam Hane Sayısı	Toplam Hâsılat (Kuruş)
Neveçişte-i Müslim	-	-	17	918	17	918
Leşine Emlak-ı Hümayûn Çiftliği	21	4767	-	-	21	4767
Tepecik-i Müslim	3	1053	-	-	3	1053
Katrom-ı Müslim	3	814	-	-	3	814
Celhiyan/ Selhiyan	4	3744,5	1	585	5	4329,5
Kaluçe	1	465,75	-	-	1	465,75
Pelmedi-i Zımmiyâni	17	3089,5	-	-	17	3089,5
Ravonik	7	3469,75	2	600,75	9	4070,5
Turan	1	157	-	-	1	157
İzvorine-i Reaya	12	10.288,5	3	1205,75	15	11.494,25

Toplam	69	27.849	23	3309,5	92	31.158,5
---------------	-----------	---------------	-----------	---------------	-----------	-----------------

Görüldüğü gibi ortaklıktan elde edilen toplam kuruş 31.158,5 kuruştur. Bunlardan hane reislerinin kendilerinin ortaklıktan elde ettikleri gelir 27.849 kuruştur. Hane reisleri ortaklıktan en fazla İzvorine-i Reaya köyünden gelir elde ederken, en az Turan Köyünden gelir elde edilmektedir.

Neveçişte-i Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde köy dışı olarak kayıtlı şahısların elde ettikleri gelir 2123,75 kuruştur. Diğer olarak köy dışında oturduklarına dair bilgi verilmeyen Celhiyân/ Selhiyan köyünde kayıtlı Beşir oğlu Yusuf 585 kuruş, Ravonik köyünden Cumali oğlu Süleyman 337,5 kuruş ve Mustafa oğlu Hasan 263,25 kuruş olmak üzere elde ettikleri toplam gelir 1185,75 kuruştur.

3.2.3. Görice Merkez Kazasında Bağ ve Çayır Ziraatı ve Gelirleri

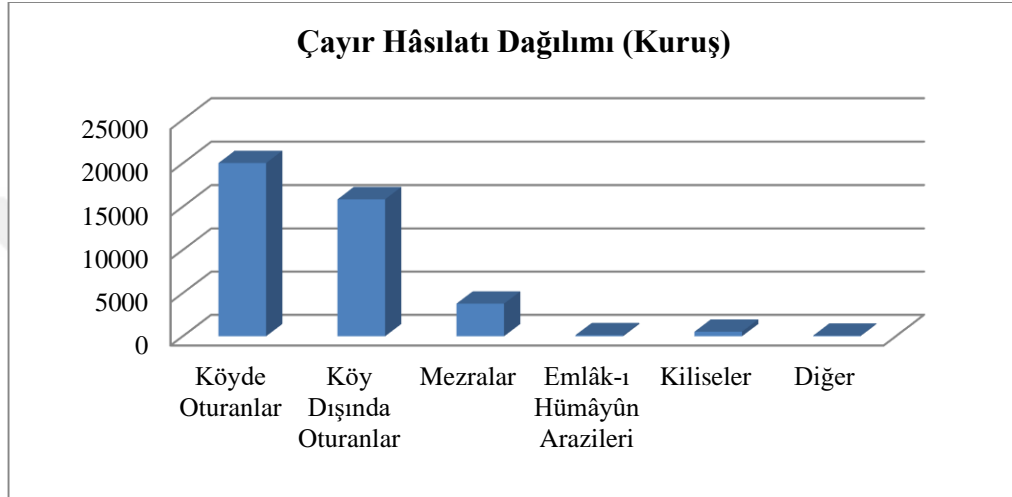
Grafik 19: Görice Merkez Kazasında Bağlardan Elde Edilen Gelir Dağılımı

Görice merkez kazasında köylerde ikamet eden hane reislerinin bağcılıktan elde ettikleri gelir 38.447,5 kuruştur (%32). Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkinlerinden olan haneler ve Görice köylerinin dışından olanlar bağ arazilerinden elde edilen gelirin toplamda 76.452,5 kuruşuna (%64) sahiptir. Bunlardan Görice köyleri sâkinlerinden bağ arazisi olan haneler 2282,5 kuruş hâsılat elde etmektedir. Görice köyleri dışından olanlar ise bağlardan 74.170 kuruş hâsılat elde etmektedir. Mezralardaki bağlardan elde edilen gelir 3977,5 kuruştur (%3). Neveçişte-i Müslim köyünde köy dışı olarak kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisine ait 7 dönüm bağ geliri 240 kuruştur. Voskob köyünde köy dışı olarak kayıtlı 2 adet kiliseye ait 4 dönüm bağ arazisinden toplam 600

kuruş (%1) gelir elde edilmektedir. Diğer olarak hane numarası verilmeksizin sadece numara ile kayıtlı köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen şahsın bağ arazisinden elde ettiği kazanç 40 kuruştur. Bağ arazilerinden tüm kazada toplamda 119.757,5 kuruş hâsılat elde edilmektedir.

Grafik 20: Görice Merkez Kazasında Çayırlardan Elde Edilen Gelir Dağılımı

Köylerde oturanların çayır arazilerinden elde ettikleri gelir 20,025 kuruş (%50) ile elde edilen gelirlerin yarısını oluşturmaktadır. Köy dışında oturanlardan Görice köyleri sakini olan haneler ve Görice köyleri dışından olanların çayırlardan elde ettikleri gelir toplamda 15.850 kuruştur (%39). Bunlardan Görice köyleri sakinlerinden olan hanelerin çayır hâsılatı 3800 kuruş iken, Görice köyleri dışından olanların çayır hâsılatı 12.050 kuruştur. Mezralara ait çayır geliri ise 3777,5 kuruştur (%10). Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisine ait 25 dönüm çayır geliri 123 kuruştur. Lavovir köyünde köy dışı olarak kayıtlı olan kilisenin çayır arazisi 2 dönüm olup kazancı 525 kuruştur (%1). Diğer olarak köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen şahıs 1 dönüm çayır arazisinden 72,5 kuruş kazanmaktadır. Böylece tüm kazada çayırdan elde edilen toplam hâsılat 40.373 kuruştur.

Tablo 36: Bağ ve Çayırlardan Elde Edilen Hâsılatın Köylere Dağılımı

Köy Adı	Bağ Hâsılatı (Kuruş)				Çayır Hâsılatı (Kuruş)			
	Köyde Oturanlar	Köy Dışında Oturanlar	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri, Kilseler ve Diğer	Toplam Hâsılat (Kuruş)	Köyde Oturanlar	Köy Dışında Oturanlar	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri, Kilseler ve Diğer	Toplam Hâsılat (Kuruş)
Neveçiste-i Müslim	515	3792,5	240	4547,5	600	100	-	700
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	-	-	-	30	60	123	213
Vovice-i Zımmiyâni	-	-	-	-	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	-	-	-	-	-	-	-	-
Trepîçke-i Zımmiyâni	640	-	-	640	20	-	-	20
Treliske-i Zımmiyâni	770	-	-	770	170	-	-	170
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	-	-	-	-	520	-	-	520
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	-	-	-	-	40	-	-	40
Tepecik-i Müslim	2282,5	60	-	2342,5	240	-	-	240
Katrom-ı Müslim	2610	142,5	-	2752,5	2637,5	4380	-	7017,5
Celhiyan/ Selhiyan	-	100	-	100	-	400	-	400
Kaluçe	1000	700	-	1700	240	-	-	240
Pelmedi-i Zımmiyâni	535	172,5	-	707,5	-	-	-	-
Kanc-i Müslim ve Reaya	-	-	-	-	1060	20	-	1080
Ravonik	-	-	-	-	-	660	-	660
Turan	-	-	-	-	40	-	-	40
Prevodine	4230	24.030	-	28.260	-	-	-	-
Vresnik-i Müslim	1810	-	-	1810	2512,5	1640	-	4152,5
Lavovir-i Müslim	-	-	-	-	6105	2005	525	8635
Voskob	19.522,5	47.355	600	68.077,5	1455	440	-	1895
Kalukare-i Müslim	380	-	-	380	1015	-	-	1015
Mehaliç-i Reaya	430	100	40	570	275	370	-	645
Kalunce-i Müslim ve Reaya	255	-	-	255	1120	200	-	1320
Pulahe	702,5	-	-	702,5	840	-	72,5	912,5
Kunman-ı Müslim	1195	-	-	1195	635	-	-	635
Vaminaniç-i Müslim	1570	-	-	1570	40	-	-	40
İzvorine-i Reaya	-	-	-	-	430	5575	-	6005
Toplam	38.447,5	76.452,5	880	115.780	20.025	15.850	720,5	36.595,5

Tabloda görüldüğü üzere tüm köylerden elde edilen bağ hâsılatı 115.780 kuruş, çayır hâsılatı 36.595,5 kuruştur. En fazla bağ geliri Voskob köyünden, en fazla çayır geliri ise Lavovir-i Müslim köyünden elde edilmektedir. Bağlardan elde edilen hâsılatın 38.447,5 kuruşu köylerde ikamet eden hane reislerine aittir. Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkinlerinden olan hanelerin ve Görice köyleri dışından olanların bağlardan elde ettikleri bağ hâsılatı toplamı 76.452,5 kuruştur. Görice köylerinde ikamet edip diğer Görice köylerinde bağ arazisi bulunanların elde ettikleri hâsılat 2282,5 kuruş ile %3'e, Görice köyleri dışından olanların ise bağlardan elde ettikleri hâsılat 74.170

kuruş ile %97'ye tekabül etmektedir. Neveçişte-i Müslim köyü Numara 40'ta kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisinin 7 dönüm bağdan 240 kuruş geliri bulunmaktadır. Voskob köyü Numara 111'deki kiliseye ait 2,5 dönüm bağdan 400 kuruş gelir, Numara 121'deki kiliseye ait 1,5 dönüm bağdan 200 kuruş gelir olmak üzere bağ arazilerinden toplam 600 kuruş hâsılat elde edilmektedir. Tabloda diğer olarak verilen köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen Mehaliç-i Reaya köyü Numara 27'de kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kıryak'ın ise 0,5 dönüm bağ arazisinden 40 kuruş kazancı vardır.

Çayır arazilerinden elde edilen hâsılatın 20.025 kuruşu köylerde oturan hane reislerine aittir. Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sakinlerinden olan hanelerin ve Görice köylerinin dışından olanların çayırlardan elde ettikleri hâsılat toplamı 15.850 kuruştur. Bunlardan Görice sâkini olan haneler çayır hâsılatından 3800 kuruş ile %24'üne, Görice dışından olanlar ise 12.050 kuruş ile %76'sına sahiptir. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 1'de bulunan 25 dönüm çayır arazisinden toplam 123 kuruş gelir elde edilmektedir. Lavovir-i Müslim köyü Numara 79'da kayıtlı kilisenin ise 2 dönüm çayırdan 525 kuruş geliri vardır. Diğer olarak verilen köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen Pulahe köyü Numara 21'de kayıtlı Temur/ Timur kerimesi Aişe Hatun'un ise 1 dönüm çayırdan 72,5 kazancı bulunmaktadır.

Tablo 37: Köyde Oturanlara Ait Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılatları

Köy Adı	Bağ Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş	Çayır Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş
Neveçişte-i Müslim	5	515	3	600
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	-	0,5	30
Vovice-i Zımmiyâni	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	-	-	-	-
Trepîçke-i Zımmiyâni	11	640	1	20
Treliske-i Zımmiyâni	20	770	4,5	170
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	-	-	5,5	520
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	-	-	1	40
Tepecik-i Müslim	30,5	2282,5	3,5	240
Katrom-ı Müslim	30,5	2610	32	2637,5
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-
Kaluçe	13	1000	6,5	240
Pelmedi-i Zımmiyâni	6,5	535	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	-	-	24,5	1060
Ravonik	-	-	-	-
Turan	-	-	1	40
Prevodine	14,5	4230	-	-
Vresnik-i Müslim	28	1810	36	2512,5
Lavovir-i Müslim	-	-	39	6105
Voskob	73,5	19.522,5	13	1455
Kalukare-i Müslim	5,5	380	19	1015

Mehaliç-i Reaya	4,5	430	3,5	275
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	5,5	255	10	1120
Pulahe	12,5	702,5	14,5	840
Kunman-ı Müslim	16,5	1195	6	635
Vaminaniç-i Müslim	13	1570	0,5	40
İzvorine-i Reaya	-	-	2,5	430
Toplam	290	38.447,5	227	20.025

Tabloda görüldüğü üzere köyde oturan hane reislerinin bağıcılıkla en yoğun olarak uğraştıkları köy Voskob köyüdür. En az uğraştıkları köy Mehaliç-i Reaya köyüdür. En fazla çayır arazisi bulunan köy Lavovir-i Müslim köyü, en az çayır arazileri bulunan köy ise Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği ve Vaminaniç-i Müslim köyleridir.

Bağıcılıktan elde edilen yıllık gelir 19.522,5 kuruş ile en fazla Voskob köyündedir. Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü 255 kuruş ile bağ arazilerinden en az gelir elde eden köydür. Leşine, Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik, Turan, Lavovir-i Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde bağ arazileri mevcut olmadığından dolayı hâsılat elde edilmemektedir.

Çayır arazilerinin yıllık gelirinin en fazla olduğu köy 2637,5 kuruş ile Katrom-ı Müslim köyü en az olduğu köy ise 20 kuruş ile Trepîçke-i Zımmiyâni köyüdür. Vovice-i Zımmiyâni, Katunlar-ı Zımmiyâni, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi-i Zımmiyâni, Ravonik ve Prevodine köylerinde çayır bulunmadığından hâsılat elde edilmemektedir.

Tablo 38: Köy Dışındakilere Ait Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılatları

Köy Adı	Görice Köyleri Sâkinleri				Görice Köyleri Dışındakiler				Toplam Bağ Hâsılat (Kuruş)	Toplam Çayır Hâsılat (Kuruş)
	Bağ Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş	Çayır Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş	Bağ Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş	Çayır Miktarı Dönüm	Hâsılat Kuruş		
Neveçişte-i Müslim	-	0	-	0	21,5	3792,5	2	100	3792,5	100
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn	-	0	-	0	-	0	1	60	-	60
Tepecik-i Müslim	1	60	-	0	-	0	-	0	60	-
Katrom-ı Müslim	0,5	42,5	13	1780	1	100	25	2600	142,5	4380
Celhiyan/ Selhiyan	-	0	-	0	1,5	100	4	400	100	400
Kaluçe	-	0	-	0	4	700	-	0	700	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	0,5	60	-	0	15	112,5	-	0	172,5	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	-	0	-	0	-	0	1	20	-	20
Ravonik	-	0	-	0	-	0	13	660	-	660
Turan	-	0	-	0	-	0	-	0	-	-
Prevodine	1	370	-	0	80,5	23.660	-	0	24.030	-
Vresnik-i Müslim	-	0	23	1350	-	0	6	290	-	1640
Lavovir-i Müslim	-	0	2	200	-	0	9,5	1805	-	2005
Voskob	9,5	1650	-	0	130,5	45.705	3	440	47.355	440

Mehaliç-i Reaya	0,5	100	2,5	270	-	0	1	100	100	370
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	-	0	1,5	200	-	0	-	0	-	200
Kunman-ı Müslim	-	0	-	0	-	0	-	0	-	-
İzvorine-i Reaya	-	0	-	0	-	0	20	5575	-	5575
Toplam	13	2282,5	42	3800	254	74.170	85,5	12.050	76.452,5	15.850

Tabloya göre köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkinlerinden olan haneler ve Görice köylerinin dışından olanların bağlardan elde ettikleri toplam kazanç 76.452,5 kuruş, çayırlardan elde ettikleri toplam kazanç ise 15.850 kuruştur. Görice köyleri sakinleri ve Görice köyleri dışından olanlar bağlardan en fazla Voskob köyünden gelir elde etmektedir. Çayırlardan ise Görice köyleri sakinleri en fazla Katrom-ı Müslim köyünden, Görice köyleri dışından olanlar ise en fazla İzvorine-i Reaya köyünden gelir elde etmektedir.

Leşine, Kanc, Ravonik, Turan, Vresnik, Lavovir, Kalunçe, Kunman ve İzvorine köylerinde bağ arazisi ve geliri yoktur. Tepecik, Kaluçe, Pelmedi, Turan, Prevodine ve Kunman köylerinde çayır arazisi ve geliri yoktur. Bazı köylerde bağ ve çayır arazilerinin dönümleri aynı olmasına rağmen elde edilen hâsılatın farklı olması toprak yapısının verimliliği ile alakalı olduğu söylenebilir.

Tablo 39: Mezralardaki Bağ ve Çayırların Miktarı ve Hâsılatı

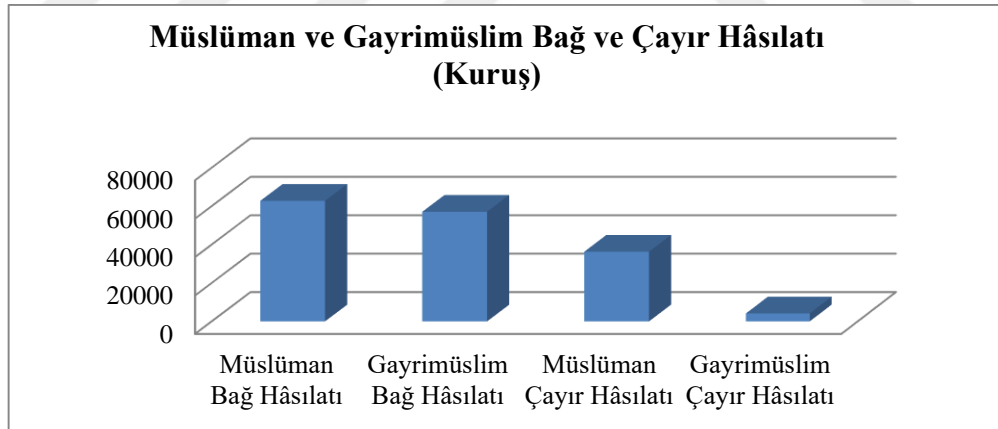
Mezra Adı	Bağ Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)	Çayır Miktarı (Dönüm)	Hâsılat (Kuruş)
Bukoviçe Mezrası	5	565	-	-
Guvayniç Mezrası	-	-	4,5	405
Partekeş Mezrası	-	-	6	520
Guraz Mezrası	-	-	10,5	690
Karbanoš Mezrası	18	3412,5	19	2162,5
Toplam	23	3977,5	40	3777,5

Görice merkez kazası mezralarındaki bağlardan elde edilen gelir 3977,5 kuruştur. Bağ arazileri Bukoviçe ve Karbanoš mezralarında bulunmaktadır. Tamamı Görice köyü sâkinlerine ait olan bağ arazilerinden Bukoviçe mezrasından 565 kuruş elde edilmektedir. Karbanoš mezrasından 3412,5 kuruş hâsılat elde edilmektedir. Karbanoš mezrasından elde edilen bu hâsılatın 3312,5 kuruşu Görice köylerinde ikamet eden hanelere ait iken, Görice köyü dışından yalnızca Numara 34'te kayıtlı Cafer oğlu Kazif'e ait 0,5 dönüm bağ arazisi hâsılatı 100 kuruştur. Guvayniç, Partekeş ve Guraz mezralarında ise bağ arazileri mevcut değildir.

Çayır arazileri bağ arazilerinden daha çok olmakla birlikte yalnızca Bukoviçe mezrasında çayır arazisi yoktur. En fazla çayır arazisi geliri Karbonoş mezrasında 2162,5 kuruştur. Guvayniç, Partekeş ve Guraz mezzarlarındaki çayır arazileri ve elde edilen hâsılâtın tamamı Görice köylerinde ikamet eden hane reislerine aittir. Karbonoş mezrasında çayır hâsılâtının 2102,5 kuruşunu Görice köylerinde ikamet eden haneler elde etmektedir. Karbonoş mezrasında Görice köyleri dışından ise Numara 56'da kayıtlı Himmet oğlu Mesud 0,5 dönüm çayır arazisinden 60 kuruş gelir elde etmektedir.

Verilen bilgilere göre Görice merkez kazasındaki köylerde ikamet eden, köy dışı olarak verilenlerden ikamet ettikleri köylerin dışında ve mezzarlarda arazisi olan Görice sakinlerinin tüm arazilerden elde ettiği hâsılât 614.638,5 kuruş ile %71'e tekabül etmektedir. Görice merkez kazası dışından olanların arazileri ve bunlardan mezzarlarda arazisi bulunanların ise tüm arazilerden elde ettiği hâsılât 245.969 kuruş ile %29'a tekabül etmektedir.

Grafik 21: Bağ ve Çayırlardan Elde Edilen Hâsılâtın Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı

Şekilden anlaşıldığı üzere bağ arazilerinden elde edilen gelirin çoğunluğu Müslümanlara aittir. Müslümanlar bağlardan 62.735 kuruş ile %52 oranında, Gayrimüslimler 57.022,5 kuruş ile %48 oranında gelir elde etmektedir. Müslümanlar çayır arazilerinden 36.273 kuruş kazanç elde etmekte olup bu rakam %90'a tekabül etmektedir. Gayrimüslimler ise çayırlardan 4100 kuruş kazanç etmekte olup %10'a tekabül etmektedir.

3.2.4. Nadasa Bırakılan Topraklar

Göriçe merkez kazasındaki köy ve mezralarda nadasa bırakılan topraklar ayrı bir şekilde kaydedilmeyip var olan ekili tarla arazilerinin hangi yıl nadasa bırakıldıkları “nadas” ya da “nadas olduğu” şeklinde yalnızca seneleriyle birlikte kayıtlıdır. Vovice-i Zımmiyâni köyü Hane 2 Numara 2’de ikamet eden hane reisi Vamir oğlu Estefan’ın

“Mezrû Tarla

Dönüm 1

Hâsılat-ı Senevî

Sene 60 nadas

Sene 61 130 guruş

Yekûn 130 guruş”

Örneğinde olduğu gibi toprakların nadasa bırakıldığı yıllar bu şekilde kayıtlıdır. Toprağın azalan verim gücünü yenilemenin yollarından biri toprağı dinlendirmek yani nadasa bırakmak olup Osmanlı çiftçisi toprağını daha çok 2 ya da 3 yılda bir kez nadasa bırakarak verim gücü kazandırmaya çalışmaktaydı. Fakat boş bırakma süresi daha çok 1 yıldır²⁰². Aşağıda nadasa bırakılan ekili tarla arazilerinin sayısı ve nadasa bırakıldıkları seneler verilmiştir.

Tablo 40: Nadasa Bırakılan Tarla Sayısı ve Nadasa Bırakıldıkları Seneler

Yerleşim Yeri	Köyde Oturanlar		Köy Dışında Oturanlar		Mezrada Kayıtlı Olanlar	
	1844	1845	1844	1845	1844	1845
Neveçiste-i Müslim	-	-	3	11	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	2	-	20	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	1	-	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	1	-	-	-	-	-
Trepçke-i Zımmiyâni	-	-	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	1	-	-	-	-	-
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	15	2	-	-	-	-
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	-	1	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	1	1	45	5	-	-
Katrom-ı Müslim	1	1	10	55	-	-
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	-	-	10	12	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	1	-	6	1	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	-	1	1	-	-	-
Ravonik	-	1	-	35	-	-
Turan	-	-	32	74	-	-
Prevodine	1	3	11	21	-	-
Vresnik-i Müslim	-	1	5	27	-	-
Lavovir-i Müslim	-	-	4	8	-	-

²⁰² Güran, “Osmanlı Tarım Ekonomisi”, 19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar, s.100-101.

Voskob	-	2	3	-	-	-
Kalukare-i Müslim	4	2	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya	-	1	-	-	-	-
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	-	1	-	50	-	-
Pulahe	-	-	-	-	-	-
Kunman-ı Müslim	6	1	-	3	-	-
Vaminaniç-i Müslim	-	1	-	-	-	-
İzvorine-i Reaya	-	2	-	15	-	-
Bukoviçe Mezrası	-	-	-	-	-	-
Guvayniç Mezrası	-	-	-	-	1	2
Partekeş Mezrası	-	-	-	-	-	3
Guraz Mezrası	-	-	-	-	3	32
Karbanoş Mezrası	-	-	-	-	17	7
Nadasa Bırakan Tarla Sayısı	32	23	130	337	21	44

Tabloya göre Görice merkez kazasında köyde oturan hane reisleri tarafından 32 adet tarlanın 1844 yılında, 23 adet tarlanın 1845 yılında nadasa bırakıldığı anlaşılmaktadır. Tüm köy ve mezralarda toprakların en fazla nadasa bırakıldığı yıl 1845 yılı olup nadasa bırakılan tarla sayısı toplamda 404 adettir. 1844 yılında ise nadasa bırakılan tarla sayısı 183 adettir. Defterde 1844 yılında 15 adet tarım arazisi ile en fazla Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyündeki toprakların nadasa bırakıldığı kayıtlıdır.

Defterde köy dışında oturanlar tarafından 337 adet arazinin 1845 yılında, 130 adet arazinin 1844 yılında nadasa bırakıldığı kayıtlıdır. Bunlardan Görice köyleri sâkinlerinden olan haneler tarafından 1844 yılında nadasa bırakılan tarla sayısının 34 adet, Görice köyleri dışından olanlar tarafından nadasa bırakılan tarla sayısının 96 adet olduğu görülmektedir. Yine Görice köyleri sâkinleri tarafından 1845 yılında 110 adet tarlanın, Görice köyleri dışında oturanlar tarafından ise 227 adet tarlanın nadasa bırakıldığı kayıtlıdır.

Mezralardaki nadasa bırakılan tarlaların 21 adedi 1844 yılında, 44 adedi ise 1845 yılındadır. Toprakların en fazla Neveçište, Leşine, Istratopove/ Stratopove, Tepecik, Katrom, Kaluçe, Turan, Prevodine, Ravonik, Vresnik, Kalunçe, İzvorine köyleri ve Guraz, Karbanoş mezralarında nadasa bırakılmasının sebebi olarak bu bölgelerin diğer yerlere oranla daha kurak olduğu ve tarım ürünü yetiştirmek için toprağın bir sene boş kalıp biriken yağışlardan yararlanması gerektiği söylenebilir. Trepçiçe, Celhiyan/ Selhiyan, Pulahe köyleri ve Bukoviçe mezrasında nadasa bırakılan toprak bulunmamaktadır.

3.2.5. Görice Merkez Kazasında Tarım Ürünleri ve Âşar Vergisi Alınan Ürünler

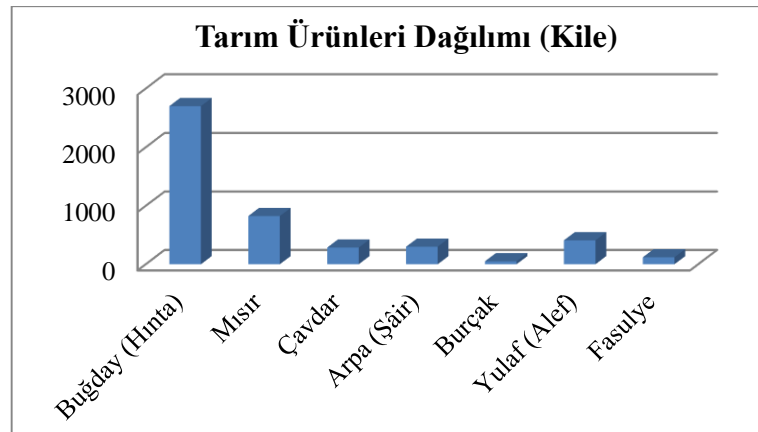
Görice merkez kazasında tarla tarımında yetiştirilen zirai ürünler; hınta (buğday²⁰³), mısır, çavdar, şaîr (arpa²⁰⁴), burçak, alef (hayvan yemi, ot, saman, yulaf²⁰⁵) ve fasulyedir. Hubûbat çeşidinin fazla olmasının nedeni bu bölgede bulunan toprakların verimli ve sulak araziler olduğunun ve tarıma elverişli iklim ve toprak yapısından kaynaklandığının kanıtıdır. Zengin hububat ürünlerinin üretimi, insanların temel gıda maddelerini tarımdan elde ettiklerini ortaya koymaktadır.

Defterde “*A’şâr ve rüsûmât olarak sene-i sâbıkada bir senede vermiş olduğu*”, “*Â’şar ve rüsûmat olarak bir senede vermiş olduğu*” şeklinde zirai ürünlerin çeşidi, kilosu ve verilen vergi miktarları kayıtlıdır. Zirai ürünlerin kayıtları Neveçişte-i Müslim köyü Hane 1 Numara 1’deki örnekte verildiği gibi

<i>Hınta kile 6</i>	<i>Mısır kile 1,5</i>	<i>Çavdar kile 2</i>
<i>Beher 13</i>	<i>Beher 7,5</i>	<i>Beher 7,5</i>
<i>Guruş 78</i>	<i>Guruş 11,25</i>	<i>Guruş 15</i>
<i>Yekûn guruş 104,25</i>		

Şeklinde.

Grafik 22: Görice Merkez Kazasında Tarla Tarımından Elde Edilen Ürünlerin Dağılımı (Kile)

²⁰³ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.416.

²⁰⁴ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.1139.

²⁰⁵ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.29.

Görice merkez kazasına bağlı köy ve mezralarda bulunan tarım ürünleri yukarıda verildiği gibidir. Buna göre tarla tarımında toplamda en fazla yetiştirilen ürün çeşidi 2701 kile (%57) ile buğday olup tüm tarım ürünleri içerisinde elde edilen ürün çeşitinin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Buğday, un veya yem üretiminde ana besin maddesi olarak kullanıldığından dolayı hem insan hem de hayvanların ana gıda maddesidir. Dolayısıyla temel geçim kaynağı ziraat ve hayvancılık olan Görice merkez kazasında tarım ürünleri içerisinde buğday üretiminin yaygın olması gayet tabiidir. Yine buğday üretimi için bölge ikliminin elverişli olması da etkilidir. Buğdaydan sonra en fazla üretimi yapılan tarım ürünü olarak 825,5 kile ile mısır (%18) gelmektedir. Daha sonra sırasıyla 410 kile yulaf (%9), 300,5 kile arpa (%6), 285,5 kile çavdar (%6), 120 kile fasulye (%3) ve 51 kile burçak (%1) yetiştirilmektedir.

Kile Arapça'da "ölçek" anlamına gelmektedir²⁰⁶. Hububat ölçülerinden olan kile Osmanlı Devleti'nde en yaygın kullanılan ölçü birimiydi. Osmanlı Devleti'nin resmi ölçüğü olan ve Akdeniz tüccarının "kilo de Constantinople" şeklinde sözünü ettiği İstanbul kilesi XVI. yüzyılda 20 okka yani 25,6589 kg buğday ve un, 23,093 kg arpa almaktaydı²⁰⁷. Görice Temettuat Defterinde buğdayın kilesi 13 kuruş; arpanın kilesi 8 kuruş; mısır, çavdar ve burçağın kilesi 7,5 kuruş; yulaf ve fasulyenin kilesi ise 2,5 kuruş olarak kayıtlıdır.

Tablo 41: Köyde Oturanlara Ait Tarım Ürünleri

Köy Adı	Buğday (Hinta)	Mısır	Çavdar	Arpa (Şâir)	Burçak	Yulaf (Alef)	Fasulye	Toplam Kile
Neveçişte-i Müslim	80,5	22	7	3	2	9	-	123,5
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	5,5	1,5	-	-	-	-	-	7
Vovice-i Zımmiyâni	36	8,5	11	-	-	8	-	63,5
Katunlar-ı Zımmiyâni	19	-	-	-	-	-	-	19
Trepîçke-i Zımmiyâni	0,5	-	7	12,5	-	24	-	44
Treliske-i Zımmiyâni	15,5	-	-	3,5	-	19	-	38
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	17,5	-	1	4	-	1	-	23,5
Grekovice-i/ Krekovicke-i Müslim	13	-	3	2,5	-	5	1	24,5
Tepecik-i Müslim	171	43,5	14,5	1	9,5	22	-	261,5
Katrom-ı Müslim	65,5	32	3	12	4,5	35	-	152
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	48	14	13	14,5	1	-	-	90,5
Pelmedi-i Zımmiyâni	1,5	11,5	-	-	-	-	-	13

²⁰⁶ Devellioğlu, *Aynı eser*, 598.

²⁰⁷ Cengiz Kallek, "Kile", *DİA*, C.25, TDV Yayınları, İstanbul 2002, s.568-569.

Kanc-ı Müslim ve Reaya	90	1,5	31,5	-	-	15	6	144
Ravonik	3	1	-	-	-	1	-	5
Turan	24	-	-	5,5	-	6	-	35,5
Prevodine	49	-	2	32	-	-	-	83
Vresnik-i Müslim	148	171	62,5	-	2	19	3	405,5
Lavovir-i Müslim	100,5	45,5	1	1	5,5	24,5	14	192
Voskob	109,5	69	7	-	-	2	2	189,5
Kalukare-i Müslim	39,5	54,5	-	2,5	-	4	-	100,5
Mehaliç-i Reaya	33	6	1	4	-	3	-	47
Kalunce-i Müslim ve Reaya	147	64,5	14	13,5	3	55,5	11	308,5
Pulahe	29,5	39	7	-	-	6	1	82,5
Kunman-i Müslim	61	23,5	-	7,5	1	6	-	99
Vaminaniç-i Müslim	30	-	-	29	-	-	-	59
İzvorine-i Reaya	16	9,5	1	31,5	-	6	3	67
Toplam Kile	1353,5	618	186,5	179,5	28,5	271	41	2678

Tabloda görüldüğü üzere Görice merkez kazasında tüm ürün çeşitlerinin üretildiği köyler Lavovir-i Müslim ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyleridir. Toplamda en fazla üretim yapan köy ise 405,5 kile ile Vresnik-i Müslim köyüdür. Köyde oturanların üretimini yaptığı tarım ürünleri içerisinde ilk sırada buğday yer almaktadır. En fazla buğday Tepecik-i Müslim köyünde 171 kile, en az buğday Trepicke-i Zımmiyâni köyünde sadece Hane 1 Numara 1’de ikamet eden Kosta oğlu Soter tarafından 0,5 kile yetiştirilmektedir. Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde ise sadece Hane 7 Numara 8’de ikamet eden Çeçi oğlu Petre 1,5 kile buğday üretmektedir. Celhiyan/ Selhiyan köyünde buğday üretimi yoktur. Köy başına düşen ortalama buğday kilesi 50.12, hane başına düşen ortalama buğday kilesi ise 1.11’dir.

Köylerde ikinci sırada yetiştirilen tarım ürünü mısırdır. Mısır üretimi Vresnik-i Müslim köyünde 171 kile ile en fazla, Ravonik köyünde Hane 9 Numara 14’te ikamet eden Ali oğlu Kazif tarafından 1 kile ile en az yapılmaktadır. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde yalnızca Hane 19 Numara 20’de kayıtlı Kirko oğlu Naon 1,5 kile mısır üretmektedir. Kanc köyünde 3 hane 0,5’er kile ile toplamda 1,5 kile mısır yetiştirilmektedir. Katunlar-ı Zımmiyâni, Trepicke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Grekove-i/ Krekove-i Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Turan, Prevodine ve Vaminaniç-i Müslim köylerinde ise mısır üretimi yoktur.

Çavdar en fazla Vresnik-i Müslim köyünde 62,5 kile üretilmektedir. En az çavdar üretimi Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyünde iki hane tarafından 0,5’er kile ile toplamda 1 kile, Lavovir-i Müslim köyünde Hane 30 Numara 30’da ikamet eden Cafer oğlu Hüseyin, Mehaliç-i Reaya köyünde Hane 1 Numara 1’de ikamet eden Naon oğlu Arkir, İzvorine-i Reaya köyünde Hane 1 Numara 2’de ikamet eden Çati oğlu Vasil

tarafından 1'er kile olarak yapılmaktadır. Leşine, Katunlar, Treliske, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi, Ravonik, Turan, Kalukare, Kunman ve Vaminaniç köylerinde çavdar üretimi bulunmamaktadır.

Arpa en fazla 32 kile ile Prevodine köyünde üretilmiştir. En az arpa üretimi Tepecik-i Müslim köyünde ikamet eden Hane 44 Numara 45'te ikamet eden Elmas oğlu Hasan ve Lavovir-i Müslim köyü Hane 33 Numara 33'te ikamet eden Mustafa oğlu Ahmed tarafından 1'er kile olarak yapılmaktadır. Leşine, Vovice, Katunlar, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi, Kanc, Ravonik, Vresnik, Voskob ve Pulahe köylerinde arpa üretimi yoktur.

Burçak 9,5 kile ile en fazla Tepecik-i Müslim Köyünde, en az ise Kaluçe köyü Hane 18 Numara 18'de kayıtlı İdris oğlu Mehmed ve Kunman-ı Müslim köyü Hane 37 Numara 37'de kayıtlı Emin oğlu Muharrem tarafından 1'er kile burçak üretilmektedir. Leşine, Vovice, Katunlar, Trepıçe, Treliske, Istratopove/ Stratopove, Grekovice/ Krekovic, Celhiyan/ Selhiyan, Pelmedi, Kanc, Ravonik, Turan, Prevodine, Voskob, Kalukare, Mehaliç, Pulahe, Vaminaniç ve İzvorine köylerinde burçak üretimi yapılmamaktadır.

Yulafın en fazla üretildiği köy 55,5 kile ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyüdür. Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü Hane 16 Numara 16'da ikamet eden Durov oğlu Nikol ve Ravonik köyü Hane 9 Numara 14'te ikamet eden Ali oğlu Kazif 1'er kile ile en az yulafı üretmektedir. Leşine, Katunlar, Celhiyan/ Selhiyan, Kaluce, Pelmedi, Prevodine ve Vaminaniç köylerinde yulaf yetiştirilmemektedir.

Fasulye en fazla Lavovir-i Müslim köyünde 14 kile üretilmektedir. En az Grekovic-i/ Krekovic-i Müslim köyünde Hane 54 Numara 54'te ikamet eden İsmail oğlu Çavuş ve Pulahe köyünde Hane 11 Numara 11'de ikamet eden Abdulhalil oğlu Cafer tarafından 1'er kile fasulye üretilmektedir.

Tablo 42: Köy Dışında Oturanlara Ait Tarım Ürünleri

Köy Adı	Buğday (Hinta)	Mısır	Çavdar	Arpa (Şâir)	Burçak	Yulaf (Alef)	Fasulye	Toplam Kile
Neveçişte-i Müslim	33	10	-	0,5	-	-	3	46,5
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	21,5	-	4,5	-	-	3	-	29
Tepecik-i Müslim	206	-	-	-	-	2	-	208

Katrom-ı Müslim	172	-	0,5	1	1	17,5	4	196
Celhiyan/ Selhiyan	61	2,5	3	8	2	13	2	91,5
Kaluçe	30,5	5	1	4	-	-	-	40,5
Pelmedi-i Zımmiyâni	41	12,5	3	3	2	-	3	64,5
Kanc-ı Müslim ve Reaya	1	-	1	-	-	-	-	2
Ravonik	138,5	5	15,5	9,5	4	25	5	202,5
Turan	227,5	-	-	4,5	2,5	2,5	-	237
Prevodine	24	1	-	-	5	-	2	32
Vresnik-i Müslim	16,5	2,5	5,5	0,5	2	2	5	34
Lavovir-i Müslim	8,5	1	-	-	-	5	-	14,5
Voskob	11	2,5	-	-	-	-	-	13,5
Mehaliç-i Reaya	30,5	21	-	-	-	1	1	53,5
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	91,5	-	-	-	-	4	-	95,5
Kunman-ı Müslim	3,5	1,5	-	-	1	-	2	8
İzvorine-i Reaya	127,5	85	51,5	88	-	44	40	436
Toplam Kile	1245	149,5	85,5	119	19,5	119	67	1804,5

Köy dışında oturanlar olarak Görice köylerinin sâkini olan haneler ve Görice köyleri dışından olanların tarım ürünü toplamda 1804,5 kiledir. Bunun 419 kilesi (%23) Görice köyleri sâkinlerine, 1385,5 kilesi (%77) ise Görice köyleri dışından olanlara aittir. Bütün ürünlerin üretildiği köyler Celhiyan/ Selhiyan, Ravonik ve Vresnik-i Müslim köyüdür. En fazla üretim yapan köy ise toplamda 436 kile ile İzvorine-i Reaya köyüdür.

Köy dışında oturan olarak verilenlerden ikamet ettikleri köylerin dışındaki diğer Görice köylerinde arazisi bulunan hanelere ait tarım ürünleri, kilesi ve kayıtlı oldukları köyler şu şekildedir:

Buğday; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 8,5 kile, Tepecik-i Müslim köyü 154,5 kile, Katrom-ı Müslim köyü 39,5 kile, Kaluçe köyü 16 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 0,5 kile, Ravonik köyü 2,5 kile, Turan köyü 22 kile, Prevodine köyü 2,5 kile, Vresnik-i Müslim köyü 10,5 kile, Lavovir-i Müslim köyü 4,5 kile, Voskob köyü 1 kile, Mehaliç-i Reaya köyü 29,5 kile ve Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü 78,5 kile olmak üzere toplam 370 kiledir.

Mısır; Kaluçe köyü 2 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 0,5 kile, Lavovir-i Müslim köyü 1 kile ve Mehaliç-i Reaya köyü 19,5 kile olmak üzere toplam 23 kiledir.

Çavdar; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 3,5 kile, Katrom-ı Müslim köyü 0,5 kile ve Vresnik-i Müslim köyü 3,5 kile olmak üzere toplam 7,5 kiledir.

Arpa; Kaluçe köyü 2 kile ve Vresnik-i Müslim köyü 0,5 kile olmak üzere toplam 2,5 kiledir.

Burçak; Vresnik-i Müslim köyü 2 kiledir.

Yulaf; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 1 kile, Tepecik-i Müslim köyü 1 kile, Vresnik-i Müslim köyü 1 kile, Lavovir-i Müslim köyü 5 kile, Mehaliç-i Reaya köyü 1 kile ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 2 kile olmak üzere toplam 11 kiledir.

Fasulye; Prevodine köyü 2 kile, Mehaliç-i Reaya köyü 1 kile olmak üzere toplam 3 kiledir.

Göriçe köyleri dışından olanlara aittarım ürünleri, kilesi ve kayıtlı oldukları köyler ise şu şekildedir:

Buğday; Neveçişte-i Müslim köyü 33 kile, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 13 kile, Tepecik-i Müslim köyü 51,5 kile, Katrom-ı Müslim köyü 132,5 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 61 kile, Kaluçe köyü 14,5 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 40,5 kile, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 1 kile, Ravonik köyü 136 kile, Turan köyü 205,5 kile, Prevodine köyü 21,5 kile, Vresnik-i Müslim köyü 6 kile, Lavovir-i Müslim köyü 4 kile, Voskob köyü 10 kile, Mehaliç-i Reaya köyü 1 kile, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 13 kile, Kunman-ı Müslim köyü 3,5 kile ve İzvorine-i Reaya köyü 127,5 kile olmak üzere toplam 875 kiledir.

Mısır; Neveçişte-i Müslim köyü 10 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 2,5 kile, Kaluçe köyü 3 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 12 kile, Ravonik köyü 5 kile, Prevodine köyü 1 kile, Vresnik-i Müslim köyü 2,5 kile, Voskob köyü 2,5 kile, Mehaliç-i Reaya köyü 1,5 kile, Kunman-ı Müslim köyü 1,5 kile ve İzvorine-i Reaya köyü 85 kile olmak üzere toplam 126,5 kiledir.

Çavdar; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 1 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 3 kile, Kaluçe köyü 1 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 3 kile, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 1 kile, Ravonik köyü 15,5 kile, Vresnik-i Müslim köyü 2 kile ve İzvorine-i Reaya köyü 51,5 kile olmak üzere toplam 78 kiledir.

Arpa; Neveçişte-i Müslim köyü 0,5 kile, Katrom-ı Müslim köyü 1 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 8 kile, Kaluçe köyü 2 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 3 kile, Ravonik köyü 9,5 kile, Turan köyü 4,5 kile ve İzvorine-i Reaya Köyü 88 kile olmak üzere toplam 116,5 kiledir.

Burçak; Katrom-ı Müslim köyü 1 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 2 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 2 kile, Ravonik köyü 4 kile, Turan köyü 2,5 kile, Prevodine köyü 5 kile ve Kunman-ı Müslim köyü 1 kile olmak üzere toplam 17,5 kiledir.

Yulaf; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 2 kile, Tepecik-i Müslim köyü 1 kile, Katrom-ı Müslim köyü 17,5 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 13 kile, Ravonik köyü 25 kile, Turan köyü 2,5 kile, Vresnik-i Müslim köyü 1 kile, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 2 kile ve İzvorine-i Reaya köyü 44 kile olmak üzere toplam 108 kiledir.

Fasulye; Neveçişte-i Müslim köyü 3 kile, Katrom-ı Müslim köyü 4 kile, Celhiyan/Selhiyan köyü 2 kile, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 3 kile, Ravonik köyü 5 kile, Prevodine köyü 2 kile, Vresnik-i Müslim köyü 3 kile, Kunman-ı Müslim köyü 2 kile ve İzvorine-i Reaya köyü 40 kile olmak üzere toplam 64 kiledir.

Buğday 1245 kile ile en fazla üretilen tahıl çeşitidir. Buğday en fazla 227,5 kile ile Turan köyünde, en az 1 kile ile Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü Numara 23'te kayıtlı olan Ali oğlu Kaya tarafından üretilmektedir. Tüm köylerde buğday yetiştirilmektedir. *Mısırın* en fazla üretildiği köy İzvorine-i Reaya köyü olup, 85 kiledir. En az mısır ise Prevodine köyü Numara 98'de kayıtlı Hasan oğlu Salih ve Lavovir-i Müslim köyü Numara 66'da kayıtlı Cafer oğlu Said tarafından 1'er kile üretilmektedir. Leşine, Tepecik, Katrom, Kanc, Turan, Lavovir ve Kalunce köylerinde mısır üretimi yoktur. *Çavdar* 51,5 kile ile en fazla İzvorine-i Reaya köyünde üretilmektedir. En az çavdar üretimini 0,5 kile ile Katrom-ı Müslim köyü Numara 140'ta kayıtlı Ali oğlu Kazif yapmaktadır. Kaluçe köyünde sadece Numara 16'da kayıtlı Mehmed oğlu İbrahim, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyünde Numara 23'te kayıtlı Ali oğlu Kaya 1'er kile mısır üretimi yapmaktadır. Celhiyan/ Selhiyan köyünde ise Numara 1'deki Süleyman Bey oğlu Şahsuvar Bey 1 kile ve Numara 5'teki Murtaza oğlu Osman 2 kile çavdar üretmektedir. Neveçişte, Tepecik, Turan, Prevodine, Lavovir, Voskob, Mehaliç, Kalunce ve Kunman köylerinde çavdar yetiştirilmemektedir. *Arpanın* üretimi en fazla İzvorine-i Reaya köyünde yapılmaktadır. En az Neveçişte-i Müslim köyü Numara 60'taki Hacı Tahir oğlu Hacı Selman ve Vresnik-i Müslim köyü Numara 107'deki İslam oğlu Elmas tarafından 0,5'er kile üretilmektedir. Katrom-ı Müslim köyünde sadece Numara 138'deki Mikdat Bey oğlu Rüstem Bey 1 kile ve Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde sadece Numara 1'deki Salih Bey oğlu Banuş Bey 3 kile arpa üretmektedir. Leşine, Tepecik, Kanc, Prevodine, Lavovir, Voskob, Mehaliç, Kalunce ve Kunman köylerinde arpa üretimi bulunmamaktadır. *Burçak* en fazla Prevodine köyünde 5 kile üretilmektedir. Burçak üretimi en az ise Katrom-ı Müslim köyü Numara 74'te kayıtlı Kiryo oğlu Timko tarafından 1 kile ve Kunman-ı Müslim köyü Numara 49'daki Mehmed oğlu Talha ve Numara 50'deki Salih oğlu Banuş tarafından

0,5'er kile olmak üzere üretimi yapılmaktadır. Neveçište, Leşine, Tepecik, Kaluče, Kanc, Lavovir, Voskob, Mehalič, Kalunce ve İzvorine köylerinde ise burçak üretilmemektedir. *Yulaf* üretiminin en çok yapıldığı yer İzvorine-i Reaya köyüdür. Mehalič-i Reaya köyü Numara 36'daki Abdullah oğlu Hasan sadece 1 kile yulaf üretmektedir. Tepecik-i Müslim köyünde sadece Numara 66'da kayıtlı Ali oğlu Timur/Timur ve Numara 95'te kayıtlı İbrahim oğlu Galoş 1'er kile ve Vresnik-i Müslim köyünde Numara 101'de kayıtlı Hüseyin oğlu Murad ve Numara 102'de kayıtlı Hüseyin oğlu Hacı 1'er kile yulaf üretmektedir. Neveçište, Kaluče, Pelmedi, Kanc, Prevodine, Voskob ve Kunman köylerinde yulaf üretimi bulunmamaktadır. *Fasulyenin* en fazla üretildiği köy İzvorine-i Reaya köyüdür. Mehalič-i Reaya köyü Numara 40'taki Osman oğlu Banuş tarafından 1 kile yapılmaktadır. Celhiyan/ Selhiyan köyünde sadece Numara 5'teki Murtaza oğlu Osman 2 kile, Prevodine köyünde sadece Numara 88'deki Yahya oğlu Ömer ve Numara 89'deki Beşir oğlu Hayrullah 1'er kile, Kunman-ı Müslim köyünde ise sadece Numara 47'deki İsmail oğlu Salih ve Numara 51'deki Hüseyin oğlu Nureddin fasulye üretimi yapmaktadır.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 1'deki Emlâk-ı Hümâyûn arazisine ait 18 kile buğday, 23 kile mısır, 1 kile çavdar ve 2 kile fasulye vardır. Ayrıca hane reisi olmayıp köy dışında oturduklarına dair bilgi de verilmeyen Ravonik köyü Numara 26'da kayıtlı Mehmed oğlu Saadeddin 1 kile arpa, Mehalič-i Reaya köyü Numara 27'de kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak 3 kile buğday, Pulahe köyü Numara 21'de kayıtlı Timur/Timur kerimesi Aişe Hatun 1 kile buğday, 1 kile mısır ve 0,5 kile çavdar üretimi yapmaktadır. Bu ürünler de eklendiğinde toplamda 1855 kile üretim yapılmaktadır.

Tablo 43: Mezralarda Kayıtlı Tarım Ürünleri

Mezra Adı	Buğday (Hinta)	Mısır	Çavdar	Arpa (Şâir)	Burçak	Yulaf (Alef)	Fasulye	Toplam Kile
Bukoviçe Mezrası	15	-	-	1	-	-	-	16
Guvayniç Mezrası	8,5	-	-	-	-	-	-	8,5
Partakeş Mezrası	3,5	-	-	-	1,5	10	8	23
Guraz Mezrası	16	24	11	-	-	3	1	55
Karbanoş Mezrası	37,5	10	1	-	1,5	7	1	58
Toplam Kile	80,5	34	12	1	3	20	10	160,5

Görice merkez kazası mezzalarında tarım ürünleri içerisinde 80,5 kile ile en fazla buğday yer almaktadır. Buğdayın en çok üretildiği yer 37,5 kile ile Karbanoş mezzasıdır. Karbanoş mezzasında Görice köylerinde ikamet eden hane reislerine ait tarım ürünleri; 30,5 kile buğday, 10 kile mısır, 1 kile çavdar, 1 kile burçak ve 6 kile yulaf olmak üzere toplam 48,5 kiledir. Görice köyleri dışından olanlara ait tarım ürünleri ise; 7 kile buğday, 0,5 kile burçak, 1 kile yulaf ve 1 kile fasulye olmak üzere toplam 9,5 kiledir. Diğer mezzalardaki tüm tarım ürünleri Görice köylerinde ikamet edenlere aittir.

En az Partekes mezzasında yetiştirilen buğday üretimi tüm mezzalarda mevcuttur. Mısır, Guraz mezzasında 24 kile ve Karbanoş mezzasında 10 kile üretilmektedir. Bukoviçe, Guvayniç ve Partekes mezzalarında mısır üretimi yoktur. Çavdar üretimi Guraz mezzasında 11 kiledir. Karbanoş mezzasında ise sadece Numara 1’de kayıtlı Musa oğlu Murtaza ve Numara 12’de kayıtlı Ferhad oğlu Timur/ Timur tarafından 0,5’er kile çavdar üretimi yapılmaktadır. Bukoviçe, Guvayniç ve Partekes mezzalarında çavdar üretilmemektedir. Arpa yalnızca Bukoviçe mezzası Numara 8’de kayıtlı Molla Halil oğlu Ali tarafından 1 kile üretilmektedir. Diğer mezzalarda arpa üretimi yoktur. Burçak, Partekes mezzası Numara 7’de kayıtlı Bekir oğlu Mersin tarafından 1,5 kile ve Karbanoş mezzası Numara 7’de kayıtlı Cafer oğlu Said, Numara 23’te kayıtlı Talib oğlu Nureddin ve Numara 42’de kayıtlı Nureddin oğlu Sinan tarafından 0,5’er kile olmak üzere toplamda 1,5 kile üretilmektedir. Bukoviçe, Guvayniç ve Guraz mezzalarında burçak üretimi yoktur. Yulaf en fazla Partekes mezzasında üretilmekte olup, en az Guraz mezzasında Numara 25’te kayıtlı Mustafa oğlu Numan, Numara 34’te kayıtlı Kasım oğlu İsmail ve Numara 48’de kayıtlı Murad oğlu Çavuş tarafından 1’er kile üretilmektedir. Bukoviçe ve Guvayniç mezzalarında ise yulaf üretimi bulunmamaktadır. Fasulye en çok Partekes mezzasında üretimi yapılan ürün çeşitidir. Guraz mezzası Numara 13’te kayıtlı Abbas oğlu Zeynel ve Karbanoş mezzası Numara 42’de kayıtlı Nureddin oğlu Sinan tarafından 1’er kile olarak üretilmektedir. Bukoviçe ve Guvayniç mezzalarında fasulye yetiştirilmemektedir. Ürün çeşitinin en fazla bulunduğu mezra ise Karbanoş mezzasıdır. Burada sadece arpa üretimi yoktur.

Görice merkez kazasında âşar vergisi, tarım ürünleri, üzüm ve çayır alanları üzerinden tahsil edilmekteydi. Çayır alanlarından alınan vergi “â‘şar-ı giyâh” olarak geçmektedir. Aşağıda âşar vergisi alınan ürünler ve miktarları verilmiştir.

Tablo 44: Âşar Vergisinin Dağılımı (Kuruş)

Ürünler	Köyde Oturanlardan Alınan (Kuruş)	Köy Dışında Oturanlardan Alınan (Kuruş)	Mezralardan Alınan (Kuruş)	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri, Kiliseler ve Diğer (Kuruş)	Toplam (Kuruş)
Buğday (Hinta)	17.595,5	16.185	1046,5	286	35.113
Mısır	4635	1121,25	255	180	6191,25
Çavdar	1398,75	641,25	90	11,25	2141,25
Arpa (Şâir)	1436	952	8	8	2404
Burçak	213,75	146,25	22,5	-	382,5
Yulaf (Alef)	677,5	297,5	50	-	1025
Fasulye	102,5	167,5	25	5	300
Üzüm	1969,25	3873,5	151	110	6103,75
Giyâh	1031,5	793,75	239,5	71,25	2136
Toplam/ Kuruş	29.059,75	24.178	1887,5	671,5	55.796,75

Tabloda görüldüğü gibi ürünlerden toplamda 55.796,75 kuruş âşar vergisi alınmaktadır. En fazla âşar vergisi köyde oturanlardan 29.059,75 kuruş (%52) ile elde edilmektedir. Köy dışında oturanlardan Görice köyleri sâkinleri ve Görice köyleri dışından olanlardan toplam 24.178 kuruş (%43) alınmaktadır. Bunlardan Görice köyleri sâkini olan hanelerinden alınan âşar vergisi 5417,5 kuruş (%22) iken, Görice köyleri dışından olanlardan ise 18.760,5 kuruş (%78) vergi tahsil edilmektedir. Mezralardan ise 1887,5 kuruş (%4) âşar vergisi alındığı anlaşılmaktadır²⁰⁸.

Neveçişte-i Müslim köyündeki Emlâk-ı Hümâyûn arazisinden alınan âşar vergisi üzümünden 80 kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyündeki Emlâk-ı Hümâyûn arazisinden alınan âşar vergisi buğdaydan 234 kuruş, mısırdan 172,5 guruş, çavdardan 7,5 kuruş ve fasulyeden 5 guruş, giyâh yani çayır arazisi üzerinden 41 kuruştur. Lavovir-i Müslim köyü Numara 79'daki kiliseden giyâh olarak 26,5 kuruş, Voskob köyü Numara 111'deki kiliseden üzümünden 20 kuruş ve Numara 121'deki kiliseden üzüm üzerinden 10 kuruş vergi âşar vergisi alınmaktadır. Diğer olarak hane sayıları ve köy dışında oturduklarına dair bilgi de verilmeyen Ravonik köyü Numara 26'da kayıtlı Mehmed oğlu Saadeddin arpadan 8 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü Numara 27'de kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kıryak buğdaydan 39 kuruş, Pulahe köyü Numara 21'de kayıtlı Timur/Temur kerimesi Aişe Hatun buğdaydan 13 kuruş, mısırdan 7,5 kuruş ve çavdardan 3,75 guruş ve giyâh üzerinden 3,75 kuruş âşar vergisi vermektedir. (%1)

²⁰⁸ Âşar vergisi ile ilgili ayrıntılı bilgi *Görice Merkez Kazasında Tahsil Edilen Vergi Türleri* başlığının "Âşar Vergisi" alt başlığı altında verilmiştir.

Âşar alınan tarım ürünleri içerisinde en fazla gelir buğdaydan 35.113 kuruş (%63) elde edilmektedir. Buğdaydan en fazla Tepecik-i Müslim köyü, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü ve Karbanoş mezrasından vergi geliri elde edilmektedir. En az âşar vergisi gelirinin elde edildiği yerleşim yerleri ise Trepîçke-i Zımmiyâni köyü, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü ve Partekes mezrasıdır. Buğdaydan sonra sırasıyla mısır (%11), üzüm (%11), arpa (%4), çavdar (%4), giyâh (%4), yulaf (%2), burçak (%1) ve fasulyeden (%0) âşar vergisi alınmaktadır.

3.3. HAYVANCILIK

Osmanlı Devleti'nde tarımın yanında hayvancılık faaliyetleri de ülke ekonomisinin en önemli gelir kaynakları arasındaydı. Osmanlı şehir ve kasabalarında ailelerin birçoğu kendi günlük süt ve süt ürünleri ihtiyacını karşılamak amacıyla birkaç koyun, keçi, inek gibi sağman hayvan beslemekteydi. At, katır, deve, manda ve öküz gibi hayvanlar binek, taşıma ve toprağı işlemede çekim aracı olarak kullanılmakta olup bunlar aynı zamanda savaş lojistiği açısından ayrı bir öneme sahiptiler²⁰⁹. Anadolu'da İstanbul, Edirne, Bursa gibi şehirler hayvan ihtiyaçlarını Rumeli'den karşılamakta, Rumeli'deki cepler²¹⁰ büyük şehirlerin özellikle İstanbul'un ve ordunun et ihtiyacı için devlete et taahhüdünü yerine getirmekteydi²¹¹.

Göriçe merkez kazasında temel geçim kaynağı ziraat ve hayvancılıktır. Defterde köylerdeki hayvanların kaç adet (re's) olduğu, hâsılat-ı senevî olarak hayvanlardan elde edilen gelirler ve sağman, erkek-dişi, semerli, binek şeklinde hayvanlara ait özellikler verilmektedir. Köylerde etinden, sütünden ve yününden yararlanan büyükbaş ve küçükbaş hayvanların içerisinde süt veren inek, manda, koyun ve keçi için "*sağman*" ifadesi kullanılmaktadır.

Köylerde eti, sütü ve yünü için inek, manda, buzağı, koyun, keçi, koç, kuzu, oğlak gibi hayvanlar yetiştirilmektedir. Tarlaların üretime elverişli hale getirilmesi için sürülmesinde kullanılan hayvanlar öküz ve katırdır. Yük ve binek hayvanları ise başta merkep olmak üzere, katır, at (beygir/bargir), tay ve kısraaktır. Defterde hayvanlardan özelliği olanlar "*sağman*", "*erkek-dişi*", "*semerli*" ve "*binek*" şeklinde kayıtlıdır. Yine

²⁰⁹ Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003, s.221. Ertan Gökmen, "XIX. Yüzyıl Ortalarında Alaşehir'de Tarım ve Hayvancılık", *Akademik Bakış Dergisi*, C.3, S.6, Yaz 2010, s.228.

²¹⁰ Sığır ve daha çok koyun getirerek kasaplara satan büyük tüccar. bk. Devellioğlu, *Aynı eser*, s.147.

²¹¹ Tabakoğlu, *Türk İktisat...*, s.221.

yiyecek ihtiyacı için ya da ticari amaçla yapılan arıcılık bölgede yapılan bir diğer hayvancılık faaliyetidir.

27 Köyde 1.938 büyükbaş, 8.273 küçükbaş ve 1.123 yük ve binek olmak hayvanı üzere toplam 11.334 hayvan mevcuttur. Görüldüğü üzere köylerde en fazla hayvan grubunu küçükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. Köy başına ortalama 419,77 hayvan düşmektedir. Arıcılıktan elde edilen 760 kuruş dâhil tüm hayvanların toplam geliri 44,454 kuruştur. Köy başına düşen ortalama gelir 1646,44 kuruştur. Mezralarda herhangi bir hayvan türü bulunmamaktadır.

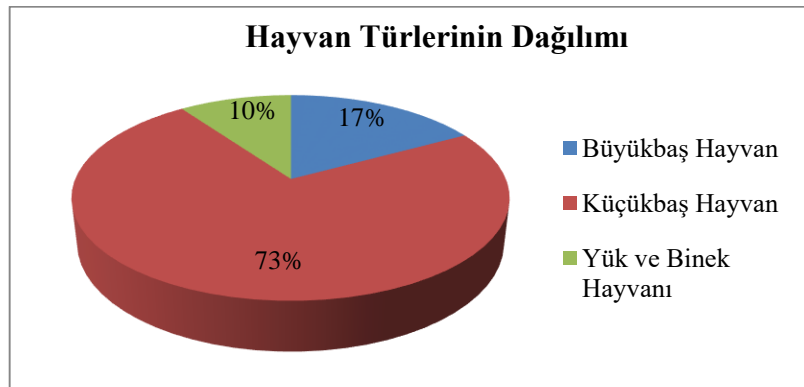
Defterde ağnam vergilerinin yazıldığı bölümdeki küçükbaş hayvanlar, emlak, arazi ve hayvanatın yazıldığı bölümde de kayıtlıdır. Fakat bazı hanede bu durum söz konusu değildir. Ağnam vergisi alınan bölüme kaydedilen tüm hayvanların diğer bölümde de olması gerektiği düşünüldüğünden, muhassılın bu kayıtları yapmayı unuttuğu söylenebilir. Bundan dolayı defterdeki küçükbaş hayvan sayıları hesaplanırken, muhassılın kaydetmeyi unutmuş olabileceği hayvanlar ve bu hayvanların varsa gelirleri de hesaplamalara katılıp o şekilde değerlendirildi.

Defterde gelir getiren ve getirmeyen hayvanlar Neveçište-i Köyü Hane 1 Numara 1'de ikamet eden Cafer oğlu Abdulgani'nin hanesinde olduğu gibi

<i>“Sağman inek</i>	<i>“Kuzu</i>
<i>Re's 2</i>	<i>Re's 15”</i>
<i>Hâsılat-ı senevî</i>	
<i>80 guruş”</i>	

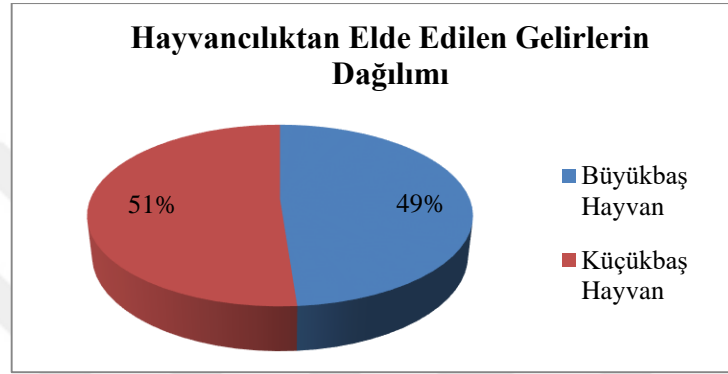
Şeklinde kayıtlıdır.

Grafik 23: Hayvan Türlerinin Yüzdelerik Dağılımı (Adet)

Köylerde küçükbaş hayvancılık büyükbaş hayvancılığa oranla daha yaygın yapılmaktadır. Oldukça önemli bir yer tutan küçükbaş hayvancılık %73 oranındadır. Bunu %17 ile büyükbaş hayvancılık takip etmekte ve %10 ile de en az yük ve binek hayvancılığı olduğu görülmektedir.

Grafik 24: Hayvancılıktan Elde Edilen Gelirlerin Hayvan Türlerine Göre Dağılımı (Kuruş)

Hayvancılıktan elde edilen gelir oranı az bir farkla %51'i küçükbaş hayvancılıktan ve %49'u büyükbaş hayvancılıktan olduğu görülmektedir. Köylerde küçükbaş hayvancılık daha yaygın yapılmasına rağmen, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıktan elde edilen gelirlerdeki farkın çok az olmasının temel sebebi büyükbaş hayvancılıktan hayvan başına elde edilen kazancın daha fazla olmasındandır. Temel ihtiyaçlar hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvanlardan karşılanmaktadır. Büyükbaş hayvancılık 21.320 kuruş, küçükbaş hayvancılık ise 22.374 kuruş olmak üzere toplam 43.694 kuruş gelir getirmektedir. Yük ve binek hayvanlarında ise gelir kaydı bulunmamaktadır.

Tablo 45: Hane Reislerine Ait Hayvan Sayısının Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Hane Sayısı	Büyükbaş Hayvan Adedi	Küçükbaş Hayvan Adedi	Yük ve Binek Hayvanı Adedi	Toplam Hayvan Adedi	Hane Başına Düşen Toplam Ortalama Adet
Neveçişte-i Müslim	31	57	233	34	324	10.45
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	25	61	125	31	217	8.68
Vovice-i Zımmiyâni	40	51	464	23	538	13.45

Katunlar-ı Zımmiyâni	45	38	243	45	326	7.24
Trepicke-i Zımmiyâni	87	50	408	71	529	6.08
Treliske-i Zımmiyâni	64	23	315	48	386	6.03
Istratopove-i/Stratopove-i Zımmiyâni	53	48	318	64	430	8.11
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	56	24	38	26	88	1.57
Tepecik-i Müslim	62	131	169	68	368	5.93
Katrom-ı Müslim	57	144	28	48	220	3.85
Celhiyan/ Selhiyan	4	21	-	3	24	6
Kaluçe	18	30	223	17	270	15
Pelmedi-i Zımmiyâni	32	53	656	45	754	23.56
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	101	493	39	633	14.38
Ravonik	9	38	-	5	43	4.77
Turan	12	29	-	9	38	3.16
Prevodine	35	80	164	32	276	7.88
Vresnik-i Müslim	86	191	565	76	832	9.67
Lavovir-i Müslim	59	128	261	60	449	7.61
Voskob	65	106	120	41	267	4.10
Kalukare-i Müslim	79	82	505	80	667	8.44
Mehaliç-i Reaya	26	26	117	21	164	6.30
Kalunce-i Müslim ve Reaya	103	100	1080	101	1281	12.43
Pulahe	33	63	309	26	398	12.06
Kunman-ı Müslim	46	116	1058	58	1232	26.78
Vaminaniç-i Müslim	21	38	381	19	438	20.85
İzvorine-i Reaya	25	90	-	30	120	4.8
27 Köy	1217	1919	8273	1120	11.312	9.29

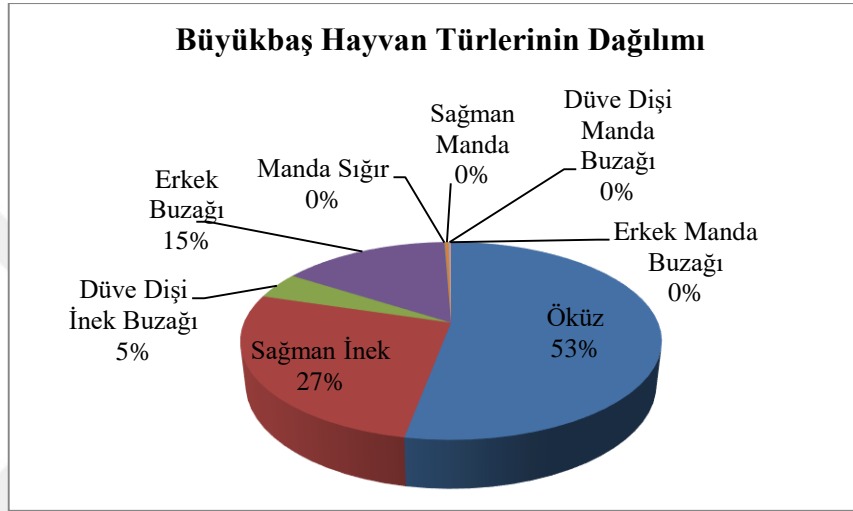
Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 1217 haneye ait toplam hayvan sayısı 11.312'dir. En fazla hayvan 1.281 adet ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde, en az hayvan ise 24 adet ile Celhiyan/ Selhiyan köyünde bulunmaktadır. Bu durum köy nüfusunun azlığı ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin olmamasıyla ilgilidir. Celhiyan/ Selhiyan, Ravonik, Turan ve İzvorine-i Reaya köylerinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yoktur. Köy başına toplam ortalama 418,96 adet, hane başına ise ortalama 9,29 adet hayvan düşmektedir.

Köy dışında oturan kişilerin Celhiyan/ Selhiyan köyünde 10 adet büyükbaş hayvan, Ravonik köyünde kayıtlı 2 adet büyükbaş ve 1 adet yük ve binek hayvan bulunmaktadır. Hane numarası verilmeksizin numara ile kayıtlı köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen Celhiyan/ Selhiyan köyünde 1 adet büyükbaş ve Ravonik köyünde 6 adet büyükbaş ve 2 adet yük ve binek hayvanı kayıtlıdır. Bu hayvanlar toplama eklendiğinde köylerde 1938 adet büyükbaş hayvan, 8273 adet küçükbaş hayvan, 1123 adet yük ve binek hayvanı bulunmaktadır.

3.3.1. Büyükbaş Hayvancılık

Göriçe köylerinde büyükbaş hayvanlardan *öküz*, *sağman inek*, *erkek buzağı*, *düve dişi inek buzağı*, *manda sığır*, *sağman manda*, *erkek manda buzağı* ve *düve dişi manda buzağı* yetiştirilmektedir. Süt veren büyükbaş hayvanlardan inek ve manda için “*sağman*” ifadesi kullanılmıştır.

Grafik 25: Büyükbaş Hayvan Türlerinin Yüzdelerik Dağılımı

Göriçe köylerinde en fazla hayvan türünü %53 ile öküz oluşturmaktadır. %27’lik bir oranla sağman inek ikinci sırada yer almaktayken, üçüncü sırada %15 ile erkek buzağı türü gelmektedir. Düve dişi inek buzağı %5’lik dilim içerisindedir. Manda sığır, sağman manda, düve dişi manda buzağı ve erkek manda buzağı ise sayılarının az olmasından dolayı yüzdelerik dilime girmemektedir.

Tablo 46: Hane Reislerine Ait Büyükbaş Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Öküz	Sağman İnek	Düve Dişi İnek Buzağı	Erkek Buzağı	Manda Sığır	Sağman Manda	Düve Dişi Manda Buzağı	Erkek Manda Buzağı
Neveçişte-i Müslim	37	12	1	7	-	-	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümayûn Çiftliği	20	21	5	15	-	-	-	-
Vovice-i Zımmiyâni	26	14	4	7	-	-	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	6	19	1	12	-	-	-	-

Trepiçke-i Zımmiyâni	4	26	3	17	-	-	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	4	11	1	7	-	-	-	-
Istratopove-i/Stratopove-i Zımmiyâni	9	21	5	13	-	-	-	-
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	13	9	-	2	-	-	-	-
Tepecik-i Müslim	70	36	4	21	-	-	-	-
Katrom-ı Müslim	71	35	7	23	1	3	2	2
Celhiyan/ Selhiyan	19	1	-	1	-	-	-	-
Kaluçe	22	5	1	2	-	-	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	27	13	6	7	-	-	-	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	47	25	14	15	-	-	-	-
Ravonik	24	7	-	7	-	-	-	-
Turan	15	6	-	5	-	3	-	-
Prevodine	49	20	1	10	-	-	-	-
Vresnik-i Müslim	116	47	7	21	-	-	-	-
Lavovir-i Müslim	95	24	3	6	-	-	-	-
Voskob	55	30	2	18	-	1	-	-
Kalukare-i Müslim	38	30	1	13	-	-	-	-
Mehaliç-i Reaya	10	9	3	4	-	-	-	-
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	74	17	2	7	-	-	-	-
Pulahe	30	20	2	11	-	-	-	-
Kunman-ı Müslim	64	25	6	21	-	-	-	-
Vaminaniç-i Müslim	24	6	-	8	-	-	-	-
İzvorine-i Reaya	47	24	5	14	-	-	-	-
27 Köy	1016	513	84	294	1	7	2	2

Tabloda görüldüğü üzere köylerde oturan hane reislerinin 1.919 büyükbaş hayvanı vardır. En fazla yetiştirilen büyükbaş hayvan türü 1.016 adet ile öküzdür. 513 adet ile sağman inek ikinci sırada yer almaktayken, 294 adet ile erkek buzağı üçüncü sırada yetiştirilen büyükbaş hayvan türüdür.

Öküz çift sürmede kullanılan ve etinden yararlanan kısırlaştırılmış erkek sığırdır²¹². En fazla öküz 116 adet ile Vresnik-i Müslim köyündedir. Trepiçke-i Zımmiyâni ve Treliske-i Zımmiyâni köyleri ise en az öküz yetiştirilen köylerdir.

Sağman ineği en fazla yetiştirilen köyler Vresnik-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Voskob ve Kalukare-i Müslim köyleridir. Köylerde ineğin yavrularından olan *düve dişi inek buzağı* olarak kayıtlı hayvanlar toplamda 84 adettir. En fazla Kanc-ı Müslim ve Reaya köyündedir. Yine ineğin yavrularından *erkek buzağı* olarak yetiştirilen hayvanlar toplamda 294 adettir. En fazla Katrom-ı Müslim köyünde yetiştirilmektedir.

Manda sığır sadece 1 adet olmak üzere Katrom-ı Müslim köyü Hane 18 Numara 18'de ikamet eden Mehmed oğlu Şerif tarafından yetiştirilmektedir. Sadece 3 köyde yetiştirilen *sağman manda* Katrom-ı Müslim köyü ve Turan köyünde 3'er adet, Voskob

²¹²http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf838f4f34f60.22437669, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

köyü Hane 35 Numara 35'te ikamet eden Yusuf oğlu Timur/ Timur tarafından 1 adet olmak üzere toplam 7 adet beslenmektedir. *Düve dişi manda buzağını* ise Katrom-1 Müslim köyü Hane 1 Numara 1'de ikamet eden Yahya oğlu Mehmed 1 adet ve Hane 31 Numara 32'de ikamet eden Ali oğlu İbrahim 1 adet yetiştirmektedir. 2 adet *erkek manda buzağı* Katrom-1 Müslim köyü Hane 27 Numara 28'de ikamet eden Bekir oğlu Timur/ Timur ve Hane 37 Numara 38'de ikamet eden Ahmed oğlu Şakir tarafından yetiştirilmektedir.

Köy dışında oturanların Celhiyan/ Selhiyan köyünde yetiştirilen büyükbaş hayvan türleri 4'er adet sağman inek, 3 adet düve dişi inek buzağı, 1 adet erkek buzağı, 2 adet öküz, Ravonik köyünde ise 1 adet sağman inek, 1 adet erkek buzağı kaydı vardır. Bu şahıslar ortaklaşa araziye sahip olup hayvanlarda da ortak kullanım söz konusu olabilir. Hane numarası verilmeksizin sadece numaralı kayıtlı köy dışında oturduğuna dair de bilgi verilmeyen Celhiyan/ Selhiyan köyünde Beşir oğlu Yusuf'un 1 adet öküzü, Ravonik köyünde Cumali oğlu Süleyman'ın 2 adet öküzü, Mustafa oğlu Hasan'ın 2 adet öküzü, 1 adet sağman ineği, 1 adet düve dişi inek buzağısı bulunmaktadır. Aşağıda hane reislerine ait büyükbaş hayvan türlerinin adetleri ve gelirleri sırasıyla gösterilmiştir.

Tablo 47: Büyükbaş Hayvan Türleri, Sayıları, Gelirleri ve Gelir Yüzdeleri

Büyükbaş Hayvan Türü	Adet	Gelir (Kuruş)	%
Öküz	1016	-	-
Sağman İnek	513	20.520	97
Erkek Buzağı	294		
Düve Dişi İnek Buzağı	84	-	-
Sağman Manda	7	560	3
Düve Dişi Manda Buzağı	2		
Erkek Manda Buzağı	2	-	-
Manda Sığır	1	-	-
Toplam	1919	21.080	100%

Tabloda görüldüğü gibi köyde oturan hane reislerinin büyükbaş hayvancılıktan elde ettiği toplam gelir 21.080 kuruştur. Köy başına düşen ortalama gelir 780. 74 kuruş, hane başına düşen ortalama gelir ise 17.32 kuruştur. Müslüman haneler 13.920 kuruş ile gelirin %66'sını, gayrimüslim haneler ise 7160 kuruş ile gelirin %34'ünü elde etmektedir.

Sağman inekten gelir elde eden köyler sırasıyla Vresnik-i Müslim köyü 1880 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 1440 kuruş, Katrom-1 Müslim köyü 1400 kuruş, Voskob ve Kalukare-i Müslim köyü 1200'er kuruş, Trepicke-i Zimmiyâni köyü 1040 kuruş, Kanc-1 Müslim ve Reaya köyü ve Kunman-1 Müslim köyü 1000'er kuruş, Lavovir-i

Müslim köyü ve İzvorine-i Reaya köyü 960'şar kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü ve Istratopve-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü 840'ar kuruş, Prevodine köyü ve Pulahe köyü 800'er kuruş, Katunlar-ı Zımmiyâni köyü 760 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 680 kuruş, Vovice-i Zımmiyâni köyü 560 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 520 kuruş, Neveçište-i Müslim köyü 480 kuruş, Treliske-i Zımmiyâni köyü 440 kuruş, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim köyü ve Mehaliç-i Reaya köyü 360'şar kuruş, Ravonik köyü 280 kuruş, Turan Köyü ve Vaminaniç-i Müslim köyü 240'ar kuruş, Kaluče köyü 200 kuruş ve Celhiyan/ Selhiyan köyü 40 kuruştur. Köylerdeki hanelerin yetiştirdiği sağman inekten elde edilen yıllık kazanç 20.520 kuruş olup, bu rakam %97'ye tekabül etmektedir.

Sağman mandadan elde edilen yıllık gelir 560 kuruş olup %3'lük dilimdedir. Katrom-ı Müslim ve Turan köylerinden 240'ar kuruş ve Voskob köyünden 80 kuruş sağman manda geliri elde edilmektedir. Yıllık gelirleri hesaplanan sağman inekten alınan vergi 40 kuruş²¹³, sağman mandadan alınan vergi 80 kuruş²¹⁴ olarak kayıtlıdır.

Buzağı türü olarak 84 adet *düve dişi inek buzağıdan* tahririn yapıldığı 1844 ve 1845 yılları içerisinde herhangi bir gelir elde edilmemektedir. Bunlarda gelirin 1846, 1847 veya 1848 yıllarında elde edileceği kaydı gelir getirecekleri yıllara göre “62 senesinde hâsılat vereceği”, “63 senesinde hâsılat vereceği” veya “64 senesinde hâsılat vereceği” şeklinde yazılıdır. Yine 2 adet *düve dişi manda buzağı* için de “63/ 64 senesinde hâsılat vereceği” kaydı bulunmaktadır. Öküz, erkek buzağı, erkek manda buzağı ve manda sığırdan ise herhangi bir gelir elde edilmemektedir.

Köy dışında oturanlara ait gelir dağılımı ise Celhiyan/ Selhiyan köyü sağman inekten 160 kuruş, Ravonik köyünde sağman inekten 40 kuruştur. Köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen Ravonik köyünden Mustafa oğlu Hasan'ın ise sağman inekten 40 kuruş geliri vardır. Böylece büyükbaş hayvandan elde edilen senelik kazanç tüm Görice merkez kazasında toplamda 21. 320 kuruştur.

3.3.2. Küçükbaş Hayvancılık

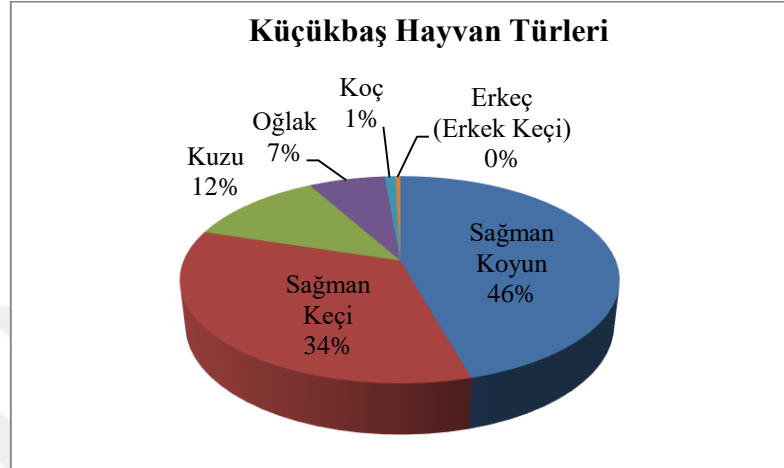
Köylerde eti, sütü ve yününden yararlanan küçükbaş hayvan türleri koyun ve keçidir. Koyun türü içerisinde koç, sağman koyun ve kuzu; keçi türü içerisinde erkek (erkek keçi), sağman keçi ve oğlak vardır. 27 köyde toplam 8273 adet küçükbaş hayvan

²¹³ Hanelerdeki sağman inek sayısı toplam 513 adet×40= 20.520 kuruş.

²¹⁴ Hanelerdeki sağman manda sayısı toplam 7 adet×80= 560 kuruş.

mevcuttur. Görice köylerinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinden daha fazla yapılmaktadır.

Grafik 26: Küçükbaş Hayvan Türlerinin Yüzdelerle Dağılımı

Köylerde %46 ile sağman koyun çoğunlukta iken, sağman keçi %34 ile onu takip etmektedir. %12'lik kısmı kuzu, %7'lik kısmı oğlak ve %1'lik kısmı koç oluşturmaktadır. Toplamda 8.273 olan küçükbaş hayvan sayısının köy başına düşen ortalaması 306, 40 adet, 1217 hane başına düşen ortalaması ise 6,79 adettir. Köy dışında oturanlara ve köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen şahıslara ait küçükbaş hayvan türü yoktur.

Tablo 48: Hane Reislerine Ait Küçükbaş Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Koç	Sağman Koyun	Kuzu	Erkeç	Sağman Keçi	Oğlak
Neveçište-i Müslim	-	53	30	-	125	25
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	-	-	-	111	14
Vovice-i Zımmiyâni	-	191	50	-	209	14
Katunlar-ı Zımmiyâni	-	81	21	-	127	14
Trepçke-i Zımmiyâni	-	253	5	-	132	18
Treliske-i Zımmiyâni	6	143	32	4	118	12
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	1	105	48	2	118	44
Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	-	-	-	-	38	-
Tepecik-i Müslim	1	152	16	-	-	-
Katrom-ı Müslim	1	27	-	-	-	-
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	3	130	10	2	73	5
Pelmedi-i Zımmiyâni	18	159	78	9	272	120
Kanc-ı Müslim ve Reaya	8	98	43	7	240	97
Ravonik	-	-	-	-	-	-
Turan	-	-	-	-	-	-
Prevodine	-	122	25	-	17	-

Vresnik-i Müslim	10	325	65	-	165	-
Lavovir-i Müslim	-	167	44	-	50	-
Voskob	-	84	9	-	27	-
Kalukare-i Müslim	-	386	56	-	63	-
Mehaliç-i Reaya	-	32	5	1	79	-
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	11	492	149	3	368	57
Pulahe	1	209	37	-	53	9
Kunman-ı Müslim	17	444	228	7	289	73
Vaminaniç-i Müslim	1	124	47	-	156	53
İzvorine-i Reaya	-	-	-	-	-	-
27 Köy	78	3777	998	35	2830	555

Tabloda görüldüğü gibi köylerde toplam 8.273 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. 3.777 adet ile en fazla yetiştirilen küçükbaş hayvan türü *sağman koyundur*. Köy başına düşen ortalama adet 139,88, hane başına düşen ortalama adet ise 3,10'dur. Köylerde ikinci sırada 2.830 adet ile *sağman keçi* yetiştirilmektedir. Sağman keçi köy başına ortalama 104,81 adet, hane başına ortalama 2,32 adet düşmektedir. *Kuzu* 998 adet, *oğlak* 555 adet, *koç* 78 adet ve *erkeç* 35 adettir.

Koç damızlık erkek koyundur²¹⁵. En fazla Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde yetiştirilmektedir. *Koyun* eti, sütü ve derisi için yetiştirilen evcil hayvandır²¹⁶. Defterde “*sağman*” olarak kaydedilen *sağman koyuna* 492 adet ile en fazla Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde rastlanmaktadır. Katrom-ı Müslim köyü ise 27 adet olmak üzere en az sağman koyun yetiştiren köydür. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Ravonik, Turan ve İzvorine-i Reaya köylerinde ise koyun yetiştiriciliği yoktur. Koyunun yavrusu olan *kuzu* en fazla Kunman-ı Müslim köyünde, en az Trepîçke-i Zımmiyâni ve Mehaliç-i Reaya köylerinde, *oğlak* en fazla Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde, en az Kaluçe köyünde yetiştirilmektedir.

Erkeç kısırlaştırılmış üç yaşından büyük erkek keçidir²¹⁷. Erkeç en fazla Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde yetiştirilmekte iken, Mehaliç-i Reaya köyü Hane 10 Numara 10'da ikamet eden Petre oğlu Vankil tarafından sadece 1 adet yetiştirilmektedir. *Keçi* eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen dişi hayvandır²¹⁸. Defterde “*sağman*” olarak kayıtlı *sağman keçi* 368 adet ile en fazla Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyünde, en az ise 17 adet ile

²¹⁵ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf7fd5b8e1790.28237029, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

²¹⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf7fd65162789.33384745, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

²¹⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf7fec0a8c6d6.12835968, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

²¹⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf7ffdc5e16f6.74321166, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

Prevodine köyünde yetiştirilmektedir. Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Celhiyan/Selhiyan, Ravonik, Turan ve İzvorine-i Reaya köylerinde ise sağman keçi bulunmamaktadır. Keçinin yavrusu olan *oğlak* en fazla 120 adet ile Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde yetiştirilmektedir. Kanc-ı Müslim ve Reaya, Kunman-ı Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Vaminaniç-i Müslim ve Istrotopove-i/ Strotopove-i Zımmiyâni köylerinde de yoğun olarak oğlak yetiştirilmektedir. Aşağıda küçükbaş hayvan türlerinin adetleri ve elde edilen kazançları sırasıyla verilmiştir.

Tablo 49: Küçükbaş Hayvan Türleri, Sayıları, Gelirleri ve Gelir Yüzdeleri

Küçükbaş Hayvan Türü	Adet	Gelir (Kuruş)	%
Sağman Koyun	3777	15.108	67
Sağman Keçi	2830	7075	32
Kuzu	998	-	-
Oğlak	555	-	-
Koç	78	156	1
Erkeç (Erkek Keçi)	35	35	-
Toplam	8273	22.374	100%

Küçükbaş hayvancılıktan elde edilen toplam gelir 22.374 kuruştur. Köy başına ortalama 828, 66 kuruş, hane başına ise ortalama 18,38 kuruş gelir düşmektedir. Müslüman haneler küçükbaş hayvanlardan elde edilen gelirin 14.757 kuruş ile %66'sını, gayrimüslim haneler ise 7617 kuruş ile %34'ünü elde etmektedir.

En çok gelir 15.108 kuruş ile sağman koyundan elde edilmekte olup, %67'ye tekabül etmektedir. Sağman koyundan gelir elde eden köyler sırasıyla Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 1968 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 1776 kuruş, Kalukare-i Müslim köyü 1544 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 1300 kuruş, Trepicke-i Zımmiyâni köyü 1012 kuruş, Pulahe köyü 836 kuruş, Vovice-i Zımmiyâni köyü 764 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 668 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 636 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 608 kuruş, Treliske-i Zımmiyâni köyü 572 kuruş, Kaluçe köyü 520 kuruş, Vaminaniç-i Müslim köyü 496 kuruş, Prevodine köyü 488 kuruş, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü 420 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 392 kuruş, Voskob köyü 336 kuruş, Katunlar-ı Zımmiyâni köyü 324 kuruş, Neveçište-i Müslim Köyü 212 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 128 kuruş ve Katrom-ı Müslim köyü 108 kuruştur.

Sağman keçiden elde edilen yıllık gelir ise 7.075 kuruştur ve gelirin %32'sini oluşturmaktadır. Sağman keçiden gelir elde eden köyler sırasıyla Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 920 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 722,5 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü

680 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 600 kuruş, Vovice-i Zımmiyâni köyü 522,5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 412,5 kuruş, Vaminaniç-i Müslim köyü 390 kuruş, Trepîçke-i Zımmiyâni köyü 330 kuruş, Katunlar-ı Zımmiyâni köyü 317,5 kuruş, Neveçişte-i Müslim köyü 312,5 kuruş, Treliske-i Zımmiyâni ve Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köyü 295'er kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 277,5 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 197,5 kuruş, Kaluçe köyü 182,5 kuruş, Kalukare-i Müslim köyü 157,5 kuruş, Pulahe köyü 132,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 125 kuruş, Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim köyü 95 kuruş, Voskob köyü 67,5 kuruş ve Prevodine köyü 42,5 kuruştur. Defterde sağman koyundan alınan vergi 4 kuruş²¹⁹, sağman keçiden alınan vergi 2,5 kuruş²²⁰ olarak kayıtlıdır.

Koç yetiştiren hane reisleri yılda toplam 156 kuruş elde etmekte olup bu rakam %1'e karşılık gelmektedir. Koçtan sırasıyla Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 36 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 34 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 22 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 20 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 16 kuruş, Treliske-i Zımmiyâni köyü 12 kuruş, Kaluçe köyü 6 kuruş, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Pulahe ve Vaminaniç-i Müslim köyleri 2'şer kuruş gelir elde etmektedir.

Erkeçten (erkek keçi) elde edilen yıllık gelir 35 kuruştur. Defterde erkek olmasına rağmen vergi alınan tek hayvan türü olarak geçmektedir. Vergisi yünü üzerinden alınsa dahi diğer hayvanlar için de bu mümkün olabilirdi. Fakat defterde bununla ilgili bir bilgiye ulaşamadığımızdan erkek hayvan olmasına rağmen hangi yönden hâsılat verdiği tam olarak bilinmemektedir. Erkeçin gelir elde ettiği köyler sırasıyla Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 9 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya ve Kunman-ı Müslim köyleri 7'şer kuruş, Treliske-i Zımmiyâni köyü 4 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 3 kuruş, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni ve Kaluçe köyleri 2'şer kuruş ve Mehaliç-i Reaya köyü 1 kuruştur. Defterde koçtan alınan vergi 2 kuruş²²¹, erkeçten alınan vergi 1 kuruş²²² olarak kayıtlıdır. Kuzu ve oğlaktan ise herhangi bir gelir elde edilmemektedir.

Küçükbaş hayvanlardan alınan ağnam vergisi Müslüman ve Gayrimüslimler arasında farklılık göstermektedir. Defterdeki kayıtlar ağnam vergisinin koyun, keçi, erkeç

²¹⁹ Hanelerdeki sağman koyun sayısı toplam 3777 adet×4= 15.108 kuruş.

²²⁰ Hanelerdeki sağman keçi sayısı toplam 2830 adet×2,5= 7075 kuruş.

²²¹ Hanelerdeki koç sayısı toplam 78 adet×2= 156 kuruş.

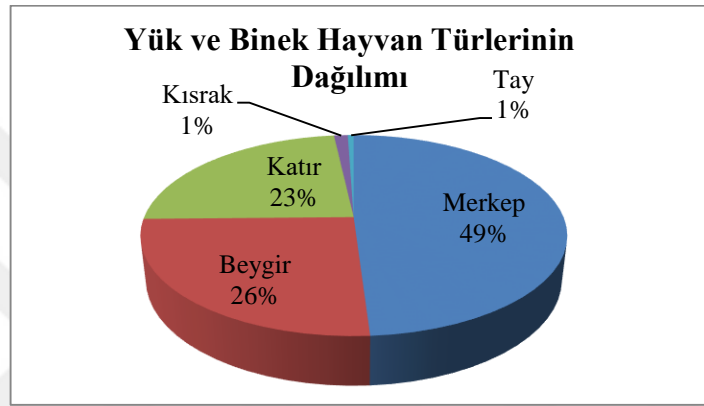
²²² Hanelerdeki erkeç sayısı toplam 35 adet×1= 35 kuruş.

ve koç üzerinden alındığını göstermektedir. Müslümanlar bu hayvanların tanesine 5 kuruştan vergi verirken, Gayrimüslimler ise tanesi 13'er kuruştan vergi vermektedir²²³.

3.3.3. Yük ve Binek Hayvancılığı

Taşımacılık, ulaşım ve seyahat amacıyla kullanılan yük ve binek hayvanları merkep, beygir (bargir), katır, kısarak, tay olmak üzere toplamda 1.123 adettir.

Grafik 27: Yük ve Binek Hayvan Türlerinin Yüzdelerle Dağılımı

Göriçe köylerinde merkep %49'luk bir oranla ilk sırada yetiştirilen yük ve binek hayvanı türüdür. Daha sonra %26 ile beygir (bargir) ve onu takiben %24 ile katır gelmektedir. Kısarak ve tay ise %1'lik dilim içerisine girmektedir. Aşağıda hane reislerine ait yük ve binek hayvan türleri adetlerine göre sırasıyla verilmiştir.

Tablo 50: Hane Reislerine Ait Yük ve Binek Hayvan Türlerinin Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Merkep	Beygir (Bargir)	Katır	Kısarak	Tay
Neveçişte-i Müslim	24	10	-	-	-
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	-	30	-	1	-
Vovice-i Zımmiyâni	4	1	18	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	1	-	44	-	-
Trepçike-i Zımmiyâni	6	1	64	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	8	2	38	-	-
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	-	-	64	-	-

²²³ Ağnam Vergisi Göriçe Merkez Kazasında Tahsil Edilen Vergi Türleri başlığının "Ağnam Vergisi" alt başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	12	5	9	-	-
Tepecik-i Müslim	63	5	-	-	-
Katrom-ı Müslim	36	9	-	2	1
Celhiyan/ Selhiyan	2	1	-	-	-
Kaluçe	16	1	-	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	6	32	6	1	-
Kanc-ı Müslim ve Reaya	6	33	-	-	-
Ravonik	2	3	-	-	-
Turan	8	1	-	-	-
Prevodine	17	15	-	-	-
Vresnik-i Müslim	71	5	-	-	-
Lavovir-i Müslim	16	38	6	-	-
Voskob	37	4	-	-	-
Kalukare-i Müslim	62	8	10	-	-
Mehaliç-i Reaya	2	19	-	-	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	74	25	2	-	-
Pulahe	26	-	-	-	-
Kunman-ı Müslim	34	19	3	2	-
Vaminaniç-i Müslim	16	3	-	-	-
İzvorine-i Reaya	-	18	-	7	5
27 Köy	549	288	264	13	6

Tabloda verilenlere göre Görice merkez kazasında köyde oturan hane reislerinin toplam 1.120 adet yük ve binek hayvanı vardır. Köy başına düşen ortalama adet 41,48 iken, 1.217 hanenin başına ortalama 0,92 adet düşmektedir.

Yük ve binek hayvanları içerisinde çoğunluğu 549 adet ile *merkep* oluşturmaktadır. En fazla merkebe sahip olan köy 74 adet ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyüdür. Sadece 1 adet merkep ise Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 30 Numara 30'da ikamet eden Andon oğlu Naon'a aittir. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni ve İzvorine-i Reaya köylerinde ise merkebe rastlanmamaktadır.

İkinci sırada gelen hayvan türü 288 adet ile *at* anlamındaki *beygir* (*bargir*)dir. Beygir en çok 38 adet ile Lavovir-i Müslim köyündedir. Beygirin yetiştirilmediği köyler ise Katunlar-ı Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni ve Pulahe köyleridir. Beygir olarak kayıtlı hayvanlardan 7 tanesinin "*binek*" olduğu yazılıdır. *Binek beygir* olarak özelliği belirtilen bu hayvanlar, Katrom-ı Müslim, Prevodine, Kalukare-i Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Kunman-ı Müslim köylerindedir. Binek beygirin sayısı tabloda beygir türü içerisinde gösterilmiştir.

Katır, kısarak ile erkek eşeğin birleşmesinden olan atgillerden melez hayvandır²²⁴. En fazla 64 adet ile Trepîçke-i Zımmiyâni ve Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni köylerinde, en az Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerinde olup toplam 264 adettir.

²²⁴http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf804972e0384.41745682, Erişim Tarihi: 23.11.2018.

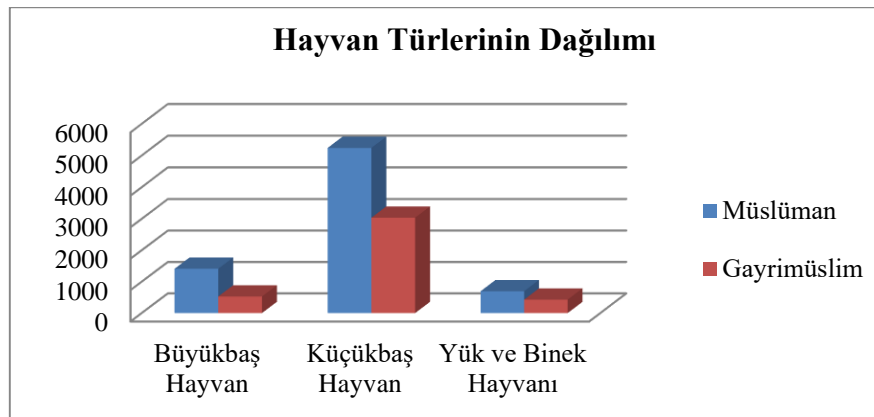
Neveçişte-i Müslim, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Tepecik-i Müslim, Katrom-ı Müslim, Celhiyan/ Selhiyan, Kaluçe, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Ravonik, Turan, Prevodine, Vresnik-i Müslim, Voskob, Mehaliç-i Reaya, Pulahe, Vaminaniç-i Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde katır bulunmamaktadır.

Dişi at olan *kısrak*²²⁵ sayısı toplam 13 adettir. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Katrom-ı Müslim, Pelmedi-i Zımmiyâni, Kunman-ı Müslim ve İzvorine-i Reaya köylerinde bulunan kısrak, en fazla İzvorine-i Reaya köyünde 7 adettir. En az olarak Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Hane 2 Numara 3'te ikamet eden Kuçov oğlu Tırpov'un 1 adet kısrığı bulunmaktadır. Kısrak olarak kayıtlı hayvanlardan 4 tanesinin "*semerli*" olduğu geçmektedir. *Semerli kısrak* Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği, Katrom-ı Müslim ve Kunman-ı Müslim köylerindedir.

Tay, üç yaşına kadar olan at yavrusu²²⁶ olup İzvorine-i Reaya köyünde 5 adet ve Katrom-ı Müslim köyünde 1 adet olmak üzere toplamda 6 adettir.

Köy dışında oturanlardan Ravonik köyü Numara 1'de kayıtlı Mikdat Bey oğlu Rüstem Bey'in 1 adet kısrığı vardır. Hane numarası verilmeksizin sadece numara ile kayıtlı köy dışında oturduğuna dair bilgi de verilmeyen Ravonik köyü Numara 25'te kayıtlı Mustafa oğlu Hasan'a ait 1 adet beygir ve Numara 26'da kayıtlı Mehmed oğlu Saadeddin'e ait 1 adet merkep vardır. Bunlarla birlikte Görice köylerinde toplam 550 adet merkep, 289 adet beygir, 264 adet katır, 14 adet kısrak ve 6 adet tay olmak üzere 1.123 adet yük ve binek hayvanı türü mevcuttur.

Grafik 28: Hayvan Türlerinin Müslüman ve Gayrimüslimlere Dağılımı (Adet)

²²⁵http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KISRAK, Erişim Tarihi: 30.05.2018.

²²⁶http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0e6ec0f37ae8.23986873, Erişim Tarihi: 30.05.2018.

Görüldüğü üzere Müslümanlar tüm hayvan türlerinde Gayrimüslimlerden daha fazla hayvana sahiptir. Büyükbaş hayvancılık Müslümanlarda 1.410 adet ile %73, gayrimüslimlerde 528 adet ile %27 oranında; küçükbaş hayvancılık Müslümanlarda 5.238 adet ile %63, Gayrimüslimlerde 3.035 adet ile %37 oranında; yük ve binek hayvancılığı ise Müslümanlarda 695 adet ile %62, gayrimüslimlerde 428 adet ile %38 oranındadır.

3.3.4. Arıcılık

Göriçe merkez kazasının 19 köyünde yapılan arıcılık, yıllık gelir getiren bir başka hayvancılık dalıdır. Defterde arı kovanının adedi ve yıllık geliri

*“Arı Kovanı
Re’s I
Hâsılat-ı Senevî
4 guruş”*

Şeklinde kayıtlıdır.

Tablo 51: Arıcılığın Köylere Göre Dağılımı ve Geliri

Köy Adı	Arı Kovanı	Gelir (Kuruş)	Ortalama Gelir
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	14	56	1.21
Vovice-i Zımmiyâni	18	72	1.8
Trepîçke-i Zımmiyâni	17	68	0.70
Treliske-i Zımmiyâni	25	100	1.56
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	5	20	0.37
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	11	44	0.78
Tepecik-i Müslim	1	4	0.02
Katrom-ı Müslim	2	8	0.05
Pelmedi-i Zımmiyâni	2	8	0.18
Ravonik	4	16	0.22
Prevodine	2	8	0.06
Vresnik-i Müslim	15	60	0.44
Lavovir-i Müslim	8	32	0.40
Kalukare-i Müslim	3	12	0.15
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	7	28	0.18
Pulahe	5	20	0.58
Kunman-ı Müslim	2	8	0.15
Vaminaniç-i Müslim	18	72	3.42
İzvorine-i Reaya	31	124	1.96
19 Köy	190	760	

Görüldüğü üzere köylerde kayıtlı arı kovanı sayısı 190’dır. Arıcılığın en çok yapıldığı köy 31 adet kovanla İzvorine-i Reaya köyü olup senelik 124 kuruş gelir elde edilmektedir. En az arı kovanı 1 adetle Tepecik-i Müslim köyündedir. Arı kovanı başına

alınan vergi 4 kuruştur. 19 köye düşen ortalama arı kovanı sayısı 10 adet, 972 hane başına düşen ortalama arı kovanı sayısı ise 0,19 adettir. Bu hayvancılık dalından elde edilen toplam gelir 760 kuruştur. Yine 19 köye ortalama 40 kuruş düşmekteyken, hane başına düşen ortalama gelir 0,78 kuruştur. Arı kovanı sayısı fazla olan köylerde arıcılığın ticari maksatla yapıldığı, arı kovanı sayısı az olan köylerde ise kovana sahip hanelerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıkları söylenebilir. Müslüman haneler 76 adet arı kovanına sahip olup 304 kuruş (%40) gelir elde etmekte, Gayrimüslim haneler ise 114 adet arı kovanına sahip olup 456 kuruş (%60) gelir elde etmektedir.

3.4. DİĞER GELİR KAYNAKLARI

3.4.1. Meslekî Gelirler

Görice temettüat defterine göre Görice köylerinde yoğun olarak uğraşılan meslekler arasında en başta ziraatçılık ve dülgelik gelmektedir. Yapılan mesleklerden elde edilen gelirlere bakılacak olursa; mesleki gelirler toplam temettüatın yazıldığı bölüme “*Merkûmun ırgatlıktan bir senede temettü’âtı 100 guruş*” şeklinde kayıtlıdır. Köylerde çeşitli meslekler ve gelirleri kayıtlı iken, 5 mezrada herhangi bir meslek kaydı bulunmamaktadır.

Meslekler bazı hanelerde “*Merkûmun oğlu Kostantin 150 guruş ve karındaşı Kirko’nun 400 guruş dülgelikten bir senede temettü’âtları*” ve “*Merkûmun karındaşları Orhan 100 guruş ve İbrahim 100 guruş hizmetkârlıktan temettü’âtları*” örneklerinde olduğu gibi ailedeki diğer kişilerden birkaç kişiye ait olan ortak meslek tek olarak yazılıdır fakat kişilere ait gelirler ayrı ayrı kayıtlıdır. Bazı hanelerde “*Merkûmun oğlu Ragıp 100 guruş oduncu ve karındaşı Mahmud 200 guruş sekbanlıktan temettü’âtları*” ve “*Merkûmun karındaşları Cafer 200 guruş ırgatlıktan ve Orhan 300 guruş sekbanlıktan bir senede temettü’âtları*” şeklindeki gibi aynı cümle içerisinde meslekleri ve kazançları ayrı bir şekilde kayıtlıdır. Bazı köylerde ise meslekleri ve gelirleri farklı olan aile üyeleri alt alta ayrı cümleler halinde kayıtlıdır.

Defterde 13 yerde hane reisleri veya hane reislerinin yakınlarının sahip oldukları iki farklı meslek dalı ayrı ayrı yazılı fakat bu mesleklerden elde edilen gelirler tek kalemde kayıtlıdır. Bu şekilde kayıt yapılan gelirlerin toplamı ilgili tablolarda ikiye bölünerek verildi.

Tablo 52: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- I

Meslekler	Köy adı								
	Neveçiste-i Müslim	Leşine Emlâk-ı Hümayûn Çiftliği	Vovice-i Zımmiyâni	Katunlar-ı Zımmiyâni	Trepçike-i Zımmiyâni	Treliske-i Zımmiyâni	Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	Grekovice-i/ Krekovic-i Müslim	Tepecik-i Müslim
Kiracılık	600	-	-	-	-	-	-	-	-
Irgatlık	3375	1000	300	350	1100	590	-	4990	1830
Çiftçilik	120	-	-	-	-	-	-	-	350
Çobanlık	200	-	-	-	100	-	-	-	100
Dülgerlik	-	12.900	21.165	23.744	31.455	30.500	9725	14.645	-
Papazlık	-	600	200	150	-	500	-	-	-
Hizmetkârlık	-	850	1850	2100	2300	700	400	1920	525
Dülger Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	100	-	-	-
Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	-	-	-	160	-	-	-	-	-
Kalfa	-	-	-	-	-	75	-	-	-
Sığırtmaç	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Terzilik	-	-	-	-	-	1300	-	-	-
Terzi Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	300	-	-	-
Testerecilik	-	-	-	1100	-	500	24.380	-	-
Testereci Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	350	-	-	-
Odunculuk	-	-	-	-	-	-	-	-	2193
Değirmencilik	-	-	-	550	-	650	200	-	-
Hocalık/Hâcelik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kovacılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kundakçılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İmamlık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bekçilik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sekbanlık	-	-	-	-	-	-	-	500	2160
Tımarlı Süvari	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kunduracılık	-	-	-	-	-	-	-	-	2450
Kâtiplik	-	-	-	-	-	-	-	-	500

Tablo 53: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- II

Meslekler	Köy adı								
	Katrom-ı Müslim	Celhiyan/ Selhiyan	Kaluçe	Pelmedi-i Zımmiyâni	Kanc-ı Müslim ve Reaya	Ravonik	Turan	Prevodine	Vresnik-i Müslim
Kiracılık	1080	-	-	546,25	2035	-	-	-	-
Irgatlık	1640	-	880	2010	1415	2350	745	5170	3412,5
Çiftçilik	4232	-	220	-	1900	1250	300	3074	250
Çobanlık	-	-	-	340	-	-	-	-	350

Dülgerlik	-	-	-	28.550	23.550	-	-	-	-
Papazlık	-	-	-	300	-	-	-	-	-
Hizmetkârlık	200	-	150	-	-	150	400	-	100
Dülger Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalfa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sığırtmaç	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Terzilik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Terzi Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Testerecilik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Testereci Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odunculuk	400	-	-	-	110	-	-	-	1339,5
Değirmencilik	-	-	-	200	-	-	-	-	-
Hocalık/Hâcelik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kovacılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kundakçılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İmamlık	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bekçilik	-	-	-	-	-	-	-	-	150
Sekbanlık	1557,5	-	800	-	2000	-	1170	-	4197
Tımarlı Süvari	14.733	-	750	-	-	-	-	-	750
Kunduracılık	300	-	-	-	-	-	-	1300	800
Kâtiplik	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 54: Mesleklerin Toplam Hâsılatı ve Köylere Göre Dağılımı- III

Meslekler	Köy adı								
	Lavovir-i Müslim	Voskob	Kalukare-i Müslim	Mehaliç-i Reaya	Kalunçe-i Müslim ve Reaya	Pulahe	Kunman-ı Müslim	Vaminanç-i Müslim	İzvorine-i Reaya
Kiracılık	2662	-	1655	-	500	-	1770	-	-
Irgatlık	6451	6357	5025	-	5803,5	1825	1375	2033,5	2600
Çiftçilik	945	1275	3130	400	1190	1674	1018	802,5	-
Çobanlık	-	-	-	-	612,5	-	-	-	-
Dülgerlik	-	-	-	7750	2800	-	-	-	1350
Papazlık	-	-	-	-	200	-	-	-	-
Hizmetkârlık	225	400	870	1200	6692,5	-	667	370	990
Dülger Hizmetkârlığı	-	-	-	250	-	-	-	-	-
Dülger Kalfası Hizmetkârlığı	-	-	-	150	350	-	-	-	-
Kalfa	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sığırtmaç	-	-	-	-	-	250	-	250	-
Terzilik	-	-	-	-	200	-	-	-	-
Terzi Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Testerecilik	-	-	-	-	-	-	-	-	500
Testereci Hizmetkârlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odunculuk	320	100	3234	-	1930,5	950	735	200	-
Değirmencilik	-	-	-	-	100	-	-	-	-
Hocalık/Hâcelik	-	-	550	-	-	200	300	-	-
Kovacılık	-	-	-	-	430	-	-	-	-
Kundakçılık	-	-	-	2250	-	-	-	-	-
İmamlık	-	-	250	-	-	-	-	-	-
Bekçilik	-	-	-	-	-	200	-	-	-
Sekbanlık	2715	2096	11.430	-	1526	5500	3370	200	-

Tımarlı Süvari	-	2560	3500	-	3840	750	-	-	-
Kunduracılık	1000	-	-	-	-	500	2000	-	-
Kâtiplik	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Görice merkez kazası köylerinde mesleklerden elde edilen toplam gelir 453.263,75 kuruştur. Toplam mesleki geliri en fazla olan köy 35.565 kuruş ile Treliske-i Zımmiyâni köyü, en az olan köy ise 2.615 kuruş ile Turan köyüdür. Celhiyan/ Selhiyan köyünde ise hiçbir meslek kaydı ve geliri bulunmamaktadır.

Köylerde en fazla gelir 208.134 kuruş (%46) ile *dülgerlikten* elde edilmektedir. Dülgerlikten en fazla Trepîçke-i Zımmiyâni köyünden 31.455 kuruş, en az İzvorine-i Reaya köyünden 1.350 kuruş kazanç sağlanmaktadır. Dülgerliğin açık ara bir farkla diğer meslekler içinde ilk sırada gelen meslek olmasının temel sebebi özellikle Gayrimüslim hanelerde kalabalık olan aile bireylerinin de en çok uğraştığı meslek dalı olmasından kaynaklanmaktadır. Yani dülgerlik mesleğini yapan çoğu Gayrimüslim hanenin aileleri bu mesleği yapmaktadır. Dülgerlikten sonra ikinci sırada gelir getiren meslek olan *ırgatlıktan* senelik 62.627,5 kuruş (% 14) elde edilmektedir. Irgatlık mesleğinden en fazla gelir Lavovir-i Müslim köyünden en az Vovice-i Zımmiyâni köyünden elde edilmektedir. *Sekbanlık* üçüncü sırada gelir getiren meslek dalı olup elde edilen 39.221,5 kuruştur (%9). Sekbanlıktan en fazla gelir Kalukare-i Müslim köyünden, en az gelir Vaminaniç-i Müslim köyünden elde edilmektedir. *Tımarlı süvari* 26.883 kuruş ile %6'ya, *testerecilik* 26.480 kuruş ile %6'ya, *hizmetkârlık* 23.059,5 kuruş ile %5'e, *çiftçilik* 22.130,5 kuruş ile %5'e, *odunculuk* 11.512 kuruş ile %3'e, *kiracılık* 10.848,25 kuruş ile %2'ye ve *kunduracılık* 8350 kuruş ile %2'ye tekabül etmektedir. Köylerde en az gelir getiren meslek olan *kalfalık* ise yalnızca Treliske-i Zımmiyâni köyü Hane 58 Numara 58'de ikamet eden Tasi oğlu Nikol tarafından yapılmaktadır.

Dülger hizmetkârlığı 350 kuruş ile Treliske-i Zımmiyâni ve Mehaliç-i Reaya köylerinde, *terzilik* 1500 kuruş ile Treliske-i Zımmiyâni ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köylerinde, *bekçilik* 350 kuruş ile Vresnik-i Müslim ve Pulahe köylerinde olmak üzere ikişer köyde kayıtlıdır.

Terzi hizmetkârlığı 300 kuruş ve *testereci hizmetkârlığı* 350 kuruş ile Treliske-i Zımmiyâni köyünde, *kovacılık* 430 kuruş ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde, *kundakçılık* 2250 kuruş ile Mehaliç-i Reaya köyünde, *imamlık* 250 kuruş ile Kalukare-i Müslim köyünde ve *kâtiplik* 500 kuruş ile Tepecik-i Müslim köyünde olmak üzere birer köyde yapılmaktadır.

Köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyenlerin ırgatlıktan toplam 2.020 kuruş, hizmetkârlıktan 150 kuruş gelirleri bulunmakta olup ilgili tablolarda eklidir.

Defterde Vovice-i Zımmiyâni, Trepîçke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni ve Mehaliç-i Reaya köylerindeki 11 hanenin ailelerinin Vovice-i Zımmiyâni köyünde olduğu gibi “*Merkûmun karındaşı Petro 400 guruş ve Mihail 300 guruş*” ve Trepîçke-i Zımmiyâni köyünde olduğu gibi “*Merkûmun karındaşları Risto 150 guruş Tanaş 150 guruş*” şeklindeki kayıtlarında gelirleri mevcut fakat uğraştıkları meslek dalları belirli değildir. Muhassıl kayıtları yaparken, bu kişilerin mesleklerini hane reisiyle aynı mesleğe sahip olduklarından dolayı yazmayı unutmuş olabilir. Toplamda 6.550 kuruş olan bu gelirler mesleki gelirlere eklendiğinde mesleklerden toplamda 459.813,75 kuruş gelir elde edilmektedir.

3.4.2. Âsiyab Gelirleri

Osmanlı Devleti’nde “*değirmen resmi*” veya “*âsiyab resmi*” adı altında su ya da yel ile dönen değirmenleri ve zeytinyağı değirmenlerinden çeşitli yer ve zamanlarda farklı miktar ve oranlarda vergi tahsil edilmekteydi²²⁷. Değirmen resmi tam yıl çalışan değirmenlerin her bir taşı üzerinden 60 akçe, yarım yıl çalışan değirmenlerin her bir taşı üzerinden 30 akçe alınmaktaydı²²⁸. Bazı vilayetlerde harman vaktinde bazı vilayetlerde ise *eyyam-ı bahurda yani temmuzun dokuzuncu gününde* alınmaktaydı²²⁹. Görice merkez kazasında yalnızca âsiyab gelirleri kayıtlı olup vergiye ait bir tutar bulunmamaktadır.

Âsiyab gelirleri şahıs isimlerinin alt tarafında emlâk, arazi ve hayvan kayıtlarının yapıldığı bölüme Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim köyü Hane 16 Numara 16’da ikamet eden Zeynel oğlu Numan’ın değirmen örneğinde olduğu gibi;

“*Âsiyab*

Kıt’a 1

Hâsılat-ı Senevî

200 guruş”

Şeklinde kayıtlıdır. Defterde kullanılan değirmen ölçü birimleri “*kıt’a*” ve “*kıt’a bâb*”dır.

²²⁷ Neşet Çağatay, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi (DTCF Dergisi)*, C.5, S.5, 1947, s.503.

²²⁸ Ünal Taşkın, “1002 Numaralı Tahrir Defterine Göre Şehrizol”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Fırat University Journal of Social Science)*, C.24, S.1, Elazığ 2014, s.306.

²²⁹ Çağatay, *Aynı makale*, s.504.

Tablo 55: Âsiyab Gelirlerinin Köylere Göre Dağılımı

Köy adı	Köyde Oturanlar		Köy Dışındakiler	
	Adet	Kuruş	Adet	Kuruş
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	2	600	-	-
Katunlar-ı Zımmiyâni	1	100	-	-
Treliske-i Zımmiyâni	3	380	-	-
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	2	350	-	-
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	2	550	-	-
Tepecik-i Müslim	2	500	-	-
Pelmedi-i Zımmiyâni	-	-	1	810
Turan	1	400	4	400
Vresnik-i Müslim	2	400	5	1700
Lavovir-i Müslim	1	150	-	-
Voskob	-	-	1	120
Kalukare-i Müslim	4	1100	-	-
Kalunce-i Müslim ve Reaya	3	973	-	-
Kunman-ı Müslim	2	600	-	-
Toplam	25	6103	11	3030

Tabloya göre köyde oturanlara ait 25 adet ve Görice köyleri dışında ikamet edenlere ait 11 adet olmak üzere toplamda 36 adet değirmen olup 9133 kuruş senelik gelir elde edilmektedir. Değirmen gelirinin 6103 (%67) kuruşu köyde oturan hane reislerine, 3030 (%33) kuruşu ise Görice köyleri dışından olanlara aittir. Sayıca en fazla değirmene sahip olan köyler Vresnik-i Müslim, Turan, Kalukare-i Müslim, Treliske-i Zımmiyâni ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyleridir. Değirmenlerden en fazla yıllık gelir elde eden köy ise 2100 kuruş ile Vresnik-i Müslim köyüdür. Her bir şahsa ait değirmen sayısı 1 adettir. Fakat elde edilen yıllık gelirler farklılık göstermektedir. Bunun için tahıl üretiminin fazla olduğu yerleşim yerlerinde değirmenlerden elde edilen yıllık gelirin fazla olduğu söylenebilir. Müslümanların değirmenlerden kazancı 6.503 kuruşla %71'e, Gayrimüslimlerin değirmenlerden kazancı 2.630 kuruş ile %29'a tekabül etmektedir.

Turan köyünde köy dışında oturanlardan Numara 14'te kayıtlı İlov oğlu Peliç, Numara 15'te kayıtlı İlov oğlu Yuvan, Numara 16'da kayıtlı Nikol oğlu Karçi ve Numara 17'de kayıtlı İlov oğlu Yemon'un kayıtlı değirmenlerinde “âsiyâb rûb'u 1” ifadesi geçmektedir. *Rûb'u* dörtte bir anlamında kullanılmaktadır²³⁰. Dolayısıyla aynı köyde peş peşe kaydedilen bu 4 şahsın ortak işlettiği 1 adet değirmenden elde edilen gelirlerin 1/4 oranında paylaşıldığı söylenebilir. Bu şahısların her biri 100'er kuruştan olmak üzere toplam 400 kuruş geliri Turan köyünde kayıtlıdır. Yine köy dışında oturanlardan Vresnik-i Müslim köyü Numara 136'da kayıtlı Selman oğlu Selim'in kayıtlı 1 adet değirmeni için de 1/4 anlamındaki *rûb'u* ifadesi kayıtlıdır. Köy dışında oturan bu şahsın Görice merkez

²³⁰ Devellioğlu, *Aynı eser*, s.1047.

kazası dışından olan başka şahıslarla değirmen ortaklığından kazançlarını paylaştıkları söylenebilir. Şahsın değirmenden elde ettiği kazanç 100 kuruştur.

Görice merkez kazasında ortaklaşa işletilen 2 adet değirmen bulunmaktadır. Ortaklık hissesi, hane reisinin elde ettiği yıllık gelirden ve temettüattan düşürülerek kayıtlıdır. Düşürülen rakamlar ise elde edilen gelirlerin yarısıdır. Katunlar-ı Zımmiyâni köyü Hane 9 Numara 9’da ikamet eden Estevye oğlu Kostantin’in ortaklaşa işletilen değirmeninden yıllık kazancı 200 kuruş iken bu paranın 100 kuruşu kendisinin 100 kuruşu ortağının ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 4 Numara 4’te ikamet eden İslam oğlu (okunamadı)’in ortaklaşa işletilen değirmeninden yıllık kazancı 500 kuruş iken bu paranın 250 kuruşu kendisinin 250 kuruşu ortağınınındır.

Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü Hane 5 Numara 5’te ikamet eden Süleyman oğlu İsmail’in ise sadece değirmen ortaklığından elde ettiği kazanç toplam temettüat kısmında eklenmiş olup “*ber mûceb-i bâlâ asiyâb şerîkinden temettü’âtı 250 guruş*” şeklinde kayıtlıdır.

3.4.3. Emlâğa Dayalı Kira Gelirleri (Han ve Konut Kiraları)

Görice merkez kazası köylerinde emlâğa dayalı kira gelirleri içerisinde 3 adet han bulunmakta olup defterde şahıs isimlerinden sonra emlâk, arazi ve hayvan kayıtlarının olduğu bölümde yazılıdır. Hanların adetleri ise “*kıt’a*” ya da “*bâb*” olarak kayıtlıdır. Han sahiplerinin, hanlarını kendileri işletmek yerine “*İcâre-i senevîsi*” adı altında kiraya verdikleri görülmektedir. Bu şahıslar ve yıllık kira gelirleri şöyledir;

Tepecik-i Müslim köyü Hane 34 Numara 35’te ikamet eden Ali oğlu Cafer 1 adet han kirasından senelik 500 kuruş “*Han kıt’a bâb 1 icâre-i senevîsi 500 guruş*” (Bu kişi için iş göremez kaydı vardır.),

Tepecik-i Müslim köyü Hane 38 Numara 39’da ikamet eden Molla Hüseyin oğlu Nureddin 1 adet han kirasından senelik 200 kuruş “*Han bâb 1 icâre-i senevîsi 200 guruş*”,

Pelmedi-i Zımmiyâni köyü Numara 1’de kayıtlı fakat köy dışında oturan Salih Bey oğlu Banuş Bey 1 adet han kirasından senelik 80 kuruş “*Han kıt’a 1 icâre-i senevîsi 80 guruş*” olmak üzere toplamda 780 kuruştur.

Han olarak kiraya verilip işletilen bu merkezlerin bulunduğu köylerin yol üzerinde oldukları ve yolcuların ya da ticari maksatla bir yerden bir yere giden kervanların konaklaması amacıyla inşa edildikleri ifade edilebilir. Hanlar ayrıca bölgenin güvenliği açısından da ehemmiyet arz etmektedirler.

Emlâğa dayalı kira gelirlerinden bir diğeri şahısların ikamet ettikleri konutları dışında sahip oldukları ve ek gelir getiren konutlardır. Bunlarda kaç adet hane olduğu, kira gelirleri veya hanelerde kira vermeden ikamet eden ortaklar kayıtlıdır. Bu konutlardan kiraya verilenler *icâre-i senevîsi* ya da *icâre-i seneviyyeleri* şeklinde kayıtlıdır.

Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü Hane 21 Numara 21’de ikamet eden hane reisi Ahmed oğlu Abdulgani’nin 1 adet kiraya verdiği konutundan yıllık kazancı 40 kuruştur.

Köy dışında oturanlardan Celhiyan/ Selhiyan köyü Numara 1’de kayıtlı Süleyman Bey oğlu Şahsuvar Bey’in 1 adet konutunda “*zirde muharrer olan şerîki ikâmet etmiş olduğu*” şeklinde, Ravonik köyü Numara 1’de kayıtlı Mikdat Bey oğlu Rüstem Bey’in 3 adet konutunda “*zirde muharrer olan şerîkân mumâ-ileyhin hanesinde ikamet oldukları*” şeklinde ortaklarının ikamet ettikleri kayıtlıdır. Fakat herhangi bir kira bedeli kayıtlı değildir. İzvorine-i Reaya köyü Numara 1’de kayıtlı Başu(?) Bey oğlu İsmail Bey’e ait 22 adet konut bulunmaktadır. 11 konutu için “*zirde muharrer olan şerîkân-ı mesfûr ikâmet etmiş oldukları*” şeklinde ortaklarının oturdukları bilgisi verilmektedir. Diğer 11 adet konutunu ise kiraya vermiş olup senelik 100 kuruş kazanç sağlamaktadır. İzvorine-i Reaya Köyü Numara 25’te kayıtlı Hamza Bey’in kira olan 2 adet konutundan yıllık kazancı 20 kuruştur. 1 adet konutu için ise “*zirde muharrer olan 1 nefer şerîki ikâmet etmiş olduğu*” şeklinde ortağının oturduğu kayıtlıdır. Böylece ortakların oturdukları haneler için ayrıca bir kira bedeli ödemedikleri anlaşılmaktadır. Konut kiralari arasındaki farkın ise konutun eski-yeni olmasından ya da bulunduğu bölgeden kaynaklandığı söylenebilir.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisine ait kiraya verilen 25 adet konut ise “*zirde muharrer olan reâya-i mezbûrun bilâ icâre ikamet etmiş oldukları*” şeklinde kayıtlıdır. Bu şahısların oturdukları konutlara kira vermedikleri açıkça “*bilâ icâre*” yani “*kiracısız*” olarak belirtilmektedir.

3.4.4. Senelik Temettüat (Yıllık Gelir)

Yıllık gelir kişilerin sahip olduğu emlâk, arazi, hayvan ve mesleki gelirlerden elde ettikleri kazançların bütünüdür. Kişinin sahip olduğu tüm mal varlığı yazıldıktan sonra “*Mecmû’undan bir senede temettü’âtı gurus*”, “*Mecmû’undan bir senede tahmînen temettü’âtı gurus*” şeklinde elde edilen gelirler ve daha sonra altına varsa kişinin veya ailedeki diğer üyelerin mesleki gelirleri yazıldıktan sonra toplam

temettuat miktarı kayıtlıdır. Ortaklaşa gelirlerde ise ortağın hissesinde “*Mecmû’undan gayr-i ez âşar bir senede temettü’âtı*” ya da “*Mecmûundan bir senede gayr-i ez âşar tahmînen temettü’âtı*” şeklinde temettüattan düşürülen hisse miktarı yazılıdır. Defterde her köyün sonunda tüm hanelerin toplam temettuat bilgisi “*bil- cümle temettuat yekûn*” olarak kayıtlıdır. Temettuatları yazılmayan köylerin kayıtları ise her köy sonunda “*işbu karye-i mezkûrda temettü’âtı yazılmayıp vergi-yi seneviyyelerini sâkini oldukları diğer karyelerde vermekte olan kimesnenin temettü’âtları*” şeklindedir.

Tablo 56: Görice Merkez Kazasının Senelik Temettuat Dağılımı (Yıllık Gelir)

Köy ve Mezra Adı	Köyde Oturanların Senelik Temettüatı (Kuruş)	Köy Dışında Oturanların Senelik Temettüatı (Kuruş)	Mezralarda Kayıtlı Senelik Temettüat (Kuruş)	Emlâk-ı Hümâyûn Arazilerinin Senelik Temettüatı ve Diğer (Kuruş)	Toplam Senelik Temettüat (Kuruş)
Neveçişte-i Müslim	19.119,5	2268,5	-	240	21.628
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	22.533	145	-	1380	24.058
Vovice-i Zımmiyâni	32.433,5	-	-	-	32.433,5
Katunlar-ı Zımmiyâni	32.225	-	-	-	32.225
Trepicke-i Zımmiyâni	41.525	-	-	-	41.525
Treliske-i Zımmiyâni	41.908	-	-	-	41.908
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	40.884	-	-	-	40.884
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	25.739	-	-	-	25.739
Tepecik-i Müslim	43.420,5	1053	-	-	44.473,5
Katrom-ı Müslim	42.813,25	5797	-	-	48.610,25
Celhiyan/ Selhiyan	3784,5	5324,5	-	-	9109
Kaluçe	20.310,25	465,75	-	-	20.776
Pelmedi-i Zımmiyâni	37.381,75	429,5	-	-	37.811,25
Kanc-ı Müslim ve Reaya	47.655,5	215	-	-	47.870,5
Ravonik	5835,75	5542,75	-	3374,25	14.752,75
Turan	7187	317	-	-	7504
Prevodine	22.067,5	-	-	-	22.067,5
Vresnik-i Müslim	54.956,5	2047,5	-	-	57.004
Lavovir-i Müslim	37.435	1380	-	-	38.815
Voskob	44.906,5	1782,5	-	-	46.689
Kalukare-i Müslim	43.835	-	-	-	43.835
Mehaliç-i Reaya	19.746,5	1462,5	-	410	21.619
Kalunce-i Müslim ve Reaya	59.211	375	-	-	59.586
Pulahe	21.874,5	-	-	280	22.154,5
Kunman-ı Müslim	26.847,5	-	-	-	26.847,5
Vaminaniç-i Müslim	12.026	-	-	-	12.026
İzvorine-i Reaya	22.540	15.225,75	-	-	37.765,75
Bukoviçe Mezrası	-	-	1390	-	1390
Guvayniç Mezrası	-	-	740	-	740
Partekeş Mezrası	-	-	-	-	-
Guraz Mezrası	-	-	967,5	-	967,5

Karbanoş Mezrası	-	-	7355	-	7355
Toplam	830.201,5	43.831,25	10.452,5	5684,25	890.169,5

Tablodan anlaşılacağı gibi Görice merkez kazasında yıllık toplam gelir 890.169,5 kuruştur. Toplamda en fazla senelik temettüata sahip olan köy 59.586 kuruş ile Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü, en az senelik temettüata sahip olan köy 7.504 kuruş ile Turan köyüdür. Mezralarda ise toplam senelik temettüat en az 740 kuruş ile Guvayniç mezrasından elde edilmektedir.

Köyde oturan hane reislerinin senelik temettüatı 830.201,5 kuruştur. Hane reislerine ait toplam temettüat içerisinde en fazla ödenek Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünden 59.211 kuruş, Vresnik-i Müslim köyünden 54.956,5 kuruş ve Kanc-ı Müslim ve Reaya köyünden 47.655,5 kuruş elde edilmektedir. Senelik temettüatın en az olduğu köy ise Celhiyan/ Selhiyan köyüdür. Bunda nüfusun az olması temel etkindir.

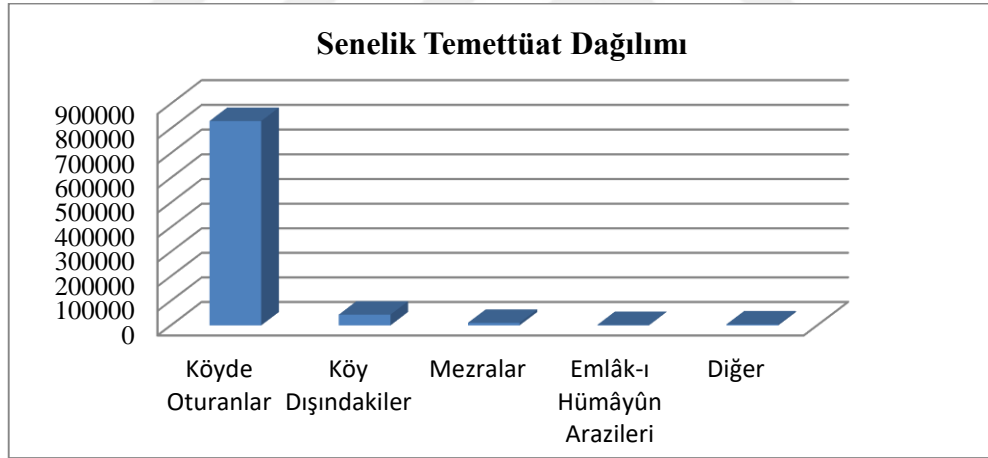
Köy dışında oturanların toplam senelik temettüatı 43.831,25 kuruş olup bunlardan Görice köyleri sâkini olan hanelerin senelik temettüatı 6.052,5 kuruş ile %14'e, Görice köyleri dışından olan şahısların senelik temettüatı 37.778,75 kuruş ile %86'ya tekabül etmektedir. Görice köyleri sâkinlerinin temettüatlarının yazıldığı köyler ve miktarları; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliğinde 145 kuruş, Katrom-ı Müslim köyünde 2603 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde 30 kuruş, Turan köyünde 117 kuruş, Vresnik-i Müslim köyünde 1320 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyünde 1462,5 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde 375 kuruştur. Görice Kazası dışından olan şahısların senelik temettüatlarının yazıldığı köyler ve miktarları ise; Neveçişte-i Müslim köyü 2268,5 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 1053 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 3194 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 5324,5 kuruş, Kaluçe köyü 465,75 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni 399,5 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 215 kuruş, Ravonik köyü, 5542,75 kuruş, Turan köyü 200 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 727,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 1380 kuruş, Voskob köyü 1782,5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 15.225,75 kuruştur.

Mezralarda kayıtlı senelik temettüat ise 10.452,5 kuruştur. Bunun 10.325 kuruşu ile %99'u Görice köyleri sâkinlerinin olup mezralarda arazisi bulunan hanelerin senelik temettüatıdır. Sadece Karbanoş mezrasında kayıtlı 127,5 kuruşla %1'i ise Görice köyleri dışından olanların senelik temettüatıdır. Mezralar içerisinde en fazla senelik temettüat geliri Karbanoş mezrasından, en az gelir Guvayniç mezrasından elde edilmektedir. Emlâk-ı hümâyûn arazilerine ait senelik temettüat ise köy dışı olarak kayıtlı Neveçişte-i

Müslim köyünde 240 kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyünde 1380 kuruş olmak üzere toplam 1620 kuruştur.

Tabloda diğer olarak hane numarası olmayıp köy dışında oturduğuna dair bilgi de verilmeyen şahısların senelik temettüatları verilmiştir. Bu şahıslar ve senelik temettüatları; Ravonik Köyünde kayıtlı Murtaza oğlu Salih'in 300 kuruş, Hayrullah oğlu Hasan'ın 350 kuruş, Hayrullah oğlu Cafer'in 500 kuruş, Mustafa oğlu Numan'ın 150 kuruş, Mehmed oğlu Bayram'ın 250 kuruş, İlyas oğlu İsmail'in 300 kuruş, Cumali oğlu Süleyman'ın 821 kuruş, Mustafa oğlu Hasan'ın 303,25 kuruş ve Mehmed oğlu Saadeddin'in 400 kuruştur. Mehaliç-i Reaya Köyünde kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kıryak'ın yıllık geliri 410 kuruş ve Pulahe Köyünde kayıtlı Timur/ Temur kerimesi Aişe Hatun'un senelik temettüatı ise 280 kuruştur. Böylelikle bu şahıslara ait senelik temettüat toplam 4064,25 kuruştur.

Grafik 29: Görice Merkez Kazasında Senelik Temettüat Dağılımı (Kuruş)

Görice merkez kazasında senelik temettüat 830.201,5 kuruş ile en fazla köyde oturan hane reislerinden elde edilmektedir. Bu gelir %93'e tekabül etmektedir. Köy dışında oturanların toplam senelik temettüatı 43.831,25 kuruş olup %5'e tekabül etmektedir. Bunlardan Görice köyleri sâkini olan hanelerin senelik temettüatı 6052,5 kuruş ile %14'e, Görice köyleri dışından olan şahısların senelik temettüatı 37.778,75 kuruş ile %86'ya tekabül etmektedir. Mezralarda kayıtlı senelik temettüat ise 10.452,5 kuruştur (%1). Senelik temettüat emlâk-ı hümâyûn arazilerinden 1620 kuruş elde edilmekteyken, diğer olarak hane numarası olmayıp köy dışında oturduğuna dair bilgi de verilmeyen şahısların senelik temettüatları ise toplamda 4064,25 kuruştur (%1).

Tablo 57: Köyde Oturanların Senelik Temettüatının Köylere Göre Dağılımı (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Senelik Temettüat (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama (Kuruş)
Neveçiste-i Müslim	31	19.119,5	616.75
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	25	22.533	901.32
Vovice-i Zımmiyâni	40	32.433,5	810.83
Katunlar-ı Zımmiyâni	45	32.225	716.11
Trepicke-i Zımmiyâni	87	41.525	477.29
Treliske-i Zımmiyâni	64	41.908	654.81
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	53	40.884	771.39
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	56	25.739	459.62
Tepecik-i Müslim	62	43.420,5	700.33
Katrom-ı Müslim	57	42.813,25	751.10
Celhiyan/ Selhiyan	4	3784,5	946.125
Kaluçe	18	20.310,25	1128.34
Pelmedi-i Zımmiyâni	32	37.381,75	1168.17
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	47.655,5	1083.06
Ravonik	9	5835,75	648.41
Turan	12	7187	598.91
Prevodine	35	22.067,5	630.50
Vresnik-i Müslim	86	54.956,5	639.02
Lavovir-i Müslim	59	37.435	634.49
Voskob	65	44.906,5	690.86
Kalukare-i Müslim	79	43.835	554.87
Mehaliç-i Reaya	26	19.746,5	759.48
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	103	59.211	574.86
Pulahe	33	21.874,5	662.86
Kunman-ı Müslim	46	26.847,5	583.64
Vaminaniç-i Müslim	21	12.026	572.66
İzvorine-i Reaya	25	22.540	901.6
Toplam	1217	830.201,5	682.17

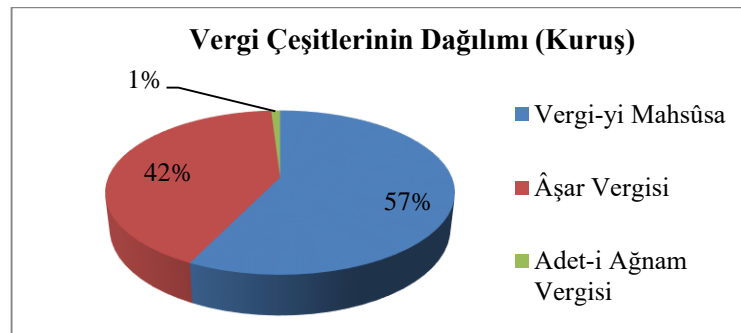
Tabloda görüldüğü gibi köyde oturan hane reislerinin yıllık toplam kazancı 830.201,5 kuruştur. 1217 hane başına ortalama 682,17 kuruş gelir düşmektedir. Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü nüfusu en yoğun köy olduğu için yıllık geliri en fazla olan köydür. Yıllık geliri en az olan köy Celhiyan/ Selhiyan köyüdür. Burada sadece 4 hane reisi olması en temel etkidir. Ortalamanın en fazla olduğu köy 1168. 17 kuruş ile Pelmedi-i Zımmiyâni köyü, en az olduğu köy ise 459. 62 kuruş ile Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim köyüdür.

3.5. GÖRİCE MERKEZ KAZASINDA TAHSİL EDİLEN VERGİ TÜRLERİ

Osmanlı Devleti'nde vergiyle ilgili yükümlülüklerle işaret eden çok sayıda terim olup kaynaklarda çoğunlukla “*virgü*” olarak geçen kelime, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bugünkü şeklini aldı²³¹.

Geleneksel Osmanlı vergi sisteminin Batı etkisinde değişime uğradığı Tanzimat Dönemi'nde, Devlet bir yandan klasik gelir kaynaklarına bağımlılığını devam ettiren diğer yandan Avrupa modeline uygun yeni vergiler uygulamaya çalıştı²³². Bu bağlamda Tanzimattan sonra vergi sisteminde yapılan en büyük değişiklik uzun yıllar varlığını koruyan örfi vergilerin kaldırılıp yerine tek bir vergi adı altında “*ancemaatin vergi*” getirilmesi oldu²³³. Böylece Tanzimat Dönemi'nin vergi düzeni açısından getirdiği en önemli yenilik vergilere oldukça basit ve sade bir şekil kazandırması oldu. Yeni verginin miktarı, Maliye Nezareti tarafından yalnızca liva düzeyinde belirlendi, her livada belirlenen miktar önce kazalar daha sonra da mahalle ve köyler arasında bölüştürüldü. Böylece mahalle ve köy düzeyinde belirlenen vergi yükü daha sonra haneler arasında “*hâl ve tahammül ve ticaret servetine göre komşuca*” olarak basit bir ifadeyle herkesin gelirine göre paylaştırıldı. Dönemin en önemli gelir kalemleri de vergi, cizye, âşar, gümrük gelirleri ve ağnam resmiydi²³⁴. Görice temettüat defterinde geçen vergi türleri ise *vergi-yi mahsûsa*, *â'şar vergisi* ve *adet-i ağnam vergisi*dir. Aşağıda Görice merkez kazasına ait vergi çeşitlerinin yüzdeler olarak dağılımları verilmiştir.

Grafik 30: Görice Merkez Kazasında Vergi Çeşitlerinin Yüzdeler Dağılımı

²³¹ M. Macit Kenanoğlu, “Vergi”, *DİA*, C.43, TDV Yayınları, İstanbul 2013, s.56.

²³² Şener, *Aynı eser*, s.93

²³³ Şener, *Aynı Eser*, s.94.

²³⁴ Tefik Güran, “Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 60. Yıl Özel Sayısı, C.49, 1998, s.81.

Görice merkez kazasından tahsil edilen vergilerin dağılımı yukarıdaki gibidir. Vergi-yi mahsûsa %57'lik bir oranla ve 76.360 kuruş ile en fazla tahsil edilen vergidir. Âşar vergisi 55.796,75 kuruş ile %42'ye tekabül etmektedir. Ağnam vergisi ise 1328,75 kuruş ile yalnızca %1'lik kısım içerisindedir. Mezralardan alınan tek vergi türü ise âşar vergisidir.

3.5.1. Vergi-yi Mahsûsa

Tanzimat'tan sonra Osmanlı vergi sisteminde yapılan en önemli yenilik vergi çeşitlerinin azaltılması oldu. Tanzimat yöneticileri tarafından örfi vergiler kaldırılarak yerine “*vergi, vergi-yi mahsûsa, komşuca alınan vergi*” adları ile alınan tek bir vergi getirildi²³⁵. Bu yeni vergi Tanzimat öncesinde alınan tekâlif-i örfiyye vergilerinin tek bir vergi altında toplanması ve tahrir sonucu belirlenip yöre halkına tevzi edilmesiyle tahsil edildi. Verginin tevzii mükelleflerin kazanç ve servetlerine göre ve miktarı da Maliye Nezareti tarafından yalnızca eyaletler düzeyinde belirlenmekteydi²³⁶. Bu toplam vergi kazalara, köylere, mahallelere ve hane reislerine “...*hal ve tahammül ve temettüatına göre komşuca paylaştırılıp*” her hanenin vergi yükü belirleniyordu. Hanelerin ekonomik durumuna göre vergi alınmasını sağlamak için 1844 yılında halkın emlak, arazi, hayvanları, ticaret vs. gelirlerini belirleyecek temettüat sayımları yapıldı ve bu sayımlar sonunda verginin yılda iki kez alınması kararlaştırıldı²³⁷. Vergi-yi mahsûsanın mükelleflerin gelir ve ödeme gücüne göre tahsil edileceği vurgusu bu verginin uygulandığı dönem boyunca yapıldı²³⁸.

Görice temettüat defterinde vergi-yi mahsûsa, mükellef olan hane reislerinin isimlerinin sağ üst köşesinde dikey olarak “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” ve “*sene-yi sâbıkada bir senede vermiş olduğu*” şeklinde kayıtlıdır. Defterde köy dışında kaydı olanlardan ise Görice köyleri sâkini olan haneler ve Görice köylerinin dışından olanların vergi-i mahsûsasını bazı kayıtlarda “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini/mütemekkini olduğu mahallinde vermiş olduğu*” şeklinde yer-mekân belirtilmeden verilmektedirken, bazılarında “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu Kanc karyesinde vermiş olduğu*”, “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu*”

²³⁵ Songun, *Aynı tez*, s.88-89.

²³⁶ Yakup Akkuş, Osmanlı Maliyesi Literatüründe İhmal Edilmiş Bir Tartışma: Tevzi' Defterlerinden Vergi-i Mahsûsaya Geçiş, *Tarih Dergisi (Turkish Journal of History)*, S.65, İstanbul 2017, s.45.

²³⁷ Songun, *Aynı tez*, s.89.

²³⁸ Akkuş, *Aynı makale*, s.45.

Vaminaniç karyesinde vermiş olduğu”, “*sene-yi sâbıkada vergisini Hacıyan(?) karyesinde bulunan çiftliği ile beraber vermiş olduğu*” örneklerinde olduğu gibi şahısların ikamet ettiği yerleşim yerlerinin isimleri de yazılıdır. Kullanılan “*sâkin*” ifadesi Müslümanlar için, “*mütemekkin*” ifadesi Gayrimüslimler içindir. Yine Görice mezarlarında kuruş miktarı olarak alınan mahsûsa vergisi olmayıp tüm vergi-yi mâhsûsa kayıtları da “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini/mütemekkini olduğu mahallinde vermiş olduğu*”, “*sene-yi sâbıkada vergisini sâkini olduğu Katrom karyesinde vermiş olduğu*” gibidir.

Defterde mahsûsa vergisi alınmayanlarla ilgili hiçbir geliri olmayan şahıslardan “*emlâk ve arâzi olmayıp şunun bunun ianesiyle geçinmekte olduğu*” şeklinde verginin neden alınmadığı ile ilgili geçerli bilgi verilmektedir. Mahsûsa vergisi yukarıda verilen emlâk arazi ya da hayvanatı olmayanlardan tahsil edilmediği gibi malı mülkü hayvanatı olmayan fakat “*merkûmun emlâk arazi ve sairesi olmayıp dülgerlikle meşgul olduğu bir senede tahmînen temettü’âtı*” şeklinde mesleğinden kazancı olan bazı şahıslardan da tahsil edilmediği anlaşılmaktadır. Örneğin İzvorine-i Reaya köyünde ikamet eden ve meslekleri dülgerlik ticareti, testerecilik ticareti, ırgatlık ve hizmetkârlık olan 6 hane reisinden mahsûsa vergisinin tahsil edilmediği görmekteyiz. Bu şahıslar “*sene-yi sâbıkada vergisini hiçbir sene vermemiş olduğu olduğu*” ve “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermemiş olduğu*” şeklinde kayıtlıdır. Defterde kayıtlı bilgilere göre mahsûsa vergisinin malı, mülkü, hayvanatı ve mesleği olan bazı şahıslardan dahi tahsil edilmediği anlaşılmaktadır. Yine bunlar için “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan vermemiş olduğu/ bir senede vermemiş olduğu*” ve “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan hiçbir senede vermemiş olduğu*” şekillerinde kayıtlar bulunmaktadır. Mal, mülk, arazi, hayvan ve meslek kaydı olanlardan mahsûsa vergisinin alınmaması vergi toplamada bazı eksikliklerin veya usülsüzlüklerin olduğunu ortaya koymaktadır. Osmanlı Devleti’nin hemen her döneminde vergi toplamada gerek vergi toplayan görevlilerden gerekse halktan kaynaklanan sorunlardan dolayı suistimaller yaşanmakta, durumdan hoşnut olmayan halk bu duruma tepki göstermekteydi. Bu tepkiler bazen münferit şikâyetlerle dile getirilirken, bazen de daha geniş katılımlarla isyan hareketlerine kadar gitmekteydi²³⁹.

²³⁹ Türklü, *Aynı makale*, s.134.

Tablo 58: Görice Merkez Kazasında Vergi-yi Mahsûsanın Köylere Göre Dağılımı

Köy Adı	Köyde Oturanlar	Köy Dışında Oturanlar	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri ve Diğer	Toplam Vergi-yi Mahsûsa (Kuruş)
	Vergi-yi Mahsûsa (Kuruş)	Vergi-yi Mahsûsa (Kuruş)	Vergi-yi Mahsûsa (Kuruş)	
Neveçişte-i Müslim	1675,5	-	-	1675,5
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	1456,25	-	168,5	1624,75
Vovice-i Zımmiyâni	2132,75	-	-	2132,75
Katunlar-ı Zımmiyâni	2119,5	-	-	2119,5
Trepîçke-i Zımmiyâni	3346,75	-	-	3346,75
Treliske-i Zımmiyâni	3762,5	-	-	3762,5
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	2347,5	-	-	2347,5
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	2598,75	-	-	2598,75
Tepecik-i Müslim	4068,25	100	-	4168,25
Katrom-ı Müslim	3687	189,5	-	3876,5
Celhiyan/ Selhiyan	-	819,25	-	819,25
Kaluçe	1336,75	85	-	1421,75
Pelmedi-i Zımmiyâni	1561	560	-	2121
Kanc-ı Müslim ve Reaya	3121,75	30	-	3151,75
Ravonik	748	701,5	397,25	1846,75
Turan	1080,5	301	-	1381,5
Prevodine	1939,5	-	-	1939,5
Vresnik-i Müslim	5940	120	-	6060
Lavovir-i Müslim	4280,5	-	-	4280,5
Voskob	4222,5	72	-	4294,5
Kalukare-i Müslim	4651	-	-	4651
Mehaliç-i Reaya	1748,25	-	75	1823,25
Kalunce-i Müslim ve Reaya	5845	-	-	5845
Pulahe	1901,5	-	36	1937,5
Kunman-ı Müslim	3056,5	41,5	-	3098
Vaminaniç-i Müslim	1320,25	-	-	1320,25
İzvorine-i Reaya	1345,75	1370	-	2715,75
Toplam	71.293,5	4389,75	676,75	76.360

Tabloda görüldüğü üzere toplamda 76.360 kuruş vergi-yi mahsûsa tahsil edilmektedir. Toplamda en fazla vergi-yi mahsûsa tahsili Kalunce-i Müslim ve Reaya, Kalukare-i Müslim, Voskob, Lavovir-i Müslim ve Tepecik-i Müslim köylerinden yapılmaktadır. Vergi-yi mahsûsa köyde oturan hanelerden 71.293,5 kuruş tahsil edilmekte olup en fazla 5.845 kuruş ile Kalukare-i Müslim köyünden, en az 748 kuruş ile Ravonik köyünden alınmaktadır. Celhiyan/ Selhiyan köyünde ise köyde oturan hane sâkinlerine ait vergi-i mahsûsa kaydı bulunmamaktadır.

Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkini olan hanelerden ve Görice köyleri dışından olanların toplam mahsûsa vergisi 4389,75 kuruştur. Mahsûsa vergisinin 139 kuruşu ile %3'ü Görice köyleri sâkinlerinden olup ikamet ettiği köy dışında mahsûsa vergisi verdiği kayıtlıdır. Bu şahısların ödedikleri vergi-yi mahsûsa miktarı ve köyleri;

Katrom-ı Müslim köyü Numara 70’de kayıtlı Halil oğlu Saadeddin 13 kuruş, Turan köyü Numara 9’da kayıtlı Osman Bey oğlu Elhac Hüseyin Bey 76 kuruş, Numara 18’de kayıtlı Salih oğlu Said 35 kuruş, Voskob köyü Numara 66’da kayıtlı Derviş Yazıcıoğlu Nureddin 10 kuruş ve Numara 76’da kayıtlı Osman oğlu Tahir 5 kuruş olarak kayıtlıdır. Mahsûsa vergisinin 4.250,75 kuruş ile %97’si ise Görice köyleri dışından olanların verdiği vergidir. Bu şahısların ödedikleri vergi-yi mahsûsa miktarı ve köyleri; Tepecik-i Müslim köyünde 100 kuruş, Katrom-ı Müslim köyünde 176,5 kuruş, Celhiyan/Selhiyan köyünde 819,25 kuruş, Kaluç köyünde 85 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde 560 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyünde 30 kuruş, Ravonik köyünde 701,5 kuruş, Turan köyünde 190 kuruş, Vresnik-i Müslim köyünde 120 kuruş, Voskob köyünde 57 kuruş, Kunman-ı Müslim köyünde 41,5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyünde 1370 kuruştur. Bunların kayıtları “*sene-yi sâbıkada vergi-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu*” gibi kaydedilmekteyken, daha çok “*sene-yi sâbıkada vergisini işbu karyede vermiş olduğu*”, “*sene-i sâbıkada işbu karyede vermiş*” şekillerinde kayıtlıdır.

Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 1’de kayıtlı emlâk-ı hümâyûn arazisinden bir senede tahsil edilen mahsûsa vergisi 168,5 kuruştur. Yine tabloda diğer olarak verilen hane numarası olmayıp köy dışında oturduğuna dair bilgi verilmeyen şahıslara ait yıllık mahsûsa vergisidir. Bu şahıslarlardan Ravonik köyünde kayıtlı olan 10 kişi 397,25 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyündeki Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak 75 kuruş ve Pulahe köyündeki Timur kerimesi Aişe Hatun 36 kuruş mahsûsa vergisi vermektedir.

Tablo 59: Köyde Oturan Hanelere Ait Vergi-yi Mahsûsanın Dağılımı

Köy Adı	Hane Sayısı	Vergi-yi Mahsûsa (Kuruş)	Hane Başına Düşen Miktar (Kuruş)
Neveçište-i Müslim	31	1675,5	54.04
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği	25	1456,25	58.25
Vovice-i Zımmiyâni	40	2132,75	53.31
Katunlar-ı Zımmiyâni	45	2119,5	47.1
Trepiçke-i Zımmiyâni	87	3346,75	38.46
Treliske-i Zımmiyâni	64	3762,5	58.78
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	53	2347,5	44.29
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	56	2598,75	46.40
Tepecik-i Müslim	62	4068,25	65.61
Katrom-ı Müslim	57	3687	64.68
Celhiyan/ Selhiyan	4	-	-
Kaluçe	18	1336,75	74.26
Pelmedi-i Zımmiyâni	32	1561	48.78
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	3121,75	70.94

Ravonik	9	748	83.11
Turan	12	1080,5	90.04
Prevodine	35	1939,5	55.41
Vresnik-i Müslim	86	5940	69.06
Lavovir-i Müslim	59	4280,5	72.55
Voskob	65	4222,5	64.96
Kalukare-i Müslim	79	4651	58.87
Mehaliç-i Reaya	26	1748,25	67.24
Kalunce-i Müslim ve Reaya	103	5845	56.74
Pulahe	33	1901,5	57.62
Kunman-ı Müslim	46	3056,5	66.44
Vaminaniç-i Müslim	21	1320,25	62.86
İzvorine-i Reaya	25	1345,75	53.83
Toplam	1217	71.293,5	58.58

Tabloda görüldüğü gibi köyde oturan haneler toplamda 71.293,5 kuruş (%93) mahsûsa vergisi vermektedir. 27 köy başına ortalama 2.640,5 kuruş, 1217 hane başına ortalama 58,58 kuruş mahsûsa vergisi düşmektedir. En fazla ortalamaya sahip köy 90.04 kuruş ile Turan köyü, en az ortalamaya sahip olan köy 38,46 kuruş ile Trepîçke-i Zımmiyâni köyüdür. Mahsûsa vergisinin en fazla tahsil edildiği köyler Vresnik-i Müslim, Kalukare-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Tepecik-i Müslim, Treliske-i Zımmiyâni, Katrom-ı Müslim, Trepîçke-i Zımmiyâni ve Kanc-ı Müslim ve Reaya köyleridir. En az ise Ravonik ve Turan köylerinden tahsil edilmektedir. Mahsûsa vergisinin 45.227,75 kuruşu ile %63'ü Müslüman hanelerden, 26.065,75 kuruşu ile %37'si ayrimüslim hanelerden alınmaktadır.

3.5.2. Âşar Vergisi

Sözlükte onda bir anlamında Arapça kökenli bir kelime olan öşür (çoğulu âşar), tarım ürünleri üzerinden alınan *şer'î* vergiydi. Osmanlı Devleti'nde en önemli vergi niteliğini devletin yıkılışına kadar sürdüren, gayrisafî ürün tutarının yarısından onda birine kadar farklı oranlarda ve miktarlarda uygulanan âşar vergisi Müslüman tebaadan tahsil edildiği gibi Gayrimüslimlerden de alınmaktaydı²⁴⁰.

Öşür adı altında toplanan vergilerin birçoğu zirai vergilerden olup beşte birden onda bire kadar değişen çeşitli oranlar mevcuttu. Bu vergiler tahıl ve bakliyatta mal olarak tahsil edilmekteydi. Lifli bitkiler, sebze ve meyveler, *adet-i ağnam*, *resm-i kovan* ve gümrük vergilerinde ise alacaklısına seçme hakkı tanınmaktaydı. Tahsil edilen vergilerin

²⁴⁰ Şener, *Aynı eser*, s.119-120.

çoğunluğunu buğday, arpa ve çavdardan alınan öşür ve salariyye²⁴¹ oluşturmaktaydı. Bunlardan başka meyve bahçelerinden alınan bahçe; kavun, karpuz ve hıyardan alınan bostan; üzüm bağlarından alınan bağ; çeşitli meyvelerden fevâkih²⁴²; turfanda meyve ve sebzeden resm; baldan kovan; pamuktan penbe; ipek kozalarından harîr; şıradan şıra resmleriyle ekonomik değeri olan çeşitli bitkilerden alınan vergiler mevcuttu. Bunlar mahsul yetiştiği zaman ağırlık ve adetleri üzerinden kanunlarla belirlenen miktar ve oranlara göre toplanmaktaydı ²⁴³ . Fakat Tanzimat Fermanı'nın ilânından sonra memleketin her yerinde öşür vergisinin 1/10 olması kararlaştırıldı. Arazi verimliliği, sulanabilirliği ve iklim özellikleri gibi etkenler göz ardı edilerek alınan bu karar hazineye büyük zarar verdi. Bu durum halk açısından eşitsizliğe sebep oldu ve zaman zaman zulüm olarak değerlendirildi²⁴⁴.

Görice Temettüat Defterinde âşar vergisi şahıs isimlerinin üst kısmına mahsûsa vergisinden sonra dikey olarak “*Â‘şar ve rüsûmat olarak sene-yi sâbıkada bir senede vermiş olduğu*”, “*Â‘şar ve rüsûmat olarak sene-yi sâbıkada vermiş olduğu*” ve üzümün başka ürünü olmayan bazı hanelerde “*Â‘şar-ı üzüm olarak sene-yi sâbıkada bir senede vermiş olduğu*” şeklinde kayıtlıdır. Aşar vergisinde buğdayın (hınta) kilesi 13 kuruş, mısır, çavdar ve burçağın kilesi 7,5 kuruştur. Yulaf (alef) ve fasulyenin kilesi 2,5 kuruş, arpanın (şair) kilesi ise 8 kuruştur. Üzüm üzerinden “*âşar üzüm*” olarak vergi alınırken, çayır arazileri üzerinden “*âşar-ı giyâh*²⁴⁵” olarak vergi alınmaktadır.

Tahsil edilen âşar vergisinden o sene elde edilen mahsulün miktarı tespit edilebilmektedir. Âşar vergisi 1/10 üzerinden alındığı için, vergi alınacak ürün 10 ile çarpıldığında elde edilen mahsul bulunabilmektedir. Örneğin tüm kazada buğday üzerinden 35.113 kuruş âşar vergisi alındığı kayıtlıdır. Bu rakam 10 ile çarpıldığında Görice merkez kazasında yetiştirilen buğdaydan elde edilen kazanç 351,130 kuruştur.

²⁴¹ Emriler vezirler ve sair mansıb erbâbı için toprak mahsullerinden alınan hisse. Mütemmim vergi yerinde kullanılan bir tabirdir. Salariye hububattan öşürle birlikte alınır. bk. Mehmet Zeki Pakalın, *Aynı Eser*, s. 101.

²⁴² *Fevâkih*: meyveler, yemişler demektir. bk. Devellioğlu, *Aynı eser*, s.302.

²⁴³ Ahmet Tabakoğlu, “Öşür”, *DİA*, C.34, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.101.

²⁴⁴ Baykal Başdemir, *Osmanlı Vergi Sisteminde Öşür*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2015, s.17.

²⁴⁵ *Giyâh*: nebat, bitki, taze ot anlamlarına gelmektedir. bk. Devellioğlu, *Aynı eser*, s.336.

Tablo 60: Âşar Vergisi Tahsil Edilen Ürünler

Ürünler	Köyde Oturanlardan Alınan/ Kuruş	Köy Dışında Oturanlardan Alınan/ Kuruş	Mezralardan Alınan/ Kuruş	Emlâk-ı Hümâyûn Arazileri, Kiliseler ve Diğer/ Kuruş	Toplam Kuruş	Âşar Alınan Ürünlerin Yüzdesi %
Buğday (Hinta)	17.595,5	16.185	1046,5	286	35.113	%63
Mısır	4635	1121,25	255	180	6191,25	%11
Çavdar	1398,75	641,25	90	11,25	2141,25	%4
Arpa (Şâir)	1436	952	8	8	2404	%4
Burçak	213,75	146,25	22,5	-	382,5	%1
Yulaf (Alef)	677,5	297,5	50	-	1025	%2
Fasulye	102,5	167,5	25	5	300	-
Üzüm	1969,25	3873,5	151	110	6103,75	%11
Giyâh	1031,5	793,75	239,5	71,25	2136	%4
Toplam Kuruş	29.059,75	24.178	1887,5	671,5	55.796,75	

Tabloda görüldüğü gibi âşar vergisi alınan tarım ürünleri içerisinde en fazla gelir buğdaydan 35.113 kuruş (%63) elde edilmektedir. Buğdaydan en fazla Tepecik-i Müslim köyü, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü ve Karbanoş mezrasından vergi geliri elde edilmektedir. En az âşar vergisinin elde edildiği yerleşim yerleri ise Trepicke-i Zimmiyâni köyü, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü ve Partekes mezrasıdır. Buğdaydan sonra sırasıyla mısır (%11), üzüm (%11), arpa (%4), çavdar (%4), giyâh (%4), yulaf (%2), burçak (%1) ve fasulyeden âşar vergisi alınmaktadır.

Ürünlerden toplamda 55.796,75 kuruş âşar vergisi alınmaktadır. En fazla âşar vergisi köyde oturanlardan 29.059,75 kuruş alınmakta olup %52'ye tekabül etmektedir. Köy dışında oturanlardan Görice köyleri sâkinleri olan hanelerden ve Görice köyleri dışından olanlardan toplam 24.178 kuruş ile %43 oranında alınmaktadır. Bunlardan Görice köyleri sâkinlerinin yetiştirdikleri ürünler üzerinden verdikleri âşar vergisi 5417,5 kuruş, Görice köyleri dışından olanların ise verdikleri âşar vergisi 18.760,5 kuruştur. Mezralardan ise 1887,5 kuruş ile %4 oranında âşar vergisi tahsil edilmektedir.

Neveçişte-i Müslim köyü Numara 40'taki Emlâk-ı Hümâyûn arazisinde üzümden 80 kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü Numara 1'deki Emlâk-ı Hümâyûn arazisinde buğdaydan 234 kuruş, mısırdan 172,5 kuruş, çavdardan 7,5 kuruş ve fasulyeden 5 kuruş, giyâhdan 41 kuruş âşar vergisi alınmaktadır. Kiliselerden alınan âşar vergisi miktarları; Lavovir-i Müslim köyü Numara 79'daki kiliseden giyâh olarak 26,5 kuruş, Voskob köyü Numara 11'deki kiliseden üzümden 20 kuruş ve Numara 121'deki kiliseden üzüm üzerinden 10 kuruştur. Diğer olarak hane reisi olmayan ve köy dışında

oturduklarına dair bilgi de verilmeyen Ravonik köyü Numara 26’da kayıtlı Mehmed oğlu Saadeddin arpadan 8 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü Numara 27’de kayıtlı Papa Antuvan oğlu Papa Kiryak buğdaydan 39 kuruş, Pulahe köyü Numara 21’de kayıtlı Timur/Temur kerimesi Aişe Hatun buğdaydan 13 kuruş, mısırdan 7,5 kuruş ve çavdardan 3,75 kuruş ve giyah üzerinden 3,75 kuruş aşar vergisi vermektedir.

Tablo 61: Köyde Oturanlara Ait Âşar Vergisi Dağılımı

Köy Adı	Buğday (Kuruş)	Mısır (Kuruş)	Çavdar (Kuruş)	Arpa (Kuruş)	Burçak (Kuruş)	Yulaf (Kuruş)	Fasulye (Kuruş)	Üzüm (Kuruş)	Giyâh (Kuruş)	Alınan Toplam Vergi (Kuruş)
Neveçište-i Müslim	1046,5	165	52,5	24	15	22,5	-	26,5	30	1382
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn	71,5	11,25	-	-	-	-	-	-	1,5	84,25
Vovice-i Zımmiyâni	468	63,75	82,5	-	-	20	-	-	-	634,25
Katunlar-ı Zımmiyâni	247	-	-	-	-	-	-	-	-	247
Trepîçke-i Zımmiyâni	6,5	-	52,5	100	-	60	-	32	1	252
Treliske-i Zımmiyâni	201,5	-	-	28	-	47,5	-	36,5	9,5	323
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	227,5	-	7,5	32	-	2,5	-	-	26	295,5
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	169	-	22,5	20	-	12,5	2,5	-	4	230,5
Tepecik-i Müslim	2223	326,25	108,75	8	71,25	55	-	115,75	11	2919
Katrom-ı Müslim	851,5	240	22,5	96	33,75	87,5	-	130,75	133,75	1595,75
Celhiyan/ Selhiyan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaluçe	624	105	97,5	116	7,5	-	-	50	12	1012
Pelmedi-i Zımmiyâni	19,5	86,25	-	-	-	-	-	27	-	132,75
Kanc-ı Müslim ve Reaya	1170	11,25	236,25	-	-	37,5	15	-	53	1523
Ravonik	39	7,5	-	-	-	2,5	-	-	-	49
Turan	312	-	-	44	-	15	-	-	2	373
Prevodine	637	-	15	256	-	-	-	206,5	-	1114,5
Vresnik-i Müslim	1924	1282,5	468,75	-	15	47,5	7,5	94	121,75	3961
Lavovir-i Müslim	1306,5	341,25	7,5	8	41,25	61,25	35	-	328	2128,75
Voskob	1423,5	517,5	52,5	-	-	5	5	1018,3	78	3099,75
Kalukare-i Müslim	513,5	408,75	-	20	-	10	-	19	53,5	1024,75
Mehaliç-i Reaya	429	45	7,5	32	-	7,5	-	25	15	561
Kalunce-i Müslim ve Reaya	1911	483,75	105	108	22,5	138,8	27,5	12,5	56,5	2865,5
Pulahe	383,5	292,5	52,5	-	-	15	2,5	37,25	40	823,25
Kunman-ı Müslim	793	176,25	-	60	7,5	15	-	63,25	31,5	1146,5
Vaminaniç-i Müslim	390	-	-	232	-	-	-	75	2	699
İzvorine-i Reaya	208	71,25	7,5	252	-	15	7,5	-	21,5	582,75
Toplam	17.595,5	4635	1398,75	1436	213,75	677,5	102,5	1969,25	1031,5	29.059,75

Görüldüğü üzere âşar vergisi köyde oturan hane reislerinden en fazla buğday üzerinden tahsil edilmektedir. Köy başına ortalama 651,68 kuruş, 1217 hane başına ise

ortalama 14,45 kuruş âşar vergisi düşmektedir. Buğdaydan vergi tahsilinin en fazla yapıldığı köyler Tepecik-i Müslim, Vresnik-i Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Voskob, Lavovir-i Müslim, Kanc-ı Müslim ve Reaya ve Neveçište-i Müslim köyleridir. Trepîçke-i Zımmiyâni köyünde ise sadece Hane 1 Numara 1’de ikamet eden Kosta oğlu Soter tarafından 6,5 kuruş buğday öşrü verilmektedir.

İkinci sırada mısırdan tahsil edilen âşar vergisi 4.635 kuruş ile yer almaktadır. Mısırdan en fazla Vresnik-i Müslim köyünden, en az Ravonik köyünden âşar vergisi alınmaktadır. Köy başına ortalama 171,66 kuruş, hane başına ortalama 3,80 kuruş vergi düşmektedir. Mısır üzerinden alınan âşar vergisi Katunlar-ı Zımmiyâni, Trepîçke-i Zımmiyâni, Treliske-i Zımmiyâni, Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni, Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim, Turan, Prevodine ve Vaminaniç-i Müslim köylerinden alınmamaktadır.

Mısırdan sonra üzümünden tahsil edilen âşar vergisi üçüncü sırada gelmektedir. Toplamda 1969,25 kuruş olan vergi en fazla Voskob köyünden, en az Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünden alınmaktadır. Köy başına ortalama 72,93 kuruş, hane başına ortalama 1,61 kuruş âşar vergisi düşmektedir.

Âşar vergisi çavdardan en fazla Vresnik-i Müslim köyünde, arpadan en fazla Prevodine köyünde, burçaktan en fazla Tepecik-i Müslim köyünde, yulaftan en fazla Kalunce-i Müslim ve Reaya köyünde, fasulye ve gıyâhdan ise en fazla Lavovir-i Müslim köyünde tahsil edilmektedir. Celhiyan/ Selhiyan köyünde ikamet eden hane reislerinin tarım arazisi olmadığından âşar vergisi yoktur. Köylerde Müslüman hanelerden alınan âşar vergisi 24.806,25 kuruş ile %85’e tekabül etmektedir. Gayrimüslim hanelerden alınan âşar vergisi ise 4253,5 kuruş ile %15’e tekabül etmektedir. Tarım arazilerinin ve yetiştirilen ürünlerin çoğunluğunun Müslümanlara ait olması âşar vergisinin büyük çoğunluğunun da Müslümanlardan tahsil edilmesinin temel sebebidir.

Tablo 62: Köy Dışında Oturanlara Ait Âşar Vergisi Dağılımı

Köy Adı	Buğday (Kuruş)	Mısır (Kuruş)	Çavdar (Kuruş)	Arpa (Kuruş)	Burçak (Kuruş)	Yulaf (Kuruş)	Fasulye (Kuruş)	Üzüm (Kuruş)	Gıyâh (Kuruş)	Alınan Toplam Vergi (Kuruş)
Neveçište-i Müslim	429	75	-	4	-	-	7,5	202,75	5	723,25
Leşine Emlâk-ı Hümâyûn	279,5	-	33,75	-	-	7,5	-	-	3	323,75
Tepecik-i Müslim	2678	-	-	-	-	5	-	3	-	2686

Katrom-ı Müslim	2236	-	3,75	8	7,5	43,75	10	7,25	219,25	2535,5
Celhiyan/ Selhiyan	793	18,75	22,5	64	15	32,5	5	5	20	975,75
Kaluçe	396,5	37,5	7,5	32	-	-	-	35	-	508,5
Pelmedi-i Zımmiyâni	533	93,75	22,5	24	15	-	7,5	28	-	723,75
Kanc-ı Müslim ve Reaya	13	-	7,5	-	-	-	-	-	1	21,5
Ravonik	1800,5	37,5	116,25	76	30	62,5	12,5	-	33	2168,25
Turan	2957,5	-	-	36	18,75	6,25	-	-	-	3018,5
Prevodine	312	7,5	-	-	37,5	-	5	1205	-	1567
Vresnik-i Müslim	214,5	18,75	41,25	4	15	5	12,5	-	82	393
Lavovir-i Müslim	110,5	7,5	-	-	-	12,5	-	-	100,25	230,75
Voskob	143	18,75	-	-	-	-	-	2382,5	22	2566,25
Mehaliç-i Reaya	396,5	157,5	-	-	-	2,5	2,5	5	20	584
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	1189,5	-	-	-	-	10	-	-	10	1209,5
Kunman-ı Müslim	45,5	11,25	-	-	7,5	-	5	-	-	69,25
İzvorine-i Reaya	1657,5	637,5	386,25	704	-	110	100	-	278,25	3873,5
Toplam	16.185	1121,25	641,25	952	146,25	297,5	167,5	3873,5	793,75	24.178

Köy dışında oturanlar olarak Görice köyleri sâkini olan hanelerden ve Görice köyleri dışından olanlardan toplamda 24.178 kuruş âşar vergisi tahsil edilmektedir. Âşar vergisi Görice köyleri sâkinlerinden 5417,5 kuruş (%22), Görice köyleri dışından olan şahıslardan ise 18.760,5 kuruş (%78) olarak alınmaktadır. Görice köyleri sâkinlerinin ürünler üzerinden verdikleri âşar vergisi miktarı ve kaydedildikleri köyler şu şekildedir:

Buğday; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 110,5 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 2.008,5 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 513,5 kuruş, Kaluçe köyü 208 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 6,5 kuruş, Ravonik köyü 32,5 kuruş, Turan köyü 286 kuruş, Prevodine köyü, 32,5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü, 136,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 58,5 kuruş, Voskob köyü 13 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 383,5 kuruş ve Kalunçe-i Müslim ve Reaya köyü 1.020,5 kuruş olmak üzere toplam 4.810 kuruştur.

Mısır; Kaluçe köyü 15 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 3,75 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 7,5 kuruş ve Mehaliç-i Reaya köyü 146,25 kuruş olmak üzere toplam 172,5 kuruştur.

Çavdar; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 26,25 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 3,75 kuruş ve Vresnik-i Müslim köyü 26,25 kuruş olmak üzere toplam 56,25 kuruştur.

Arpa; Kaluçe köyü 16 kuruş ve Vresnik-i Müslim köyü 4 kuruş olmak üzere toplam 20 kuruştur.

Burçak; Vresnik-i Müslim köyü 15 kuruştur.

Yulaf; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 2,5 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 2,5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 2,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 12,5 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 2,5 kuruş ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 5 kuruş olmak üzere toplam 27,5 kuruştur.

Fasulye; Vresnik-i Müslim köyü 5 kuruş ve Mehaliç-i Reaya köyü 2,5 kuruş olmak üzere toplam 7,5 kuruştur.

Üzüm; Tepecik-i Müslim köyü 3 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 2,25 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 3 kuruş, Prevodine köyü 22 kuruş, Voskob köyü 82 kuruş ve Mehaliç-i Reaya köyü 5 kuruş olmak üzere toplam 117,25 kuruştur.

Giyâh; Katrom-ı Müslim köyü 89 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 67,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 10 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 15 kuruş ve Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 10 kuruş olmak üzere toplam 191,5 kuruştur.

Görice köyleri dışından olanların ürünler üzerinden verdikleri âşar vergisi miktarı ve kaydedildikleri köyler ise şu şekildedir:

Buğday; Neveçište-i Müslim köyü 429 kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 169 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 669,5 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 1722,5 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 793 kuruş, Kaluçe köyü 188,5 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 526,5 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 13 kuruş, Ravonik köyü 1768 kuruş, Turan köyü 2671,5 kuruş, Prevodine köyü 279,5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 78 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 52 kuruş, Voskob köyü 130 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 13 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 169 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 45,5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 1657,5 kuruş olmak üzere toplam 11.375 kuruştur.

Mısır; Neveçište-i Müslim köyü 75 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 18,75 kuruş, Kaluçe köyü 22,5 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 90 kuruş, Ravonik köyü 37,5 kuruş, Prevodine köyü 7,5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 18,75 kuruş, Voskob köyü 18,75 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 11,25 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 11,25 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 637,5 kuruş olmak üzere toplam 948,75 kuruştur.

Çavdar; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 7,5 kuruş, Celhiyan/Selhiyan köyü 22,5 kuruş, Kaluçe köyü 7,5 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 22,5 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 7,5 kuruş, Ravonik köyü 116,25 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 15 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 386,25 kuruş olmak üzere toplam 585 kuruştur.

Arpa; Neveçište-i Müslim köyü 4 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 8 kuruş, Celhiyan/Selhiyan köyü 64 kuruş, Kaluçe köyü 16 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 24 kuruş, Ravonik Köyü 76 kuruş, Turan köyü 36 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 704 kuruş olmak üzere toplam 932 kuruştur.

Burçak; Katrom-ı Müslim köyü 7,5 kuruş, Celhiyan/Selhiyan köyü 15 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 15 kuruş, Ravonik köyü 30 kuruş, Turan köyü 18,75 kuruş, Prevodine köyü 37,5 kuruş ve Kunman-ı Müslim köyü 7,5 kuruş olmak üzere toplam 131,25 kuruştur.

Yulaf; Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 5 kuruş, Tepecik-i Müslim köyü 2,5 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 43,75 kuruş, Celhiyan/Selhiyan köyü 32,5 kuruş, Ravonik köyü 62,5 kuruş, Turan köyü 6,25 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 2,5 kuruş, Kalunce-i Müslim ve Reaya köyü 5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 110 kuruş olmak üzere toplam 270 kuruştur.

Fasulye; Neveçište-i Müslim köyü 7,5 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 10 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 5 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 7,5 kuruş, Ravonik köyü 12,5 kuruş, Prevodine köyü 5 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 7,5 kuruş, Kunman-ı Müslim köyü 5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 100 kuruş olmak üzere toplam 160 kuruştur.

Üzüm; Neveçište-i Müslim köyü 202,75 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 5 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 5 kuruş, Kaluçe köyü 35 kuruş, Pelmedi-i Zımmiyâni köyü 25 kuruş, Prevodine köyü 1883 kuruş ve Voskob köyü 2300,5 kuruş olmak üzere toplam 3756,25 kuruştur.

Giyâh; Neveçište-i Müslim köyü 5 kuruş, Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği köyü 3 kuruş, Katrom-ı Müslim köyü 130,25 kuruş, Celhiyan/ Selhiyan köyü 20 kuruş, Kanc-ı Müslim ve Reaya köyü 1 kuruş, Ravonik köyü 33 kuruş, Vresnik-i Müslim köyü 14,5 kuruş, Lavovir-i Müslim köyü 90,25 kuruş, Voskob köyü 22 kuruş, Mehaliç-i Reaya köyü 5 kuruş ve İzvorine-i Reaya köyü 278,25 kuruş olmak üzere toplam 602,25 kuruştur.

En fazla âşar vergisi tahsili yapılan ürün tüm köylerde yetiştirildiğinden dolayı 16.185 kuruş ile buğdaydandır. Buğdaydan en fazla âşar vergisi Turan köyünden tahsil edilmektedir. Kanc-ı Müslim ve Reaya köyünde ise Numara 23'te kayıtlı Ali oğlu Kaya buğdaydan 13 kuruş âşar vergisi vermektedir. Buğdaydan sonra en fazla âşar vergisi tahsil edilen ürün üzumdür. Üzümünden 3873,5 kuruşluk âşar vergisi alınmakta olup en fazla Voskob köyünden, en az ise Tepecik-i Müslim köyü Numara 121'de kayıtlı Mehmed oğlu

Selman tarafından 3 kuruş aşar vergisi verilmektedir. Mısır, çavdar, arpa, yulaf, fasulye ve giyâh üzerinden en fazla İzvorine-i Reaya köyünden, burçaktan en fazla Prevodine köyünden aşar vergisi tahsil edilmektedir.

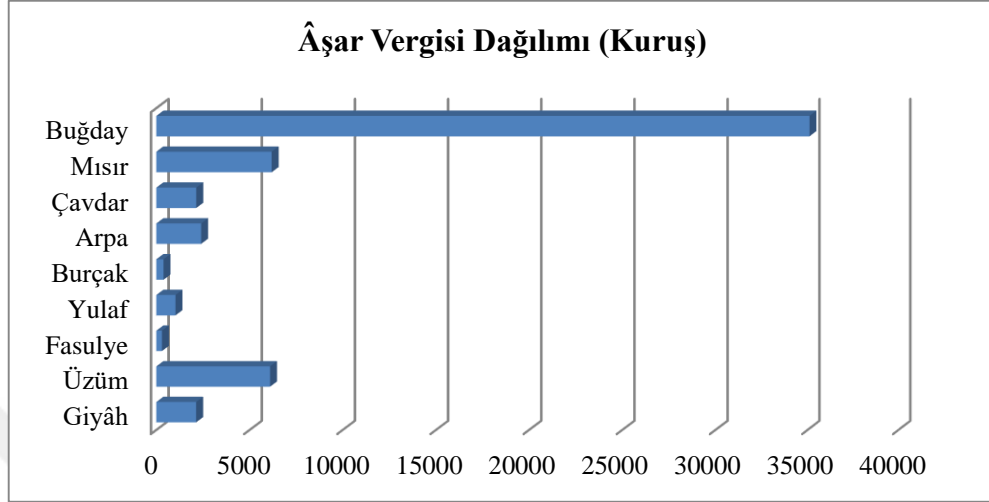
Tablo 63: Mezralardan Tahsil Edilen Âşar Vergisi Dağılımı

Mezra Adı	Buğday (Kuruş)	Mısır (Kuruş)	Çavdar (Kuruş)	Arpa (Kuruş)	Burçak (Kuruş)	Yulaf (Kuruş)	Fasulye (Kuruş)	Üzüm (Kuruş)	Giyâh (Kuruş)	Alınan Toplam Vergi (Kuruş)
Bukoviçe Mezrası	195	-	-	8	-	-	-	28	-	231
Guvayniç Mezrası	110,5	-	-	-	-	-	-	-	20,5	131
Partakeş Mezrası	45,5	-	-	-	11,25	25	20	-	26	127,75
Guraz Mezrası	208	180	82,5	-	-	7,5	2,5	-	34,5	515
Karbanoş Mezrası	487,5	75	7,5	-	11,25	17,5	2,5	123	158,5	882,75
Toplam	1046,5	255	90	8	22,5	50	25	151	239,5	1887,5

Tabloda görüldüğü gibi Karbanoş mezrası âşar tahsilinde 882,75 kuruş ile en fazla rakama sahiptir. Karbanoş mezrasında âşar vergisinde mezralarda arazisi bulunup Görice köylerinde ikamet edenlerden alınan âşar vergisi miktarı buğdaydan 396,5 kuruş, mısırdan 75 kuruş, çavdardan 7,5 kuruş, burçaktan 7,5 kuruş, yulaftan 15 kuruş, üzümünden 118 kuruş ve giyâhdan 155,5 kuruş iken; Görice dışından olanlardan buğdaydan 91 kuruş, burçaktan 3,75 kuruş, yulaftan 2,5 kuruş, fasulyeden 2,5 kuruş, üzümünden 5 kuruş ve giyâhdan 3 kuruştur. Diğer mezralarda tahsil edilen tüm âşar vergileri Görice köylerinde ikamet eden hanelere aittir.

Âşar vergisi tahsili en fazla 1046,5 kuruş ile buğdaydan yapılmaktadır. Mezralarda çayır alanları çok olduğundan dolayı çayır üzerinden alınan âşar-ı giyâh vergisi, buğdaydan sonra tahsil edilen ikinci vergidir. Çayır alanları Bukoviçe mezrasında olmadığından giyâh olarak alınan vergi sadece burada kayıtlı değildir. Mısır ve çavdardan Guraz ve Karbanoş mezralarından, burçaktan Partekeş ve Karbanoş mezralarından, yulaf ve fasulyeden Partekeş, Guraz ve Karbanoş mezralarından, üzümünden Bukoviçe ve Karbanoş mezralarından âşar vergisi tahsili yapılmaktadır. Arpadan ise sadece Bukoviçe mezrası Numara 8'de kayıtlı Molla Halil oğlu Ali'den âşar vergisi tahsil edilmektedir.

Grafik 31: Görice Merkez Kazasında Tahsil Edilen Âşar Vergisinin Dağılımı (Kuruş)

Görice merkez kazasının köylerinde ve mezralarında ürünlerden tahsil edilen âşar vergisi şekildeki gibidir. Tüm köy ve mezralardan toplam 55.796,75 kuruş âşar vergisi tahsil edilmektedir. Buğdaydan alınan âşar vergisi 35.113 kuruş (%63) ile diğer tüm ürünlerden alınan verginin yarısından fazladır. Buğdaydan en fazla âşar vergisi Neveçište-i Müslim, Tepecik-i Müslim, Kanc-ı Müslim ve Reaya, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Katrom-ı Müslim, Ravonik, Turan, İzvorine-i Reaya köylerinden ve Karbanoş mezrasından tahsil edilmektedir. Âşar vergisi alınan diğer ürünler ve miktarları; mısırdan 6191,25 kuruş (%11) ve üzümünden 6103,75 kuruştur (%11). Mısır üzerinden en fazla âşar vergisi alınan köy ve mezralar, Tepecik-i Müslim, Vresnik-i Müslim, Lavovir-i Müslim, Voskob, Kalukare-i Müslim, Kalunce-i Müslim ve Reaya, İzvorine-i Reaya köyleri ve Guraz mezrasıdır. Üzümünden ise Neveçište-i Müslim, Prevodine, Voskob köylerinden ve Karbanoş mezrasından âşar vergisi alınmaktadır. Âşar vergisi çavdardan 2141,25 kuruş (%4), arpadan 2404 kuruş (%4) ve giyâhdan 2136 kuruş (%4), yulaftan 1025 kuruş (%2), burçaktan 382,5 kuruş (%1) ve fasulyeden 300 kuruş alınmaktadır.

3.5.3. Adet-i Ağnam Vergisi

Ağnam Arapça koyun anlamına gelen “*ganem*” kelimesinin çoğulu olup Osmanlı maliyesinde koyun ve keçilerden alınan şer’i nitelikli bir vergidir²⁴⁶. İslâm devletlerinde çeşitli adlarla alınan ağnam vergisi Osmanlı Devleti’nin resmi kayıtlarında “*resm-i ganem*” ve “*adet-i ağnam*” olarak, bazı sancak kanunnâmelerinde ise “*adet-i zekât*” olarak geçmektedir²⁴⁷. Ağnam vergisinde koyun kuzusuyla beraber, keçi de oğlağıyla beraber hesaplanmakta olup kuzu ve oğlaktan ayrıca vergi alınmamaktaydı²⁴⁸.

Ağnam vergisi özellikle XVIII. yüzyılda hazinenin önemli gelir kalemlerinden biri oldu. Tanzimat’ın ilânından sonra ise 18 Nisan 1840 tarihli nizamnameye göre aynı olarak alınması usulü ve vergiye çeşitli adlarla yüklenen ek vergiler kaldırıldı²⁴⁹. En önemli değişikliğe 1858-1859 yılında uğrayan ağnam vergisi, hayvan varlığı üzerinden değil, gelir üzerinden alınmaya başlandı. Öncelikle Rumeli’deki sancaklarında ve daha sonrasında Anadolu ve Arabistan eyalet ve sancaklarında bir koyun ve keçinin bir yılda getireceği hâsılat miktarı tespit edildi ve tespit edilen hâsılatın %10’u ağnam vergisi olarak kabul edildi²⁵⁰. Cumhuriyet’in ilk yıllarında “*hayvan sayım vergisi*” şeklinde isim olarak varlığını sürdüren ağnam vergisi 1962 yılında tamamen kaldırıldı²⁵¹.

Görice temettüat defterinde ağnam vergisi “*adet-i ağnamın rüsûmu*” ve “*ağnam rüsûmu*” şeklinde mahsûsa vergisi ve aşar vergisinin toplamından sonra dikey bir biçimde küçükbaş hayvanların türleri ve adetleri, hayvan başına kaçtan vergi alındığı ve tahsil edilen vergi toplamı olarak kayıtlıdır. Bazı hanelerde ağnam vergisinin olduğu bölümde küçükbaş hayvanın ismi kayıtlı değildir. Bunun yerine hane sahibinin adından sonra malk, mülk, arazi ve hayvanatın yazıldığı kısımda kayıtlıdır. Bazı hanelerde ise tam tersi bir durum olarak küçükbaş hayvanın kaydı ağnam vergisinin olduğu bölümde iken, şahıs isminden sonra malk, mülk, arazi ve hayvan kaydının yapıldığı bölümde kayıtlı değildir. İki taraftaki küçükbaş hayvan sayısının aynı olması gerektiği ve muhassılın unutmuş olabileceği düşünüldüğünden elde edilen verilerin hesapları birbiriyle eşitlenerek yapıldı.

Defterde Müslümanlardan alınan ağnam vergisi hayvan başına 5 para, Gayrimüslimlerden alınan ağnam vergisi ise hayvan başına 13 para olarak kayıtlıdır.

²⁴⁶ Şener, *Aynı eser*, s.140.

²⁴⁷ Feridun Emecen, “Ağnam Resmi”, *DİA*, C.1, TDV Yayınları, İstanbul 1988, s.478.

²⁴⁸ Çağatay, *Aynı makale*, s.486; Emecen, *Aynı madde*, s.478.

²⁴⁹ Emecen, *Aynı madde*, s.478.

²⁵⁰ Şener, *Aynı eser*, s.142-143.

²⁵¹ Emecen, *Aynı madde*, s.479.

Köylerde küçükbaş hayvanlar içerisinde sağman koyun, sağman keçi, erkek (erkek keçi) ve koç'tan ağnam vergisi alınmaktadır. Koyun yavrusu olan kuzudan ve keçi yavrusu olan oğlaktan ise vergi alınmamaktadır. Defterde sadece hane reislerinin küçükbaş hayvan kaydı olup köy dışında oturanlara ve mezralara ait kayıt bulunmamaktadır. Dolayısıyla ağnam vergisi tahsil edilen kesim sadece köylerde ikamet eden hane reisleridir.

Tablo 64: Ağnam Vergisinin Köylere Göre Dağılımı (Kuruş)

Köy Adı	Hane Sayısı	Hayvan Sayısı	Ağnam Vergisi (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama
Neveçişte-i Müslim	31	178	24	0,77
Leşine Emlâk-ı Hümâyün Çiftliği	25	111	36	1,44
Vovice-i Zımmiyâni	40	400	130	3,25
Katunlar-ı Zımmiyâni	45	208	67,5	1,5
Trepiçke-i Zımmiyâni	87	385	125	1,43
Treliske-i Zımmiyâni	64	271	87	1,35
Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni	53	226	73,25	1,38
Grekovice-i/ Krekovice-i Müslim	56	38	4,75	0,08
Tepecik-i Müslim	62	153	19	0,30
Katrom-ı Müslim	57	28	3,5	0,06
Celhiyan/ Selhiyan	4	-	-	-
Kaluçe	18	208	26	1,44
Pelmedi-i Zımmiyâni	32	458	148,75	4,64
Kanc-ı Müslim ve Reaya	44	353	75,25	1,71
Ravonik	9	-	-	-
Turan	12	-	-	-
Prevodine	35	139	17,25	0,49
Vresnik-i Müslim	86	500	62,75	0,72
Lavovir-i Müslim	59	217	27	0,45
Voskob	65	111	13,75	0,21
Kalukare-i Müslim	79	449	56	0,70
Mehaliç-i Reaya	26	112	36	1,38
Kalunçe-i Müslim ve Reaya	103	874	133,25	1,29
Pulahe	33	263	32,75	0,99
Kunman-ı Müslim	46	757	95	2,06
Vaminaniç-i Müslim	21	281	35	1,66
İzvorine-i Reaya	25	-	-	-
Toplam	1217	6720	1328,75	

Tabloda görüldüğü üzere Görice merkez kazasında ağnam vergisi alınan sağman koyun, sağman keçi, erkek ve koç toplamda 6720 adettir. Tahsil edilen ağnam vergisi ise 1.328,75 kuruştur. 27 köy başına ortalama 49,21 kuruş, 1217 hane başına ortalama 1,09 kuruş düşmektedir. Ortalaması en yüksek olan köy 3,25 kuruş ile Vovice-i Zımmiyâni köyü, en düşük ortalamaya sahip köy ise 0,06 kuruş ile Katrom-ı Müslim köyüdür.

Ağnam vergisinin en fazla tahsil edildiği köyler Pelmedi-i Zımmiyâni, Kalunce-i Müslim ve Reaya, Vovice-i Zımmiyâni ve Trepıçke-i Zımmiyâni köyleridir. Bazı köylerde hayvan sayısı fazla olduğu halde verilen ağnam vergisinin düşük olması nüfusu tamamiyle Müslüman olan köyler olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü Gayrimüslimlerin ödediği ağnam vergisi, Müslümanların ödediği vergiden 8 para daha yüksektir. Dolayısıyla Müslüman nüfuslu köylerde hayvan sayısı fazla olsa da ödenen vergi daha azdır. Ağnam vergisinin en az tahsil edildiği köy Katrom-ı Müslim köyüdür. Celhiyan/ Selhiyan, Ravonik, Turan ve İzvorine-i Reaya köylerinde küçükbaş hayvan yetiştirilmediğinden dolayı ağnam vergisi alınmamaktadır.

Gayrimüslimlerden alınan ağnam vergisi Müslümanlardan alınanlara oranla daha fazladır. 2.451 küçükbaş hayvana sahip olan gayrimüslim hanelerden 793,5 kuruş ile %60 oranında, 4269 küçükbaş hayvana sahip olan Müslümanlardan 535,25 kuruş ile %40 oranında vergi tahsili yapılmaktadır. Gayrimüslimlerin hayvan sayısı daha az olmasına rağmen Müslümanlardan daha fazla ağnam vergisi ödemeleri, Gayrimüslimlerin hayvan başına 13 para Müslümanların hayvan başına 5 para ödemelerinden dolayıdır. Müslüman hane reisleri en fazla Kunman-ı Müslim köyünde, en az Katrom-ı Müslim köyünde, gayrimüslim hane reisleri ise en fazla Pelmedi-i Zımmiyâni köyünde, en az Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği ve Mehaliç-i Reaya köylerinde ağnam vergisi vermektedir.

SONUÇ

Temettüat Defterleri XIX. yüzyıl sosyal ve iktisâdi tarihi açısından önemli bilgiler ihtiva eden kaynaklardır. Tanzimat'ın ilân edilmesiyle birlikte yapılan yeniliklerden özellikle vergi alanındaki düzenlemelerde “*ancemaatin*” olarak tek bir vergi adıyla herkesin gelirine göre vergi alınması usulüne geçildi ve bu amaçla temettüat tahrirleri yapılmaya başlandı. Neticede ortaya çıkan temettüat defterleri XIX. yüzyıldaki pek çok bölgenin sosyo-ekonomik durumuyla ilgili önemli veriler sunmaktadır.

Bu çalışma, XIX. yüzyıl ortalarında Rumeli’de bir yerleşim yeri olan Görice merkez kazasının sosyal ve iktisâdi yapısını incelemek amacıyla 1844-1845 tarihli 11420 Numaralı Temettüat Defteri esas alınarak hazırlandı. İncelenen Görice Temettüat Defterine göre elde edilen bilgileri şu şekilde sıralayabiliriz.

Günümüzde “*Korçe*” adıyla Arnavutluk’un şehirlerinden biri olan Görice, XIX. yüzyıl ortalarında Rumeli Vilayeti’ne bağlı bir kaza durumundaydı. Görice Temettüat Defterine göre 1884-1845 yılında Görice merkez kazası *emlâk-ı hümâyûn çiftliği* statüsündeki 1 adet köy ile birlikte 27 köy ve 5 mezradan oluşmaktadır. 1217 hanede ortalama 5 kişinin yaşadığı göz önüne alındığında tahmini nüfusun 6085 kişi olduğu tespit edildi. Köylerdeki Müslüman nüfus %63, Gayrimüslim nüfus ise %37’dir. Bazı köyler tamamiyle Müslüman ya da Gayrimüslim nüfustan oluşmakta iken, bazı köylerde Müslüman ve Gayrimüslim nüfus iç içe yaşamaktadır. Kullanılan isimlere göre Gayrimüslimlerin çoğunlukla Rum oldukları ifade edilebilir.

Görice merkez kazasının temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarım alanlarının %90 ile büyük çoğunluğu küçük ölçekli ekilip biçilen topraklardan ve %6’sı bağ, %4’ü ise çayır arazilerinden oluşmaktadır. Bölgede benimsenen ortaklık usulünde arazi, değirmen ve gayrimenkuller arasında ortaklaşa olarak kullanılan işletmeler mevcuttur. Emlâk-ı hümâyûn arazisi ve çiftlik sahiplerinin orta ve büyük ölçekli arazilere sahip olduğu ve bu arazilerin ortaklıkla işletildiği görülmektedir. Kazadaki tarım faaliyetleri içerisinde tahıl ürünlerinden başta buğday olmak üzere mısır, çavdar, arpa, burçak, yulaf ve fasulye üretimi yapılmakta ve üzüm bağları bulunmaktadır. Üretimi yapılan ürünler bölgenin toprak ve iklim yapısını ortaya koymaktadır. Hayvancılık faaliyetlerinde yetiştirilen hayvanlar büyükbaş, küçükbaş, yük ve binek hayvanlarıdır. İçlerinde en yaygın yapılan hayvancılık faaliyeti küçükbaş hayvancılıktır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıktan sağman inek, sağman manda, sağman koyun, sağman keçi, koç

ve erkeçten kazanç sağlanmaktadır. Arıcılık da bölge ekonomisinde yapılan hayvancılık faaliyetidir. Tarım ve hayvancılıkta genellikle bir hane kendi ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde kazanç elde etmektedir. Tarım ve hayvancılık dışında bir diğer geçim kaynağı olarak mesleki faaliyetler gelmektedir. Bölgede ziraatin yanında en yaygın meslek çeşidi dülgerliktir. Büyük çoğunluğu Gayrimüslimler arasında yapılan ahşap bina inşaatıyla ilgili olan dülgerlik mesleğinin bu kadar yaygın olmasından bölgenin coğrafi yapısının bu meslek için gerekli hammaddeyi sağlayacak kadar ormanlık olduğu anlaşılabilir.

Göricce Temettüat Defterine göre tespit edilen vergi türleri vergi-yi mahsûsa, âşar vergisi ve adet-i ağnam vergisidir. Vergi-yi mahsûsa geçmiş bir senelik kazanç üzerinden muhtelif miktar ve oranlarda alınmaktadır. Âşar vergisi tahıl ürünleri, üzüm ve çayır arazileri üzerinden alınmaktadır. Bölgede alınan âşar vergisi buğdayın kilosundan 13 kuruş; arpanın kilosundan 8 kuruş; mısır, çavdar ve burçağın kilosundan 7,5 kuruş, yulaf ve fasulyenin kilosundan ise 2,5 kuruştur. Dolayısıyla âşar vergisi alınan en pahalı ürün, bölgede en yaygın üretilen buğday üzerinden alınmaktadır. Küçükbaş hayvanlar üzerinden alınan adet-i ağnam vergisi, Göricce merkez kazasında sağman koyun, sağman keçi, koç ve erkeç üzerinden alınmaktaydı. Ağnam vergisi Müslümanlardan hayvan başına 5 para, Gayrimüslimlerden ise hayvan başına 13 para olarak alınmaktaydı.

XIX. yüzyılda Rumeli’de bir yerleşim yeri olan Göricce merkez kazasının ekonomik, sosyal, demografik, dini ve etnik yönden tahlil edilmesinin Balkan araştırmalarına katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat Defteri (MLD. VRD. TMT. d.) 11420 nolu defter.

ARAŞTIRMA ESERLERİ

ACUN, Fatma, “Klasik Dönem Eyalet İdare Tarzı Olarak Timar Sistemi ve Uygulaması”, *Türkler*, C.9, Ankara 2002, s.899-908.

ADIYEKE, Nuri, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, *OTAM*, C.11, S.11, s.769-823.

AFYONCU, Erhan ve AHISKALI, Recep, “Kâtip”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.25, TDV Yayınları, İstanbul 2002, s.53-55.

AGRAS, Nurdal, *II. Mahmud Dönemi Islahat Hareketleri ve II. Mahmud'un Eğitim Öğretim Faaliyetleri*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010.

AKKUŞ, Yakup, “Osmanlı Maliyesi Literatüründe İhmal Edilmiş Bir Tartışma: Tevzi‘ Defterlerinden Vergi-i Mahsûsa’ya Geçiş”, *Tarih Dergisi (Turkish Journal of History)*, S.65, İstanbul 2017, s.29-62.

AKTEL, Mehmet, “Tanzimat Fermanı'nın Toplumsal Yansıması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.3, S.3, Güz 1998, s.177-184.

AKYILDIZ, Ali, “Tanzimat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.40, TDV Yayınları, İstanbul 2011, s.1-10.

ALGAR, Hamid, “Molla”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.30, TDV Yayınları, İstanbul 2005, s.238-239.

ARSLAN, Ferhat, ÇAĞLAR, İlker Mümin ve GÜRBIYIK, Cengiz, “Kültürel Miras Kapsamında Kaybolmaya Yüz Tutmuş Geleneksel Meslekler: Turgutlu Örneği”, *Studies Of The Ottoman Domain*, C.7, S.13, Ağustos 2017, s.211-247.

- AVCI, Casim, “Şeyh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.39, TDV Yayınları, İstanbul, 2010, s.49.
- AYDIN, H. Veli, “Timar Sisteminin Kaldırılması Süreci ve Bazı Değerlendirmeler”, *OTAM*, C.12, S.12, 2001, s.65-104.
- BARKAN, Ömer Lütfi, “Osmanlı Mali Sayımları Üzerine Araştırma”, Çev. Mehtap Özdeğer, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.51, S.1, İstanbul 2001, s.13-24.
- BAŞDEMİR, Baykal, *Osmanlı Vergi Sisteminde Öşür*, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Mersin 2015.
- BEYDİLLİ, Kemal, “Mahmud II”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.357.
- BİZBİRLİK, Alpay ve AKTAR, Zafer, “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuat Defterleri'nin Yeri: Saruhan Sancağı Mütevelli Çiftliği Temettuat Defteri Örneği”, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, C.11, S.1, 2009, s.37-57.
- BOYRAZ, Şeref, “Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.VII, Sivas 1998, s.107-138.
- BOZKURT, Nebi, “Lakap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.65-67.
- ÇAÇAN, Berna, “Osmanlı Devleti'nde Vergi Sistemi ve Bir Çeşit Vergi Toplama Usulü Sistemi: Temettuat Defterleri”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Mayıs 2015, s.9-18.
- ÇADIRCI, Musa, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK Yayınları, Ankara 2013.
- _____, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi*, İmga Kitabevi Yayınları, Ankara 2007.
- ÇAĞATAY, Neşet, “Osmanlı İmparatorluğu'nda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C.5, S.5, 1947, s.453-511.

ÇAĞLAR, İlker Mümin, “Temettuat Kayıtlarına Göre İzzeddin Köyü’nün Sosyo- Ekonomik Durumu (1844-1845)”, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.13, S.1, Mart 2015, s.414-444.

ÇAKIR, Coşkun, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001.

ÇETİN, Necat, “Torbalı Nahiyesi Nüfus Defterlerinde Rumeli Göçleri, [R(UMİ). 1323-1338-M(İLADİ). 1907-1922]”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S.2, 2012, s.66-91.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013.

EFE, Ayla, *Muhassıllık Teşkilâtı*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir 2002.

_____, “Osmanlı Devleti’nde Mâli Sistem Arayışının Getirdiği Yerel Yönetim Uygulamaları: Muhassıllık Örneği”, *Tarih Dergisi (Turkish Journal of History)*, S.49, 2009, s.59-89.

_____, “Osmanlı Devleti’nde Yeniden Yapılanmanın Şafağında Üç Vergi Sayımı”, *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries)*, C.11, S.2, 2016, s.23-46.

EKE, Beğlü, “Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. S. F. Ülgener’e Armağan Özel Sayısı*, C.43, S.1-4, 1987, s.347-401.

EMECEN, Feridun, “Ağnam Resmi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.1, TDV Yayınları, İstanbul 1998, s.478-479.

ERDOĞDU, İbrahim, “16097 Numaralı Temettuat Defterine Göre Harput Asurî Mahallesi”, *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, C.2, S.1, Elazığ 2015, s.21-52.

EYİCE, Semavi, “İmrahor İlyas Bey Camii ve Türbesi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.22, TDV Yayınları, İstanbul 2000, s.231.

- GENÇ, Mehmet, “Osmanlılar/ Medeniyet Tarihi/ İktisadî ve Ticari Yapı”, 9. Bölüm, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.525-532.
- GÖKMEN, Ertan, “XIX. Yüzyıl Ortalarında Alaşehir’de Tarım ve Hayvancılık”, *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, C.3, S.6, Yaz 2010, s.213-236.
- GÖYÜNÇ, Nejat, “Hane Deyimi Hakkında”, *Tarih Dergisi (Turkish Journal of History)*, S.32, Mart 1979, s.331-348.
- GÜLPINAR, Şerife, *Osmanlı’da Tanzimat Döneminde Merkezîyetçilik ve Bu Bağlamda Yapılan İdari Düzenlemeler*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman 2010.
- GÜNEŞ, Mehmet, “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili”, *Gazi Akademik Bakış*, C.8, S.15, Kış 2014, s.221-240.
- GÜRAN, Tevfik, *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler ve Hazine Hesapları (1841-1861)*, Ankara Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, XXV. Dizi, Sa.8, Ankara 1989.
- _____, “XIX. Yüzyıl Temettüat Tahrirleri”, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s.191-204.
- _____, “Zirai Politika ve Gelişmeler”, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s.47-68.
- _____, “Osmanlı Tarım Ekonomisi 1840-1910”, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013, s.69-154.
- _____, “Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 60. Yıl Özel Sayısı, C.49, İstanbul 1998, s.79-95.
- HANİLÇE, Murat, *1812-1813 Tarihli (16 Numaralı) Tokat Şer‘iyye Sicili*, TTK Yayınları, Ankara 2013.

HAYTA, Necdet ve ÜNAL, Uğur, *Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri (XVII. Yüzyıl Başlarından Yıkılışa Kadar)*, Gazi Kitabevi, Ankara 2005.

İNALCIK, Halil, “Tanzimat Nedir?”, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Ed. Halil İnalçık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.29-56.

_____, “Tanzimat’ın Uygulanması ve Sosyal Tepkiler”, *Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu*, Ed. Halil İnalçık- Mehmet Seyitdanlıoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.169-196.

_____, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1300- 1600*, Ed. Halil İnalçık- Donald Quataert, Çev. Halil Berktaş, Eren Yayıncılık, C.1, İstanbul 2000.

_____, “Timar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.41, TDV Yayınları, İstanbul 2012, s.168-173.

_____, “Cizye (Osmanlılarda Cizye)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.8, TDV Yayınları, İstanbul 1993, s.45-48.

İPŞİRLİ, Mehmet, “Lakap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.27, TDV Yayınları, İstanbul 2003, s.67.

KALLEK, Cengiz, “Kile”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.25, TDV Yayınları, İstanbul 2002, s.568-571.

KARA, Ahmet Sinan, *Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Müftülük Kurumu: Müftülerin Eğitim, Tayin, Azil ve Sosyal Hayattaki Konumları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.

KARABULUT, Mustafa, “Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyılda Değişim Süreci, Sosyal ve Kültürel Durum”, *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Y. 1, S.2, Güz 2016, s.49-65.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 1997.

KAYNAR, Reşat, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, TTK Basımevi, Ankara 1991.

KENANOĞLU, M. Macit, “Vergi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.43, TDV Yayınları, İstanbul 2013, s.52-58.

KIEL, Machiel, “Görice”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.14, TDV Yayınları, İstanbul 1996, s.157-158.

KIZIKLAN, Ayşe Özdemir, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulaması Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Sosyal Bilimler Dergisi*, S.20, Nisan 2008, s.57-66.

KOÇ, Yunus, “Nüfus”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.294-299.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, “Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Belleten*, C.LIX, S.225, Ağustos 1995, s.395-418.

MAT, Zübeyde, *Temettüat Defterleri'ne Göre Kâzâbad Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı (1844-1845)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2016.

ÖZ, Mehmet, “XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Köylülerin Vergi Yüğü ve Geçim Durumu Hakkında Bir Araştırma”, *Osmanlı Araştırmaları*, C.17, S.17, İstanbul 1997, s.77-90.

ÖZCAN, Abdulkadir, “Sekban”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s.326-328.

_____, “Osmanlılar/ Askerî Teşkilât” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.509-512.

ÖZGÜN, Cihan, “Batı Anadolu'da Tarımsal İşgücü ve Ücretler (1844-1914)”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (Journal of International Social Research)*, C.5, S.22, Yaz 2012, s.319-331.

ÖZKAYA, Yücel ve AKYILDIZ, Ali, “Muhassıl”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.31, TDV Yayınları, İstanbul 2006, s.18-20.

- ÖZTÜRK, Said, “Türkiye’de Temettuat Çalışmaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.1, S.1, 2003, s.287-304.
- ÖZVAR, Erol, “Osmanlılar/ Medeniyet Tarihi Malî Yapı”, 8. Bölüm, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.521-525.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü III*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.
- PAMUK, Şevket, *Osmanlı Türkiye İktisadî Tarihi 1500- 1914*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005.
- SAYIN, Abdurrahman Vefik, *Tekâlif Kâvaidi (Osmanlı Vergi Sistemi)*, Maliye Bakanlığı Yayınları, A.P.K Kurulu Yayını, No: 1999/ 352, Ankara 1999.
- SERİN, Mustafa, “Osmanlı Arşivinde Bulunan Temettuat Defterleri”, *Başbakanlık I. Milli Arşiv Şurası, Tebliğler- Tartışmalar 20-21 Nisan*, Ankara 1998, s.717-728.
- SİMAV, Sami, *1844- 1845 (H.1260-1261), Tarihli Temettuat Defteri’ne Göre Uluborlu Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2007.
- SONGUN, Gülden, *10120 Numaralı Temettuat Defterine Göre Atabey Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844- 1845)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006.
- SÜRGEVİL, Sabri, ÖZGÜN, Cihan, ORTAÇ, Hilal ve YAPUCU, Olcay P., *Türkiye Tarihi Uygarlıkları Değişim Sürecinde Türkiye I (1699-1908)*, İlya İzmir Yayınevi, C.5, İzmir 2012.
- SÜTCÜ, Mehmet Said, “Osmanlı Devleti’nde Müftülük Kurumu: Anadolu Müftüleri”, *Tarih Okulu Dergisi*, Yıl 10, S.XXXII, Aralık 2017, s.459-536.
- Şemseddin Sami, “Görice Sancağı”, *Kâmusu’l-Â’lâm*, C.5, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, s.3919.
- Şemseddin Sami, “Görice”, *Kâmusu’l- Â’lâm*, C.5, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, s.3919-3920.

ŞENER, Abdüllatif, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*, İşaret Yayınları, İstanbul 1990.

TABAKOĞLU, Ahmet, “Öşür”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.34, TDV Yayınları, İstanbul 2007, s.100-103.

_____, *Osmanlı Mâlî Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.

_____, *Türk İktisat Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003.

TAŞKIN, Ünal, “1002 Numaralı Tahrir Defterine Göre Şehrizol”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Firat University Journal of Social Science)*, C.24, S.1, Elazığ 2014, s.297-309.

TUNÇEL, Harun, “Mezraa Kavramı ve Türkiye’de Mezraalar”, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.5, 1996, s.73-98.

TÜRKLÜ, Mehmet Emin, “Tanzimat Döneminde Ancemaatin Vergi Uygulaması ve Yaşanan Usulsüzlükler Üzerine Bazı Şikâyetler (1841- 1865)”, *Current Research in Social Sciences*, C.2, S.3, Ocak 2016, s.130-142.

YAZICI, Tahsin, “Derviş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, s.188-190.

YİĞİT, İlker, “XIX. Yüzyıl Tarihi Coğrafya Çalışmaları için Önemli Bir Kaynak: Temettuat Defterleri”, *Türk Coğrafya Kurumu’nun 70. Kuruluş Yılı Anısına: UKCK- 2011 Bildirileri 7-10 Eylül*, İstanbul 2011, s.1-12.

“Görice”, *Türk Ansiklopedisi*, C.XVIII, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1970, s.28.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr

www.istockphoto.com

www.worldatlas.com

EKLER

Ek-1. Köy ve Mezralarda Geçen Şahıs İsimleri

1. Neveçište-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı (/Emlâk-ı Hümâyûn Arazisi)
NEVEÇİŞTE-İ MÜSLİM	31	1	1	Cafer oğlu Abdulgani	32	Zeynel oğlu Abdullah
		2	2	Cafer oğlu Talib	33	Osman oğlu Nureddin
		3	3	Bekir oğlu İsmail	34	Hasan oğlu Osman
		4	4	Feyzullah oğlu Receb	35	Hasan oğlu Banuş
		5	5	Himmat oğlu Numan	36	Süleyman oğlu Mehmed
		6	6	Himmat oğlu Zekeriyya	37	Behlül oğlu Talib
		7	7	Zünnun oğlu Himmet	38	Bekir oğlu İbrahim
		8	8	Mustafa oğlu Bekir	39	Mehmed oğlu Salih
		9	9	Mustafa oğlu İslam	40	Emlâk-ı Hümâyûn
		10	10	Mustafa oğlu Hasan/ Alil olduğu	41	Matuşer oğlu Vasil
		11	11	Temur/Timur oğlu Bekir	41 ²⁵²	Sotir oğlu Deni (Denny)
		12	12	Süleyman oğlu Zekeriyya	42	Manu oğlu Mele
		13	13	Mahmud oğlu Ali/ Sabi olduğu	43	Zime oğlu Papa Kristo
		14	14	Süleyman oğlu Salih	44	Mehla oğlu Yosif
		15	15	Ahmed oğlu Hüseyin	45	Marko kerimesi Sofya/Sofyan
		16	16	Himmat oğlu Mustafa	46	Mirtov oğlu Dani
		17	17	Yakub oğlu Murtaza	47	Efço(v) oğlu Filip
		18	18	Abdul oğlu İslam	48	Vasil oğlu Dani
		19	19	Salih oğlu Bekir	49	Taçi oğlu Yustol
		20	20	Beşir oğlu Mustafa	50	Kostantin oğlu Vasil
		21	21	Zeynel oğlu Hacı Cafer	51	Tuçi oğlu Dani
		22	22	Zeynel oğlu Talib	51	Tile oğlu Taçi
		23	23	Ali oğlu Hacı Osman	52	Vasil oğlu Petre
		24	24	Ali oğlu Selman	53	Karl oğlu Yani
		25	25	Bekir oğlu Ali	54	Kaçi oğlu Mele
		26	26	Abidin oğlu Süleyman	55	Pestov oğlu Yorgi
		27	27	Talib oğlu Mehmed	56	Koti/Kavti oğlu Petre
		28	28	Abdurrahman oğlu Numan	57	Obaral oğlu Tasi
		29	29	Cafer oğlu Tahir	58	Manu oğlu Dani
		30	30	Aziz oğlu Nezir	59	Tile oğlu Kostantin
		31	31	Hüseyin oğlu Süleyman	60	Hacı Tahir oğlu Hacı Selman
				61	Mustafa oğlu Feyzullah	
				62	Manu oğlu Mihail	
				63	Hayrullah Bey	
				64	Petçu oğlu Espilo	
				65	Yorgo oğlu Yuvan	
				66	Estoyan	
				67	Hristo oğlu Banatu	
				68	Tırpov oğlu Naon	
				69	İsa oğlu Nureddin	
				70	Laror oğlu Petre	
				71	İsmail oğlu Osman Bey	
				72	Yakub oğlu Süleyman Bey	
				73	Hasan oğlu Mehmed	

²⁵² Defterde bazı hane ve numaralarda arka arkaya tekrar yapılmış, bazılarında ise atlamalar, yanlışlıklar yapılmıştır. Hane ve numaraların kayıtları defterde geçtiği şekilde verilmiştir.

				74	Yahya oğlu Temur/ Timur
				75	Hasan oğlu Talib
				76	Vankil oğlu Deni (Denny)
				77	Rabu/Rapov oğlu Kirko
				78	Salih oğlu Talib
				79	Elmas oğlu İsmail
				80	Mustafa oğlu Osman
				81	Salih oğlu Bekir
				82	Murad oğlu Temur/Timur
				83	Kasım oğlu Tahir
				84	Naon oğlu Risto
				85	Hüseyin oğlu Bekir
				86	Yorgo oğlu Tasu
				87	Yahya oğlu Kahraman
				88	Panayot oğlu

2. Leşine Emlâk-ı Hümâyûn Çiftliği Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı (Emlâk-ı Hümâyûn Arazisi)
LEŞİNE EMLÂK-I HÜMÂYÛN ÇİFTLİĞİ	25	1	2	Nikol oğlu Tanaş	1	Emlak-ı Hümâyûn
		2	3	Kavka (Kuka) oğlu Banov	27	İsmail Bey bin Salih Bey
		3	4	Sotir oğlu Kepne	28	Tahir oğlu Muhiddin
		4	5	Papa Nikol oğlu Papa Esperu	29	Nureddin oğlu İsmail
		5	6	Velov oğlu Vankil	30	Kuka oğlu Estavre
		6	7	Kostantin oğlu Petro	31	Aziz oğlu Zeynel
		7	8	Risto oğlu Naon	32	Ahmed oğlu Orhan
		8	9	Matre oğlu Kostantin	33	Yusuf oğlu Ömer
		9	10	Tanaş oğlu Vankil	34	Kosta oğlu Zutov
		10	11	Marko oğlu Hristo	35	Monika oğlu Yorgi
		11	12	Risto oğlu Şuzos	36	Süleyman oğlu Rüstem
		12	13	Tırpov oğlu Nikol	37	Musa oğlu Maloş
		13	14	Risto oğlu Ruci	38	Zekeriyya oğlu Şemseddin
		14	15	Papa Petre oğlu Papaz Dimitresa	39	Yakub oğlu Zeynel
		15	16	Papa Petre oğlu Papa Yani	40	Mehmed oğlu Muharrem
		16	17	Papa Petre oğlu Vankil	41	Osman oğlu Behlül
		17	18	Taşov oğlu Yorgaki	42	Ali oğlu Kaya
		18	19	Tanaş oğlu Ruci	43	Abdulaziz oğlu Hasan
		19	20	Kirko oğlu Naon	44	Süleyman oğlu Elhac Murad
		20	21	Estavre oğlu Panayot	45	Bekir oğlu Zünnun
		21	22	Tanaş oğlu Esteryo	46	Nune oğlu Tanaş
		22	23	Esteryo oğlu Marti		
		23	24	Marko oğlu Deni (Denny)		
		24	25	Vankil oğlu Karçi		
		25	26	Kuka oğlu Esteryo		

3. Vovice-i Zımmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
VOVICE-İ ZİMMİYÂNİ	40	1	1	Mihail oğlu Kostantin
		2	2	Vamir oğlu Estefan (Stefan)
		3	3	Yorgi oğlu Sotir
		4	4	Restan oğlu Vankil
		5	5	Kosta oğlu Petro
		6	6	Koti oğlu Laske
		7	7	Kosta oğlu Rosta
		8	8	Yuvan oğlu Tasi
		9	9	Panayot oğlu Sumov
		10	10	Nikol oğlu Banov
		11	11	Estevye/Estedye oğlu Matre
		12	12	Kuzov oğlu Tanaş
		13	13	Kote oğlu Papa Sotir
		14	14	Vasil oğlu Estoyan
		15	15	Nastev oğlu Esteryo
		16	16	Estefan oğlu Banov
		17	17	Kote oğlu Andon
		18	18	Laizev oğlu Matre
		19	19	Paşkov oğlu Yorgi
		20	20	Neçov oğlu Andorikov
		21	21	Kosta oğlu Petro
		22	22	Estilo oğlu Tiçe
		23	23	Restan oğlu Kostantin
		24	24	Yorgi oğlu Tanaş
		25	25	Kosta oğlu Yuvan
		26	26	Estefan oğlu Kiryas
		27	27	Tirpov oğlu Tanaş
		28	28	Estefan oğlu Marko
		29	29	Seyzar (Sezar) oğlu Sotir
		30	30	Çelov oğlu Karl
		31	31	Estefan oğlu Yorgi
		32	32	Rapov oğlu Turi
		33	33	Estevye oğlu Filip
		34	34	Risto oğlu Kostantin
		35	35	Rosta oğlu Vasil
		36	36	Kote oğlu Petro
		37	37	Antuan oğlu Soter
		38	38	Setan Oğlu Kiryas
		39	39	Veıçaş oğlu Azem
		40	40	Tovi oğlu Laimi (Laimy)

4. Katunlar-ı Zımmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
KATUNLA R-İ ZİMMİYÂN	45	1	1	Estefan oğlu Papa Nikol
		2	2	Zamov oğlu Tilov
		3	3	Estavre oğlu Hristo
		4	4	Kotov oğlu Panayot

5	5	Andon oğlu Esperu
6	6	Rapov oğlu Kostantin
7	7	Marko oğlu Ziçev
8	8	Neçov oğlu Yani
9	9	Estevye oğlu Kostantin
10	10	Tanaş oğlu Panayot
11	11	Tase oğlu Yorgo
12	12	Vankil oğlu Peme
13	13	Tulov oğlu Kostantin
14	14	Lailke oğlu Rapov
15	15	Andon oğlu Yorgi
16	16	Estavre oğlu Nikol
17	17	Hristo oğlu Tanaş
18	18	Kostantin oğlu Vankil
18	19	Kosta oğlu Zime
20	20	Yankov oğlu Zime
21	21	Mateo oğlu Azem
22	22	Risto oğlu Yani
23	23	Estevye oğlu Yorgi
24	24	Tanaş oğlu Petre
25	25	Estavre oğlu Nikol
26	26	Estefo oğlu Kosta
27	27	Mateo oğlu Tanaş
28	28	Vine oğlu Panayot
29	29	Petro oğlu Hristo
30	30	Andon oğlu Naon
31	31	Zime oğlu Vasil
32	32	Vankil oğlu Naon
33	33	Tanaş oğlu Panayot
34	34	Vasil oğlu Petre
35	35	Tasa oğlu Tiko(v)
36	36	Tasa oğlu Risto
37	37	Tasa oğlu Gogo
38	38	Tasa oğlu Kosta
39	39	Esteryo oğlu Estefan
40	40	Kirçi oğlu Petro
41	41	Azem oğlu İlya
42	42	Petre oğlu Estavre
43	43	Nase oğlu Yorgo
44	44	Nase oğlu Kondil
45	45	Zamov oğlu Peanov

5. Trepicke-i Zimmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
TREPİÇKE-İ ZİMMİYÂNİ	87	1	1	Kosta oğlu Soter
		2	2	Kosta oğlu Estavre
		3	3	Yani oğlu Petre
		4	4	Tanaş oğlu İlya
		5	5	Hristo oğlu Apostol
		6	6	Mihail oğlu Kirçi
		7	7	Tasu oğlu Esperu
		8	8	Peçov oğlu Vankil
		9	9	Matre oğlu Yorgi

10	10	Rona oğlu Estavre
11	11	Rona oğlu Vasil
12	12	Mehov oğlu Tilov
13	13	Matre oğlu İlya
14	14	Estefan oğlu Petre
15	15	Filip oğlu Kostantin
16	16	Kosta oğlu Vankil
17	17	Estavre oğlu Yani
18	18	Andon oğlu Nikol
19	19	Nase oğlu Estefan
20	20	Tikov oğlu Filip
21	21	Papa Hristo oğlu Tanaş/ Alil
22	22	Vasil oğlu Estavre
23	23	Tilov oğlu Yani
24	24	Vasil oğlu İlya
25	25	Andon oğlu Petro
26	26	Talu oğlu Petre
27	27	Matre oğlu Kondil
28	28	Mateo oğlu Banov
29	29	Kote oğlu Tanaş
30	30	Tilov oğlu Kosta
31	31	Kosta oğlu Yani
32	32	Estavre oğlu Kula
33	33	İlya oğlu Milov
34	34	Zamov oğlu Arkir
35	35	Tikov oğlu Andon
36	36	Tikov oğlu Petro
37	37	Tanaş oğlu Yani
38	38	Tanaş oğlu Risto
39	39	Yorgo oğlu Azem
40	40	Tilov oğlu Risto
41	41	Papa Petre oğlu Estefan
42	42	Tanaş oğlu Kostantin
43	43	İlya oğlu Yani
44	44	Kondil oğlu Vankil
45	45	Tikov oğlu Azem
46	46	Yorgi oğlu Vasil
47	47	Mihail oğlu Tulov
48	48	Zamov oğlu Esperu
49	49	Vasil oğlu Risto
50	50	Vasil oğlu Andon
51	51	Devah oğlu Risto
52	52	Hristo oğlu Yani
53	53	Kirko oğlu Dukov
54	54	Tilov oğlu Tula
55	55	Yorgo oğlu İlya
56	56	Estefan oğlu Tanaş
57	57	Tikov oğlu Penako
58	58	Petro oğlu Naon
59	59	Tikov oğlu Estavre
60	60	Kirko oğlu Vasil
61	61	Risto oğlu Kostantin
62	62	Yorgo oğlu Estavre
63	63	Petro oğlu Simov
64	64	Depko oğlu Matre
65	65	Filip oğlu Esperu
66	66	Nikol oğlu Soter
67	67	Rabuşev oğlu Zimanoy
68	68	Tulov oğlu Azem

68	68	Milov oğlu Vasil
69	69	Dukov oğlu Matre
70	70	Arkir oğlu Vasil
71	71	Repkov oğlu Estavre
72	72	Nečov ođlu Esteryo
73	73	Milov oğlu Tanaş
74	74	Saire oğlu Naon
75	75	Zutov oğlu Hristo
76	76	Estavre oğlu Azem
77	77	Kotov oğlu Esperu
78	78	Vişkov oğlu İlya
79	79	Lula oğlu Tanaş
80	80	Risto oğlu Naon
81	81	Matre oğlu İlya
82	82	Vasil oğlu Esperu
83	83	Mikov oğlu Risto
84	84	Vankil oğlu Panayot
85	85	Estefan oğlu Andon
86	86	Yani oğlu Vasil

6. Treliske-i Zımmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
TRELİSKE-İ ZİMMİYÂNİ	64	1	1	Filip oğlu Hristo
		2	2	Vankil oğlu Zime
		3	3	Semov oğlu Azem
		4	4	Zimov oğlu Naon
		5	5	Azem oğlu Estefan
		6	6	Hristo oğlu Tasi
		7	7	Tanaş oğlu Estavre
		8	8	Kosta oğlu Andon
		9	9	Nuni oğlu Zime
		10	10	Kuşı oğlu Soter
		11	11	Kostantin oğlu Estefan
		12	12	Kostantin oğlu Niko
		13	13	Filip oğlu Vasil
		14	14	Vasil oğlu Naon
		15	15	Yani oğlu Kostantin
		16	16	Nasi/Nasy oğlu Filip
		17	17	Yani oğlu Tanaş
		18	18	Soter oğlu İlya
		19	19	Risto oğlu Papa Azem
		20	20	Yani oğlu Hristo
		21	21	Kirçi oğlu Petro
		22	22	Kike oğlu Yani
		23	23	Kotov oğlu Yani
		24	24	Yorgi oğlu Hristo
		25	25	Zamov oğlu Kostantin
		26	26	Zimov oğlu Tanaş
		27	27	Efti oğlu Tasi
		28	28	Hristo oğlu Vasil
		29	29	Kristo oğlu Petre
		30	30	Semov oğlu Vasil
		31	31	Kondil oğlu Petre

32	32	Tasi oğlu Papa Soter
33	33	Kula oğlu Kristo
34	34	Zime oğlu Kostantin
35	35	İlya oğlu Petre
36	36	Banov oğlu Rapov
37	37	Esteryo oğlu Tasi
38	38	Yani oğlu Kostantin
39	39	Tanaş oğlu Kostantin
40	40	Petro oğlu Zamov
41	41	Sotir oğlu Hristo
42	42	Kuşi oğlu Andon
43	43	Semov oğlu Vankil
44	44	Dina oğlu Dimitresa
45	45	Miçov oğlu Soter
46	46	Banov oğlu Hristo
47	47	Banov oğlu Tanaş
48	48	Vasil oğlu Vankil
49	49	Andon oğlu Nikol
50	50	Petre oğlu Estavre
51	51	Filip oğlu Soter
52	52	Kosta oğlu Mihail
53	53	Petro oğlu Zamov
54	54	Petro oğlu Andon
55	55	Hristo oğlu Andon
56	56	Vasil oğlu Estefan
57	57	Yani oğlu Kosta
58	58	Tasi oğlu Nikol
59	59	Pere oğlu Vankil
60	60	Kosta oğlu Naon
61	61	Laske oğlu Nikol
62	62	Esteryo oğlu Petro
63	63	Zime oğlu Azem
64	64	Petro oğlu Papa Tanaş

7. Istratopove-i/ Stratopove-i Zımmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
ISTRATOPOVE-İ STRATOPOVE-İ ZİMMİYÂNİ	53	1	1	Simov oğlu Papa Soter
		2	2	Risto oğlu Kostantin
		3	3	Kosta oğlu Vasil
		4	4	Vankil oğlu Petro
		5	5	Estefo oğlu Zamov
		6	6	Dina oğlu Zime
		7	7	Estavre oğlu Soter
		8	8	Zamov oğlu Risto
		9	9	Risto oğlu Tasi
		10	10	Sane oğlu Kostantin
		11	11	Sane oğlu Kotov
		12	12	Yorgo oğlu Vankil
		13	13	Karamov oğlu Banov
		14	14	Yorgi oğlu Filip
		15	15	Nasi oğlu Yorgo
		16	16	Durov oğlu Nikol
		17	17	Rapov oğlu Kosta

18	18	Melov oğlu Zutov
19	19	Durov oğlu Vankil
20	20	Ziçov oğlu Andon
21	21	Milov oğlu Yani
22	22	Zutov oğlu Niko
23	23	Estefo oğlu Yorgo
24	24	Estefo oğlu Estevye
25	25	Kosta oğlu Banov
26	26	Kosta oğlu Vasil
27	27	Risto oğlu Tagov
28	28	Tagov oğlu Estefan
29	29	Risto oğlu Milov
30	30	Kuka oğlu Tilov
31	31	İlya oğlu Semov
32	32	Çelov oğlu Yani
33	33	Zime oğlu Banov
34	34	Tulov oğlu Melov
35	35	Zamov oğlu Kondil
36	36	Petro oğlu Kristo
37	37	Mertir oğlu Esperu
38	38	Çane oğlu Zami
39	39	Nasov oğlu Yorgo
40	40	Risto oğlu Tanaş
41	41	Tulov oğlu Estavre
42	42	Tulov oğlu Naon
43	43	Kike oğlu Nasi/Nasy
44	44	Kike oğlu Zutov
45	45	Vasil oğlu Rapov
46	46	Matov oğlu Kosta
47	47	Estavre oğlu Filip
48	48	Karamov oğlu Kosta
49	49	Petro oğlu Yani
50	50	Zimov oğlu Tasi
51	51	Kondil oğlu Sane
52	52	Kotov oğlu Sotir
53	53	Zutov oğlu Zamov

8. Grekovicce-i/ Krekovicce-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
GREKOVİCE-İ KREKOVİCE-İ MÜSLİM	56	1	1	Şaban oğlu Yahya
		2	2	Tahir oğlu Hüseyin
		3	3	Durali oğlu Mehmed
		4	4	Bektaş oğlu Receb
		5	5	Ali oğlu Bayram
		6	6	Cafer oğlu Tahir
		7	7	Cafer oğlu Sadık
		8	8	Ahmed oğlu Said
		9	9	Kasım oğlu Yahya
		10	10	Cafer oğlu Selim
		11	11	Ali oğlu Zünnun
		12	12	Osman oğlu Bayram
		13	13	İsmail oğlu Mahmud
		14	14	Abdullah oğlu Bekir

15	15	Haydar oğlu İsmail
16	16	Zeynel oğlu Nuh
17	17	Mehmed oğlu Ruşid
18	18	Aziz oğlu İslam
19	19	Musa oğlu Kasım
20	20	Ömer oğlu Hüseyin
21	21	Hasan oğlu Davud
22	22	İsmail oğlu Zünnun
23	23	Elmas Oğlu Tahir
24	24	İslam oğlu Abdullah
25	25	Selman oğlu Bekir
26	26	Mustafa oğlu Mehmed
27	27	Mustafa oğlu Sinan
28	28	Süleyman oğlu Maksud
29	29	Ömer oğlu Mustafa
30	30	Talib oğlu Hüseyin
31	31	Murad oğlu Selman
32	32	Muharrem oğlu Zünnun
33	33	Abbas oğlu Cafer
34	34	İsa oğlu Hüda
35	35	İslam oğlu Tahir
36	36	Osman oğlu Yusuf
37	37	Abdulcelil oğlu Mehmed
38	38	Fazlı oğlu Zeynel
39	39	Aziz oğlu Azim
40	40	Mehmed oğlu Sinan
41	41	Mehmed oğlu Yunus
42	42	İsmail oğlu Çavuş
43	43	Ali oğlu Hacı
44	44	Abbas oğlu Aziz
45	45	Mehmed oğlu Numan
46	46	Cafer oğlu Banuş
47	47	Abbas oğlu Haris
48	48	Abdulaziz oğlu Osman
49	49	İsa oğlu Yusuf
50	50	Haydar oğlu Zünnun
51	51	Hüseyin oğlu Hacı
52	52	Ali oğlu İsa
53	53	Cafer oğlu Mersin
54	54	İsmail oğlu Çavuş
55	55	İslam oğlu Mustafa
56	56	Talib oğlu İsmail

9. Tepecik-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
TEPECİK-İ MÜSLİM	62	1	1	İbrahim oğlu Osman	9	İsmail oğlu Yakub Bey
		2	2	Bekir oğlu Ali	66	Ali oğlu Temur/Timur
		3	3	Zünnun oğlu Hayrullah	67	Mehmed oğlu Talib
		4	4	Osman oğlu Tahir	68	Mehmed oğlu Abdulaziz
		5	5	Yusuf oğlu Hüseyin	69	Osman oğlu Orhan
		6	6	Talib oğlu Süleyman	70	Sadık oğlu Abdurrahman

7	7	Ali oğlu Bekir	71	Yahya oğlu Talha
8	8	Mustafa oğlu İsmail	72	Talib oğlu Temur/Timur
9	10	Yahya oğlu Yakub	73	Süleyman oğlu Saadeddin
10	11	Osman oğlu İsa	74	Temur/Timur oğlu Zekeriyya
11	12	Yusuf oğlu Mehmed	75	Murtaza oğlu Beşir
12	13	Salih oğlu Kazif	76	Ali oğlu Yusuf
13	14	Salih oğlu Yunus	77	Cafer oğlu Maloş
14	15	Ali oğlu Sadık	78	Talib oğlu Süleyman
15	16	Abdi oğlu Selman	79	Murtaza oğlu Hüseyin
16	17	İlyas oğlu Osman	80	İslam oğlu Ahmed
17	18	Bekir oğlu Süleyman	81	Abidin oğlu İlyas
18	19	Mustafa oğlu Süleyman	82	Elmas oğlu Saadeddin
19	20	Ömer oğlu Mustafa	83	Abdi oğlu Zeynel
20	21	Osman oğlu Abdulgani	84	Hacı Veis/Veyis oğlu Abidin
21	22	Bekir oğlu Elmas	85	Hüseyin oğlu İbrahim
22	23	Ömer oğlu Cumali	86	Mehmed oğlu Hayreddin
23	24	Hüseyin oğlu Temur/Timur	87	Hacı Veis/Veyis oğlu Ahmed
24	25	Zekeriyya oğlu Mehmed	88	Mustafa oğlu Bekir
25	26	Selman oğlu İsmail/Amel mânde	89	Ali oğlu İsa
26	27	Bekir oğlu Veis/Veyis	90	Hüseyin oğlu Abdalbaki
27	28	Ömer oğlu Yahya	91	Malik oğlu Orhan
28	29	Ali oğlu Osman	92	İslam oğlu Ömer
29	30	Elmas oğlu Süleyman/ Alil	93	Hüseyin oğlu Süleyman
30	31	Ali oğlu Davud	94	Feyzullah Efendi oğlu Mahmud
31	32	İsmail oğlu Salih	95	İbrahim oğlu Galoş
32	33	Bekir oğlu Ali	96	Ahmed oğlu Ömer
33	34	Salih oğlu İlyas	97	Osman oğlu İbrahim
34	35	Ali oğlu Cafer/ Amel mânde	98	Abdi oğlu Süleyman
35	36	Murtaza oğlu Abdul	99	Halil oğlu Ömer
36	37	Halil oğlu Maloş	100	İslam
37	38	İsmail oğlu Davud	101	Süleyman oğlu Yaşar
38	39	Molla Hüseyin oğlu Nureddin	102	Osman Bey
40	41	İslam oğlu Hacı	103	Veli Bey oğlu Mustafa Bey
41	42	Murad oğlu Süleyman	104	Davud oğlu Kahraman
42	43	İbrahim oğlu Salih	105	Osman
43	44	Bekir oğlu Hasan	106	Tuven (Tven) oğlu Laske
44	45	Elmas oğlu Hasan	107	Kirko veledi Kuka
45	46	Derviş oğlu Yusuf	108	Süleyman oğlu Veli
46	47	Ahmed oğlu Temur/Timur	109	Ahmed oğlu Abdullah Duçe(?)
46	47	İsa oğlu Ali	110	Salih oğlu Said
47	48	Yusuf oğlu Sadık	111	Süleyman oğlu Saadeddin
48	49	Mehmed oğlu İlyas	112	Ömer oğlu Ragıb
50	51	Yusuf oğlu Yahya	113	Osman oğlu Hacı Hüseyin Bey
51	52	İsmail oğlu Zeynel	114	Süleyman Bey oğlu İsmail
52	53	Mustafa oğlu Talib	115	Osman Bey oğlu Hüseyin Bey
53	54	Yusuf oğlu Süleyman	116	İsmail oğlu Ali
54	55	İlyas oğlu Mustafa	117	Abdulaziz oğulları Mersin ve Abdulgani
55	56	Yakub oğlu Dağlan	118	Kulogori/Kologori
56	57	İlyas oğlu Tahir	119	İsmail Bey oğlu Osman Bey
57	58	Cafer oğlu Hasan	120	Filov oğlu Koti
58	59	İlyas oğlu Hacı Süleyman	121	Mehmed oğlu Selman
59	60	İlyas oğlu Hacı İbrahim	122	Yorgi oğlu Semel
60	61	Halil oğlu Osman	123	Matre oğlu Kostantin
61	62	Ömer oğlu Yunus	124	Azguro oğlu Çeçov
62	63	Hasan oğlu Cafer	125	Vankil oğlu Marko
63	65	Tahir oğlu Saadeddin	126	Nake oğlu Risto
			127	Naon oğlu Petre
			128	Banov oğlu Petre
			129	Velçov oğlu Naon

			130	Marko oğlu Naon
			131	Yuvan oğlu Deni (Denny)
			132	Yuvan oğlu Nasi
			133	Lazi (Lazy) oğlu Nasi
			134	Koti oğlu Banov
			135	Zamov oğlu Yorgi
			136	Matake oğlu Vankil
			137	Latov
			138	Veş oğlu Angelov
			139	Kuroveska (Kurovska)
			140	Yahya oğlu Mehmed
			141	Molla Orhan oğlu Muhiddin
			142	Ömer oğlu Mersin
			143	Hüseyin oğlu Tayyip
			144	Ahmed oğlu Ali
			145	Tayyip oğlu Elmas
			146	Süleyman oğlu Abdul
			147	Salih oğlu Mahmud
			148	Osman oğlu Emin
			149	Ahmed oğlu Maan(?)
			150	Ahmed oğlu Süleyman
			151	Abdul oğlu Saadeddin
			152	Numan oğlu İdris
			153	Numan oğlu Bekir
			154	Feyzullah oğlu Tahir
			155	Salih oğlu Nureddin
			156	İlyas oğlu Ahmed
			157	Derviş Ahmed oğlu Şakir
			157	Halil oğlu Cafer
			158	Halil oğlu Süleyman
			159	Ali oğlu İbrahim
			160	Yahya oğlu Ömer
			161	Yakub oğlu Selim
			162	Yahya oğlu İbrahim
			163	Cafer oğlu Ahmed
			164	İsmail oğlu Mersin
			165	Mustafa oğlu Hüseyin
			166	Ali oğlu Hüseyin
			167	Hamza Bey oğlu İsa Bey
			168	Temur/Timur oğlu Abdul
			169	Mehmed oğlu Şerif
			170	Ahmed oğlu Hasan Bey
			171	Hamza oğlu Feyzullah
			172	İdris oğlu Süleyman
			173	Ahmed oğlu Temur/Timur
			174	Numan oğlu Molla Hüseyin
			175	İsa oğlu Hasan
			176	Bekir oğlu Temur/Timur
			177	Beşir oğlu Mehmed
			178	Beşir oğlu Yusuf
			179	İbrahim oğlu Ahmed

10. Katrom-ı Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
KATROM-I MÜSLİM	57	1	1	Yahya oğlu Mehmed	26	Abdulaziz oğlu Mersin
		2	2	Orhan oğlu Muhiddin	60	İlyas Kerimelerinin
		3	3	Ömer oğlu Mersin	61	Cafer oğlu Said kerimesinin
		4	4	Tayyip oğlu Hüseyin	62	İlyas Kerimelerinin
		5	5	Ahmed oğlu Ali	63	Koti oğlu Banov
		6	6	Tayyip oğlu Elmas	64	Lazov oğlu Laskov
		7	7	Süleyman oğlu Abdul	65	Azguro oğlu Petre
		8	8	Bekir oğlu Mehmed	66	Kosta veledi Nam
		9	9	İbrahim oğlu Hüseyin	67	Mustafa oğlu Osman
		10	10	Salih oğlu Mahmud	68	Süleyman oğlu Ali
		11	11	Mehmed oğlu Koçi	69	Kula oğlu Kostantin
		12	12	Mehmed oğlu Abdulkadir	70	Halil oğlu Saadeddin
		13	13	İbrahim oğlu Abdullah	71	İsmail kerimesi Huri
		14	14	Abdullah oğlu Salih	72	Hamza oğlu İsa
		15	15	Osman oğlu Emin	74	Kiryo oğlu Timko
		16	16	Ahmed oğlu Süleyman	75	Pirgar oğlu Andon
		17	17	Ahmed oğlu Musa	76	Lazov Lazi (Lazy)
		18	18	Mehmed oğlu Şerif	77	Şate veledi Şuta
		19	19	Nasuh oğlu Numan	78	Velçov oğlu Naon
		20	20	Numan oğlu İdris	79	Estemo oğlu Tili
		21	21	Abdul oğlu Saadeddin	80	Petro
		22	22	Hamza oğlu Feyzullah	81	Çirko oğlu Tanaş
		23	23	İdris oğlu Süleyman	82	Petkov oğlu Tanaş
		24	24	Mustafa oğlu Hüseyin	83	Koti oğlu Naon
		25	25	Ahmed oğlu Timur/Timur	84	Tuçi oğlu Yani
		26	27	Numan oğlu Hüseyin	85	Andon oğlu Kostantin
		27	28	Bekir oğlu Timur/Timur	86	Temur/Timur oğlu Salih
		28	29	Halil oğlu Cafer	87	Mahmud oğlu İbrahim
		29	30	İsa oğlu Hasan	88	Mehmed oğlu Maan(?)
		30	31	İsa oğlu Süleyman	89	Yusuf oğlu Timur/Timur
		31	32	Ali oğlu İbrahim	90	Mehmed oğlu Hüseyin
		32	33	Abdullah oğlu Bekir	91	Hasan oğlu Şemseddin
		34	35	Yahya oğlu Ömer	92	Murtaza oğlu Abdullah
		35	36	Yahya oğlu İbrahim	93	Temur/Timur oğlu Halil
		36	37	Beşir oğlu Mehmed	94	oğlu Yuvan
		37	38	Beşir oğlu Yusuf	95	Salih oğlu Said
		38	39	Feyzullah oğlu Tahir	96	Tuven (Tven) oğlu Estavre
		39	40	Ali oğlu Hüseyin	97	Hacı Selman bin Osman
		40	41	Temur/Timur oğlu Abdul	98	Ali oğlu Cafer
		41	42	Salih oğlu Nureddin	99	Ahmed oğlu Abdullah
		42	43	İlyas oğlu Ahmed	100	Kostantin oğlu Andon
		43	44	Cumali oğlu Elmas	101	Hüseyin oğlu Zünnun
		44	45	Nasuh oğlu Zünnun	102	Elhac İbrahim oğlu Hasan
		45	46	Ali oğlu Mehmed	103	Çecov veledi Sokrat
		46	47	Abdülbaki oğlu Süleyman	104	Hasan Hoca
		47	48	Ahmed oğlu Şakir	105	Netas oğlu Naon
		49	50	Ahmed oğlu Tımarlı Süvari Abidin	106	Estavre oğlu Risto
		50	51	Ahmed oğlu Hüseyin	107	Nasi (Nasy) oğlu Tozus
		51	52	Osman oğlu İsmail	108	Valkir oğlu Karçi
		52	53	Yakub oğlu Selim	109	İbrahim oğlu Osman
		53	54	Tahir oğlu Tımarlı Süvari Ömer	110	Muçe(?) oğlu Bekir
		54	55	Yakub oğlu Cafer	111	Semel oğlu Nasi (Nasy)

55	56	Mustafa oğlu İslam	112	Zamov oğlu Yorgi
56	57	İbrahim oğlu Ahmed	113	Keçov/Geçov oğlu Marti
57	58	Halil oğlu Süleyman	114	Yorgi oğlu Penako
58	59	Ali oğlu Tımarlı Süvari Hasan	115	İsa oğlu Ali
60	73	İsmail oğlu Mersin	116	Banov oğlu Petre
			117	Temur/Timur oğlu Ahmed
			118	Mustafa oğlu Rüstem
			119	Tayyip oğlu Salih
			120	Abdul
			121	Ali oğlu Osman
			122	Banuş oğlu Emin
			123	Abdulkadir Bey oğlu İbrahim Bey
			124	Murtaza Bey oğlu Mahmud
			125	Osman oğlu Abdulgani
			126	Süleyman oğlu Ahmed
			127	Mustafa oğlu Talib
			128	Kosta oğlu Semov
			129	Şerif oğlu Mustafa
			130	Osman oğlu Tahir
			131	Hasan oğlu Cafer
			132	İspahu(?) oğlu Selman
			133	İlyas oğlu Tahir
			134	Kostantin oğlu Matre
			135	Feyzullah oğlu Mahmud
			136	Abdulkadir Bey oğlu Ahmed
			137	Osman Bey oğlu Cafer Bey
			138	Mikdat oğlu Rüstem
			139	Hüseyin oğlu İbrahim
			140	Ali oğlu Kazif
			141	İlyas oğlu Hacı İbrahim
			142	İsmail kerimesi Dudu
			143	Yahya oğlu İsmail

11. Celhiyan/ Selhiyan Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı / (Diğer)
CELHIYAN/ SELHIYAN	4	1	2	Murtaza oğlu Maan(?)	1	Süleyman Bey oğlu Şahsuvar Bey
		2	4	Estavre oğlu Tasi	3	Süleyman oğlu Yaşar
		3	6	Yuvan oğlu Naon	5	Murtaza oğlu Osman
		4	8	Nikol oğlu Tali	7	Veli oğlu Mustafa
					9	Davud oğlu Kahraman
					10	Beşir oğlu Yusuf

12. Bukoviçe Mezrası

Mezra Adı	Numara	Mezrada Kayıtlı Şahısların Adı
BUKOVİ ÇE	1	Ebu Bekir Bey oğlu Temur/ Timur
	2	Ebu Bekir Bey oğlu Muhammed
	3	Selim oğlu Zeynel
	4	İbrahim oğlu Murtaza

5	Yunus oğlu Abdul
6	Ömer oğlu Veis/Veyis
7	Hasan oğlu Süleyman
8	Molla Halil oğlu Ali
9	Derviş Ahmed oğlu Molla Şakir Bey

13. Guvayniç Mezrası

Mezra Adı	Numara	Mezrada Kayıtlı Şahısların Adı
GUVAYNIÇ	1	Yusuf oğlu Talha
	2	Süleyman kerimesi Tatuş
	3	Abdul oğlu Ali
	4	Hasan oğlu Süleyman
	5	Azim oğlu Orhan
	6	Osman oğlu Muhiddin
	7	Selim oğlu Zeynel
	8	Salih oğlu İsa
	9	Mehmed oğlu Hasan
	10	İbrahim oğlu Murtaza

14. Kaluçe Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı	
KALUÇE	18	1	1	Halil oğlu Nureddin	16	Mehmed oğlu İbrahim	
		2	2	Abdulaziz oğlu Salih	20	Yunus oğlu Süleyman	
		3	3	Elmas oğlu İbrahim	21	Osman Bey oğlu Ahmed Bey	
		4	4	İslam oğlu Ali	22	İslam Bey kerimleri	
		5	5	Abdi oğlu Süleyman	23	Hasan oğlu Ahmed	
		6	6	Halil oğlu İsa	24	Bekir oğlu Talib	
		7	7	Elmas oğlu Abdul	25	İbrahim oğlu Rüstem	
		8	8	Elmas oğlu Orhan	26	Ahmed oğlu Tayyip	
		9	9	Hasan oğlu İsmail	27	Elmas oğlu Tahir	
		10	10	Hasan oğlu Mustafa	28	Osman oğlu Ali	
		11	11	İbrahim oğlu Mersin	29	Feyzullah oğlu Rüstem	
		12	12	Mustafa oğlu Süleyman	30	Mehmed oğlu Davud	
		13	13	Abdullah oğlu Selim	31	Ömer Kocaoğlu Mustafa	
		14	14	Elmas oğlu Talib	32	Anastas oğlu Yuvan	
		15	15	İslam oğlu Nureddin	33	Kostantin oğlu Soter	
		17	17	İsmail oğlu Davud	34	İbrahim oğlu Murtaza	
		18	18	İdris oğlu Mehmed	35	Molla Halil oğlu Ali	
		19	19	Ömer oğlu Osman	36	Azim oğlu Orhan	
						37	Selim oğlu Zeynel
						38	Yusuf oğlu Abdul
				39	Ali oğlu Abdul		
				40	Ömer oğlu Veis/Veyis		
				41	Yusuf oğlu Talha		
				42	Hasan oğlu Süleyman		
				43	Aziz oğlu Yahya		

				44	Hasan oğlu Ali
				45	Hasan oğlu Süleyman...
				46	Cafer oğlu Ömer
				47	Hasan oğlu Zeynel

15. Pelmedi-i Zımmiyâni Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
PELMEDİ-İ ZİMMİYÂNİ	32	1	2	Banov oğlu Estavre	1	Salih Bey oğlu Banuş Bey
		2	3	Kuçov oğlu Tırpov	34	Ahmed oğlu Abdullah
		3	4	Tudi oğlu Tanaş	35	Hüseyin oğlu İbrahim
		4	5	Tırpov oğlu Petre	36	Derviş oğlu Nureddin
		5	6	Tırpov oğlu Andon	37	Papu(?) oğlu İbrahim
		6	7	Tırpov oğlu Risto	38	Halil oğlu Molla Sadık
		7	8	Çeçi oğlu Petre	39	Bekir oğlu Talib
		8	9	Koti oğlu Kirko	40	Hasan oğlu Muhtar
		9	10	Çeçov oğlu Esperu	41	Yakub oğlu Zeynel
		10	11	Yani oğlu Risto	42	Tahir oğlu Muhiddin
		11	12	Velov oğlu Filov	43	Naon oğlu Tanaş
		12	13	Tanaş oğlu Matre		
		13	14	Nati oğlu Naon		
		14	15	Risto oğlu Yuvan		
		15	16	Robi oğlu Kike		
		16	17	Papa Dimitresa oğlu Papa Vankil		
		17	18	Çeçi oğlu Meshi		
		18	19	Papa Dimitresa oğlu Hristo		
		19	20	Nati oğlu Sotir		
		20	21	Nati oğlu Semyo		
		21	22	Yorgi oğlu Koti		
		22	23	Koti oğlu Panayot		
		23	24	Restan oğlu Soter		
		24	25	Banov oğlu Filov		
		25	26	Tırpov oğlu Mihail		
		26	27	Kula oğlu Soter		
		27	28	Velov oğlu Lazi (Lazy)		
		28	29	Banov oğlu Lazi (Lazy)		
		29	30	Risto oğlu Kosta		
		30	31	Velov Oğlu Risto		
		31	32	Çeçov oğlu Yuvan		
		32	33	Mihail oğlu Tanaş		

16. Kanc-ı Müslim ve Reaya Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
KANC-I	44	1	1	Abdulaziz oğlu Hasan	23	Ali oğlu Kaya
		2	2	Kenan oğlu Veliddin	24	Salih Bey oğlu Banuş Bey
		3	3	Talib oğlu Hasan / Sabi		
		4	4	Süleyman oğlu Elhac Murad		

5	5	Osman oğlu Behlül		
6	6	Süleyman oğlu Cafer		
7	7	Tahir oğlu Muhiddin		
8	8	Yahya oğlu Nureddin		
9	9	Süleyman oğlu Elhac Aziz		
10	10	Yakub oğlu Zeynel		
11	11	Ömer oğlu Osman		
12	12	Mehmed oğlu Muharrem		
13	13	İslam oğlu Ali		
14	14	Süleyman oğlu Rüstem		
15	15	Zekeriyya oğlu Şemseddin		
16	16	Abdurrahman oğlu Ali		
17	17	Musa oğlu Sadık		
18	18	Aziz oğlu Zeynel		
19	19	Ahmed oğlu Orhan		
20	20	Yusuf oğlu Ömer		
21	21	Muhtar oğlu Tahir		
22	22	Ahmed oğlu Ömer		
23	25	Robu oğlu Estavre		
24	26	Dukov oğlu Risto		
25	27	Kirko oğlu Turi		
26	28	Sotir oğlu Tasi		
27	29	Kuka oğlu Marko		
28	30	Sane oğlu Estefo		
29	31	Kosta oğlu Petro		
30	32	Risto oğlu Petre		
31	33	Estefo oğlu Tusi		
32	34	Naon oğlu Restan		
33	35	Monika oğlu Çeçov		
34	36	Estilo oğlu Çeçov		
35	37	Monika oğlu Tanaş		
36	38	Naon oğlu Marti		
37	39	Naon oğlu Çeçov		
38	40	Naon oğlu Tasi		
39	41	Naon oğlu Yuvan		
40	42	Lazi (Lazy) oğlu Marko		
41	43	Vankil oğlu Vasil		
42	44	Monika oğlu Yorgi		
43	44	Kike oğlu Vankil		
44	45	Duka oğlu Nuni		

17. Ravonik Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı / (Diğer)	
RAVONİK	9	1	2	Murtaza oğlu Osman	1	Miktad Bey oğlu Rüstem Bey
		2	3	Ralkov oğlu Petre	5	Abdulkadir oğlu Ahmed
		3	4	Yani oğlu Vasil	7	Murtaza oğlu Mahmud Bey
		4	6	Ali oğlu Abdul	9	Hüseyin oğlu İbrahim
		5	8	Hasan oğlu Sadık	11	Yorgi oğlu Penako
		6	10	Hasan oğlu Zünnun	15	Murtaza oğlu Salih
		7	12	Mustafa oğlu Yahya	16	Hayrullah oğlu Hasan
		8	13	Nureddin oğlu Ahmed	17	Hayrullah oğlu Cafer

9	14	Ali oğlu Kazif	18	Mustafa oğlu Numan
			19	Mehmed oğlu Bayram
			20	İlyas oğlu İsmail
			21	Osman Bey oğlu Cafer Bey
			22	Cumali oğlu Süleyman
			23	Ali Bey Kerimesi Çakır
			24	Abdulkadir Bey oğlu İbrahim Bey
			25	Mustafa oğlu Hasan
			26	Mehmed oğlu Saadeddin
			27	Vankil oğlu Naon
			28	Sigdal oğlu Naon
			29	Çoğrak oğlu Çeçov
			30	Vasil oğlu Marti
			31	Geçov oğlu Tırpov
			32	Jerov oğlu Mihail
			33	Traiçe oğlu Ramkov
			34	Kostantin oğlu Andon
			35	Kosta oğlu Esperu
			36	Tırpov oğlu Marti
			37	İbrahim oğlu İsmail
			38	Sumov oğlu Estavre
			39	Tırpov oğlu Ratçe
			40	Estavre oğlu Filov
			41	Monika oğlu Vankil
			42	İgor oğlu Naon
			43	Paykol oğlu Gaki
			44	Çevko oğlu Soter
			45	Yorgi oğlu Neçov
			46	Çevkov oğlu Naon
			47	Paul oğlu Yuvan
			48	Yemli oğlu Marti
			49	Vamir oğlu Zime
			50	Hüseyin oğlu Salih
			51	Talha oğlu İbrahim
			52	Molla Hüseyin oğlu İsmail Efendi
			53	Hüseyin oğlu Zünnun
			54	Hasan oğlu Receb
			55	İslam oğlu Ali
			56	Hüseyin oğlu Ömer
			57	Tırpov oğlu Kostantin
			58	Salih oğlu Hacı Abdullah
			59	Baho(?) oğlu Mehmed
			60	Osman oğlu Elhac Süleyman
			61	Süleyman oğlu Ali
			62	Hüseyin oğlu Zufer
			63	Feyzullah oğlu Bekir
			64	Ali oğlu Mersin
			65	Temur/Timur oğlu Halil
			66	Halil oğlu Tahir
			67	Şahu oğlu Zufer
			68	Şahu oğlu İbrahim
			69	Mahmud oğlu İbrahim
			70	Kostantin oğlu Marti
			71	Geçov oğlu Marti
			72	Vasil Tırpov oğlu Kostantin

18. Turan Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
TURAN	12	1	1	Süleyman oğlu Ali	9	Osman Bey oğlu Elhac Hüseyin Bey
		2	2	Sadık oğlu Mehmed	13	Abdullah oğlu Hüseyin
		3	3	Feyzullah oğlu Talib	14	İlov oğlu Peliç
		4	4	Süleyman oğlu Tahir	15	İlov oğlu Yuvan
		5	5	Mehmed oğlu Elmas	16	Nikol oğlu Karçi
		6	6	Ali oğlu Mersin	17	İlov oğlu Yemon
		7	7	Nasuh oğlu Hayrullah	18	Salih oğlu Said
		8	8	Ahmed oğlu Osman/ Sabi	19	Yujan oğlu Vasil
		9	10	Nureddin oğlu Kasım	20	Nikol oğlu Lazi (Lazy)
		10	11	Yusuf oğlu Salih	21	Çega oğlu Kuli
		11	12	Cafer oğlu Abdulhalim	22	Nase oğlu Yorgi
		12	13	Hasan oğlu Şemseddin	23	Goroh oğlu Yuvan
					24	Mustafa oğlu Mahmud
					24	Ali oğlu Hüseyin
					25	Kuli oğlu Virsov
					26	Bekir oğlu Tahir
					27	Abdullah oğlu Şahu Bey
					28	Naon Galaire
					29	Abdulaziz oğlu Mersin
					30	Hasan oğlu Zünnun
					31	Miktad Bey oğlu Rüstem Bey
					32	Nureddin oğlu Ahmed
					33	Cumali oğlu Selman
					34	Abdulkadir Bey oğlu İbrahim Bey
					35	Abdulkadir Bey oğlu Ahmed Bey
					36	Kosta oğlu Esperu
					37	Mustafa oğlu İbrahim
					38	Temur/Timur oğlu Salih
					39	Nureddin oğlu Tahir
					40	İbrahim oğlu Aziz
					41	Adil oğlu Hasan
					42	Feyzullah oğlu Bekir
			43	Temur/Timur oğlu Mü'min		
			44	Mahmud oğlu Sadullah		
			45	Mustafa oğlu Mersin		
			46	Cafer oğlu Süleyman		
			47	Banuş oğlu Ali		
			48	Paytak Ali		
			49	Osman oğlu Mustafa		
			50	Feyzullah oğlu Bekir		
			51	Süleyman oğlu Ömer		
			52	... oğlu Salih		
			53	Yusuf oğlu Zufer		
			54	Mehmed oğlu Hayrullah		
			55	Kenan oğlu Mustafa		
			56	Yahya oğlu Ömer		
			57	Osman oğlu İslam		
			58	Zufer oğlu Osman		
			59	Hacı oğlu Nureddin		

			60	Ali Cafer oğlu Mersin
			61	Temur/Timur oğlu Halil
			62	Mustafa oğlu Banuş
			63	Mehmed oğlu Musa
			64	Süleyman oğlu Ali
			65	Mustafa oğlu Emin
			66	Hüseyin oğlu Hacı Talha
			67	İslam oğlu Ali
			68	Himmat oğlu Mesud
			69	Hüseyin/ Topal
			70	Süleyman oğlu Veli
			71	Zufer oğlu Osman
			72	Boca(?) oğlu Maan(?)
			73	Kaya oğlu Muhtar
			74	Mustafa oğlu Said
			75	Zünnun oğlu Sinan
			76	Kenan oğlu Talib
			77	Osman oğlu Halil
			78	Hasan Hoca
			79	Mehmed oğlu Salih
			80	Tahir oğlu Hüseyin
			80	Talib
			82	Ömer oğlu Abdullah
			83	Hüseyin oğlu Selman
			84	Tahir oğlu Ali
			85	Hüseyin oğlu Zufer
			86	Hüseyin oğlu Salih
			87	Aziz oğlu İbrahim
			88	Osman oğlu Ahmed
			89	Hüseyin oğlu Zünnun
			90	Bayram oğlu Nureddin Hoca
			91	Halil oğlu Selim
			92	Feyzullah oğlu Emin
			93	Halil oğlu Sinan
			94	Salih oğlu Muhiddin
			95	Abidin oğlu Aziz
			96	Salih oğlu Abdullah
			97	Tahir oğlu Veli
			98	Osman oğlu Elhac Selman
			99	Bayram oğlu Beşir
			100	Hasan oğlu Hüseyin
			101	Tahir oğlu Bekir
			102	Halid Bey oğlu Selim Bey
			103	Ahmed oğlu Behlül
			104	Eşşeyh Abdullah oğlu Şeyh Salih
			105	Selman oğlu Selim
			106	Dudov oğlu Gaki
			107	Osman oğlu Sadık
			108	Elmas oğlu Said

			109	Tırpov oğulları Yuvan ve Marti
			110	Hüseyin oğlu Hasan
			111	Marti oğlu Yosif
			112	Yusuf oğlu Ali
			113	Mes oğlu Male
			114	Maluşer oğlu Temorşa
			115	Vasilkota oğlu Marti
			116	Mehmed oğlu Emin
			117	Abdi oğlu İbrahim
			118	Selman oğlu Hasan
			119	Selman oğlu Ahmed
			120	Marko oğlu Tanaş
			121	Eyti oğlu Yuvan
			122	Yorgi İskender oğlu Koti
			123	Kenan oğlu Mehmed
			124	Yuvan oğlu Risto
			125	Semerov oğlu Vasil
			126	Rayiz (Rayz) oğlu Anastas
			127	Çekov oğlu Manu
			128	Avram oğlu Manu
			129	Yakure oğlu Naon
			130	Kosta oğlu Naon
			131	Tırpov oğlu Gapov
			132	Kostantin oğlu Tırpov
			133	Risto oğlu Valeti (Valety)

19. Prevodine Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
PREVODİNE	35	1	1	Mahmud oğlu Kazım	36	Manu oğlu Marti
		2	2	Halil oğlu Batu(r)	37	Çali oğlu Marti
		3	3	Mustafa oğlu Ömer	38	Rapov oğlu Şemi
		4	4	Mustafa oğlu Zünnun	39	Yorgi
		5	5	Ali oğlu Mehmed	40	Kara Matre oğlu Risto
		6	6	Tahir oğlu Şemseddin	41	Şemi Tukle oğlu Kosta
		7	7	Nureddin oğlu Ömer	42	Gidov Bey oğlu Mihail
		8	8	Behlül oğlu Orhan	43	Tırpov oğlu Risto
		9	9	Murtaza oğlu Said	44	Karçi oğlu Yuzov
		10	10	Abdulaziz oğlu Hasan	45	Yuvan oğlu Peti (Petty)
		11	11	Tahir oğlu İslam	46	Manu oğlu Vaşov
		12	12	Bayram oğlu Said	47	Kosta oğlu Vamir Eskonder
		13	13	İsmail oğlu Abidin	48	Luis oğlu Petro
		14	14	İslam oğlu Bayram	49	Vihosul oğlu Tasi
		15	15	İsa oğlu Talha	50	Biçov oğlu Vasil
		16	16	Abidin oğlu Aziz	51	Kula oğlu Şemi
		17	17	Salih oğlu Muhiddin	52	Naon
		18	18	Osman oğlu Mersin	53	Sumov oğlu Yosif
		19	19	Osman oğlu Feyzullah	54	Popov oğlu Marti

20	20	Ömer oğlu Adil	55	Papa Nikol oğlu Kostantin
21	21	Süleyman oğlu Osman	56	Tırpov oğlu Gaçev
22	22	Hüseyin oğlu Ali	57	Yuvan oğlu Mihail
23	23	Kenan oğlu Zufer	58	Naon oğlu Mehov
24	24	Elmas oğlu İsmail	59	Çali oğlu Yuvan
25	25	Hasan oğlu Bekir	60	Todu oğlu Yorgi
26	26	Feyzullah oğlu Emin	61	Nastev oğlu Zusi
27	27	Feyzullah oğlu Kazif	62	Nicol oğlu Venek
28	28	Zünnun oğlu Ahmed	63	Angev oğlu Rukov
29	29	Halil oğlu Abdurrahman	64	Lailev oğlu Kostantin
30	30	Halil oğlu Sinan	65	Kulakor oğlu Marti
31	31	Halil oğlu Selim	66	Açifel kerimesi
32	32	Ali oğlu Mehmed	67	Andon oğlu Venek
33	33	İlyas oğlu Banuş	68	Çekov oğlu Tanaş
34	34	Halil oğlu Muhtar	69	Marko oğlu Tanaş
35	35	Süleyman oğlu Tayyip	70	Yuançov oğlu Nicol
			71	Pelakoçi oğlu Marti
			72	Sumov oğlu Vaske
			73	Taçi oğlu Nuni
			74	Preserter oğlu Gaki
			75	Mati oğlu Şemi
			76	Nukov oğlu Vasov
			77	Derviş Ahmed oğlu Mehmed
			78	Murtaza oğlu Talib
			79	Ahmed Hoca oğlu Mahmud Efendi
			80	Hacı Emin oğlu İbrahim Efendi
			81	Kenan oğlu Süleyman
			82	Abdullah oğlu Şahu
			83	İlyas oğlu Ömer
			84	Kenan oğlu Mustafa
			85	Feyzullah oğlu Süleyman
			86	Nase oğlu Yorgi
			87	Hüseyin oğlu Selman
			88	Yahya oğlu Ömer
			89	Beşir oğlu Hayrullah
			90	Kenan oğlu Mehmed
			91	Emin oğlu Mehmed
			92	Salih oğlu Said
			93	Mehmed oğlu Salih
			94	Hüseyin oğlu Ahmed
			95	Hüseyin oğlu Salih
			96	Süleyman oğlu Galoş
			97	Ömer oğlu Veis/Veyis
			98	Hasan oğlu Salih
			99	Zufer oğlu Osman
			100	Talib oğlu Halil
			101	İbrahim oğlu Aziz
			102	Bayram oğlu Nureddin Efendi
			103	Emin Bey oğlu Muharrem
			104	İslam oğlu Zünnun
			105	Hasan oğlu Raci(?)
			106	Halil oğlu Başı(?)
			107	Yuvan

			108	Yorgaki oğlu Tasi
			109	Mehmed oğlu Ömer
			110	Süleyman oğlu Hasan
			111	Galoş oğlu Osman
			112	Tahir oğlu Hasan
			113	İbrahim oğlu Yusuf
			114	Ali oğlu Hasan
			115	Cafer oğlu Ahmed
			116	Hasan oğlu Abdullah
			117	Ahmed oğlu Abdullah
			118	Zeynel oğlu Emin
			119	Çike oğlu Manu
			120	Avram oğlu Manol

20. Vresnik-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
VRESNİK-İ MÜSLİM	86	1	İsa oğlu Temur/Timur	88	Vankil oğlu Penako
		2	Mehmed oğlu Abdulaziz	89	Mihail oğlu Tanaş
		3	Mehmed oğlu Talib	90	Hamza Bey oğlu İsa Bey
		4	Seyran/Siran oğlu Davud	91	Hüseyin oğlu Mehmed
		5	Beşir oğlu Mertuş	92	Abidin oğlu Ali
		6	Mustafa oğlu Yusuf	93	Feyzullah oğlu Ali
		7	Mehmed oğlu Ahmed	94	Osman oğlu Hamid
		8	Sadık oğlu Mehmed	95	Mustafa oğlu Ahmed
		9	Abdullah oğlu Abidin	96	Mustafa oğlu Talib
		10	Ali oğlu Tahir	97	Naon oğlu Natekoş
		11	Osman oğlu Orhan	98	Abdullah oğlu Bekir
		12	İlyas oğlu İslam	99	Osman oğlu Zünnun
		13	Sadık oğlu Abdurrahman	100	İsmail oğlu Nureddin
		14	Abdulaziz oğlu Osman	101	Hüseyin oğlu Murad
		15	Muhtar oğlu Süleyman	102	Hüseyin oğlu Hacı
		16	Yahya oğlu Talha	103	Şaban oğlu Yahya
		17	Sadık oğlu Ömer	104	Ali oğlu Bayram
		18	Murtaza oğlu Saadeddin	105	Cafer oğlu Selim
		19	Talib oğlu Temur/Timur	106	Abdulcelil oğlu Mehmed
		20	Süleyman oğlu Saadeddin	107	İslam oğlu Elmas
		21	Temur/Timur oğlu Zekeriyya	108	Mustafa oğlu Ahmed
		22	Mehmed oğlu Muhtar	109	Bekir oğlu Sadık
		23	Talha oğlu Tahir	110	Temur/Timur oğlu Abbas
		24	Murtaza oğlu Beşir	111	Musa oğlu Zünnun
		25	Osman oğlu Abdulgani	112	Selim oğlu Halil
		26	Abdullatif Oğlu Ali	113	Mahmud oğlu Salih
		27	Ali oğlu Yusuf	114	Zekeriyya oğlu Temur/Timur
		28	Halil oğlu Banuş	115	Mesud oğlu Mustafa
		29	Hüseyin oğlu Azim	116	Feyzullah oğlu Süleyman
		30	Koçi oğlu Mahmud	117	Kanber oğlu Musa
		31	Behzad oğlu Abdullah	118	Abdulaziz oğlu Hasan
		32	Cafer oğlu Maloş	119	İsmail oğlu Hasan
		33	Musa oğlu Emin	120	Cafer oğlu Hüseyin

34	34	Ali oğlu Hasan	121	Hacı oğlu Mahmud
35	35	Talib oğlu Süleyman	122	Veis/Veyis oğlu Murtaza
36	36	Hüseyin oğlu Murtaza	123	Musa oğlu Ahmed
37	37	İslam oğlu Ahmed	124	Koçi oğlu Abidin
38	38	Fazlı oğlu Abdulgani	125	Tahir oğlu Temur/Timur
39	39	Abidin oğlu İlyas	126	İslam oğlu Maan(?)
40	40	Elmas oğlu Saadeddin	127	Feyzullah oğlu Murtaza
41	41	Mehmed oğlu Numan	128	Feyzullah oğlu Elmas
42	42	Ali oğlu Talha	129	Manu oğlu Nasi (Nasy)
43	43	Beşir oğlu Süleyman	130	Kuros oğlu Yuvan
44	44	Abdulaziz oğlu Yahya	131	Pirgov oğlu Nasi (Nasy)
45	45	Abbas oğlu Zeynel	132	Pirgov oğlu Deni
46	46	Halil oğlu Mehmed	133	Marko Manu oğlu Deni
47	47	Muhtar oğlu Temur/Timur	134	Kaçol oğlu Yorgi
48	48	Talib oğlu Yahya	135	Zekeriyya oğlu Ali
49	49	Hacı Veis/Veyis oğlu Abidin	136	Selman oğlu Selim
50	50	Hüseyin oğlu Daylan/Taylan		
51	51	Hacı Veis/Veyis Oğlu Ahmed		
52	52	Mehmed oğlu Hayreddin		
53	53	Mustafa oğlu Bekir		
54	54	Tahir oğlu Ömer		
55	55	Hüseyin oğlu Abdullah		
56	56	İdris oğlu İsmail		
57	57	Hüseyin oğlu Abdalbaki		
58	58	Ali oğlu Yahya		
59	59	İbrahim oğlu Çavuş		
60	60	İslam oğlu Ömer		
61	61	Malik Oğlu Orhan		
62	62	Behlül oğlu Tahir		
63	63	Hüseyin oğlu Süleyman		
64	64	Osman oğlu Yusuf		
65	65	Talib oğlu Hüseyin		
66	66	Feyzullah Efendi oğlu Mahmud		
67	67	İbrahim oğlu Galoş		
68	68	Ahmed oğlu Ömer		
69	69	Aziz oğlu Murtaza		
70	70	Osman oğlu İbrahim		
71	71	Salih oğlu Mustafa		
72	72	Sadık oğlu Hayrullah		
73	73	Abdalbaki oğlu Temur/Timur		
74	74	Hasan oğlu Abdulaziz		
75	75	Halil oğlu Abdurrahman		
76	76	Mustafa oğlu Şuayb		
77	77	Yahya oğlu Süleyman		
78	78	Osman oğlu Ali		
79	79	İbrahim oğlu Murtaza		
80	80	Ebu'l Kasım oğlu İsmail		
81	81	Yusuf oğlu Elmas		
82	82	Mustafa oğlu Numan		
83	83	Mehmed oğlu Salih		
84	84	Mehmed oğlu Zufer		
85	85	Abdi oğlu Süleyman		
86	86	Ali oğlu Emin		

21. Lavovir-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı /Kilise
LAVOVİR-İ MÜSLİM	59	1	Osman oğlu Abdulhamid	60	Abdulaziz oğlu Mersin
		2	Abidin oğlu Ali	61	Kenan oğlu Kenan
		3	Veis/Veyis oğlu Süleyman	62	Hasan oğlu Hüseyin
		4	Ali oğlu Mustafa	63	Bekir oğlu Hasan Hoca
		5	Temur/Timur oğlu Azim	64	Talib oğlu İsmail
		6	Cafer oğlu Abdullah	65	Fazlı oğlu Süleyman
		7	Talib oğlu İsa	66	Cafer oğlu Said
		8	Maksud oğlu Mustafa	67	Nasuf oğlu Salih
		9	Ali oğlu Bekir	68	Fazlı oğlu Mü'min
		10	Sadık oğlu Bekir	69	Salih oğlu Abdalbaki
		11	Bekir oğlu Mersin	70	Osman oğlu Talib
		12	Hüseyin oğlu Ahmed	71	Fazlı oğlu İbrahim
		13	Mustafa oğlu Talib	72	Temur/Timur oğlu Orhan
		14	Behlül oğlu Mehmed	73	Tasi oğlu Kuli
		15	Yunus oğlu Tahir	74	Çoçi oğlu Tasko
		16	Temur/Timur oğlu Abbas	75	Banov oğlu Palagor
		17	Kazif oğlu Murad	76	Papas oğlu Puşov
		18	Kasım oğlu Hasan	77	Naon oğlu Esperu
		19	Tahir oğlu Adem	78	Kazif oğlu Hayreddin
		20	Ali oğlu Halid	79	Temperzuk(?) Kilisesi (Manastırı)
		21	Bayram oğlu Süleyman		
		22	Veis/Veyis oğlu Murtaza		
		23	Behzad oğlu Kanber		
		24	Abdubaki oğlu Abdulgani		
		25	Bayram oğlu İbrahim		
		26	Cafer oğlu Süleyman		
		27	Cafer oğlu Numan		
		28	Behlül oğlu Mustafa		
		29	Abdi oğlu Yusuf		
		30	Cafer oğlu Hüseyin		
		31	Salih oğlu Osman		
		32	İslam oğlu Elmas		
		33	Mustafa oğlu Ahmed		
		34	İsmail oğlu Hasan		
		35	Koçi oğlu Abidin		
		36	Murtaza oğlu Merto		
		37	Abdulaziz oğlu Hasan		
		38	İbrahim oğlu Tayyip		
		39	Mustafa oğlu Abdulcelil		
		40	Elmas oğlu Ali		
		41	Elmas oğlu Veis/Veyis		
		42	Salih oğlu Said		
		43	Kanber oğlu Musa		
		44	Banuş oğlu Sadık		
		45	Kanber oğlu Yahya		
		46	Mustafa oğlu Fazlı		
		47	İsmail oğlu Nureddin		
		48	Hacı Salih oğlu Mahmud		
		49	Osman oğlu Abdullah		
		50	Temur/Timur oğlu Osman		
		51	Musa oğlu Ahmed		
		52	Mehmed oğlu Mahmud		

53	53	Selim oğlu Halil		
54	54	Abdullatif oğlu Musa		
55	55	Abidin oğlu Yahya		
56	56	Zekeriyya oğlu Cumali		
57	57	Musa oğlu Zünnun		
58	58	Musa oğlu Murad		
59	59	Musa oğlu Abbas		

22. Partekes Mezrası

Mezra Adı	Numara	Mezrada Kayıtlı Şahısların Adı
PARTEKEŞ	1	Cafer oğlu Hüseyin
	2	İsmail oğlu Hasan
	3	Koçi oğlu Abidin
	4	Abdullah oğlu Yusuf
	5	Mustafa oğlu Talib
	6	Mustafa oğlu Ahmed
	7	Bekir oğlu Mersin
	8	Talib oğlu Emin
	9	Musa oğlu Zünnun
	10	Aziz oğlu Mustafa
	11	Behzad oğlu Kanber
	12	Bayraktar oğlu Süleyman
	13	İslam oğlu Ali
	14	Osman oğlu Abdulhamid

23. Voskob Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı /Kilise
VOSKOB	65	1	1	Ali oğlu Salih	66	Derviş Yazıcıoğlu Nureddin
		2	2	Mustafa oğlu Mehmed Ali	67	Nake oğlu Latov
		3	3	Mehmed oğlu Hüseyin	68	Zimov oğlu Tasi
		4	4	Murtaza oğlu Tahir	69	Velçov oğlu Naon
		5	5	Mahmud oğlu İbrahim	70	Duka oğlu Estavre
		6	6	Nasuh oğlu Talib	71	Tırpov oğlu Yuvan
		7	7	Zünnun oğlu Başu(?)	72	Gurov oğlu Kostantin
		8	8	Murtaza oğlu Nureddin	73	Papa Antuan oğlu Nana Kiryo
		9	9	Osman oğlu Numan	74	Duka oğlu Tasi
		10	10	İbrahim oğlu İbrahim	75	Manu oğlu Tanaş
		11	11	Süleyman oğlu Ali	76	Osman oğlu Tahir
		12	12	Osman oğlu Sadık	77	Loloş oğlu Tili
		13	13	Behzad oğlu Süleyman	78	Manol oğlu Tanaş
		14	14	Hüseyin oğlu Mü'min	79	Ruşov oğlu Kostantin
		15	15	İbrahim oğlu Hayrullah	80	Yuvan oğlu Mihail
		16	16	Hasan oğlu Nezir	81	Laib oğlu Peter
		17	17	İbrahim oğlu Musa	82	Naon oğlu Yankoş
		18	18	Mustafa oğlu Rüstem	83	Esteryo oğlu Nikol
		19	19	Mustafa oğlu Hayrullah	84	Duka oğlu Estavre

20	20	Cafer oğlu İsmail	85	Vankil oğlu Tage
21	21	Feyzullah oğlu Yahya	86	Filip oğlu Yorgi
22	22	Feyzullah oğlu Bekir	87	Bujane oğlu Anastas
23	23	Hasan oğlu İbrahim	88	Çekov oğlu Mertir
24	24	Osman oğlu İlyas	89	Oğlu Petrake
25	25	Yunus oğlu Hüseyin	90	Juroj oğlu Mihail
26	26	Yunus oğlu Kasım	91	Mehmed oğlu Bekir
27	27	Cumali oğlu Hüseyin	92	Veli Bey
28	28	Abdullah oğlu Hasan	93	Hoca oğlu Tayyip
29	29	Nureddin oğlu Tahir	94	Kula oğlu Tasi
30	30	Mehmed oğlu Maan(?)	95	Bekir oğlu Ali Zota(?)
31	31	Mustafa oğlu Çavuş	96	Gerev oğlu Temkov
32	32	Mehmed oğlu İbrahim	97	Abdulaziz oğlu Mersin
33	33	Sinan oğlu Mustafa	98	Puçe oğlu Gaki
34	34	Ahmed oğlu Selim	99	Mihail oğlu Kostantin
35	35	Yusuf oğlu Timur/Timur	100	Zübeyir oğlu Başı(?)
36	36	Behzad oğlu Ali	101	oğlu Lui
37	37	Mustafa oğlu Bekir	102	Yuvan oğlu Kostantin
38	38	Abidin oğlu Salih	103	Kotov oğlu Neçov
39	39	Himmet oğlu Abbas	104	Manu oğlu Mançi
40	40	Süleyman oğlu Davud	104	Risto oğlu Naon
41	41	Halil oğlu Tımarlı Süvari Agoş	105	İbrahim oğlu Sadık
42	42	Timurşah oğlu Salih	106	Vasil oğlu Marti
43	43	Timurşah oğlu Saadeddin	107	Mihail oğlu Vaske
44	44	Ali oğlu Osman	108	Naon oğlu Vasil
45	45	Ali oğlu Osman	109	Meti veledi
46	46	Tahir oğlu Abdullah	110	Sotir oğlu Yuvan
47	47	Temur/Timur oğlu Salih	111	Senkula (Sen Nikola) Kilisesi
48	48	Salih oğlu Hüseyin	113	oğlu Nana Antuan
49	49	Beydane oğlu Sadık	114	Somir oğlu Peter
50	50	Zufer oğlu Timur/Timur	115	Kosir oğlu Nemer
51	51	Şahin oğlu İbrahim	116	Miyani oğlu Petre
52	52	Nureddin oğlu Galoş	117	Tarça oğlu Laimi (Laimy)
53	53	Mustafa oğlu Bekir	118	Yozanov oğlu Vasil
54	54	Mustafa oğlu Ali	120	Mehov oğlu Anastas
55	55	Mustafa oğlu Talha	121	Sen Peter/ Sen Petre Kilisesi
56	56	Halil oğlu Tahir	122	Osman oğlu Hacı ...
57	57	Hüseyin oğlu Hayreddin	123	Naon oğlu Kike
58	58	Aziz oğlu Said	124	Gaki oğlu Şemi
59	59	Tayyip oğlu Salih	125	Çeme oğlu Naon
60	60	Zünnun oğlu Şuayb	126	Sadık oğlu Ömer
61	61	Süleyman oğlu Başı(?)	127	Naon oğlu Karçi
62	62	Mehmed oğlu Adem	128	Şemi oğlu Kosta
63	63	İsmail oğlu Mersin	129	Pençov oğlu Vençet
64	64	Abidin oğlu Timur/Timur	130	Ali oğlu Hüseyin
65	65	Sadık oğlu Timur/Timur	131	Said oğlu Salih
			132	oğlu Yuvan
			133	Sinan Bey oğlu Şakir Bey
			134	Banov oğlu Yuvan
			135	Tanaş oğlu Yorgaki
			136	Nasta oğlu Dafov
			137	Naon Kostantin
			137	Çemugalov oğlu Naon
			138	Temur/Timur oğlu Halil

			139	Keşan oğlu Temur
			140	Murtaza oğlu Bestan
			141	Molla Tayyip
			142	Temur/Timur oğlu Emin
			143	Ali oğlu Hüseyin
			144	Himmet oğlu Vuslat
			145	Himmet oğlu Mustafa
			146	Mehmed oğlu Talha
			147	Salih oğlu Banuş
			148	Hasan oğlu Nureddin
			149	İbrahim oğlu Hamza
			150	Maaz(?) oğlu Piri(?)
			151	Mehmed oğlu Ali
			152	Murtaza oğlu Numan
			153	Vesim oğlu Ahmed
			154	Osman oğlu Saadeddin
			155	Nureddin oğlu Şaban
			156	Mahmud oğlu Beytullah
			157	Ramiz oğlu Kahraman
			158	Abdullah oğlu Abdi
			159	Ali oğlu Şemseddin
			160	Ömer oğlu Hüseyin
			161	Yahya oğlu Abdi
			162	Fazıl oğlu Mustafa
			163	Fazıl oğlu Mehmed
			164	İsmail oğlu Salih
			165	Yahya oğlu Rasim
			166	Yuvan oğlu Kostantin
			167	Kostantin oğlu Mati
			168	Mustafa oğlu Said
			169	Yusuf oğlu Zufer
			170	Cumali oğlu Nureddin
			171	İslam oğlu Banuş
			172	Hasan oğlu Mehdi
			173	Feyzullah oğlu Bekir
			174	Yahya oğlu İsmail
			175	Cafer oğlu Selman
			176	Mustafa oğlu Emin
			177	Yahya oğlu Said
			178	Seylan oğlu Selim
			179	Bekir oğlu Tahir

24. Kalukare-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
KALUKARE-İ MÜSLİM	79	1	1	Hasan oğlu Molla Salih
		2	2	Abdullah oğlu Ahmed
		3	3	Zekeriyya oğlu Süleyman
		4	4	Zekeriyya oğlu Hayreddin
		5	5	Murtaza oğlu Talib
		6	6	Abdulaziz oğlu Tahir
		7	7	Abdulaziz oğlu Mersin
		8	8	Abdulaziz oğlu Abdulgani
		9	9	Abdulaziz oğlu Ali
		10	10	Abdubaki oğlu Abdulaziz
		11	11	Abdullah oğlu Hasan
		12	12	Aziz oğlu Yahya
		13	13	Osman oğlu Abdullah
		14	14	Zekeriyya oğlu Ali
		15	15	Talib oğlu Molla Süleyman/ Amel mânde
		16	16	Hüseyin oğlu Bekir
		17	17	Mehmed oğlu Sinan
		18	18	Ali oğlu Pehlivan
		19	19	Abdullah oğlu Talib
		20	20	Süleyman oğlu Ali
		21	21	Tahir oğlu Hüseyin
		22	22	Abdullah oğlu Said
		23	23	Murad oğlu Abdubaki
		24	24	Keşan oğlu Muhiddin
		25	25	Yakub oğlu Başu(?)
		26	26	Musa oğlu İslam
		27	27	Mehmed oğlu Bekir
		28	28	Yahya oğlu Müslim
		29	29	Zekeriyya oğlu Ömer
		30	30	Hüseyin oğlu Ragıb
		31	31	Mustafa oğlu Derviş Ali
		32	32	Haydar oğlu Süleyman
		33	33	Osman oğlu Banuş
		34	34	Mahmud oğlu Salih
		35	35	Ali oğlu Kahraman
		36	36	Tahir oğlu İsmail
		37	37	Ahmed oğlu Abdullah
		38	38	Şahin oğlu Muhiddin
		39	39	Şahin oğlu Hüseyin
		40	40	Hasan oğlu Murtaza
		41	41	Hasan oğlu Elmas
		42	42	Bekir oğlu Ali Zota(?) Tımarlı Süvari
		43	43	Bekir oğlu Salih
		44	44	Ali oğlu Süleyman
		45	45	Süleyman oğlu Sadık
		46	46	Süleyman oğlu Osman
		47	47	Ahmed oğlu Ömer
		48	48	Hacı Murtaza oğlu Abdulhalim
		49	49	Halil oğlu Molla Sadık

50	50	İlyas oğlu Hasan
51	51	Ömer oğlu Hayreddin
52	52	Cafer oğlu Salih
53	53	İslam oğlu Osman
54	54	Talib oğlu Yahya
55	55	Talib oğlu İbrahim
56	56	Derviş Yazıcıoğlu Nureddin
57	57	Musa oğlu Süleyman
58	58	Musa oğlu Hasan
59	59	Abbas oğlu Banuş
60	60	Abbas oğlu İsa
61	61	Muharrem oğlu Mehmed
62	62	Mustafa oğlu Hüseyin
63	63	Durali oğlu Salih/ Amel mânde
64	64	Yakub oğlu Tahir
65	65	Keşan oğlu Ali
66	66	Çavuş oğlu Osman
67	67	Tahir oğlu Cumali
68	68	Abdulaziz oğlu Hüda
69	69	Ömer oğlu Selim
70	70	Abdullah Hoca oğlu Saadeddin
71	71	Salih oğlu Said
72	72	Aziz oğlu Veis/Veyis
73	73	İbrahim oğlu Zekeriyya
74	74	İbrahim oğlu Mersin
75	75	Bekir oğlu Talib/ Amel mânde
76	76	Abdullah oğlu Zekeriyya
77	77	Mehmed oğlu Osman
78	78	Ömer oğlu Ragıb
79	79	Halil oğlu Abdulkerim

25. Mehaliç-i Reaya Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı / (Diğer)
MEHALİÇ-İ REAYA	26	1	1	Naon oğlu Arkir	27	Papa Antuan oğlu Papa Kiryak
		2	2	Remir oğlu Vasil	28	Zekeriyya oğlu Ali
		3	3	Tanaş oğlu Nikol	29	Abdullah oğlu Ahmed
		4	4	Tase oğlu Risto	30	Zekeriyya oğlu Süleyman
		5	5	Mihail oğlu Vankil	31	Zekeriyya oğlu Hayreddin
		6	6	Rapov oğlu Estefan	32	Murtaza oğlu Talib
		7	7	Soter oğlu Kostantin	33	Abdulaziz oğlu Tahir
		8	8	Todu oğlu Kirko	34	Abdulaziz oğlu Mersin
		9	9	Todu oğlu Kostantin	35	Abdulaziz oğlu Abdulgani
		10	10	Petre oğlu Vankil	36	Abdullah oğlu Hasan
		11	11	Risto oğlu Vasil	37	Aziz oğlu Yahya
		12	12	Naon oğlu Estavre	38	Osman oğlu Abdullah
		13	13	Estilo oğlu Risto	39	Süleyman oğlu Ali
		14	14	Kostantin oğlu Vankil	40	Osman oğlu Banuş
		15	15	Kostantin oğlu Panayot	41	Ali oğlu Pehlivan
		16	16	Risto oğlu Penako	42	Abdullah oğlu Talib
		17	17	Vasil oğlu Estavre	43	Aziz oğlu Veis/Veyis
		18	18	Semov oğlu Penako	44	Mehmed oğlu Sinan

19	19	Petre oğlu Kirko / Sabi	45	Keşan oğlu Muhiddin
20	20	Dikov oğlu Vankil	46	Musa oğlu İslam
21	21	Vankil oğlu Petre	47	Tahir oğlu Hüseyin
22	22	Avram oğlu Nikol	48	Himmat oğlu Hüseyin
23	23	Nikol oğlu Tanaş	49	Osman oğlu Süleyman
24	24	Tanaş oğlu Penako	50	Ahmed oğlu Ömer
25	25	Kostantin oğlu Risto	51	Tahir oğlu Cumali
26	26	Anastas oğlu Antuan		

26. Kalunçe-i Müslim ve Reaya Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
KALUNÇE-İ MÜSLİM VE REAYA	103	1	1	Osman Bey oğlu Elhac Hüseyin Bey	104	Hasan oğlu Molla Salih
		2	2	Osman Bey oğlu Ahmed Bey	105	Hacı Veis/Veyis oğlu Abidin
		3	3	Osman Bey oğlu Hüseyin/ Amel mânde	106	Hasan oğlu İbrahim
		4	4	İslam oğlu ...	107	Ali oğlu Yahya
		5	5	Süleyman oğlu İsmail	108	Hüseyin oğlu Süleyman
		6	6	Tahir Bey kerimleri Zümbül(e), Reyhan ve Mahmuri	109	Osman oğlu İbrahim
		7	7	Ali oğlu Abidin /Sabi	110	Abdi oğlu Süleyman
		8	8	Maksud oğlu Salih	111	Cafer oğlu Salih
		9	9	Hüseyin oğlu Mahmud	112	Zekeriyya oğlu Ali
		10	10	Mustafa oğlu Mahmud	113	Ahmed oğlu Abdullah Duçe(?)
		11	11	Abdülbaki oğlu Talib/ Sâbi	114	Murtaza oğlu Talib
		12	12	Halil Bey oğlu Emin Bey Tımarlı Süvari	115	Abdulaziz oğlu Tahir
		13	13	Hüseyin Bey oğlu Hasan Bey	116	Abdulaziz oğlu Mersin
		14	14	İsmail oğlu İslam/ Topal	117	Abdulaziz oğlu Abdulgani
		15	15	Mustafa oğlu Abdul	118	Osman oğlu Abdulgani
		16	16	Hüseyin oğlu Zeynel	119	Süleyman oğlu Ali
		17	17	Zünnun oğlu Muhiddin	120	Osman oğlu Banuş
		18	18	Recep oğlu Ali	121	Aziz oğlu Veis/Veyis
		19	19	Turan Abdullah oğlu Temur/Timur	122	Ali oğlu Kahraman
		20	20	Abdullah oğlu Elmas/ Arap	123	İsmail oğlu Tahir
		21	21	Ahmed oğlu Abdulgani	124	Şahin oğlu Hüseyin
		22	22	Himmat İsmail oğlu İsa/ Amel mânde	125	Şahin oğlu Muhiddin
		23	23	Veis/Veyis oğlu Hasan	126	Osman oğlu Süleyman
		24	24	Ömer oğlu Mahdusa	127	Ahmed oğlu Ömer
		25	25	Mehmed oğlu Behzad	128	Halil oğlu Molla Sadık
		26	26	Salih oğlu Selman	129	Ömer oğlu Hayreddin
		27	27	Ahmed oğlu Bekir	130	İslam oğlu Osman
		28	28	İsmail oğlu Zünnun	131	Talib oğlu Yaçu(?) Yahya
		29	29	Salih oğlu Abdulhalil	132	Talib oğlu İbrahim
		30	30	Ahmed oğlu İslam	133	Abbas oğlu Banuş
		31	31	Musa oğlu Yunus	134	Abbas oğlu İsa
		32	32	Cafer oğlu Süleyman	135	Tahir oğlu Cumali
		33	33	Mustafa oğlu Salih	136	Mehmed oğlu Salih
		34	34	İsmail oğlu Aziz	137	Bekir oğlu Talib
		35	35	Ahmed oğlu Ali	138	İbrahim oğlu Mersin
		36	36	Mahmud oğlu Abdullatif	139	Ömer oğlu Ragıb
		37	37	Abbas oğlu Rapo(?) Abdurrahman	140	Halil oğlu Abdulkerim

38	38	Salih oğlu Timur/Timur	141	Süleyman oğlu Veli
39	39	Seyran/Siran oğlu Ali	142	Mehmed oğlu Nureddin
40	40	Hasan oğlu Süleyman	143	Murad oğlu Çavuş
41	41	Hasan oğlu Ali	144	Ömer oğlu Yaşar
42	42	Hasan oğlu İsmail	145	Süleyman oğlu Veis/Veyis
43	43	Mahmud oğlu Tahir	146	Mustafa oğlu Süleyman
44	44	Mahmud oğlu Abdulgani	147	Mustafa oğlu Nasuf
45	45	İslam oğlu İsmail	148	Abdullah oğlu Sadık
46	46	Muhtar oğlu Saadeddin	149	Osman oğlu Orhan
47	47	İlyas oğlu Cezair(?)	150	Ali oğlu Hasan
48	48	Hasan oğlu Ahmed	151	Talib oğlu Süleyman
49	49	Salih oğlu Mustafa	152	Fazlı oğlu Abdulgani
50	50	Abdul oğlu Hüseyin	153	Abidin oğlu İlyas
51	51	Ahmed oğlu Süleyman	154	Elmas oğlu Saadeddin
52	52	Mustafa oğlu Osman/A'mâ ve Amel mände	155	Tahir Begzade/Beyzade Hüseyin Bey
53	53	İsmail oğlu Ali		
54	54	Salih oğlu Mehdi		
55	55	İslam oğlu Ahmed		
56	56	Muhtar oğlu Hasan		
57	57	Muhtar oğlu Hüseyin		
58	58	Osman oğlu İsa		
59	59	Salih oğlu Hasan		
60	60	Ali oğlu Salih/ Alil		
61	61	Mustafa oğlu Osman		
62	62	Abdullah Duçeoğlu Abdulhalim		
63	63	Yusuf oğlu Talha		
64	64	Yahya oğlu Mehmed		
65	65	Mahmud oğlu Ali		
66	66	Elmas oğlu Abdulhalil		
67	67	Cafer oğlu Halil		
68	68	Cafer oğlu Salih		
69	69	Osman oğlu Tahir		
70	70	Murad oğlu Bekir		
71	71	İsmail oğlu Süleyman		
72	72	Abdulkerim oğlu Musa		
73	73	Kazif oğlu Himmet		
74	74	İlyas oğlu Zünnun		
75	75	Hüseyin oğlu Sadık		
76	76	Osman oğlu Süleyman		
77	77	Muhtar oğlu Yahya		
78	78	...oğlu Abdul		
79	79	Cafer oğlu İslam		
80	80	Fezafir(?) oğlu Mustafa		
81	81	Çakaoğlu Osman		
82	82	Mişev oğlu Tasi		
83	83	Nanu oğlu Petre Papas		
84	84	Risto oğlu Vasil		
85	85	Nikol oğlu Sumov		
86	86	Tile oğlu Kuli		
87	87	Mele oğlu Çeçov		
88	88	Tile oğlu Tasi		
89	89	Taine oğlu Matre		
90	90	Mele oğlu Kirko		
91	91	Neçov oğlu Risto		

92	92	Yuvan oğlu Timko		
93	93	Petre oğlu Simon		
94	94	Mehov oğlu Mike		
95	95	Koti oğlu Nikol		
96	96	Sumov oğlu Yorgi		
97	97	Tanaş oğlu Kosta		
98	98	Panayot oğlu Laimi (Laimy)/ Sabi		
99	99	Koti kerimesi Nuno		
100	100	Soter oğlu Çaiçev		
101	101	Nikol oğlu Estavre/ Amel mände		
102	102	Çeli oğlu Kike		
103	103	Estilo oğlu Nikol		

27. Pulahe Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı (Diğer)
PULAHE	33	1	1	Saadeddin oğlu Tahir	21	Temur/Timur Kerimesi Aişe Hatun
		2	2	Hüseyin oğlu Nureddin		
		3	3	Abdülbaki oğlu Said		
		4	4	Süleyman oğlu Veliddin		
		5	5	Abdullah oğlu Nureddin		
		6	6	Mehmed oğlu Nureddin/ Amel mände		
		7	7	Zübeir/Zübeyir oğlu Temur/Timur		
		8	8	Hamza oğlu Ali		
		9	9	Aziz oğlu Ahmed		
		10	10	Aziz oğlu Abdul		
		11	11	Abdulhalil oğlu Cafer		
		12	12	İsmail oğlu Hayreddin		
		13	13	Osman oğlu Veli		
		14	14	Zünnun oğlu Mustafa		
		15	15	Mehmed oğlu Banuş		
		16	16	Ömer oğlu Mustafa		
		17	17	Yahya oğlu Murtaza		
		18	18	Murad oğlu Çavuş		
		19	19	Davud oğlu Süleyman		
		20	20	Musa oğlu Mersin		
		22	22	İsmail oğlu Maksud		
		23	23	Davud oğlu Ömer		
		24	24	Mehmed oğlu Salih		
		25	25	Ömer oğlu Yaşar		
		26	26	Zünnun oğlu Kaya		
		27	27	Süleyman oğlu Veis/Veyis		
		28	28	Kazif oğlu Abdülbaki		
		29	29	Ali oğlu Osman		
		30	30	Mehdi oğlu İsmail		
		31	31	İsmail oğlu Bekir		
		32	32	Feyzullah oğlu Abdullah		
		33	33	Mehmed oğlu Selman		
		34	34	Mahmud oğlu Mersin		

28. Guraz Mezrası

Mezra Adı	Numara	Mezrada Kayıtlı Şahısların Adı
GURAZ	1	Osman oğlu İbrahim
	2	Hacı Veis/Veyis oğlu Ahmed
	3	Feyzullah oğlu Mahmud
	4	Aziz oğlu Murtaza
	5	Halil oğlu Mehmed
	6	Hüseyin oğlu Süleyman
	7	Beşir oğlu Süleyman
	8	Mahmud oğlu Ahmed
	9	Ali oğlu Talha
	10	Yahya oğlu Talha
	11	Ali oğlu Yusuf
	12	Mehmed oğlu Abdulaziz
	13	Abbas oğlu Zeynel
	14	Hüseyin oğlu İbrahim
	15	İsa oğlu Timur/Timur
	16	Abdulaziz oğlu Yahya
	17	Murtaza oğlu Abdulgani
	18	Süleyman oğlu Saadeddin
	19	Abdullatif oğlu Ali
	20	Mehmed oğlu Talib
	21	Ali oğlu Tahir
	22	Osman oğlu Yusuf
	23	Talha oğlu Tahir
	24	Musa oğlu Mü'min
	25	Mustafa oğlu Numan
	26	Hacı Veis/Veyis oğlu Abidin
	27	Hüseyin oğlu Azim
	28	Ahmed oğlu Ömer
	29	Behzad oğlu Abdi
	30	Hüseyin oğlu Murtaza
	31	İdris oğlu İsmail
	32	Banuş oğlu Ali
	34	Kasım oğlu İsmail
	35	Behlül oğlu Tahir
	36	Abdi oğlu Ennas (Enes)
	37	Elmas oğlu Saadeddin
	38	Süleyman oğlu Hacı Aziz
	39	Süleyman oğlu Hacı Murad
	40	Süleyman oğlu Cafer
	41	Bekir oğlu Zünnun
	42	Osman oğlu Behlül
	43	Abdulaziz oğlu Hasan
	44	Naon oğlu Tasi
	45	Nureddin oğlu İsmail
	46	Estilo oğlu Çeçov
	47	Musa oğlu Mersin
	48	Murad oğlu Çavuş
	49	Yahya oğlu Murtaza
	50	Mehmed oğlu Salih

51	Abdullah oğlu Nureddin
52	Mehmed oğlu Selman
53	Davud oğlu Süleyman
54	Halil oğlu Cafer
55	Osman oğlu Veli
56	Aziz oğlu Ahmed
57	Mehmed oğlu Nureddin

29. Kunman-ı Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
KUNMAN-I MÜSLİM	46	1	1	Talib oğlu İsmail	47	İsmail oğlu Salih
		2	2	Talib oğlu Nureddin	48	Hasan oğlu Molla Numan
		3	3	Mustafa oğlu Abdullah	49	Mehmed oğlu Talha
		4	4	Mustafa oğlu Ali	50	Salih oğlu Banuş
		5	5	Abdullah oğlu Yusuf	51	Hüseyin oğlu Nureddin
		6	6	Abdullah oğlu Davud	52	Yusuf oğlu Zufer
		7	7	Mehmed oğlu Ömer	53	Cafer oğlu Kazif
		8	8	Cafer oğlu Said		
		9	9	Adil oğlu Süleyman		
		10	10	İbrahim oğlu Hüseyin		
		11	11	İsmail oğlu Bekir		
		12	12	Talib oğlu Süleyman/ Sâbi		
		13	13	Musa oğlu Timur/Timur		
		14	14	Cafer oğlu Musa		
		15	15	Hasan oğlu Hüseyin		
		16	16	Nasuh oğlu Salih		
		17	17	Fazlı oğlu Süleyman		
		18	18	Zufer oğlu Abdalbaki		
		19	19	Musa oğlu Murtaza		
		20	20	Osman oğlu Kenan		
		21	21	Süleyman oğlu Mehmed		
		22	22	Bekir oğlu Abdullah		
		23	23	Hüseyin oğlu Ahmed		
		24	24	İbrahim oğlu Talib		
		25	25	Beyazid oğlu Salih		
		26	26	Mehdi oğlu Timur/Timur		
		27	27	Ferhad oğlu Timur/Timur		
		28	28	Mehmed oğlu Ebu Bekir		
		29	29	İlyas oğlu Musa		
		30	30	İlyas oğlu Adem		
		31	31	Muhtar oğlu Ahmed/ Amel mânde		
		32	32	Murad oğlu Mehmed		
		33	33	Osman oğlu Talib		
		34	34	Salih oğlu Abdalbaki		
		35	35	Fazlı oğlu İbrahim		
		36	36	Temur/Timur oğlu Orhan		
		37	37	Emin oğlu Muharrem		
		38	38	İbrahim oğlu Kahraman		
		39	39	Fazlı oğlu Mü'min		
		40	40	Mehdi oğlu Mesud		
		41	41	Osman oğlu Feyzullah		

42	42	Osman oğlu Ali		
43	43	Abdulaziz oğlu Muhiddin		
44	44	Talib oğlu Huseyin		
45	45	Fazlı oğlu Selim		
46	46	Bekir oğlu Molla Hasan		

30. Karbanos Mezrası

Mezra Adı	Numara	Mezrada Kayıtlı Şahısların Adı
KARBANOŞ	1	Musa oğlu Murtaza
	2	Osman oğlu Kenan
	3	Cafer oğlu Musa
	4	Abdullah oğlu Yusuf
	5	Huseyin oğlu Ahmed
	6	Talib oğlu Süleyman
	7	Cafer oğlu Said
	8	Mehdi oğlu Temur/Timur
	9	Mehmed oğlu Ömer
	10	Bekir oğlu Molla Hasan
	11	Beyazid oğlu Salih
	12	Ferhad oğlu Temur/Timur
	13	Bekir oğlu Abdullah
	14	Süleyman oğlu Mehmed
	15	Mustafa oğlu Abdi
	16	Talib oğlu İsmail
	17	Adil oğlu Süleyman
	18	Zufer oğlu Abdalbaki
	19	İlyas oğlu Musa
	20	Fazlı oğlu Mü'min
	21	Fazlı oğlu Selim
	22	İlyas oğlu Adem
	23	Talib oğlu Nureddin
	24	Fazlı oğlu Süleyman
	25	Musa oğlu Muharrem
	26	Temur/Timur oğlu Orhan
	27	Fazlı oğlu İbrahim
	28	Osman oğlu Talib
	29	Salih oğlu Abdalbaki
	30	Mehmed oğlu Bekir Ağa
	31	Mustafa oğlu Ali
	32	Abdulaziz oğlu Muhiddin
	33	Musa oğlu Temur/Timur
	34	Cafer oğlu Kazif
	35	İbrahim oğlu Talib
	36	Mustafa oğlu Ömer
	37	Osman oğlu Feyzullah
	38	Malo oğlu Salih Bey
	39	Huseyin ve Nureddin
	40	Huseyin oğlu Nureddin
	41	Musa oğlu Mehmed
	42	Nureddin oğlu Sinan
	43	Ali oğlu Şemseddin

44	Hasan oğlu Samet
45	Temur/Timur oğlu Bekir
46	Abdulaziz oğlu Tayyip ve karındaşı Osman
47	Bayram oğlu Maan(?)
48	Salih oğlu Banuş
49	Muhtar oğlu Mersin
50	Temur/Timur oğlu Mü'min
51	Osman oğlu Saadeddin
52	Ömer oğlu Veis/Veyis
53	Abdullah oğlu Hüseyin
54	İbrahim oğlu Murtaza
55	Ali oğlu Abdul
56	Himmet oğlu Mesud

31. Vaminaniç-i Müslim Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)
VAMİNANIÇ-I MÜSLİM	21	1	1	İbrahim oğlu Murtaza
		2	2	Nureddin oğlu Adem
		3	3	Molla Halil oğlu Ali
		4	4	Mehmed oğlu Hasan
		5	5	Osman oğlu Muhiddin
		6	6	Osman oğlu Tahir
		7	7	Azim oğlu Orhan
		8	8	Bekir oğlu Temur/Timur
		9	9	Bekir oğlu Muhammed
		10	10	Selim oğlu Zeynel
		11	11	Salih oğlu İsa
		12	12	Elmas oğlu Yahya
		13	13	Yusuf oğlu Talha
		14	14	Süleyman Kerimesi Tatuş
		15	15	Aziz oğlu Yahya
		16	16	Hasan oğlu Süleyman
		17	17	Yunus oğlu Abdul
		18	18	Hüseyin oğlu İsmail
		19	19	Ali oğlu Abdul
		20	20	Halil oğlu Temur/Timur
		21	21	Ömer oğlu Veis/Veyis

32. İzvorine-i Reaya Köyü

Köy Adı	Hane Sayısı	Hane	Numara	Köyde Oturanların Adı (Hane Reisleri)	Numara	Köy Dışında Oturanların Adı
İZVORİNE-İ	25	1	2	Çati oğlu Vasil	1	Başu(?) Bey oğlu İsmail Bey
		2	3	Fitol oğlu Petre	25	Hamza Bey
		3	4	Nuni oğlu Marko	29	Ali oğlu İbrahim
		4	5	Deni oğlu Tali	30	Murad oğlu Kazif
		5	6	Çaiş oğlu Tanaş	31	Hüseyin oğlu Orhan
		6	7	Matre oğlu Titov	32	Banuş oğlu Hüseyin

7	8	Martin oğlu Yani	33	Salih oğlu şahin
8	9	Tase oğlu Traiçe	34	Mehmed oğlu Süleyman
9	10	Mertir oğlu Çeçov	35	İslam oğlu Selman
10	11	Tasu oğlu Vani	36	Süleyman oğlu İsmail
11	12	Matre oğlu Cehiç	37	Sadık oğlu Hamza
12	13	Vankil oğlu Marti	38	Süleyman oğlu Mehmed
13	14	Postol oğlu Lazi (Lazy)	39	Süfyan oğlu Aziz
14	15	Naon oğlu Vankil	40	Hasan kerimesi Cemile
15	16	Papa Hristo oğlu Mirtov	41	Ali oğlu Ahmed
16	17	Penako oğlu Marti	42	Mehmed Ali
17	18	Naon oğlu Nikol	43	İslam Bey
18	19	Avram oğlu Vankil	44	Elhac şeboğlu Sadık
19	20	Tase oğlu Miçov	45	Hüseyin oğlu İsmail
20	21	Mele oğlu Vasil	46	Ömer oğlu Osman
21	22	Kondil oğlu Yuvan	47	Yuvan oğlu Petre
22	23	Vuiyev oğlu Kostantin	48	Seyfullah oğlu Ömer
24	26	Petre oğlu Rapov	49	Hayrullah oğlu Ömer
25	27	Dudov oğlu Marti	50	Tırpov oğlu Yorgi
26	28	Semyo oğlu Mihail	51	Mehmed oğlu Zünnun
			52	Abidin oğlu Hasan
			53	Hasan oğlu Said
			54	Mehmed oğlu Hayrullah
			55	Mustafa oğlu Süleyman
			56	Mehmed oğlu Ömer
			57	Penako oğlu Nikol
			58	Himmat oğlu Orhan
			59	Murtaza oğlu Mersin
			60	Beşir oğlu Süleyman
			61	Murtaza oğlu Salih
			62	Talha oğlu Yakub
			63	Mirtov oğlu Nake
			64	Tuis oğlu Panayot

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Zehra Nur ÇAPANOĞLU

Doğum Yeri ve Yılı: Tokat, 1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

Yabancı Dili: İngilizce